

**SOSIALISMI TEORIANA JA
KÄYTÄNNÖSSÄ**

SOSIALISMI TEORIANA JA KÄYTÄNNÖSSÄ

**Kirjottanut
MORRIS HILLQUIT**

Suomentanut Eino V. Warttinen

FITCHBURG, MASS. 1910.

SUOM. SOS. KUSTANNUSYHTIÖN KUSTANTAMA

Fitchburg, Mass. 1910
Riivaajan Kirjapainossa

ALKULAUSE

Sosialistinen liike on kasvanut tavattomassa määrässä viimeisen vuosikymmenen aikana ja sen kasvaminen yhä jatkuu taukoamatta kaikissa maailman sivistysmaissa. Mikä on tämän kasvamisen salaisuutena; mitkä ovat tämän liikkeen tarkotusperät ja menettelytavat; ja mitä se merkitsee ihmisrodun tulevaisuudelle? Nämä ovat kysymyksiä, joita järkevät ihmiset eivät voi enää jättää huomioonottamatta ja ne ovat kysymyksiä, joihin ei voida vastata ilman syvää ajattelua ja tutkimista.

Tässä kirjassa olen minä koettanut esittää yleisölle lyhyen yleiskatsauksen sosialistisesta filosofiasta suhteissaan useimpiin aikamme tärkeimpiin sosiaalisiin laitoksiin ja kysymyksiin sekä supistetun kertomuksen maailman sosialistisen liikkeen historiasta, menettelytavoista sekä tuloksista.

Sosialismi on nykyajan sosiaalisten olojen arvostelua, sosiaalisen kehityksen teoriaa, sosiaalisen järjestelmän ihannetta ja kansanjoukkojen käytännöllistä liikettä. Voidakseen sitä täydellisesti ymmärtää, on sitä tutkittava kaikissa näissä piirteissään ja seikka, että tämä kirja luultavasti on ensimmäinen yritys tämän tarkotuksen saavutta-

miseksi, niin riittämätön kuin tämä esitys lieneekin, on riittävä puolustus sen julkaisemiselle.

Kiitollinen tunnustus annetaan täten monille arvokkaille ohjauksille, joita olen saanut mr. W. J. Ghentiltä, joka on huolellisesti lukenut korehtuurin ja mr. Rufus W. Weeksiltä, joka on lukenut käsikirjotuksen.

New York, 10 p. tammikuuta 1909.

MORRIS HILLQUIT.

SISÄLTÖ

I OSA

SOSIALISTINEN FILOSOFIA JA LIIKE

ENSIMÄINEN LUKU

	Sivu
Esipuhe	3

TOINEN LUKU

SOSIALISMI JA INDIVIDUALISMI

Individualismin järjestelmä	13
Yksilö ja yhteiskunta	19
Individualismi teollisuuden alalla	26
Yksilö sosialismin vallitessa	31

KOLMAS LUKU

SOSIALISMI JA SIVEYSÖPPI

Siveysopin olemus ja toimiala	39
Siveellisen tunnon kehittyminen	50
Luokkasiveellisyys	56
Siveellinen ihanne ja sosialistinen siveellisyys	63

NELJÄS LUKU

SOSIALISMI JA LAKI

	Sivu
Laki	71
Feodalinen lakijärjestelmä	77
Nykyinen lakijärjestelmä	84
Sosiaalinen lainsäädäntö ja sosialistinen oikeusoppi .	89

VIIDES LUKU

SOSIALISMI JA VALTIO

Valtion luonne ja kehitys	95
Välikausi	107
Sosialistinen valtio	112
Rikkauden tuottaminen ja jako sosialismin aikana ..	118
Kiihotin sosialismin aikana	127
Sosialistisen valtion valtiollinen rakenne	139

KUUDES LUKU

SOSIALISMI JA POLITIKKA

Politikka, eduskunnallinen hallitus ja valtiolliset puolueet	153
Luokat ja luokkataistelut nykyisessä yhteiskunnassa .	163
Luokkataistelu politikan alalla	171
Sosialistipuolue politikan alalla	177
Sosialistipuolueen vaalitavat	184
Sosialistipuolueen parlamentariset toimitavat	191
Sosialismin polittiset saavutukset	201

II OSA

SOSIALISMI JA REFORMI

ENSIMÄINEN LUKU

	Sivu
Alkulause — Sosialistit ja sosiaaliset prantajat	219

TOINEN LUKU

TEOLLISUUDELLISET REFORMILIHKKEET

Teollisuusreformit	226
Tehdasreformit	227
Lyhempi työpäivä	231
Lapsityö	237
Naistryö	244
Työläisten ko-operativiset yhdistykset	255
Ammattiunioniliike	248

KOLMAS LUKU

Työväenvakuutus	266
---------------------------	-----

NELJÄS LUKU

POLITTISET UUDISTUSLIHKKEET

Polittiset uudistukset	281
Yleinen äänioikeus	284
Suhteellinen edustus	286
Yleisäänestys, alote- ja peruutusosoikeus	290
Sosialismi ja naisten äänioikeus	294

VIIDES LUKU

HALLINNOLLISET UUDISTUKSET

	Sivu
Hallituksen omistusoikeus	297
Veronuudistukset	301
“Yksivero”-järjestelmä	304
Seisovien armeijoiden poistaminen	309

KUUDES LUKU

SOSIAALINEN PARANNUS

Rikokset ja paheet	317
Juoppous	323
Köyhien asutusolot	329

LIITE

HISTORIAALLINEN KUVAUS SOSIALISTISESTA LIIKKEESTÄ

Aikuisempi historia	335
Saksa	351
Ranska	352
Venäjä	355
Itävalta	360
Englanti	362
Italia	363
Belgia ja Hollanti	364
Skandinavian maat	365
Yhdysvallat	367
Uusi Internationali	369
Aineisto	373

I OSA

SOSIALISTINEN FILOSOFIA JA LIIKE

ENSIMÄINEN LUKU

ESIPUHE

Sivistyksemme historia esittää meille katkeamattoman jonon sosiaalisia muutoksia. Väli aika luola-asukkaiden alkuheimosta nykyaikaiseen teollisuusyhteiskuntaan on täynnä sosiaalisten välimuotojen moninaisuutta.

Jokainen näistä muodoista muodostaa erinäisen sivistyksen kehityskauden. Samassa sivistysjaksossa jokainen muoto on korkeampi edellistään ja alhaisempi seuraajaansa. Jokainen sivistyksen kehityskausi on kehittynyt edellisestä kehityskaudesta ja antaa synnyn seuraavalle kehityskaudelle. Jokainen sivistyksen kehityskausi kulkee läpi muodostus, kukoistus ja rappeutumisasteensa.

Nykyinen sivistyksemme kehityskausi ei muodosta mitään poikkeusta tästä sosiaalisen kehityksen muuttumattomasta säännöstä. Me olemme päässeet asemaan, joka on tavattomasti korkeammalla kaikkia muita menneisyyden olotiloja. Nykyajan yhteiskunnan ihmiset kokonaisuudessaan nauttivat paljon enemmän personallista vapautta ja turvallisuutta, enemmän fyysillisiä mukavuuksia ja henkisiä ja kauneudellisia nautintoja kuin nauttivat raakalaiset ja orjuudelle tai maaorjuudelle perustuvien yhteiskuntien jäsenet.

Mutta me emme vielä ole päässeet täydellisyyteen. Me emme koskaan tule pääsemään täydellisyyteen. Täy-

dellisydentila yhteiskunnassa tulisi aiheuttamaan kaikkien ihmispyrkimysten ja kehityksen seisauksen, sivistyksen kuoleman. Parannuksia, emmekä täydellisyyttä kohti me pyrimme ja meidänaikaisemme yhteiskuntajärjestyminen on yhtä hyvin kykenevä parannuksiin, kuin ovat olleet kaikki entisyydenkin yhteiskunnat.

Nykyinen sosiaalinen järjestelmämme ei ole ilmaantunut äkillisesti ja täysimuotoisena. Se kehittyi asteettaisesti edellisistä sosiaalisista oloista ja se on yhä kehityskulussa. Sillä on ollut oma muodostumiskautensa ja sosialistit väittävät, että se on jo sivuuttanut kukoistuskautensa. Se on astunut rappeutumiskaudelleen ja on sitä seurattava uuden edistyneempimuotoisen sivistyksen kehityskauden.

Tärkeimpänä tekijänä nykyajan yhteiskunnassa on teollisuus. Edellisinä kausina teollisuus — se on, esineiden tuottaminen vaihtoa varten — näytteli vähemmän tärkeää osaa kansakuntien elämässä. Maanviljelys oli yhteiskunnan perustana.

Mutta viime ajat, ja etenkin viime vuosisata, ovat olleet todistajina äärettömälle teollisuuden kasvamiselle. Entisten aikojen vaatimattoman työpajan sijalle on astunut mahtava nykyaikainen tehdas; yksinkertainen, melkein alkuaikainen työkalu on kehittynyt jättiläismäiseksi nykyajan koneeksi; ja höyryn ja sähkön voima on lisännyt työn tuottavaisuuden satakertaiseksi. Uusia käyttöesineitä on keksitty, uusia tarpeita on synnytetty, samalla kuin rautatiet, höyrylaivat ja muut parannetut kulku- ja jakoneuvot ovat yhdistäneet koko sivistyneen maailman yksiksi kansainväliseksi markkinoiksi.

Tämä teollisuusvallankumous on tuonut muassaan radikaalisen muutoksen sosiaalisissa laitoksissa. Se on syn-

nyttänyt uusia yhteiskuntaluokkia. Edellisten aikakausien etuoikeutettu muoto, maataomistava ja arvonimiä kantava aatelismies, hovimies ja sotilas ovat sysätyt taustalle ja hänen sijalleen on astunut teollisuuskapteeni — nykyajan kapitalisti.

Vanhanajan ylimystön mukana ovat myös kadonneet vanhanajan riippuvien luokkien lajit, orja ja maa-orja ja heidän paikkansa on ottanut nykyinen palkkatyöläinen.

Aikuisempina uransa aikoina oli kapitalistiluokka vallankumouksellinen ja hyödyllinen. Se hävitti itsevaltaiset hallitusmuodot ja asetti tilalle edustusvaltaisen hallituksen, se poisjuurrutti vanhoja ennakkoluuloja ja uskoja, se riisti alas teennäiset esteet kansakuntien väliltä, se antoi maailmalle mitä ihmeellisempiä keksintöjä ja saattoi voimaan huomattavasti korkeamman yhteiskuntajärjestelmän.

Mutta nämä saavutukset kuuluvat suureksi osaksi kapitalismin alkuaikoihin, ajanjaksoon, jolloin nykyaikaiset teollisuudet olivat syntymähankkeissaan. Nykypäivinä pää teollisuutemme ovat täysin järjestetyt. Ne ovat suureksi osaksi saatetut säännölliseen kulkuunsa ja niiden kehittyminen riippuu ainoastaan vähäisessä määrässä yksilöllisestä yritteliäisyydestä.

Nykyaikainen kapitalistityyppi on jo kauan sitten la kannut olemasta teollisuuksien johtaja. Hän "harjottaa" kaikkia mahdollisia teollisuuksia, mitä osakemarkkinain vaihtelut ja osakekeinottelun tempot hänelle vaan työntävät. Sellaisena voi olla rautatiejärjestelmä tai kaasutehdas, kaivos tai terässulimo, kummitehdas tai vesijohto tai kaikki nämä vuoroonsa. Hänen ei ole tarpeen tuntea ja säännönmukaisesti ei hän tunnekaan lähempiä toimia teollisuudessa, jota hän hallitsee. Varsinaisen johto- ja toimintatehtävän suorittaa palkattu työ, olkoon tämä työ

sitten korkeapalkkaisen ylijohdajan tai nälkäpalkalla palkatun tavallisen työläisen työtä. Tuskin ainoatakaan kapitalistia on olemassa nykyisin, jonka olemassaolo olisi välttämätön minkään tärkeämmän teollisuuden jatkumiseksi. Kapitalistisen luokan todellisen hyödyllisyyden päivät sosiaalisessa taloudessa ovat nopeasti loppuunsa kulumassa. Ja kuten niin monet muutkin kansanluokat historiassa samanlaatuisissa olosuhteissa, ovat kapitalistit muuttuneet taantumuksellisiksi ja heidän kehittämänsä hallitustila on tullut kohtuuttomaksi, vääräksi ja sortavaksi.

Kilpailun säälimättömässä sodassa suuret kapitalistiset yritykset ovat vähitellen hävittämässä pienemmät riippumattomat hommat. "Kansallinen" rikkautemme ja pääteollisuutemme keskittyvät yhä harvempien pääoma-yhtymien käsiin. Trustit ja monopolit ovat tulemassa nykyaikaiseksi teollisuusjärjestäymisen muodoksi. Siten syntyy uusi kapitalistien tyyppi, trustimagnaattien ja monimiljonäärien tyyppi.

Mutta kansan suuret joukot saavat osakseen ainoastaan vähän tämän tavattoman rikkauksien kasvun eduista. Vaikka vissi osa työväenluokkaa, harjaantuneet eli ammattityöläiset ehkä nykyisin nauttivatkin suurempia aineellisia mukavuuksia kuin heidän entisajan edeltäjänsä, ei heidän mukavuuksiensa lisääntyminen pysy tasan yleisen tuottavaisuuden ja rikkauden lisääntymisen kanssa. Tämän työväestön suosituksen luokan asema on ulkopiirteissään parantunut, mutta todellisuudessa suhteellisesti huonontunut. Ja rinnan tämän työväenluokan hieman onnellisemman kerroksen kanssa on olemassa työläisten suuri joukko, jonka elinolot ovat suuresti huonontuneet sekä suoranaisesti että suhteellisesti. Miljoonat työläiset pysyttelevät

vaikeudella yläpuolella suoranaisen nälkiytymisen tasoa, kun taasen suuret määrät väestöstä, joutuneina "tarpeettomiksi" parannetun koneiston keksimisen kautta, ovat ajetut maankiertolaisuuteen ja pakotetut paheisiin ja rikoksiin. Muutamien harvojen äärettömät ylellisyydet löytävät loogillisen vastakaikunsa monien äärimäisessä kurjuudessa.

Mielettömässä kapitalistisessa voittojen tavottelussa moraali on tarpeetonta ja haitallista painolastia. Aikuisemmalla kauppiaalla ja tehtailijalla oli jonkun verran liikerehellisyyden tuntoa. Nykyaikaisella trustimagnaatilla ei sitä ole vähääkään. Hänestä kaikki keinot ovat oikeutettuja niinkauan kuin ne tyydyttävät vaan hänen ahneuttaan. Hänen ihanteenaan on lisätä valtaansa, anastaa haltuunsa kaikki maansa rikkauslähteet, omistaa lähimäisensä ruumiineen ja sieluineen.

Saavuttaakseen tämän päämääränsä hän lahjoo lainlaatijakunnat, ostaa oikeusistuimet, lahjoo yleiset virkailijat ja saastuttaa julkisen sanomalehdistön.

"Teollisuusedut" — hänen etunsa — muodostavat nykyaikaisten kansakuntien koko leämän. Ne vaikuttavat lakeihimme, vallitsevat valtiollisen elämämme, ohjaavat yleisen mielipiteen, määräävät sisäisen ja ulkomaisen politiikkamme ja päättävät sodan ja rauhan kansakuntien kesken. Trustimagnaatti on vaarallisempi valtias kuin koskaan mikään valtiollinen itsevaltias.

Ja tällaiset olot eivät ole paljaita satunnaisia väärinkäytöksiä, ne ovat välttämättömiä tuloksia teollisuuslaitoksisamme. Näiden laitosten etujen nautitsijatkin ovat kykenemättömiä niitä muuttamaan. Kapitalisteja ajaa tälle tuhoisalle suunnalle teollisuuskehityksen säälimättömät lait. Me voimme kyllä nähdä ajan, jos nykyistä järjestel-

mää kestää kyllin kauan, jolloin melkein kaikki tärkeimmät teollisuutemme ovat muuttuneet trusteiksi, jolloin kansakuntien koko rikkaus ja koko hallitusvalta tulevat olemaan muutamien monopoolinomistajien käsissä ja jolloin kansa tulee riippumaan ehdottomasti heistä ruumiillisen, henkisen ja siveellisen olemassaolonsa puolesta.

Sellaiset olot eivät ole kaltaistaan löytämättömiä historiassa. Rooman keisarikunta oli sellaisessa asemassa nykyisen ajanlaskumme neljännellä ja viidennellä vuosisadalla ja roomalainen sivistys hajosi raunioihinsa. Ranskaa uhkasi samanlainen vaara kolmetoista vuosisataa myöhemmin, mutta Ranskan kansa kukisti vaarallisen järjestelmän ja rakensi paremman ja elinvoimaisemman yhteiskunnan sen raunioille.

Tuleeko nykyinen kansa jakamaan Rooman kohtalon vai seuraamaan Ranskan esimerkkiä ?

Vastaus tähän tärkeään kysymykseen löytyy kysymyksessä itsessään.

Rooma joutui perikatoon senvuoksi, että siltä puuttui luokka, joka sen olisi pelastanut. Orjat olivat ulkopuolella roomalaisen yhteiskunnan rajapiiriä ja pääkaupungin ja maakuntien köyhälistö oli liian tietämätöntä, turmeltunutta ja heikkoa taistellakseen ahnaita ja irstaita patrii-seja vastaan. Turmeltunut roomalainen väestö joutui helpoksi saaliiksi päälletunkeville barbaarilaumoille.

Ranskassa toiselta puolin oli uhkamielisen ja tyhjän-toimittaja aateliston vastassa tieteen, teollisuuden, kaupan ja työn miehiä, ponteva ja järkevä "kolmas sääty". "Kolmas sääty" pelasti Ranskan, vaikkakin pelastus saavutettiin vallankumouksen hinnalla.

Nykyinen yhteiskunta on luonut uuden "kolmannen säädyn" — teollisuustyöläisten luokan. Nykyajan työvä-

enluokka on pää sosiaalinen voima toimimassa kapitalistisen harvojenvallan syntymistä vastaan. Ja se on huomioonotettava voima. Nykyaikaiset työläiset eivät ole vanhanajan Kreikan helootteja (sotaorjia), eivätkä muinaisen Rooman köyhälistöä eivätkä keskiajan maaorjia. He ovat järkevempiä ja paremmin järjestettyjä kuin mikään entisajan riippuvainen alaluokka: heidän olinehtonsa ja itesäilytysvaistonsa järjestää heidät rintamaan nykyistä työn riistämisyjärjestelmää vastaan ja pakottaa heidät pontevaan vastarintaan sitä vastaan. Sikäli kuin kapitalismi muuttuu yhä tuimemmaksi ja uhkaavammaksi, muuttuvat työväen joukkiot yhä enemmän yhdistetyiksi, voimalisiksi ja hyökkääviksi sekä yhä enemmän kykeneviksi ja päättäväisiksi saattamaan taistelunsa voittoon.

Vielä puoli vuosisataa sitten oli työväenliike tuskin alussaan, heikko lukumäärältään, epätäydellinen järjestäytymisessään ja epätietoinen pyrkimyksissään. Tänäpäivänä työläiset ovat järjestetyt voimallisiin ammattiyhdistyslegiooniin, jotka ovat harjaantuneita ja opetettuja jokapäiväisissä taisteluissa parantaakseen elinolojansa. Useissa maissa ovat he perustaneet äärettömiä ko-operativisia liikkeitä kilpaillen menestyksellä kapitalististen yritysten kanssa samoilla teollisuusaloilla. Kaikissa maailman sivistysmaissa he ovat luoneet sosialistisen liikkeen, joka on niin yhdenmukainen pyrkimyksissään ja menettelytavoissaan, niin itsepintainen taisteluissaan, niin innostunut herätystyössään ja niin vastustamaton leviämises- sään, että ehkä lukunottamatta poikkeuksena aikaisinta kristinuskon liikettä tämä liike seisoo vertaansa löytämättömänä kirjotetun historian vuosikirjoissa.

Ammattiyhdistykset taistelevat suoranaisia ja yksityiskohtaisia työläisten taisteluja tehtaissa, kaivoksissa ja

työpajoissa ja opettavat jäsenilleen heidän taloudellisten oikeuksiensa tuntoa. Ko-operativiset työväen yritykset narjottavat jäseniään teollisuuksien kollektivisessa harjoituksessa ja kansanvaltaisessa johdossa. Sosialistiset puolueet selittävät koko työväenluokan yleisiä ja lopullisia etuja ja harjottavat jäseniään polittisessa toiminnassa ja hallituksen ja valtion asiain hoidossa.

Kulkien eri teitä, toimien eri menettelytapojen mukaan ja tietoisina tai tietämättöminä oman toimintansa vaikutuksista kaikki nämä työväenliikkeen muodot tähtäävät samaan välttämättömään päämaaliin: uuden ja uudestisyntyneen yhteiskunnan luomiseen.

Eivätkä työläiset yksin ole mukana tässä liikkeessä. He saavat suurta ja yhä suurempaa kannatusta kaikista muista luokista — trustin syrjään sysäämiltä pikku liikemiehiltä, henkisiltä työskentelijöiltä, jotka ovat joutuneet "henkisen köyhälistön" asemaan; maanviljelijöiltä, joita riistää vähemmän suorasti, mutta yhtä tuntuvasti trustiksi muuttunut pääoima, vieläpä itse kapitalistisen luokan riveistä. "Parempien luokkien" miesten luku, jotka omaksuvat kansan asian joko oman edun tuntemuksesta tai puhtaasti oikeusopillisista syistä, kasvaa yhä, mikäli rappeutuvan kapitalistisen järjestelmän väärinkäytökset tulevat yhä enemmän silmiinpistäviksi. "Karkaamiset" hallitsevan luokan riveistä orjuutetun luokan leiriin ovat pettämättömänä merkinä edellisen hallituksen lähestyvistä kukistumisesta.

Taloudellinen kehitys, joka täten on tuottanut yhteiskunnan perinpohjaiseen uudelleenmuodostamiseen sopivat olosuhteet ja hankkinut voimat sen suorittamiseen, rakentaa myöskin perustusta tälle uudelleenluomiselle.

Suuri nykyaikainen trusti järjestää teollisuuden kansalliselle pohjalle; se ohjaa hyötyesineiden valmistuksen ja jaon ja saattaa maan kaikki työläiset yhden hallinnon alaiseksi. Trustiksi muodostunut teollisuus on itse olemuksessaan kansallistunut teollisuus. Yhtä helppoa olisi nykyisin valtion hallituksen hoitaa sellaista teollisuutta kuin yksityisten trustimagnaattien tai heidän apulaistensa.

Sellainen olisi paljon oikeutetumpaa. Kehittynyt teollisuusjärjestelmämme on useiden sukupolvien tulosta, koko ihmissuvun perintöä; ihmeelliset tuotanto- ja jakovälineemme ovat kollektivisen teollisuuden ja työtätekevän väestön neron hedelmiä. Niitä käyttää kollektivisesti koko työväenluokka ja ne ovat korvaamattomia koko kansakunnan elämälle. Oikeuden ja kohtuuden mukaisesti ei kapitalistilla ole parempaa omistusoikeutta nykyisiin sosiaalisiin työneuvoihin kuin orjienomistajalla oli kahleorjiinsa.

Sosialismi ajaa sosiaalisten tuotantoneuvojen — maan, tehtaitten, koneiston, rautateitten, kaivosten y. m. — omistusoikeuden siirtämisen asiaa yksityisiltä kapitalisteilta kansalle, hoidettavaksi kaikkien hyödyksi.

Tätä ohjelmaa on tuomittu anastukselliseksi ja kumoukselliseksi, mutta sitä se ei ole enempää kuin kahleorjuuden poistaminen. Sitä on ivattu haaveelliseksi ja mielikuvitukselliseksi, mutta sitä se ei ole enempää kuin kahdeksannentoista vuosisadan kapitalistin vaatimukset syntymäetuoikeuksien poistamisesta olivat hänen aikalaisensa mielestä.

Sosiaalinen kehityksemme on liikettä kohti täydellistä kansanvaltaisuutta. Sivistyksesme toisiaan seuraavat kehityskaudet osottavat luokkaetujen katoamista toinen toisensa jälkeen. Miksi pysähtyisi ihmiskunta kunnioituk-

sella ja kammolla rikkauden etuoikeuden edessä? Kun miljoonien perillinen nykyisin syntyy, on hänellä sama poikkeusasema yhteiskunnassa ja sama valta tuhansien lähimäistensä yli kuin äskensyntyneellä ruhtinaalla tai markiisilla entisinä aikoina; ja aseman oikeus ja logiikka ovat samat molemmissa tapauksissa. Todellinen kansanvalta on se, jossa kaikki lapset syntyvät samanarvoisina ja kaikki ihmiset nauttivat samoja oikeuksia ja mahdollisuuksia.

TOINEN LUKU

SOSIALISMI JA INDIVIDUALISMI

Individualismin järjestelmä

Sosialismi ja individualismi ovat kaksi kilpailevaa pääperiaatetta, jotka sisältyvät kaikkiin nykyaikaisiin sosiaalisiin teorioihin ja liikkeisiin. Molemmat ajatuskannat ovat, verrannollisesti puhuen, uusia inhimillisen ajatustoiminnan historiassa ja individualismille perustuva sosiaalinen filosofia on vanhempi näistä kahdesta. Jotkut kirjottajat huomaavat individualismi-aatteen syntymistä uskonpuhdistusliikkeessä ja sen ensimmäistä käytäntöä omantunnonvapauden vaatimisessa, s. o. yksilön uskonnollisessa itsemääräämisvallassa. Uskonvapauden aate tunnetun venäläisen tiedemiehen Peter Struven mukaan johti laajempiin käsityksiin yksilöllisestä vapaudesta ja viimeainittu teoriaan kansojen valtiollisesta itsehallinnosta.

“Yhteydessä yksilöllisen itsemääräysvallan aatteen kanssa”, huomauttaa hän, “syntyy aate yhteiskunnan itsehallinnosta samassa ympäristössä ja samoissa olosuhteissa sekä muuttuu liikkuvaksi voimaksi. Tutkiessa Englannin vallankumouksen tapauksia ja aatteita ei mikään ole silmiinpistävämpää kuin se tosiasia, että tämä harvinainen aikakausi aiheutti yhdellä iskulla ja täydellisessä muodossaan aatteen yksilöllisestä vapaudesta, vapaamielisyyden,

kuin myöskin aatteen valtiollisesta itsehallinnosta, kansanvaltaisuuden.”*)

Teoria on ehkä historiallisesti totta, mutta se kokonaan jättää selittämättä ilmiön syyt. Uskonpuhdistuksen uskonnollinen liike oli yksi ilmaus taistelusta individualismin puolesta, mutta ei sen syy. Uskonpuhdistus ja sen mukana ilmennyt individualismin aate olivat ainoastaan ilmauksia ja seurauksia syvemmällä olevasta ja aineellisemmasta toiminnasta — nykyisen sosiaalisen ja teollisuusjärjestelmän synnystä.

Nykyinen individualismin filosofia syntyi vastarintana feodalisen valtion ja kirkon liiallista keskittymistä vastaan ja vastalauseena kruunun, aateliston ja papiston rajattomaan valtaan väestön ja etenkin kasvavan teollisuudenharjottajain luokan yli. ”Yksilöllinen vapaus” oli taisteluhuutona, jolla nuori porvaristo (teollisuuden ja kaupan harjottajain luokka) astui poliittisen taistelun kentälle. Tämä taisteluhuuto merkitsi sille vapautta kilpailuun — teollisuusvapautta; oikeutta käyttää valtiomahtia teollisuuden ja kaupan edistämiseksi — valtiollista vapautta; vapautusta kirkon sekautumisesta kansan valtiolliseen ja teollisuushallintoon — uskonnollista vapautta; ja ennen kaikkea se merkitsi yksityisomaisuuden vapautta ja pyhyyttä. ”Mitä he (vapaamielinen porvaristo) tarkoittivat yksilöllisellä vapaudella”, sanoo mr. E. Belfort Bax, ”oli ensiksi ja ennen kaikkea yksityisomaisuuden vapautta sellaisenaan, niin ettei sen käyttöä saanut vallita mikään muu kuin omistavan yksilön tahto. Mistä välitettiin, ei ollut niin suuresti yksilöllinen vapaus, kuin yksityisomaisuuden

*) ”Individualismi sosialismissa”, Poljarnaja Sviesda, N:ro 11.

vapaus. Yksityisen vapaus sellaisenaan oli toisarvoista. Omaisuuden omistajalle ja valtiaalle vain erityisesti haluttiin taata hänen vapautensa.”*)

Siten saavutettu yksilöllisen vapauden aate innostaa kaikkia vaiheita porvariston taistelussa feodalista yhteiskuntaa vastaan. Se on pohjana Rousseauin ”Sosiaaliset sopimukset” teoksessa ja encyclopedistien sosiaalifilosofiassa; se ilmenee Adam Smithin ja klassillisen valtiollisen taloustieteen perustajain periaatteessa häiritsemättömydestä; ja se on todellisena tarkoituksena Voltairin ja hänen seuralaistensa järkiopillisissa arvosteluissa.

Yksilöllinen vapaus joko lisämäärittelyineen tai ilman oli pohjalauseena, joka innosti Englannin keskiluokkien taistelua Cromwellin johdolla seitsemännentoista vuosisadan lopulla, sekä Ranskan ”kolmannen säädyn” ja Amerikan uudisasukasten taisteluja sataa vuotta myöhemmin.

”Kaikki ihmiset syntyvät ja pysyvät vapaina”**) ja ”Kaikille ihmisille on luoja antanut riistämättömän oikeuden vapauteen”***) olivat perusohjeet, jotka kaikkien maiden voittoisa porvaristo hyväksyi kaikkien valtiollisten peruslakien pohjaksi.

Taistelut, joita ennen Amerikan vapautussotaa ollut porvaristo taisteli yksilöllisen vapauden nimessä, ovat antaneet sivistykselle muutamia suuria voittoja. Ne ovat suuressa määrässä vapauttaneet ihmistä hänen elämänsä puhtaasti yksilöllisessä piirissä ja antaneet hänen omaan huostaansa hänen uskonsa, näkökantansa ja mielihalunsa,

*) ”Sosialismi ja individualismi”, London, Personl Rights Series, siv. 10. (Personallisten oikeuksien sarja.

**) Ranskan ihmisoikeuksien julistus.

***) Amerikan itsenäisyyden julistus.

hänen yksilölliset ajatuksensa ja sielunsa. Paino-, puhe-, omantunnon- ja personavapaus ovat sellaisia voittoja ja ne ovat ikuisiksi hyväksi ihmiskunnalle.

Mutta historiallisella tunnussanalla oli kokonaan toisenlainen kohtalo valtiollisella ja teollisuudenalalla.

Hallitsevien luokkien vallankumouksen aikaisena olokautena "yksilöllinen vapaus" näillä aloilla merkitsi pääasiallisesti vapautta mielivaltaisesta valtiollisesta, teollisuudellisesta ja sosiaalisesta rajottamisesta, mutta feodalisminkin kukistuttua ja feodalistien esteitten poistettua lauselma menetti alkuperäisen merkityksensä. Teollisuus ja kauppialuokat, kuten seitsemännen ja kahdeksannentoista vuosisatojen taistelevat ja sorretut porvarit, vetosivat yksilöllisen vapauden pyhiin oikeuksiin keinona vapauttamaan heidät aikansa hallitsevien luokkien sorrosta; mutta yhdeksännentoista ja kahdennenkymmenennen vuosisatojen omistavat luokat ollen itse vallassa ja heitä vastassa ollen uusi riippuvainen luokka, palkkatyöläisten luokka, turvaavat vanhaan isiensä jumalaan ainoastaan vahvistaakseen omaa valtaansa. Nykyajan kapitalistin "yksilöllinen vapaus" on tullut hyvin suuressa määrässä merkitsemään oikeutta kohdella työläistä, miten hän vaan haluaa, rajottamattomasti oikeutta riistää työväen luokan miehiä, naisia ja lapsia ja olla vapaa valtion sekaantumisesta tähän hänen riistämistoimeensa. Taloudellinen järjestelmä, joka perustuu kokonaan "laissez-faire", jätä rauhaan, periaatteeseen ja senmallinen poliittinen järjestäytyminen, jota Huxley kutsuu "hallinnolliseksi nihilismiksi" ovat "yksilöllisen vapaudenjumalan" nykyaikaisten pappien ihanteita. Kapitalistin käsissä yksilöllinen vapaus on sortunut yksilölliseksi mielivallaksi, sen filosofia on lyhytnäköisen itsekkyyden filosofiaa. Tämän filosofian itsepintaisin ja loogillisin

edustaja on luultavasti Max Stirner, jonka teos "Minä ja minun omani" on vasta äskettäin, yli kuusikymmentä vuotta sen ensi ilmestymisen jälkeen, asetettu englanninkiel-
tä lukevan porvariston nähtäväksi tullakseen heidän puo-
leltaan vastaanotetuksi rajattomalla ihastuksella. Maini-
tun filosofin katsantokannat individualismista voidaan su-
pistaa yhteen seuraavissa kahdessa lyhykäisessä otteessa
mainitusta teoksesta:

"Pois siis kaikki huolet, jotka eivät ole minun huoli-
ani kokonaan! Te uskotte ainakin, että 'hyvän asian' täy-
tyy minua liikuttaa. Mikä on hyvä ja mikä paha? Minä
itse olen oma huolehdittavani enkä minä ole hyvä enkä
paha. Kummallakaan ei ole mitään merkitystä minuun
nähdessä."

"Jumalallinen on jumalan huolena; inhimillinen ih-
misen. Minun huolenani ei ole jumalallinen eikä inhimil-
linen, eikä uskollinen, hyvä, oikea, vapaa ym., vaan aino-
astaan mikä on minun, eikä se ole yleistä, vaan ainoaa laa-
tuaan, kuten minäkin olen ainoa laatuani."

"Mikään ei ole minulle enempää kuin minä itse"*)

Ja edelleen: —

"Jokainen valtio on tyrannivaltio, olkoon sitten tyran-
nina yksi ainoa tai (kuten voi kuvitella tasavallasta) jos
kaikki ovat isäntiä, se on, jokainen on tyrannina toisel-
leen."**)

Ja tässä äärimäisessä katsantokannassaan yksilöllises-
tä vapaudesta vapaamieliset kapitalistit ovat täydellisesti
yhtä mieltä radikalisten anarkistien kanssa. Molemmat
haluaisivat riistää yhteiskunnalta kaikki sen sosiaaliset

*) Max Stirner, "The Ego and His own", siv. 6.

**) Max Stirner, "The Ego and His own", siv. 256.

laitokset. Molemmat perustavat filosofiansa yksilölliselle kilpailulle ja raa'alle taistelulle olemassaolosta pikemmin kuin inhimillisen vapauden periaatteelle, molemmat tekevät he epäjumalan yksilöllisestä vapaudesta, molemmat sairastavat he katkeraa minänsä liiottelua ja molemmat he hyväksyvät kaikki keinot saavuttaakseen yksilöllisen onnellisuuden päämäärän.

Ainoana erotuksena taantumuksellisen ja isänmaallisen kapitalistin ja väkivaltaisen anarkistin välillä on se, että edellinen edustaa rikkaan "individualismia" ja jälkimmäinen köyhän.

Individualismin filosofia hankkii siveellisen ja vale-tieteellisen hyväksymisen taloudelliselle taistelulle miehen ja miehen välillä ja vaikuttaa väestön eri luokkiin mieluisasti tai epämieluisasti riippuen heidän mahdollisuuksistaan ja asemastaan tässä taistelussa. Hallitsevat luokat monin verroin suurempine taloudellisine voimineen ovat parhaiten varustettuja epätasaisessa olemassaolon taistelussa; he tulevat pysymään siinä voitolla ja korjaamaan kaikki voiton edut, ellei heitä siitä estetä — he ovat siten luonnollisesti individualismiin kallistuvia.

Riippuvaiset ja omistamattomat luokat toiselta puolin ovat voimattomia yksilöllisessä olemassaolon taistelussa nykyisten olosuhteitten vallitessa. He ovat sosiaalisen suojeluksen puutteessa hallitsevan luokan väärinkäytöksiä vastaan ja siten heidän voimansa on yhdistetyssä toiminnassa ja ko-operaatiossissa. Järkevästä työläisestä individualismi on yhtä kammottavaa kuin se on vihamielistä hänen eduilleen — hän luonnollisesti kallistuu vastaisen filosofian puolelle. Sosialismi on ilmaus työväenluokan kapinasta kapitalistien liiallista individualismia vastaan, samoin kuin individualismi alkuaan ilmaantui porvarien ka-

pinan ilmaisuna muinaisen hallitusvallan liiallista keskittymistä vastaan.

Lukuisat ja tuliset nykyaikaiset väittelyt individualismin ja sosialismin "järjestelmien" ansioista ja vioista ovat siten pohjaltaan ainoastaan teoreettisia ja jonkunverran verhottuja ilmauksia varsinaisesta taistelusta aikamme hallitsian ja riippuvien luokkien välillä.

Kuten Sidney Ball sanoo, "socialismilla ja individualismilla, vastakkain asetettuina on taloudellinen yhtäläisyytensä,"*) mutta tavallisessa väittelyssä ne säännöllisesti saavat puhtaasti valtiollisten tai filosofillisten kysymysten valenaamarin.

Nämä kysymykset "individualistien" ja sosialistien välillä ovat useita luvultaan ja monenmuotoisia luonteeltaan, mutta käsittelyn mukavuuden vuoksi ne voidaan kaikki ryhmittää seuraavien kolmen päällekirjotuksen alle:

1. Yksilön suhde yhteiskuntaan.
2. Yksilöiden keskinäiset suhteet tuotannossa.
3. Yksilöllisen vapauden kohtalo sosialistisen järjestelmän vallitessa.

Me tulemme käsittelemään erikseen jokaisen näiden kolmen aineen käsittämiä kohtia.

Yksilö ja yhteiskunta

Individualistisen filosofian pohjana valtiollisessa elämässä on käsitys, että järjestetty yhteiskunta on ainoastaan yksilöiden joukkue, jotka vapaasti ja omatahtoisesti

*) "Socialism and Individualism", *Economic Review*, vol. VII, siv. 490.

seurustelevat keskenään vissejä yhteisiä tarkoituksia varten — eräänlainen liikeyhteys, joka voidaan muodostaa, muodostella ja hajottaa asianosallisten mielivallan mukaan. Tämän katsantokannan mukaan sosiaalisesta järjestyksestämme jokainen nykyisen yhteiskunnan jäsen on itsenäinen osakas "sosialisessa sopimuksessa", joka on yhtynyt keskinäisiin suhteisiin yhteiskunnan kanssa voittaakseen joitakin yksilöllisiä etuja ja joka voi katkaista nämä suhteensa, jos hänen hartioilleen asetetut uhraukset ovat näitä etuja suuremmat. Loogillisena seurauksena tällaisista katsantokannoista on kateellinen ja epäluuloinen kanta järjestettyä yhteiskuntaa eli "valtiota"*) kohtaan, käsitys, että viimeainittu voi koettaa vaatia yksilöltä enemmän kuin se on sitoutunut antamaan takaisin, että se voi mennä yli laillisten tehtäviensä piirin**.*)

Tämä verrattain karkea sosiaalinen filosofia ilmeni selvimmin ranskalaisessa "valistuksen kirjallisuudessa" ennen vallankumousta; se oli avoimena Locken, Benthamin ja Millin englantilaisen utilitarisen koulun sosiaalisille teorioille ja se vallitsi melkein vastaan eittämättä ihmismieliä viime vuosisadan puoliväliin saakka. Oppi on naivisimmin esitetty Massachusettsin valtion perustuslaeis-

*) Käsittelymme tarkoituksia varten on molempia nimityksiä käytetty samaa merkitsevinä.

***) M. Yves Guyot, individualismin johtava apostoli Ranskassa, haluaa rajottaa valtion toiminnan seuraaviin tehtäviin:

1. Sen on taattava ulkonainen ja sisäinen turvallisuus.
2. Sen on taattava jokaiselle yksilölle vapaus määrätä omat asiansa ja vapaus ympäristöön, jossa hänen on toimittava.
3. Sen ei ole sekannuttava sopimuksiin paitsi pakottaakseen niiden täytäntöönpanoa.''

sa seuraavin sanoin: "Polittinen laitos muodostuu yksilöiden vapaaehtoisesta yhteisolosta; se on sosiaalinen sopimus, jonka kautta koko kansa sopii jokaisen kansalaisen kanssa ja jokainen kansalainen koko kansan kanssa siitä, että kaikkia on hallittava vissien lakien mukaan yhteiseksi hyväksi."

Mutta keksinnöt organisen kehityksen alalla ja yhä kasvava huomio lakeihin, jotka vaikuttavat yksilöllisen elämän muodostumiseen kaikkialla, sai lopulla sosiaalisen elämän ja ilmiöiden tutkijat ottamaan näkökantansa tarkan tutkinnan alaisiksi. Sosiaalisen olemisen ehtoja, nykyisiä ja entisiä, tutkittiin ja korjailtiin tarkoin ja vähitellen saatiin selville sosiaalisen kehityksen lait.

Uuden saavutetun tiedon valossa alkuperäiset aikuisempien ajattelijain sosiaaliset teoriat olivat hylättävät toinen toisensa jälkeen ja nykyisin on verrattain yleiseen hyväksyty, ettei järjestetty yhteiskunta ole mielivaltainen keksintö, vaan seuraus historiallisen kehityksen määrätystä ja loogillisesta kulusta. Mahdollista on, etteivät ihmiset koskaan ole olleet täysin yksilöllisiä olentoja, vaan että he kehittyivät laumoissa elävistä tai sosiaalisista esisistä eläinmaailman kuningaskunnassa. "Niin kauaksi kuin me menemme taaksepäin ihmisen esihistoriallisessa kansatieteessä", sanoo Krapotkin, "huomaamme me ihmisten elävän yhdyskunnissa — samanlaisissa parvissa kuin korkeammat imettäväiset". Ja edelleen: "Aikuisimmat jäljet ihmisestä jääkaudelta tai aikuisemmalta jääkauden jälkeiseltä ajalta antavat epäamättömiä todistuksia siitä, että ihmiset jo silloin elivät yhdyskunnissa. Yksityiset kiviaseiden löydöt vanhemmalta kiviakaudeltakin ovat harvinaisia; päinvastoin, milloin vain yksi kiviase on löydetty, on toisia varmasti löytynyt, useimmissa tapauksissa suurin

määrin. Aikana, jolloin ihmiset asuivat luolissa tai satunnaisesti ulospistävien kivilohkareiden alla yhdessä nyt jo sukupuuttoon hävinneiden imettäväisten kanssa ja tuskin kykenivät valmistamaan edes karkeinmallisia kivistä kirveitä, he jo tunsivat yhdyskunnissa elämisen edut.”*)

Koko ihmisen kehityksen historia on ollut hänen yhteiskunnallisen järjestäytymisensä lisääntyvän kasvun ja merkityksen historiaa. Lewis H. Morganin**) mukaan, jonka tutkimukset sosiaalisesta kehityksestä ovat täydellisiä ja luotettavimpia täytetietoja nykyajan yhteiskuntatieteelle, ensimmäisenä määrättyinä sosiaalisen järjestäytymisen muotona on alkuaan *suku* eli *gens*, joka vieläkin on vallalla muutamien raakalaisten keskuudessa. Tämä on enemmän löyhä järjestäytymisen muoto, ollen se yhteisestä esi-isästä polveutuvien ihmisolentojen joukkue. Seuraavana asteena sosiaalisessa kehityksessä on *useampien sukujen yhdistys* eli *Phratry* (sukukunta), jota seuraa yhtenäisempi ja moninaisempi *heimo*-järjestäytyminen, samaa murretta puhuvien ja samalla alueella asuvien useiden sukujen liitto. *Heimosta heimokuntaan*, joka muodostuu keskinäistä puolustusta varten ja asteettaisesti ja luonnollisesti kehittyä *kansaksi*, on ainoastaan yksi askel.

Tällainen on lyhykäisyydessään muinaisen yhteiskunnan sosiaalisen syntymisen historia. Tavaroina ja maana olevan omaisuuden kehittyessä sosiaalinen järjestäytyminen vähitellen muodostui valtiolliseksi yhteiskunnaksi maa-aluesuhteitten pohjalle. Kyläkunta, pitäjä ja kansallisuusalue eli valtio ovat toisiaan seuraavia asteita tässä kehityksessä.

*) P. Krapotkin, "Mutual aid a Factor of Evolution". (Keskinäinen apu tekijänä kehityksessä). Siv. 79 ja 80.

**) "Ancient Society" (Muinainen yhteiskunta).

Siten on ihmiskunta huomaamatta kehittynyt löyhästi toisiinsa yhdistettyjen sosiaalisten yksilöiden joukkueesta nykyiselle yhteiskunta-asteelle, jonka aikana koko maapallo on jaettu valtiollisesti vähäiseen määrään täsmälleen ja yhtenäisesti järjestettyjä hallituksia.

Kehityskulku otti lukemattomia ajanjaksoja toteutukseen ja määräisivät sen kaikissa sen kehityskausissa ihmisen vaistomaiset tarpeet. Toisiaan seuraavat yhteiskuntajärjestäymismuodot, aina voimakkaampina ja yhtenäisempinä, kehittyivät alituisessa olemassaolon taistelussa tehoisina aseina tässä taistelussa. "Valtio", sanoo professori Ward, "on luonnollinen tuote, yhtä hyvin kuin eläin, kasvi tai ihminen itse."*) Mitä edistysaskeleita tahansa ihmiskunta on ottanut pitkän olemassaolonsa aikana, ovat ne sen sosiaalisten järjestäytymisten aiheuttamia. Mitään sivistystä ja mitään vapautta ei ole olemassa ulkopuolella järjestettyä yhteiskuntaa ja tässä suhteessa yksilöihminen on valtion lapsi ja luoma ja sidottu siihen jokaisella olemassaolonsa jäniteellä.**)

Valtion kehityksen historiallinen ja yhdenmukainen kulku ja sen ääretön merkitys tekijänä ihmis-sivistyksessä ovat johtaneet ajattelijain koulun, jonka tyypillisiä edustajia ovat Auguste Comte, Saint-Simon ja Hegel, vastakkaiseen äärimmäisyyteen — käsitykseen valtiosta organisaationa. "Historiallinen" eli "organinen" koulu näkee valtion abstraktisessa ilmiössä täydellisen ja itsenäisen

*) Lester F. Ward, "Pure Sociology", siv. 549.

***) "Koskaan ei ole ollut olemassa eikä koskaan voi olla mitään vapautta tämän maan päällä ihmisolentojen keskuudessa ulkopuolella valtiojärjestäytymistä . . . Vapaus on yhtä todennukaisesti valtion luomaa kuin hallituskin." Prof. J. W. Burgess, "Political Science and Constitutional Law," siv. 88.

olennon omine eloineen, etuineen ja luonnonhistorioineen. Näiden ajattelijoiden mielestä ihmisyhteiskunta on sosiaalinen elimistö, suuressa määrässä samankaltainen kuin biologinen elimistö. Sosiaaliset laitokset ovat yhtä monena sen jäsenenä toimittamassa vissejä tärkeitä tehtäviä, joita vaaditaan itse organismin elämään ja hyvinvointiin, kun taasen yksilölliset yhteiskunnan jäsenet ovat ainoastaan soluja. Mr. M. J. Novicow,*) ehkä nerokkain edustaja "organisessa" yhteiskuntatiedekoulussa, johtaa yhdenmukaisuuden sosiaalisen elimistön ja biologisen, elävän elimistön välillä suoranaiseen yhtäläisyyteen saakka ja mr. Benjamin Kidd arvostellessaan utilitarianien tunnuslausetta, sanoo: "Suurin hyvä, mitä yhteiskunnassa toimivat kehitysvoimat ovat vaikuttamassa, on sosiaalisen elimistön hyvä kokonaisuudessaan. Suurin lukumäärä tässä merkityksessä käsittää vielä syntymättömät tai edes ajatellutkaan sukupolvet, joiden eduista nykyiset yksilöt ovat kokonaan välinpitämättömiä. Ja sosiaalisessa kehityskulussa, jota ihmisrotu on parhaillaan kulkemassa, ovat nämä viimeksi mainitut edut juuri aina esiintymässä."**)

Lyhykäisesti, valtio on päämäärä, kansalainen on ainoastaan välikeino. Se on samaa vanhaa viekkaan Mucius Scevolan vertausta, ilmaantuen vaan eteemme nykyaikaisen tieteen hienossa pukimessa.

Ja tässä taas molemmat äärimäisyydet yhtyvät. Äärimäinen individualisti tuomitsee kaikki yritykset valtion

*) *Concience et Volentè Sociales*,'' Paris, 1897; *La Théorie Organique des Sociétés*'' *Annales de L'Institute International de Sociologie* julkaisussa, Vol. V.

***) *Social Evolution*, siv. 312.

puolelta kansalaisten asiain järjestämiseksi vedoten, ettei valtion tulisi sekaantua yksilön vapauteen; äärimäinen sosiokraatti epää kaikki yritykset kansalaisten puolelta valtion muovaamiseksi omaksi edukseen sillä perusteella, että yksilö *ei voi* muodostella sosiaalisen elimistön elämää. Toinen perustelee vastaväitteensä mukavuuden pohjalle, toinen tieteelliselle välttämättömyydelle; mutta varsinaiset tulokset ovat samat molemmissa tapauksissa — valtion ja yksilön erottaminen.

Vaikka äärimäinen "organinen" teoria valtiosta on löytänyt muutamia kannattajia sosialististen kirjailijain joukossa,*) nykyaikainen sosialismi kokonaisuudessaan suosii yhtä vähän äärimäistä sosiokratista kantaa kuin se suosii äärimäistä individualististakaan.

Vaarallista on aina riistää jotain valmista periaatetta joltain tieteellisen tutkimuksen alalta kokonaan erilaiselle toiselle, huolimatta näennäisistä yhtäläisyyksistä molempien välillä ja tämän menettelytavan vääryys on ehkä paraiten kuvattu siirtäessä puhtaasti biologiset lait yhteiskuntatieteen alueelle. Ihmisten sosiaalinen järjestäytyminen on kokonaan erilainen ilmiö kuin biologinen elimistö. Viimemainitussa tapauksessa on elimistöllä sellaisenaan annettu tunnelma, vaikutus ja elämä — yksilöllisellä solulla ei ole omaa itsetietoista elämää ja on sen tehtävänä ainoastaan ylläpitää elimistön olemassaoloa. "Sosiaalisen elimistön" tapauksessa taasen toiselta puolin ovat sen yksityiset jäsenet juuri ne jotka ovat varustetut tietoisella elämällä ja niinkutsutulla elimistöllä taasen on tehtävänä kannattaa näiden yksilöllistä olemassaoloa.

*) Esim. tunnettu Marxin oppilas F. v. d. Goes.

Valtio ei ole ihmisen vapaaehtoinen ja mielivaltainen luoma, mutta yhtä vähän on se myös joku tekijä, jonka ihmisen hartioille on laskenut joku ulkopuolella häntä oleva voima. Valtio on loogillisen historiallisen kehityksen tulos, mutta sitä ainoastaan ihmisen loogillisen kehityksen seuralaisena. Yksilö ei voi erottaa itseään yhteiskunnasta eikä yhteiskunnalla voi olla olemassaoloa ulkopuolella yksilöitä, jotka sen muodostavat. Valtio edustaa kaikkien menneiden sukupolvien kollektiivisia ajatuksia ja saavutuksia mutta myöskin sen nykyisten elävien, tuntevien ja ajattelevien jäsenten kollektiivista järkeä, tahtoa ja voimaa. Valtiolla on mahti määrätä yksityisten jäsentensä käytöstä, mutta sen kansalaisilla on valta määrätä sellaisten määrittelyjen laajuutta ja laatua ja kuta ylemmäksi ihmissuku nousee, sitä vaikuttavampia ovat sen ohjeet valtion tehtävistä. Ihminen nykyisin on siinä asemassa, että se ei ainoastaan voi käyttää valtiota "sosiaalisen elimistön" hyväksi kokonaisuudessaan eikä vielä lisäksi ainoastaan kaukaisten tulevien sukupolvien hyväksi, vaan myöskin omaksi nykyiseksi todelliseksi hyväkseen.

Tämä on katsantokanta, josta kaikki sosialistinen valtiollinen toiminta lähtee ja tämä kanta on alituisen voittamassa käytännöllistä tunnustusta kaikissa yhteiskuntapiireissä, kuten puhuvasti todistavat aikamme valtion sosiaalisten tehtävien alituisesti suuremmat laajennukset.

Individualismi teollisuuden alalla.

Jos ihmissuvun valtiollisen kehityksen taipumus on yleensä ollut yhteiskunnallistuttamissuuntaan, ilmenee sa-

ma pyrkimys vielä voimakkaammin teollisuuden kehityksessä.

Individualismi tuotannossa on tunnus taloudellisesta kypsymättömyydestä.

Alkuajan ihminen, ilman kokemuksia, työkaluja, aseita tai taitoa, asuen puissa tai luolissa ja eläen troopillisen metsän villihedelmistä voi suuressa määrässä olla taloudellisesti riippumaton lähimaisestaan viereisessä puussa. Mutta seuraavat kalastus, metsästys, maanviljelys ja paimentolaisheimot jo edellyttävät vissinlaisten yhdenkaltaisten työkalujen olemassaoloa, vissiä yhteistä kokemusta, yhteisiä työtapoja, vieläpä mahdollisuutta satunnaiseen tuotteiden vaihtoon.

Mutta nämä aikuiset laitokset ovat yleensä liian epävarmoja ja tutkimattomia voidaksemme rakentaa mitään selviä johtopäätöksiä niiden perusteella. Saadaksemme selville teollisuuskehityksen yleisen pyrkimyksen, on meidän tarkastettava nykyisempää ja paremmin tunnettua ajanjaksoa — ajanjaksoa, joka sitäpaitsi on paljastanut teollisuuden kehityksen lait selvemmin kuin koko historia ennen sitä — viime vuosisadan ajanjaksoa. Ja jos mielessämme on jotain epäilystä teollisuuselämän pyrkimyksistä, tämän ajanjakson tutkiminen tulee sen nopeaan karkottamaan.

Yhdeksännentoista vuosisadan alussa esineiden tuottamista ja jakoa harjoitettiin pääasiallisesti yksilöllisellä pohjalla. Ammattityöläinen työskenteli yksilönä joko kotonaan tai työhuoneessaan, yleensä yksin ja joskus apulaisen tai oppipojan avulla. Yksinkertaiset työkalunsa omisti ja käytti yksilöllisesti. Hänen tuotteensa oli useimmissa tapauksissa hänen yksilöllisen työnsä taitonsa tu-

lostaa ja oli täydellisesti ja oikeudellisesti hänen yksilöllistä omaisuuttaan.

Mutta yksinkertaisten työkalujen kehittyessä erilaisiksi suuriksi, höyrylläkäyviksi koneiksi, jotka olivat lajitellut hyötyesineiden yksityisosien joukkotuotantoa varten, vähäinen työpaja kasvoi tavattomaksi nykyaikaiseksi tehtaaksi, jossa satoja ja tuhansia miehiä saatetaan kokoon kaikista osista maata, järjestettyinä monimutkaiseksi työhierarkiaksi, jokainen heistä tehden pienen tehtävän, jokainen työskennellen yhdessä toisten kanssa, kaikki he yhteisesti tuottaen yhden esineen, jonka voi olla pakko kulkea useiden samanlaisten temppujen läpi toisissa äärettömissä ja monimutkaisissa tehtaissa ennenkuin se muuttuu hyötyesineeksi suoranaista käyttöä varten. Nykyaikainen kone on sosiaalinen työkalu, nykyaikainen tehdas sosiaalinen työpaja, nykyaikainen työläinen sosiaalinen palvelija ja nykyaikaiset esineet sosiaalisia tuotteita.

Ottakaamme yksinkertaisimpia käyttöesineitä: palttoon, jota käytämme, tuolin, jolla istumme, vuoteen, jolla makaamme ja kysykäämme itseltämme: Kuka on nämä esineet valmistanut? Vastataksemme tähän kysymykseen meidän on ajateltava tuntemattomia tuhansia, jotka ottivat osaa niiden välittömään muodosteluun ja valmistukseen ja kulutukseen, ihmeellisten koneiden valmistukseen, joita on käytetty valmistusasteissa, kulkuneuvokoneiston hoitamiseen j. n. e. Nykyaikaisessa tuotannossa yksilöllinen työläinen on varsinaisesti haihtunut; edessämme on yli maailman yltävä sosiaalisesti järjestäytynyt kaikenasteisten työläisten yhdyskunta, korkeimmasta ja taitavimmasta alimpaan ja tavallisimpaan, työskennellen yhdessä kollektiivisesti ihmisrotumme tarpeiden puolesta.

Ja tämä aikamme kollektivinen työ se juuri ylläpitää nykyaikaisia mukavuuksia ja nykyaikaista sivistystä. Jos meille olisi mahdollista palata täydelliseen yksilöllisyyteen tuotannossa valmistaaksemme itse ravintomme, tehdäksemme pukineemme, rakentaaksemme omat asuntomme käyttämättä hyväksemme toisten valmistamia raaka-aineita, ottamatta vastaan apua lähimmäisiltämme, vajoisimme raakalaisuudentilaan vähemmässä kuin sukupolven ajassa.

Vaikka individualismin piirre on melkein kokonaan kadonnut tuotannon alalta viime vuosisadan kuluessa, on se tämän ajanjakson aikana osottanut paljon suurempaa elinvoimaa teollisuuksiemme johdon alalla.

Teollisuuksiemme johto yksilöllisten kapitalistien kautta heidän omaksi hyväkseen ja kilpaillen keskenään — *teollisuuskilpailu* — on vuosikymmeniä ollut suosittuna kiista-aineena individualisen filosofian kannattajien ja valtiotalouden sosialistisen koulun puoluealaisten välillä. Jyrkästä individualistista teollisuuden kilpailujärjestelmä on sivistyksen kaiken siunauksen lähde: hän ei koskaan väsy esittämästä tämän järjestelmän ansioita teollisuusyritteliäisyyden keksintöjen ja yksilöllisen edistyksen vi-
pusimena. Sosialisti toiselta puolin osottaa varottavan sormen kilpailun väärinkäyttöksiin: anarkiaan johdossa ja tuhlaukseen tuotannossa, jonka järjestelmä aiheuttaa ja äärettömiin sosiaalisiin, taloudellisiin ja siveellisiin häviöihin, joita se tuottaa tuottajille, kuluttajille ja koko yhteiskunnalle yleensä.*).

*) Mitä huomattavin teos tämän väittelyn alalla on mr. Sidney A. Reeven äskettäin julkaisema teos "The Cost of Competition" (Kilpailun kustannukset).

Mutta samalla aikaa kuin väittely kilpailun ansioista ja vioista on saamassa yhä jännittävämmän muodon, taloudellisen kehityksen mykät voimat, teorioista ja käsitteistä huolimatta ovat nopeasti työskentelemässä kohti kysymyksen käytännöllistä ratkaisua. Yksilöllinen kapitalisti varmasti luovuttaa paikkojaan teollisuusmaailmassa korporatsioonille ja trustille ja viimeksi mainitut edistävät ja sulattavat lukuisien yksityisten yritysten itsenäiset johdot yhden korporatsioonijohdon alle ja uudelleenjärjestävät teollisuuksien johdot, usein kansallisessa jopa kansainvälisessäkin mittakaavassa. Trustien ja monopoolien vastustamaton lisääntyminen on keskustana kaikelle nykyiselle taloudelliselle kehitykselle ja se soittaa kuolinkelloja yksilölliselle kilpailulle.

Ainoa ala teollisuuselämässämme, jossa individualismin periaate on säilynyt kaikessa muinaisessa virkeydessään, on tuotteiden omistaminen eli jakaminen.

Vaikka tuotannon välineet ovat tulleet sosiaalisiksi luonteeltaan ja käytännössä ja välttämättömiksi koko työvätekeväälle asujamistolle, omistavat ja hallitsevat niitä kuitenkin vielä yksityiset kapitalistit. Vaikka tuotteiden valmistus on ollut kollektivinen toimi ja sen johto ja hallinto on nopeasti tulemassa siksi, harjotetaan sitä vielä etupäässä yksityisten teollisuuskapteenien eduksi. Vaikka kaikki yhteiskunnan hyödylliset jäsenet kollektivisesti edistävät niinkutsuttua kansakunnan rikkautta, ainoastaan verrattain vähäinen osa yksilöistä saa siitä osan. Lyhykäisesti, vaikka rikkauden tuottaminen on melkein sosialistista, sen jakaminen on kokonaan individualistista.

Ja tämä ristiriita nykyisten tuotanto- ja jakotapojen välillä on ainoa todellinen kysymys individualistin ja sosialistin välillä taloudellisen väittelyn alueella.

Nykyisen rikkauksien jakojärjestelmän nautitsijoilla on täysin selvää aineellista etua sen selvittämisestä eikä koskaan ole ollut olemassa hallitsevaa luokkaa, jolla ei olisi ollut tieteellisten ja siveysopillisten teoriain runsas kannatus oikeuttamassa sitä sen etuoikeuksien jatkuvaan nauttimiseen. Nykyisessä tapauksessa tätä tehtävää suorittaa "individualististen" filosofein ja siveysopettajain koulu.

Sosialistit toiselta puolin pitävät nykyistä sosiaalisen rikkauden yksilöllistä anastusjärjestelmää ajastaan elähäntäneenä, jätteenä menneestä taloudellisesta järjestelmästä ja häiriötä synnyttävänä tekijänä sosiaalisen, taloudellisen ja siveydellisen kehityksen kulussa.

Sosialismin päätehtävänä on sovittaa rikkauden jaon periaatteet tuotannon periaatteiden mukaisiksi — tehdä toinen yhtä sosiaaliseksi ja yleiseksi toiminnassaan ja vaikutuksissaan kuin toinen jo on.

Yksilö sosialismin vallitessa.

Yleisin kaikista vastaväitteistä sosialistista ajatuskantaa vastaan on se, että sosialistinen valtio saattaisi vaaraan yksilöllisen vapauden. Sellaisista mahdottomista novelinkirjoittajista alkain, kuten Eugen Richter*) ja David M. Parry**), joiden käsityksenä sosialistisesta yhteiskunnasta on, että nykyiset tehdassäännökset tultaisiin ulottamaan kansallisen järjestelmän laajuuteen, teräväjärkiseen ja yleistietoiseen ajattelijaan Herbert Spenceriin saakka, joka vakuuttaa, että "kaikki sosialismi sisältää

*) Sozialdemokratische Zukunftsbilder''.

**) "The Scarlet Empire",

orjuutta”*), näyttävät kaikki porvarilliset filosoofit pitävän myönnettynä asiana, että ihmiskunta nykyisin on nauttimassa suuressa määrässä persoonallista vapautta ja että sosialismi tulisi suuresti rajottamaan, ellei kokonaan tukahduttamaan, sitä.

Sosialistit kieltävät molemmat väitökset yhtä jyrkästi.

Nykyisen taloudellisen riippuvaisuuden ja taistelun järjestelmän aikana yksilöllinen vapaus on vaan mielikuvitusta. Hyvin vähäinen ”huvittelijaluokka”, se on, ihmisloukka, joka nauttii työtöntä ja runsasta tuloa ja on kokonaan erillään teollisuuden, ammatin, kaupan ja rahamaailman pyörteistä, epäilemättä nauttii jonkun verran yksilöllistä vapautta, mutta kaikille muille nykyisen yhteiskunnan aineksille ei tätä vapautta ole olemassa.

Työläiset, suurin kansanluokka, on kaikkea muuta, mutta ei vapaa: heidän työnsä ja huvituksensa, heidän pukunsa ja asuntonsa, heidän elämänmuotonsa ja tapansa ovat heidän taloudellisten olojensa heille pakottamia.

“Ei poikkeuksellisesti, vaan yleiseen”, sanoo Mr. H. D. Lloyd**), “työväestö tekee sellaista, jota se ei halua tehdä eikä saa, mitä se haluaa ja tarvitsee. Työläiset haluavat tehdä työtä kahdeksan tuntia päivässä; heidän täytyy työskennellä kymmenen, neljätoista, kahdeksantoista . . . He haluavat lähettää lapsensa kouluun; heidän on pakko lähettää heidät tehtaaseen. He haluavat vaimojensa hoitavan heidän talouttaan; mutta näidenkin on pakko heittää sukkulaa tai ohjata jotain pyörää. Heidän täytyy työskennellä, kun he ovat sairaita, heidän on pakko laka-

*) “Tuleva orjuus.”

**) Hänen sanansa ovat kerrotut Richard T. Elyn teoksessa *Socialism and Social Reform*”, siv. 209 ja 210.

ta työstä toisen tahdosta; heidän on pakko työskennellä elämänsä pilalle pysyäkseen hengissä. Ihmisten on pyydettyä työtä ja silloinkaan he eivät sitä saa. Heidän on tyydyttävä vähäisempään kuin kohtuulliseen osaan tuotteista; heidän on uskallettava henkensä, ruumiinjäsenensä tai terveytensä — omansa, vaimojensa ja lapsiensa — toisten itsekäisyyden tai mielihoiteen vuoksi.”

Ei työmieheiltä yksin ole riistetty yksilöllinen vapaus nykyisten olojen vallitessa. Kiinnitysten rasittamana ja rautatieyhtiöitten sortamana raatava maanviljelijä, yksityisestä ja epäsäännöllisestä palvelustensa kysynnästä riippuva ammattimies ja ”riippumattomuutensa” säilyttämiseksi ylivoimaa vastaan taisteleva pikku liikemies ovat kaikki sidottuja elämän ja toiminnan menoon, jota he eivät ole vapaaehtoisesti valinneet, vaan jonka väistämättömästi on heidän hartioilleen asettanut heidän liikehommionsa ja tehtäviensä taloudellinen pakko.

Ja vieläpä ”mahtavat” ja rikkaat, nykyisen teollisuusrakenteen päät, ovat kaikkea muuta kuin vapaita; heidän rikkautensa elävänä, toimivana ja sijotusta etsivänä pääomana hallitsee heitä ja kukistaa heidän yksityiset mielihalunsa; he ovat pikemmin rikkautensa orjia kuin isäntiä.

Kaikki nämä puhtaasti taloudelliset esteet yksilölliselle vapaudelle tulevat välttämättömästi suuresti lievenneiksi, elleivät kokonaan poistetuiksi sosialistisessa yhteiskunnassa, sillä sosialismin järjestelmä sisältää etupäässä valtion, jossa on suurempi taloudellinen varmuus ja teollisuustasa-arvoisuus.

”Mutta”, kysyttäneen ”olettaen, että sosialismi tulisi poistamaan muutamia voimia, jotka nykyisin toimivat vastoin yksilön vapauden täydellistä käyttöä, eikö se tulisi synnyttämään uusia ja vaikeampia rajoituksia vapaudelle?”

Nykyisen olotilan aikana yksilöllä on jonkun verran sanomista ammattinsa valinnassa ja toimiensa ja tehtäviensä suorittamistavassa; sosialismin aikana toiselta puolin valtio olisi ainoa työnantaja ja määräisi jokaiselle kansalaiselle, mitä, missä ja miten hänen on työskenneltävä; eikö kansalainen siten tulisi olemaan valtion orja?”

Tämä väite, niin yleiseen käytetty sosialismia vastaan, sisältää kaksi peruserhdystä: se olettaa, että sosialistinen valtio voisi olla sen muodostavien yksilöiden joukosta riippumaton ja sitä vastustava voima ja että sosialismin järjestelmässä kaikkien teollisuuksien tulee olla kansalliseen hallitukseen “eli valtioon” keskitettyjä ja sen vallittavia.

Pohjaperiaatteena jokaisessa sosialistisessa yhteiskunnassa täytyy olla sen kansanvaltainen hallitus: sosialistinen valtio tulee saamaan sellaisen kokonaismuodon, vallan ja tehtävät, kuin kansalaisten enemmistö, vastaisten luokkaetujen häiritsemättä, vapaaehtoisesti haluaa antaa sille eikä suinkaan ole uskottavaa otaksua, että nämä kansalaiset ehdoin tahdoin sulkevat itsensä ankaroiden itse tekemiensä lakien ja säädösten rautahäkkiin.

Paljon luultavampaa on, että miehet, joiden tehtävänä tulee olemaan sosialistisen yhteiskunnan valtiollisen ja taloudellisen järjestelmän muodostaminen, tulevat pitämään kyllin huolta omasta yksilöllisestä vapaudestaan.

Ei ole myöskään mitään syytä otaksua, että sosialismin aikana “valtio” tulisi olemaan ainoa työnantaja. Sosialismi käsittää *kollektivisen* omistusoikeuden sosiaalisiin tuotantovälineisiin ja *kollektivisen* teollisuuksien johdon, jotka perustuvat sosiaalisten työkalujen käyttöön. Sisältääkö tämä ehdottomasti valtion omistusoikeuden ja liikejohdon? Ei suinkaan. Vissit teollisuudet ovat jo nykyisin järjestettyjä kansalliseen mittakaavaan ja voidaan nii-

tä parhaiten johtaa tai hallita valtion tehtävinä; toiset sopivat paremmin kunnallishallituksen piiriin, toisia edelleen voidaan parhaimmilla tuloksilla hoitaa vapaaehtoisten joko valtion valvonnan ulkopuolella tai alla olevien ko-operatiivisten yhdistysten kautta, kun taasen moninaisten yksilöllistä laatua olevien teollisuuksien, kuten taiteitten ja tietteitten, täytyy välttämättömästi pysyä puhtaasti yksilöllisinä hommina. "Tyrannimaisen valtion" kummitus on saanut niin vahvan jalansijan yksilöllisessä ajatuskoulussa harjotettujen sosiaalisten filosofien mielessä, että sellaisetkin kirjottajat kuin professori Richard T. Ely, jonka vilpittömyydestä ja huomiokyvystä ei voi olla epäilystäkään ja joka suinkaan ei ole vihamielinen sosialismille, ei ole täysin vapaa sen pelosta. "Vaikkapa", sanoo professori Ely, "hallituksen tehtävät supistettaisiin mahdollisimman vähäisiin muotoihin sosialismin mukaisesti, tulisi niillä, joiden käsiin olisi keskittynyt valtiollinen ja taloudellinen johto, olemaan ääretön mahti, miten hyvänsä he valittaisiin tai nimitettäisiin. Myöskään emme me voi unohtaa mahdollisuuksia eri puolueiden liittymisistä vissejä tarkoituksia varten. Sosialismin aikana olisi täysin mahdollista kahden tai kolmen puolueen toimia yhdessä samoin kuin he joskus tekevät nykyisin. Taajaan ilmennyt väite, että demokraattinen ja republikaaninen puolue ovat toimineet yhdessä New Yorkin kaupungissa vallitakseen sen siviilihallintoa, näyttää olevan hyvin todenmukainen; ja täysin ymmärrettävä on, että kaksi tai kolme puoluetta voisi toimia yhdessä edistääkseen etuja, jotka ovat mieluisia muutamille johtajille ja pitääkseen syrjässä, ellei juuri vainotakseen, vastenmielisiä henkilöitä."*)

*) Richard T. Ely, "Socialism and Social Reform," siv. 212 ja 213.

Julkituodessaan näitä pelkoja professori Ely huomauttaen siirtää nykyiset olot asiintilaan, jossa tällaisten olojen kaikki syyt kokonaan puuttuvat. Valtiolliset puolueet ovat luokkaetujen luomia ja välikappaleita ja "edut, jotka ovat mieluisia muutamille johtajille", joista hän mainitsee, ovat näiden johtajien politikassa edustaman luokan tai ihmisryhmän taloudellisia etuja. Aikamme puoluepolitikko on, kuten tulemme eräässä myöhempänä olevassa luvussa yrittämään selittää, ilmaus kapitalistisesta tuotantotavasta ja kansanluokkien taloudellisesta taistelusta ja tulee se katoamaan nykyisen taloudellisen järjestelmän poistettua.

Sosialismin aikana ei tule olemaan mitään puoluepolitiikkaa nykyisessä merkityksessä ja mitä väärinkäytöksiä voi kehittyä valtion tai teollisuuksien hallituksessa, voivat ne olla ainoastaan satunnaisia, johtuen ne yhteiskunnan kokemattomuudesta tai erehdyksestä harkintakyvystä tai vastuunalaisten virkailijain persoonallisesta kykenemättömyydestä, pahansuopuudesta tai kunnianhimosta ja kummasakin tapauksessa ne voidaan helpommin korjata kuin valtiossa, jossa sellaisilla väärinkäytöksillä on juurensa itse yhteiskunnan teollisuusjärjestelmän perusteessa.

Samantarvoinen väitteen kanssa, että sosialismi tulisi olemaan tuhoisa yksilölliselle vapaudelle, on samankaltainen väite, että sosialismi tulisi hävittämään ihmisen yksilöllisyyden. "Henkisen tasa-arvoisuuden ja samankaltaisuuden kuollut taso" sosialismin aikana on yhtä kauhistuttava hirviö hyvälle "individualistille" kuin sosialistisen orjuuden kummitus. Ja se on yhtä epätodellinen. Sillä jos joku teollisuusjärjestelmä pyrkii hävittämään ihmisten yksilöllisyyden, ei se ole ehdotettu sosialistinen järjestelmä, vaan nykyinen taloudellinen järjestelmämme. Miljoonien

työläisten kokoontuminen nykyaikaisiin teollisuuskeskuksiin, ollen työssä samanlaisissa olosuhteissa, sidottuina ainaisesti samaan yksitoikkoiseen konetyöhön, asuen samoissa yhdenkaltaisissa vuokratasarmeissa ja viettäen samaa valettua kalpeaa olemassaoloa, on omiaan muuttamaan heidät yhdeksi, toisistaan erottamattomaksi, samankaltaiseksi joukkueeksi, joka pukeutuu, puhuu, näyttää ja ajattelee melkein samalla tavalla. Toimelioiden ylempien luokkien miehet, kaikki ollen he kiintyneitä samaan kaikkinielävään rikkauden tavoitteluun samojen menettelytapojen mukaan ja samoissa olosuhteissa ja joutilaat luokkamme, joita vaikeasti vaivaavat ainoastaan seuraelämän kankeat säännöt ja jotka ovat sidottuja yhtämittaisten ja väsyttävien seurapitojen veltostuttavaan elämään, muodostavat erilaisen, mutta ei silti vähemmän samankaltaisen tai enemmän miellyttävän ryhmän. Tätä luonnollista tyyppi-yhtäläisyyttä eri yhteiskuntaluokissa seuraa jonkunlainen keinotekoinen yhtäläisyys, jonka aiheuttavat nykyiset taloudelliset olot toimien enemmän välittömällä tavalla. "Tarvitsee ainoastaan katsella, kun äsken rikastuneiden pojat tuhlaavat rahojaan", huomauttaa Mr Mac Donald, "tai kun joukot, jotka teollisuuskorttelimme on syössyt sisältään, huvittelevat käsittääkseen huvituksiemme merkityksettömän yksitoikkoisuuden. Huonekaluistamme alkaen, jotka koneella ovat valmistetut tuhansista kappaleista, uskontoomme saakka, joka on valettu vissiin muotoihin ja jota harjotetaan kellomaisilla menettelytavoilla, yksilöllisyys on poikkeudellinen luonneilmaus."*)

"Meidän siveyskantamme tuhlauksessa", huomauttaa professori Veblen, "samoin kuin muissakin kilpailun osissa,

*) J. Ramsay Mac Donald, "Socialism and Society", siv. 7.

on määrätty meitä lähinnä ylempänä arvokkaisuudessa olevien tavan mukaan; kunnes tällä tavalla, erittäinkin jokaisessa yhteiskunnassa, missä luokkaerot ovat enemmän epämääräisiä, kaikki sopivaisuuden ja siveellisyyden säännöt ja kaikki kulutuksen mittakaavat ovat johdettavissa huomaamattomien astelaskujen kautta tapoihin ja ajatuskantoihin korkeimman sosiaalisen ja rahallislukon — rikkaan joutilasluokan keskuudessa.”*)

Ja Mr Vail ilmaisee saman ajatuksen lausudessaan: “Taipumus yhtäläisyyttä kohti johtuu yhdenarvoisuuden puutteesta taloudellisissa oloissa. Alemmat luokat koettavat matkia ylempiä luokkia välttääkseen silmiinpistävää sosiaalista alempi-arvoisuutta. Seurauksena on, että yhteiskunta alituisen kulkee samaan kuiluun. Toiselta puolin, jokainen järjestelmä, joka pyrkisi vähentämään taloudellista epätasaisuutta, tulisi vaikuttamaan kuolettavasti matkimiseen. Samassa suhteessa kuin ihmiset tulevat tasa-arvoisiksi, he lakkaavat voittamasta toistensa matkimisesta. Tasa-arvoisten keskuudessa me löydämme todellista itsenäisyyttä.”**)

*) Thorstein Veblen, “The Theory of the Leisure Class,” siv. 104.

***) Charles H. Vail, “Principles of Scientific Socialism,” siv. 227.

KOLMAS LUKU

SOSIALISMI JA SIVEYSOPPI

Siveysopin olemus ja toimiala

Sosiaalisen filosofian haarassa, joka tunnetaan siveysopin nimellä, huomaamme me kaksi eri puolta. Teoreettinen eli tieteellinen siveysoppi koettaa saada selville "oikean ja väärän" periaatteet ja todellisen merkityksen ihmisen käytöksessä. Käytännöllinen eli sovitettu siveysoppi koettaa vetää johtopäätöksiä siten saavutetusta tiedosta ja perustaa sen pohjalle lait "oikeasta" käytöksestä ihmissuvun käytännöllisiksi ohjeiksi. Tieteellinen siveysoppi ottaa huomionsa teot ja suhteet sellaisina kuin ne ovat, kun taasen käytännöllinen siveysoppi käsittelee niitä sellaisena kuin niiden tulisi olla. Ja suureksi osaksi tästä siveysopin kahdenlaisesta luonteesta johtuu, että määrittelyt sille tarjoavat niin silmiinpistävän erilaisuuden. Jotkut kirjottajista ovat koettaneet sisällyttää molemmat puolet siveysoppia yhteen määrittelyyn, kun taasen toiset joko antavat kummallekin eri määrittelyn tai panevat painon ainoastaan toiselle puolelle kokonaan jättäen huomionsa ottamatta toisen.*)

*) Seuraavat ovat parhaiten tunnettuja määrittelyjen joukossa siveysopista, sekä tieteenä että taiteena:

Professori John Dewey Encyclopedia Americanassa: "Siveysoppi on se inhimillisen käsityksen haara, joka käsittelee

Mutta käsiteltäköön siveysoppia tieteenä tai taiteena, kaikki auktoriteetit ovat yhtä mieltä, että kummassakin tapauksessa se käsittelee "oikeaa" tai "väärrä" ihmisen käytöksessä. Tässä onkin kuitenkin kaikki, mihin yksimielisyys yltää. Tärkeämmät peruskysymykset, millainen inhimillinen käytös oikeastaan kuuluu siveysopin piiriin sekä yleisesti pysyvän mittakaavan hyväksymisestä "oikeasta ja väärästä" eli "hyvästä ja pahasta" sellaisessa käytöksessä ovat vielä paljon väittelyn alaisia.

Verrattain yleiseen on sovittua, että käytös, jonka siveysoppi ottaa huomioon, ei ole yhdystoiminnassa olevien käytöstä sellaisenaan (sillä sellainen kuuluu oikeastaan politikan alueelle), vaan yksilön käytöstä. Samalla kertaa kuitenkin ei käytös, joka kuuluu siveysopin piireihin, ole vähääkään yksilöllistä ihmisen käytöstä. "Käytöksen" on sattuvasti Herbert Spencer määritellyt "tarkotuserää var-

oikean ja väärän käsitysten muodostumista ja käyttöä sekä henkisiä, tunteellisia ja vaikuttavia eli julkeita ilmiöitä, jotka ovat yhteydessä sellaisten käsitysten kanssa joko syinä tai seurauksina."

Francis L. Patton Syllabus of Ethicsissa: "Siveysoppi on tiede, joka tarjoaa järjellisen selityksen oikeudesta ja vääryydestä; ja joka käsittelee vapaiden personallisten olentojen elämää näiden käsitysten alaisena, käsitellen sitä sen suhteissa ihanteeseen eli täydellisyyden sääntöön, jonka kanssa yhdenmukaisuus on välttämätöntä.

Harald Höffding Ethikissä: "Siveysopin tieteellinen järjestelmä koettaa saada selville, minkä periaatteiden mukaisesti me ohjaamme elämämme, ja hankkia näille, kun ne on saatu selville, suurempi selvyys ja sisäinen sopusointu."

Siveysoppi katsotaan arvostelevalaksi tieteenksi ainoastaan seuraavissa määrittelyissä:

Herbert Spencer Data of Ethicsissä: "Siveellisyys on tiede oikeasta käytöksestä ja on sillä tarkoituksena määritellä, mi-

ten sovitetuiksi teoiksi” ja selvää on, että biologisten tehtäviensä alueella ja vieläpä järjellisessä elämässään ja sosiaalisissa suhteissaan ihminen suorittaa päivittäin lukuisia tekoja, jotka ovat sovitetut tarkotusperiään vastaviksi, joilla ei ole mitään siveysopillista merkitystä. Ollakseen siveysopillinen tai sen vastainen täytyy ihmisen käytöksellä olla jotain vaikutusta muihin kuin tekijään itseensä; se täytyy tarkastaa sosiaalisten vaikutustensa puolesta. Joukko auktoriteetteja ulottaa siveysopin toimialan käytökseen ihmistä itseään ja hänen lähimäisiään kohtaan; jumaluusopillisen koulun filosofit sisällyttävät käytöksen jumalaa kohtaan siveysopin pääpykälien joukkoon, kun taas kehitysopillisen biologisen koulun ajattelijat, Spencer etujoukossa, siveysopilliseksi käytökseksi käytöksen itseään, jälkeläisiään ja ihmisrotua kohtaan. Mutta lähemmin tarkastellessa huomataan, että kaikkien muiden tekijäin paitsi puhtaasti sosiaalisen lisääminen on tarkotuk-

ten ja miksi vissit käytösmuodot ovat turmiollisia ja vissit toiset muodot hyödyllisiä.”

New International Encyclopedia: “Siveysoppi on itsetietoisien henkilön vapaaehtoinen käytös mikäli tämä teko on velvollisuuksien kaavan mukainen, jonka hänelle on antanut sosiaalinen vaikutus tai ylin elämän järjestys, joka saa ainekseen yhteiskunnasta.”

Seuraavat määrittelyt käsittelevät siveysoppia rakentavana taiteena:

Jeremy Bentham: “Siveysoppi on taito ohjata ihmisten toimintaa tuottamaan mahdollisimman suurimman määrän onnellisuutta.”

American Encyclopedia: “Siveysoppi on periaate, joka määrittelee, mitä tulisi tapahtua ihmisten käytöksessä.”

Webster's Dictionary: “Siveysoppi on sääntöjärjestelmä ihmisten toimien ja tapojen määrittelemiseksi yhteiskunnassa.”

setonta tai sekottavaa. Siveysoppi pysyy välinpitämättömänä käytöksestä yksilöä itseään kohtaan niinkauan kuin tämä käytös ei suoranaisesti tai välillisesti vaikuta hänen lähimäistensä tai ihmisrodun hyvinvointiin. Kun yksilö tuhlaa ruumiillisia tai henkisiä kykyjään tavalla, jonka tiedetään turmelevan hänen oman elämänsä, ilman että siihen kuitenkaan sisältyy toisten yksilöiden hyvinvointi, me kutsumme hänen käytöstään ajattelemattomaksi tai epäviisaaksi ja ainoastaan kun hän vahingoittaa omaa ruumistaan tavalla, joka uskottavasti tulee vahingoittamaan hänen jälkeläisiään tai heikontamaan tai huonontamaan ihmisrotua, kutsumme me häntä siveettömäksi. Samoin katsomme me yksilöä siveettömäksi, jos hänellä on tapana rikkoa uskonnollisia sääntöjä, jotka sattuvat olemaan yleiseen hyväksyttynä uskonnollisena katsantokantana "oikeasta" tai "väärästä" sosiaalisessa käytöksessä, mutta jos hän laiminlyö noudattamasta vissejä määrättyjä uskonnollisia toimia, joilla ei ole mitään vaikutusta hänen lähimäistensä hyvinvointiin, kutsumme me häntä ainoastaan uskonnottomaksi. Ja lopuksi yksilön käytös jälkeläisiään kohtaan ei ole muuta kuin erityinen kohta hänen käytöksestään lähimäisiään tai rotuaan kohtaan.

Pelkäämättä vakavampaa ristiriitaa me voimme sen vuoksi määritellä siveysopin tieteen tai taiteeksi "oikeasta" yksilön käytöksestä lähimäisiään kohtaan.

Paljoa enemmän epävarmuutta ja näkökantojen erimielisyyttä astuu vastaamme, kun me koetamme saada selville "oikean" nimityksen merkitystä sovitettuna ihmisen käytökseen siveysopin eri filosofisissa järjestelmissä. Tosiasia on, ettei ole olemassa mitään koko ihmissuvun kaikkina aikoina yleiseen hyväksymää ja noudattamaa siveellisyyden lakia. Inhimilliset teot, joita jotkut rodut joi-

nakin aikoina tuomitsevat raakoina, ovat hyväksytyjä, vieläpä ylistettyjä toisten rotujen keskuudessa ja toisten olosuhteitten vallitessa. Säännöllisissä oloissa sivistyneet ihmiset pitävät harkittua murhatekoa mitä kauhistuttavimpana ja hirveimpänä rikoksena, mutta sodassa he kunnioittavat samaa tekoa mitä suurimpana hyveenä, kun taasen ravinnon puutteessa olevien ihmissyöjäheimojen keskuudessa sitä pidetään mitättömänä tekona jokapäiväisessä kotitaloudessa. Toiset rikokset personaa ja vielä enemmän rikokset omaisuutta vastaan, ovat saaneet vielä enemmän vaihtelevia arvosteluja ihmiskunnan historian eri ajanjaksoina ja ihmisrodun eri osilta, kun taasen ihmeteltävät vaihtelut sosiaalisessa kansassa sukupuoliseveydestä eri aikoina ja paikoissa ovat tutut jokaiselle yhteiskuntaopin tutkijalle.

Ja kuitenkin siveellisyyden perusvaatimukset eivät suinkaan ole ihmisaivojen mielivaltaisia luonnoksia. Huomioonsa ja paikkaansa nähden, joka niillä on, on niillä yleinen pysyväisyytensä ja niiden muutoksillakin ajasta toiseen ja vaihteluilla paikasta toiseen tullaan aina huomaamaan olleen lailliset syynsä ja todelliset juurensa sellaisten aikojen ja paikkojen oloissa. Ellei ole olemassa mitään ehdotonta mittakaavaa oikeasta ja väärästä, täytyy varmasti olla olemassa suhteelliset mittakaavat oikeasta ja väärästä jokaisena määrättynä aikana ja määrättyssä paikassa ja näillä suhteellisilla mittakaavoilla lisäksi täytyy olla joku yhteinen periaate, joka määrää niiden muodostumisen. Mitkä ovat nämä mittakaavat ja mikä on tuo periaate? Nämä olivat pääkysymyksiä, jotka vaivasivat ensimmäisten siveysopin tieteen perustajien aivoja ja vieläkin muodostavat nykyisten siveellisyyden filosofien väittelyjen sydämen. Ja suureksi osaksi vas-

tausten erilaisuus näihin kysymyksiin juuri erottaa lukuisat olemassaolevat siveysopilliset järjestelmät toinen toisistaan.

Jumaluusopillisten ajattelijain koulu, josta pyhä Augustinus, keskiajan munkki Ambrosius ja etenkin Thomas Aquinolainen ovat klassillisia edustajia ja joilla vielä on lukuisia ja pontevia kannattajia, otaksuu, että olemassa on yleinen ja korkein mittakaava oikealle ja väärälle. Tämä mittakaava on jumalallinen käsky, joka on annettu koko ihmiskunnalle ja on ilmaistu pyhässä raamatussa. Erityisissä tapauksissa tämä käsky on saatava selville ilmestysten tai yleisten sääntöjen selittelyn ja sovituksen kautta, jotka saadaan raamatun tekstistä sekä samankaltaisen päätelmän kautta raamatullisista esimerkeistä. Jokainen poikkeus tästä käskystä, kuten sen ovat selittäneet yksilöt tai koko ihmisrodut, on ainoastaan todistus jumalanpilkkamisesta. Tässä teoriassa siveysoppi on varsinaisesti samaa kuin uskonto.

Läheisesti samansukuinen uskonnollisen siveysoppijärjestelmän kanssa, mutta melkoisesti maallistunut, on luonnollisten lakien oppi, jonka ensiksi kehitti käsitettäväksi järjestelmäksi Hugo Grotius ja jota kannattivat useat nykyaikaiset kirjottajat, etupäässä Englannissa. Tämä koulu, samoin kuin uskonnollinenkin, tunnustaa ehdottoman ja yleisen mittakaavan oikeasta ja väärästä ihmisikäytöksestä, mutta erotukseksi uskonnollisesta koulusta se ei perusta tätä mittakaavaa jumalalliseen käskyyn, vaan "ihmisen oleelliseen luontoon". Grotiuksen ja hänen seuralaistensa mukaan on ihmisolentoon istutettuna vissejä käsitteitä oikeasta ja väärästä, jotka muodostavat osan itse hänen olemuksestaan ja jotka ovat yhtä muuttumattomia ja tosia kuin laskuopin totuudet. Sel-

laisten totuuksien vakuutuksena ja todistuksena on niiden yleinen hyväksyminen ihmisyhteiskunnissa. Tämän käsityksen mukaisesti ovat mainitun koulun kirjottajat muodostaneet siveysopilliset lait, jotka perustuvat kokonaan siveellisyyden peruskäsitteihin, jotka olivat vallalla heidän aikansa sivistyskansojen keskuudessa.

Tuskin eroava luonnonlakien juridisesta koulusta on intuitionalismin*) filosofinen koulu. Tällä koululla, joka voinee laskea Sokrateen ja Platon perustajikseen, on nykyisempinä aikoina ollut useita nerokkaita edustajia ja puolustajia filosofisella ajatuskentällä, päämiehinä näiden joukossa ollen Kant ja Whewell. Intuitionaliopin mukaan velvollisuudentunne on syntyperäinen jokaisessa normalisessa ihmisolennossa ja sen käskyt ja periaatteet tuntuvat heissä huomion kautta ja ilman mitään ajattelu tai todistelutointa. Tämän opin on kehittänyt mitä suurimmalla huolellisuudella Kant, joka tekee eron "fenomena" (ilmiöiden) eli esineiden maailman, sellaisina kuin nämä näyttävät meille rajotettujen aistiemme ja huomiokykyjemme kautta, ja "noumena", todellisten esineiden maailman välillä, jotka ovat olemassa huolimatta siitä, huomaammeko me niitä (Die Dinge an sich). Velvollisuuden tunto on yksi sellainen "noumen". Se näyttää meille suuremmassa tai vähäisemmässä määrässä meidän huomiokykykymme kehityksen mukaisesti, mutta sillä on ehdoton ja todellinen olemus ulkopuolella meidän huomioitamme.

Kaikille näille siveysopin järjestelmille, joita voi yhteisellä nimellä nimittää idealistisiksi, on vastakkainen

*) Muodostuu latinalaisesta sanasta intuéri ja merkitsee suomeksi: katsella tarkkaan, välitön ja virkeä epä-aistillinen käsitys.

niinkutsuttu ratsionalinen, järkiperäinen järjestelmä, joka koettaa kehittää oikean ja väärän mittakaavoja järjestä ja kokemuksesta pikemmin kuin ilmestyksistä tai vaistosta.

Aikuisin sellaisista kouluista on hedonistinen eli epikurealainen koulu, joka katsoo yksilöllisen onnellisuuden elämän päämääräksi ja kaiken käytöksen, joka johtaa sitä päämäärää kohti hyväksi ja oikeaksi. Tämä teoria ei ole suuresti materialistinen, koska se tunnustaa henkiset ja kauneusaistilliset nautinnot suurempaan ja pysyväisempään onnellisuuteen johtaviksi. Samoin kuin intuitionalismin koulu johtaa hedonistinen koulu alkunsa Kreikan muinaisuuteen. Filosofit Aristippus ja Epicurus olivat sen ensimmäisiä kannattajia. Teorian uusi Hobbes ja muuttivat sitä melkoisesti hän ja hänen seuralaisensa. Tämän koulun nykyisemmät kirjottajat asettavat tarkemman nautinnon ja tuskan mittakaavan vanhan hedonistisen onnellisuuden ja onnettomuuden määrittelyn sijalle ja useat heistä näkevät hedonismin periaatteen todellisen sovituksen, ei yksilön, vaan yleisessä eli sosiaalisessa onnellisuudessa. Hedonismi muodossa tai toisessa oli lempiopin rationalististen filosoofien, Lametrien, Helvetiuksen y. m. keskuudessa Ranskassa ennen vallankumousta.

“Sosiaalisen sopimuksen” käsite, joka ilmaantui yhdessä Euroopan teollisuuksien voiton ja perustuslaillisen hallituksen perustamisen kanssa, loogillisesti johti utilitarisen siveysoppikoulun muodostamiseen. “Sosiaalisen sopimuksen” teorian kannattajat, kuten edellisessä luvussa on mainittu, otaksuvat, että järjestetyn yhteiskunnan perustivat sen yksilölliset jäsenet keskinäiseksi edukseen ja suojeluksekseen ja että he ylläpitävät sitä varta vasten tätä tarkotusta varten. Koska kuitenkin järjestetyn yhteiskunnan säädökset ja toimet eivät aina voi hyödyttää

kaikkia jäseniään samalla tavalla, täytyy jokaisen yksilöllisen jäsenen joskus uhrata muutamia oikeuksia lähi­mäisilleen sen teorian perusteella, että ajan pitkään hänen yhteiskunnalta saamansa edut tulevat tasaamaan hänen kärsimänsä epäetuisuudet. Tämä on "järkiperaisena" hyväksymisenä enemmistövallalle kaikessa yleisessä hallituksessa ja Bentham yksin muutti valtiollisen opin siveysopillisiin lausemuotoihin, kun hän väitti, että "oikea" käytös on sellainen, joka aiheuttaa suurimman hyvän suurimmalle luvulle.

Utilitarinen koulu, Sidgwickin sanojen mukaan, "opettaa, että kaikki käytössädökset, joita ihmiset sää­vät toisilleen siveellisyys­sä­än­­töinä, ovat todellisuudessa — vaikka osaksi sitä tajuamatta — säädetyt keinoina ihm­issuvun yleiseen onnellisuuteen"*). Tämän koulun pääkannattajia ovat Paley, Bentham ja Millsit, isä ja poika, vaikka Kantin siveysopillista ohjetta, "toimi ainoas­taan sellaisen perusohjeen mukaisesti, joka myöskin voi­si olla yleinen laki," voidaan myös pitää olemukseltaan utilitarisena, niin vastainen kuin se onkin tämän kuului­san filosofin intuitionaliselle teorialle.

Lopuksi, sosiaalinen ajatuskoulu, joka koettaa bio­logiasta löytää sääntöjä ihmiskäytökselle, on luonut vie­lä yhden ja paljoa todellisemman mittakaavan oikealle ja väärälle ihmiskäytöksessä. Darwinin käsityksen mu­kaan voimallisimmat vaikuttimet kaikessa elimellisessä e­lämässä ovat itsesäilytyksen ja lajin säilytyksen vaisto. Sovitettuna ihmisiin sosiaalisessa valtiossa tämä teoria tarkoittaa, että tärkeimpänä huolena ihmisolennoilla on elämän säilyttäminen ja että sellainen yksilön käytös kat-

*) Henry Sidgwick, "The Methods of Ethics," siv. 8.

sotaan hyväksi tai oikeaksi, joka pyrkii säilyttämään ja korottamaan hänen lähimäistensä elämää, kun taas käytös, joka pyrkii rajottamaan tai vahingoittamaan sellaista elämää, katsotaan pahaksi eli vääräksi.

“Hyvyys,” sanoo Herbert Spencer, “itsessään herättää mieleen, ennen kaikkea muita asioita, henkilön käytöksen, joka auttaa sairasta saamaan takaisin normaalista elinvoimaa, auttaa onnetonta saamaan takaisin toimeentulonsa välineet, puolustaa niitä, joiden persona, omaisuus tai maine ovat vahingonvaarassa, ja auttaa kaikkea, joka näyttää parantavan hänen lähimäistensä elämää. Päinvastaisesti, pahuus johtaa mieleen, johtavana vastakuvana, henkilön käytöksen, joka omasta elämästään huolehtien tuottaa vahinkoa toisten elimille vahingoittamalla heidän ruumistaan, hävittämällä heidän omaisuuttaan, pettämällä heitä, tuottamalla heille tappiota”.*) Ja Lester F. Ward sattuvasti lausuu saman ajatuksen seuraavin sanoin: “Velvollisuus on yksinkertaisesti käytöstä, joka on edullista ihmisrodun turvallisuudelle. Hyve on määrittelysana elämälle ja luonteelle, joka on yhdenmukainen ihmisen säilyttämisen ja jatkamisen kanssa maanpäällä. Pahe on tämän vastakohta ja tuntuu se hyökkäyksenä ihmisrotua vastaan.”**)

Nämä siten ovat pääteoriat oikeasta ja väärästä, kuten niitä käsittelevät keskenään väittelevät siveysopilliset ajatusjärjestelmät. Mutta tämä kysymyksen haara ei suinkaan tyhjennä siveysopillisen tutkimisen toimialaa. Olettaen, että todellinen oikean käytöksen mittakaava olisi keksitty, jää jällelle vielä tärkeämpi kysymys, nimittäin

*) “Data of Ethics”, siv. 24 ja 25.

***) “Pure Sociology”, siv. 420.

syvät, jotka pakottivat tai joiden tulisi pakottaa ihmisolentoja noudattamaan tätä mittakaavaa. Paljas tosiasia, että me tunnustamme vissin toimintatavan oikeaksi ja toisen vääräksi, ei suinkaan sisällä, että me kaikissa tapauksissa seuraamme toista ja vältämme toista. Mikä sitten on se tekijä, joka saa tai jonka tulisi saada meidät valitsemaan hyvän käytöksen ennen paha?

Tähän kysymykseen eri koulut antavat eri vastauksia käsitystensä mukaisesti siveellisen velvollisuuden luonnosta. Uskonnollinen koulu tarjoaa lupauksen palkinnosta haudan toisella puolella. Intuitionaalinen koulu selittää, ettei mitään palkintoa tarvita, koska yksilö on pakotettu tottelemaan synnynnäistä siveellistä pakkoa hänessä itsessään tai kuten Kant sitä nimittää ehdotonta käskyä. "Sinun on aina täytettävä kohtalosi", määräälee kuuluisa saksalainen filosofi Fichte ja biologinen siveysopin koulu antaa melkein saman vastauksen paitsi että se asettaa lajin itsesäilytysvaiston vaistomaisen siveellisyydentunnon sijalle.

Ristiriitaisimmat ja senvuoksi vähemmän tyydyttävät selitykset ihmisten siveellisistä vaikuttimista ovat koulujen tarjoomat, jotka ylpeilevät olevansa perustettuja puhtaalle järjelle — hedonistinen ja rationalistinen koulu.

Tunnustaen, että paljas yksilöllinen etu on kokonaan riittämätön määräämään uhrautuvaisuuden teot, jotka pääasiallisesti muodostavat korkean siveellisen käytöksen, hedonistit jo aikuisin turvautuivat "järkevän itsekkäisyyden" teoriaan erotuksena lyhytnäköisestä itsekkyydestä. Hyvin kehittynyt ihmisolento, he väittävät, on siten muodostettu, että hän tuntee suurempaa nautintoa palvellemaan lähimmäisiään kuin tyydyttäessään omia, ahtaita halujaan. Edistäessään lähimäistensä hyvinvointia hän siten

etukädessä synnyttää mieluisan tunteen itselleen ja ainoastaan sivuasiana tekee palveluksen lähimaiselleen. Mutta tämä väitös sisältää oman tuomionsa, sillä se ei tee oikean inhimillisen käytöksen perustaksi tekijän omaa itseetua; vaan hänen sisäisen tuntoisuutensa tai vaistonsa velvollisuudesta lähimäisiään kohtaan, jonka suorittaminen tuottaa hänelle nautintoa. Ei hedonistinen teoria eikä utilitarinen käsityskanta, joka esittää ihmisen järjestyssä yhteiskunnassa toimivana alituisessa kylmäverisessä kaupanteossa lähimäistensä kanssa eduista, voi selittää sellaisia tekoja kuin vapaaehtoinen elämänsä uhraaminen yhteiskunnan palveluksessa. Ja toiselta puolin ihanteelliset siveysopin teoriat eivät koetakaan selittää ihmiskäytöksen vaikuttimia, vaan suoranaisesti hylkäävät aineen ulkopuolelle näköpiiriään.

Tässä ristiriitojen lumotussa piirissä siveysopin filosofia liikkui melkein koko ihmissuvun henkisen kehityksen ajan ja vähäistä, jos mitään, edistystä saavutettiin tämän tärkeän ajatushaaran kaksikymmentäviisi vuosisataa käsittävän olemassaolon aikana. Vasta sitten kun käsitteily poistettiin metafysikallisen järkeilyn alalta todellisen tieteen alueelle, sai siveysoppi todellisen perustansa. Tämän suuren työn sai aikaan etupäässä Charles Darwin ja hänen oppilaansa.

Siveellisen tunnon kehittyminen.

Pääpiirteinä darwinistisessa teoriassa organisesta kehityksestä ovat, kuten on yleistä tunnettua, oppi taistelusta olemassaolon puolesta ja siitä johtuva valinta sopivimman jälleläämisen, hyödyllisten elimien kehittymisen ja perintönä kulkeutumisen kautta.

Luonnon valtiossa jokainen jäsen on alituudessa taistelussa oman lajinsa yksilöiden tai eri lajien sekä ympäröivän luonnon kanssa. Tässä yleisessä taistelussa yksilöt, jotka ovat vähimmin varustettuja taisteluun ja vähimmin sopivia ympäristöönsä, häviävät, kun taasen ne, joilla sattuu olemaan tähän taisteluun erityisesti sopivat elimet tai ominaisuudet, jäävät jälle ja käyttämällä taajaan tällaisia elimiä ja ominaisuuksia kehittävät niitä yhä enemmän ja siirtävät ne jälkeläisiinsä korkeamman kehityksen asteessa. Siten on seurauksena alituinen lisääntyvä sovitautuminen ympäristöön ja korkeampien ja tehokkaammin muodostuneiden yksilöiden syntyminen. Taistelu olemassaolon puolesta on puhtaasti yksilöllistä taistelua alimmissa elämänmuodoissa, taistelu saman lajin yksilöiden välillä on tärkeimpänä näissä olomuodoissa. Mutta elimellisen olemassaolon kohoavassa asteikossa taistelu saman lajin yksilöiden välillä asteettaisesti lakkaa ja sen sijalle astuvat sellaisten yksilöiden kollektiviset taistelut vihollislajeja ja heitä ympäröiviä luonnon vastaisia voimia vastaan. Sosiaalisia järjestymisiä syntyy siten eläinten keskuudessa, näiden joukossa alkuihmisen esivanhemmat, ja sellaiset järjestäytymiset osottautuvat voimakkaaksi aseeksi taistelussa olemassaolon puolesta vihamielisiä joukkoja tai lajeja vastaan. Mitä yhtenäisempi ja sopusuhtaisempi järjestäytyminen on, sitä suurempi on sen tehokkaisuus aseena taistelussa olemassaolon puolesta. Täst'edespäin kehityksenkulku käy kohti lisääntyvää yksimielisyyttä ja yhtymistä saman joukon tai lajin yksilöiden keskuudessa heidän yhteisiä vihollisiaan vastaan ja yhteistoiminnan ja yhtymisen vaisto on ensimmäisenä siemenenä sosiaalisen velvollisuuden eli siveellisen tietoisuuden tuntoon.

“Nautinnon tunne seuraelämästä”, sanoo Darwin, “on luultavasti jatkoa isällisestä tai veljellisestä mieltymyksestä, koska sosiaalinen vaisto näyttää kehittyvän nuorten oleskelusta pitkän aikaa vanhempiensa luona; ja tämän jatkumisen voi laskea osaksi tavan, vaan pääasiallisesti luonnollisen valinnan syyksi. Niiden eläinten joukossa, jotka nauttivat etua läheisessä yhteydessä elämisestä, ne yksilöt, jotka löysivät suurinta nautintoa yhdysolosta, voivat parhaiten säilyä eri vaaroista, kun taasen ne, jotka vähimmin välittivät tovereistaan ja elivät yksikseen, hukuivat suuremmissa määrissä. Lukuunottamatta isällistä ja veljellistä mieltymystä, joka nähtävästi on pohjana sosiaalisille vaistoille, me emme tunne askeleita, joiden kautta ne ovat saavutettuja; mutta me voimme olettaa, että se on suuressa määrässä johtunut luonnollisen valinnan kautta”.*)

Ja edelleen: “Kun kaksi alkuihmisheimoa, jotka asuivat samassa maassa; joutuivat kilpailuun (muut olosuhteet ollen tasa-arvoisia), jos toisella heimolla oli suurempi lukumäärä rohkeita, myötätuntoisia ja uskollisia jäseniä, jotka aina olivat valmiita varottamaan toisiaan vaarasta, auttamaan ja puolustamaan toisiaan, tämä heimo tuli menestymään paremmin ja voittamaan toisen... Itsekkäät ja vaativaiset ihmiset eivät toimi yhdessä ja ilman yhteistoimintaa ei mitään voida aikaansaada. Yllämainittujen ominaisuuksien puolesta rikas heimo tuli leviämään ja olemaan voittoa yli kaikkien muiden heimojen; mutta ajanpitkään tuli, päättäen koko entisajan historiasta, sen vuoro olemaan tulla jonkun vielä paremmin varustetun heimon voittamaksi. Siten sosiaaliset ja siveelliset ominai-

*) “The Descent of Man”, siv. 144 ja 145.

suudet pyrkivät leviämään ja hajautumaan yli koko maailman.”*)

Nämä henkiset ja siveelliset ominaisuudet kerran syntyneinä tulevat yleensä kasvamaan kehityksen kulussa. Mitä korkeammalla joku heimo on sivistyksessä, sitä vähemmän tulevat sen jäsenet riippumaan puhtaasti ruumiillisista voimistaan ja sitä suurempi tulee olemaan heidän henkisten ja siveellisten ominaisuuksiensa merkitys.

“Samassa suhteessa kuin ruumiilliset ominaisuudet tulevat vähemmän tärkeiksi”, sanoo Alfred Russel Wallace, joka jakaa Darwinin kanssa ansion luonnollisen valinnan teorian keksimisestä, “tulee henkisillä ja siveellisillä ominaisuuksilla olemaan lisääntyvä vaikutus ihmisrodun hyvinvointiin.”**)

Siten siveellisyyden tunto on tuote ihmisen kehityskulusta, joka on saavutettu hänen aikuisessa taistelussaan olemassaolonsa puolesta, aivan samalla tavalla kuin hänen henkiset ominaisuutensa. Se on ihmisen omaisuutta yhteiskuntatilassa aivan samalla tavalla kuin mikä hyvänsä hänen ruumiillisista elimistään tai kuten mr. Bax sen lausuu, “siveellinen tunne on ihanteellisessa piirissä suhteellinen sosiaalisen olemassaolon kanssa aineellisessa piirissä. Toinen on yhtä välttämättömästi kiinnitetty edelliseen kuin ihminen on kiinnitetty varjoonsa.”***)

Tämä käsityskanta siveellisyyden luonteesta ja sen synnystä ja kehityksestä ihmisolennoissa kumoaa kaikki aikuisemmat siveysopin teoriat, mutta samalla kertaa se sulattaa itseensä kaikki totuuden ainekset, jotka niihin sisältyvät.

*) The Descent of Man”, siv. 175 ja 176.

***) Contributions to Natural Selections.”

***) Belfort Bax, “The Ethics of Socialism”, siv. 4.

Alkuihmiset eivät varta vasten muodostaneet ensimmäisiä sosiaalisia järjestäymisiään sellaisten huomiontekosten perusteilla, kuin mitkä esiintyvät Rousseau'n "sosiaalisessa sopimuksessa." He eivät pohtineet eduista ja nautinnoista, joita yhteiskunta tulisi heille hankkimaan. Heidät pakotti järjestäytymiseen taistelun korkeammat voimat. He luultavasti ensin ajautuivat laumoihin sokeasti, ilman harkintaa. Mutta vaisto, joka pakotti heidät muodostamaan sellaisia järjestymiä, oli itsensäilytyksen vaisto, lausumaton ja selittämätön vakuutus, että järjestäytymisessä oli heidän suurempi turvallisuutensa ja suojeluksensa ja että omalla taipumuksellaan sosiaaliseen yhtymiseen he tulisivat auttamaan aseiden vahvistamista, joiden tehokkaisuudesta heidän elämänsä suureksi osaksi riippui. Alkuihmiset tai heidän esivanhempansa olivat tässä suhteessa tietämättään hedonistisia ja utilitarisia filosofejia.

Mutta siveellinen tunto, kerran kehittyneenä, muuttui aikojen kuluessa ihmisolennon pysyväiseksi luonteenominaisuudeksi, synnynnäiseksi eli vaistomaiseksi tunteeksi ja tässä suhteessa siveysopin ihanteellisissa teorioissa on vissi määrä järkeä ja puolustusta. "Sosiaalinen vaisto", sanoo Ernest Haeckel, "on aina fysikaalinen tapa, joka tuli aikoinaan hankituksi, mutta joka, tullen ajan kuluessa perinnölliseksi, näyttää lopulta synnynnäiseltä."*)

Kuuluisimman darwinistisen opin saksalaisen kannattajan loppupäätelmä siten suuressa määrässä yhtyy kuuluisimman saksalaisen intuitionalisen filosofin Immanuel Kantin loppupäätelmiin.

Kerran saavutettu siveellinen tunto on, kuten kaikki muutkin ihmisolennon ominaisuudet, kehityksen alainen.

*) C. M. Williams lainannut teokseensa "A Riview of the Systems of Ethics".

Alkuihmisen korkean siveellisen vaiston on täytynyt kulkea lukemattomien kehitysasteitten kautta, ennenkuin se on kehittynyt aikamme siveysfilosofien korkeiksi käsitteiksi.

Erehdystä olisi pitää tätä kasvua yhtämittäisenä, itseksensä toimivana ja säännöllisenä toimena. Ihmisen siveellinen tunto ei kasva samassa merkityksessä kuin kasvi tai joku muu olennollinen elimistö, se on, yhtämittäisesti lisääntyen koossa ajan kuluessa.

Eri ihmisrodut, vaikka mahdollisesti samana aikakautena, osottavat erilaisia siveellisiä käsityksiä laadultaan ja asteeltaan ja samassakin yhteiskunnassa ja samana aikana eri yksilöt osottavat mitä erilaatuisimpia asteita siveellisyyden tunnossa.

Siveellisen tunnon kasvu, samoinkuin järjenkin kasvu, riippuu ulkonaisten olojen moninaisuudesta, jotka muovailevat sen sisällön ja edistävät tai hidastuttavat sen kehitystä. Mikä on näiden olosuhteitten luonne? Luonnollisen valinnan teoria ottaa selville siveellisen tunnon synnyn ja paljastaa sen laadun ihmisessä, mutta jättää selittämättä sen edelleen kehityksen muodon ja lait. Itse asiassa nykyaikaisen biologisen kehityksen koulun perustajat erityisesti kieltävät tämän tekijän vaikuttavuuden, sovitettuna ihmisyhteiskunnan edistyneempään olotilaan.

“Sivistyneiden kansojen keskuudessa”, selittää Darwin, “mikäli kehittyneeseen siveellisyyskantaan ja verrattain hyvien miesten lisääntyneeseen lukuun tulee, vaikuttaa luonnollinen valinta ainoastaan vähän; vaikka sosiaaliset perusvaistot alkuaan olivatkin siten saavutettuja”,*) ja mr. Wallace on vielä vakuutetumpi tässä katsan-

*) “The Descent of Man, siv. 185.

tokannassa luonnollisen valinnan periaatteiden toiminnan vähäisestä määrästä.

Mitkä ovat sitten tekijöinä määrätessä siveellisen kehityksen astetta ja suuntaa?

Vastaus tähän tärkeään kysymykseen on löydettävissä Karl Marxin koulun filosofiassa, joka yksin johdonmukaisesti sovitti darwinistisen hengen sosiaalisten ilmiöiden tutkimiseen, asettaen historian taloudellisen selittelyn ja siitä johtuvan opin luokkataistelusta nykyisemmillä sosiaalisen kehityksen asteilla itsesäilytysvaiston ja siitä johtuvan opin sijalle taistelusta olemassaolon puolesta alemmilla kehitysasteilla.

Luokkasiveellisyys.

Ensimmäisenä ihmisten huolenpitona yhteiskuntatilassa on välineiden tuottaminen sanotun yhteiskunnan jäsenten ylläpitämiseksi. Yhteiskunta, joka pääasiallisesti harjoittaa metsästystä, karjanhoitoa, maanviljelystä tai teollisuustehtäviä ja on suureksi osaksi riippuvainen sellaisten harrastusten menestyksestä olemassaoloonsa nähden, tulee kaikissa tapauksissa järjestämään järjestäytymisensä ja ohjaamaan tehtävänsä etupäässä tarkoituksessa edistää tämän erityisen jäsentensä aineellisen elämän hankkimistavan tehokkaisuutta. Tämä tarkoitus määrää kaikki taloudelliset ja valtiolliset muodot yhteiskunnassa ja lopullisessa tarkastuksessa se myös hallitsee kaikkia sosiaalisia vaikuttimia ja käsitteitä.

“Sosiaalisessa tuotannossa, jota ihmiset harjoittavat”, sanoo Marx, “he joutuvat määrättyihin suhteisiin, jotka ovat välttämättömiä ja riippumattomia heidän tahdostaan; nämä tuotantosuhteet vastaavat heidän aineellisen tuotan-

tokykynsä määrättyä kehityskantaa. Yhteissumma näistä tuotantosuhteista muodostaa yhteiskunnan taloudellisen rakenteen — todellisen perustuksen, jolle kohoavat lailliset ja valtiolliset lisärakenteet ja joita vastaavat sosiaalisen tietoisuuden määrättyt muodot. Tuotantotapa aineellisessa elämässä määrää elämän sosiaalisten, valtiollisten ja henkisten toimien yleisen luonteen. Ihmisten tietoisuus ei se ole, joka määrää heidän olemuksensa, vaan päinvastoin heidän sosiaalinen olemuksensa määrää heidän tietoisuutensa.”*)

Siveellisyys, jonka professori Ward on määritellyt “rotuturvallisuuteen” johtavaksi käytökseksi ja mr. Stephen “yhteiskunnan terveyteen” johtavaksi käytökseksi,**) ja joka sosiaalisen kehityksen aikuisempina kausina kannattaa etupäässä rohkeutta ja uskollisuutta taistelussa, tulee enemmän kehittyneessä yhteiskunnassa suuressa määrässä merkitsemään käytöstä, joka suosii kansakunnan taloudellista kykeneväisyyttä ja hyvinvointia.

Tavattomat erilaisuudet, joita me kohtaamme eri yhteiskuntien siveysopillisissa laeissa tai samoissa yhteiskunnissa eri aikoina, enimmäkseen kuvastavat eroavaisuuksia tai muutoksia sellaisten yhteiskuntien taloudellisissa oloissa, niiden jäsenten elämisen ylläpitämistavassa. Raakalaisheimolla, joka kärsii ravinnonpuutetta, voi olla omat karkeat siveysopilliset sääntönsä, mutta sellaiset säännöt eivät yllä tuomitsemaan tapaa syödä sotavankeja tai tappamasta heimon vanhoja ja heikkoja jäseniä. Kun kuitenkin sama heimo kehittyy sille asteelle, että se käyttää

*) Karl Marx, “A Contribution to the Critique of Political Economy”, siv. 11.

**) Leslie Stephen, “The Science of Ethics.”

työkaluja ja apuneuvoja ja oppii tuottamaan ruokaa suuremmassa määrässä, muuttuvat ihmissyönti- ja jäsenten tappamistavat siveettömiksi. Kansakunnalla sellaisella kuin muinaiset spartalaiset, jonka olemassaolo suureksi osaksi riippuu sotaonnesta, voi olla hyvinkin tarkat ja ankarat siveysohjeet, mutta näiden ohjeiden tunnustamina hyveinä tulevat etupäässä olemaan sotakunto, ruumiillinen voima, rohkeus ja nopeaälyisyys, kun sensijaan rehellisyyttä pidetään siveellisesti merkityksettömänä asiana ja heikkojen lasten tappamistapaa vieläpä siveellisenä velvollisuutena. Päinvastaisesti rauhalliset paimentolais- ja maanviljelysyhteiskunnat pitävät rehellisyyttä ja ahkeruutta korkeimpina hyveinä ja osottavat ainoastaan vähäistä arvonantoa rohkeudelle ja uskaliaisuudelle.

Siten jokainen yhteiskunta etukädessä muovailee siveysopillisissa säännöissään jäsentensä aineellisen ja taloudellisen hyvinvoinnin, kun taasen jokaisessa yhteiskunnassa yksilöllisen siveellisyyden mittakaava on aste, jossa jokainen jäsen edistää tai vahingottaa lähimäistensä aineellisia etuja. Sosiaalisen järjestymisen aikuisemmissä muodoissa, joissa kaikkien jäsenten aineelliset edut olivat melkein samoja ja joissa yksilöllinen jäsen välttämättömästi hyötyi jokaisesta edusta, jonka jäsenten kokonaisuus saavutti ja päinvastoin, ei mitään ristiriitaa voinut olla olemassa yksilön ja yhteiskunnan etujen välillä. Yhteiskunnan aineellinen hyvinvointi oli helposti, me voimme sanoa vaistomaisesti, selville saatavissa ja siihen oli helppo mukautua. Siveellisyysjärjestelmä sellaisenaan oli täydellinen.

Mutta nykyisissä yhteiskunnissa yksilöiden suhteet yhteiskuntaan ja toinen toisiinsa eivät suinkaan ole yksinkertaisia ja sopusointuisia. Työn jako eli tehtävien lajit-

telu, jotka ovat olleet merkkeinä ihmisen sosiaalisesta kehityksestä yhdessä omaisuuden kasaantumisen kanssa, jonka on tehnyt mahdolliseksi yhä kasvava ihmistyön tuotavuus, ovat hajottaneet kaikki nykyisemmät yhteiskunnat eri jäsenjoukkioihin erilaisine taloudellisine etuineen. Yhteiskunta tai "kansa" ei enää edusta yksilöitten samankaltaista yhtymistä yhtäläisine ja sopusuhtaisine aineellisine etuineen ja yksilöllisen siveellisyyden mittamäärä "kansan" turvallisuutta, terveyttä tai taloudellisia etuja suosivana käytöksenä menettää paljon voimastaan. Sillä nykyaikaisenmallisessa valtiossa käytös, joka on edullinen vissille luokille tai joukoille yhteiskunnassa, on usein tuhoisa toisille joukoille tai luokille ja etenkin taloudellisen toiminnan kaikkein tärkeimmissä piireissä on melkein mahdoton keksiä mitään tointa, joka tulisi olemaan hyödyllistä koko yhteiskunnalle kokonaisuudessaan. Yksilön, joka keksii työtäsäästävän koneen, voi sanoa todellisesti hyödyttävän yhteiskuntaa kokonaisuudessaan, mutta kuten yhteiskunta on kokoonpantu nykyisin, hänen keksintönsä johtaa myöskin riistämään suurelta joukolta työmiehiä mahdollisuuden heidän elantonsa ansaitsemiseen. Lainsäätäjä, joka pakottaa käytäntöön suojeluskeinoja vaarallisessa työssä, hyödyttää vissiä luokkaa työläisiä, mutta samalla kertaa vahingottaa hän muutamien työnantajien aineellisia etuja.

Mikä sitten on todellisena nykyiseen yhteiskuntaan sovitettavana siveellisyyden mittakaavana?

Me olemme maininneet, että nykyisen yhteiskunnan muodostavat erilaiset etujen ryhmät eli luokat. Nämä luokat ovat muodostuneet taloudellisten suhteitten kautta ihmisten kesken ja ovat ne ystävällisiä, välinpitämättömiä tai vihamielisiä keskenään sellaisten suhteitten luonteitten

mukaisesti. Mutta kaikkien näiden eroavien sosiaalisten luokkien väliin me voimme vetää terävän rajan, viivan, joka erottaa omistavat luokat omistamattomista, hallitsevat luokat riippuvista. Ja vaikka useampien omistavien luokkien aineelliset edut keskenään voivat olla ristiriitaisia visseissä yhtymäkohdissa, ovat ne yleensä jotenkin sopusointuisia mikäli tulee niiden yhteisiin suhteisiin riippuviin luokkiin. Ja milloin tahansa näiden vallitsevien luokkien edut ovat joutuneet ristiriitaan riippuvien luokkien etujen kanssa, ensimainitut ovat aina osanneet esittää omat erikoisetunsa yhteiskunnan etuina. Tämä kanta on sitä helpompaa hallitseville luokille, koska heidän etunsa aina sattuvat yhteen olemassaolevan järjestyksen ja suhteitten ylläpitämisen kanssa ja ovat siten vanhoillisia, kun taas riippuvien luokkien edut ovat sellaisten olojen muuttamisen suuntaan ja ovat senvuoksi kumouksellisia.

Siveellinen käytös, kuten sitä yleensä tulkitaan, on käytös, joka pyrkii säilyttämään olevaa järjestystä. Nykyisenlaatuisessa valtiossa sellainen käytös on siten käytöstä, joka pyrkii pitkittämään hallitsevan luokan etuja.

“Siveysoppi”, sanoo mr. La Monte enemmän jyrkästi, “yksinkertaisesti luettelee ainoastaan määräyksiä, joiden mukaan hallitseva luokka leimaa hyväksymisellään tai merkitsee tuomiollaan ihmiskäytöstä yksinomaan sanotun käytöksen vaikutusten mukaan heidän luokkansa hyvinvointiin. Tämä ei merkitse sitä, että millään hallitsevalla luokalla olisi koskaan ollut kylliksi järkeä keksiäkseen alusta alkaen siveyssäännöt, jotka olisivat täydellisesti soveltuneet edistämään heidän etujaan. Kaukana siitä. Menettely on harvoin, jos koskaan, ollut itsetietoista. Luonnollisen valinnan kulun mukaisesti elimelli-

sessä maailmassa hallitseva oppii kokemuksesta, mikä käytös on hyödyllistä ja mikä vahingollista sille ja antaa siunauksensa toisessa tapauksessa ja tuomionsa toisessa. Ja kun hallitseva luokka on aina vallinnut käytäviä, joiden kautta ajatuskannat saapuvat niinkutsutuille alemmille luokille, ovat he tähän saakka kyenneet istuttamaan näihin alamaisluokkiin juuri sitä siveellisyyttä, joka parhaiten sopii heidän alamaistuttamiseensa”.*)

Ainoastaan nykyisen siveysopin luokkaluonteen teorian avulla voidaan omituiset epäjohdonmukaisuudet siveellisissä käsityksissämme selittää. Voimakas mies, joka ulkopuolella liikehommiaan ehdoin tahdoin vahingoittaisi heikkoa lasta, pidettäisiin lähimäistensä keskuudessa alhaismoraalisena yksilönä, mutta mahtavaa ja rikasta tehtaanomistajaa, joka päivittäin turmelee satojen viattomien alaikäisten lasten terveyden ja imee heidän elämänsä ”laillisissa” liikeyrityksissään, se on, voittoja ansaitessaan, pidetään täysin siveellisenä olentona. Hän voi olla sunnuntaikoulun johtaja, kunnioitettu jäsen siveellisyyden edistämisen yhdistyksessä tai voi olla hartaasti innotunut jonkun etelä-afrikkalaisen raakalaisheimon siveellisten olojen parantamishommiin.

Samalla tavalla tehtaitten, kaivosten ja rautateitten omistajat, jotka sallivat tai ovat syynä siihen, että suuri joukko heidän lähimäisiään menettää henkensä riittämättömien turvallisuusvarokeinojen vuoksi heidän työssään, ja ruoka-aineiden kauppiaat, jotka myrkyttävät lähimäisiään väärennetyillä ravintoaineilla, eivät kohtaa sanottavaa halveksumista yhteiskunnan puolelta, vaikka heitä tuomit-

*) Robert Rivers La Monte, "Socialism: Positive and Negative," siv. 60 ja 61.

taisiin siveettöminä roistoina, jos he olisivat syyllisiä samanlaiseen käytökseen ulkopuolella liiketehtäviään eikä voittojen vuoksi.

Marxilaisen koulun sosialistit eivät ole yhtä mieltä Mandevillen*) mallisten ajattelijain kanssa, jotka pitävät siveellisyyttä ainoastaan keinotekoisena ja "politikoitsijain" keinona vahvistaakseen valtaansa lähimäistensä yli. He tunnustavat täydellisesti, että siveellinen tunto on istutettu normaalseen ihmisolentoon ja on kykenevä korkealle kehittymään vastaisissakin olosuhteissa. Tapaukset miesten ja naisten kohoamisesta yläpuolelle luokkietujensa ja uhraten aineellisen hyvinvointinsa, vieläpä elämänsäkin lähimäistensä palveluksessa ovat yleisiä, melkein jokapäiväisiä tapahtumia eikä niitä voida selittää minkään taloudellisen tai aineellisen teorian avulla. Sosialistit myöskin tunnustavat, että ulkopuolella inhimillisen toiminnan taloudellista piiriä on olemassa laaja inhimillisten etujen ala, jossa eri luokkien yksilöt yhtyvät yhteisessä tasossa ja jossa siveelliset käsitykset vastaavat koko ihmiskunnan todellista parasta. Mutta he väittävät, että säännöllisesti siveelliset käsityskannat, jotka hallitsevat nykyaikaista kansojen "liike-etuja" ja erilaisia sosiaalisia, näiden etujen alaisia toimia ja jäseniä, kuten politikkaa, yleisen mielipiteen muovailutoimistoja y. m., ovat käsityskantoja, jotka suosivat ainoastaan hallitsevan luokan etuja. Ne ovat hallitsevien luokkien siveysoppia, joka väärin kulkee yleisen siveysopin varjossa.

*) Tarina mehiläisistä eli yksityiset paheet yleisenä hyvänä'' nimisen v. 1724 julaistun kirjan kirjottaja.

Siveellinen ihanne ja sosialistinen siveellisyys.

Kun me puhumme vissistä siveellisen ominaisuuden kehitysteestä, ja kun me erotamme karkeamuotoisen siveellisyyden muodon korkealle kehittyneestä muodosta, täytyy meillä välttämättömästi olla mielessä joku vertailuperuste. Sellaisena vertailumittakaavana on siveellinen ihanne, joka meille esittää kaiken siveellisen käytöksen rajan ja siveellisyyden oloperäisten sääntöjen olevan korkeita tai alhaisia.

Siveellinen ihanne — ehdottomaksi siveysopiksi nimittää sitä Spencer — ei sisällä luottamusta johonkin siveellisyyden ohjeeseen kelpaavana kaikkina aikoina ja kaikissa paikoin ja riippumattomana kaikista olevista fysikalisisista olosuhteista. Se esittää ainoastaan meidän katsantokantaamme viimeisestä siveellisen kehityksen kannasta sivistyneessä yhteiskunnassa, perustuen se huomiontekoihimme sellaisen kehityksen kulusta menneisyydessä. Sellainen ihanne on yhtä hyödyllinen käytännöllisen siveysopin tarkoituksia varten kuin yleiset ja määrättyt puhtaan tieteen lait ovat hyödyllisiä yleisten ilmiöiden tutkimisessa.

Useimmat nykyaikaiset kirjottajat tällä alalla ovat senvuoksi luoneet ihannekaavoja siveydestä ja useimmat näistä luonnoksista ovat yhtä mieltä peruspiirteissään.

Spencerin määrittelyn mukaan siveellinen käytös on sellaista, joka tarkoittaa oman itsensä, jälkeläisensä ja rodun parasta ja paras, se on, normaalisin käytös on sellaista, joka täyttää nämä kaikki kolme ehtoa samalla kertaa ja mitä täydellisimmin. Sellainen käytös voidaan kuf-tenkin saavuttaa ainoastaan yhteiskuntatilassa, jossa yksilön ja yhteiskunnan edut ovat täysin samat ja jossa "y-

leinen onnellisuus on saavutettavissa pääasiallisesti yksilöiden kohtuullisen oman onnellisuuden pyrkimisen kautta, samalla kuin vuorovaikutuksella yleisön onnellisuus on osaksi saavutettavissa yleiseen onnellisuuteen pyrkimällä”.)*)

Olemmeko me yhtä mieltä kaikissa tämän määrittelyn osissa vai rajotammeko me siveysopin alan käytöseen yhteiskuntaa ja lähimäistä kohtaan, ei vähääkään muuta loppupäätelmän pätevyyttä. Yksilön ja yhteiskunnan väliset suhteet ovat keskinäisen palveluksen suhteita ja siveellisyyden kehitys on näiden suhteitten kehitymisessä tai Huxleyn sanojen mukaan, “sosiaalisten sihteitten asteettaisessa vahvistumisessa.”**)

Siveellisen kehityksen huippu voidaan siten saavuttaa ainoastaan yhteiskuntatilassa, joka on vapaa aineellisesta tai muusta vastakkaisuudesta ja oikean ja väärän kysymys kokonaan katoaa, koska mikään yksilön normaalin teko ei voi vahingoittaa yhteiskuntaa ja kaikkien yhteiskunnan tointen täytyy hyödyttää yksilöä. Elimellinen siveellisyys astuu siveysopin tilalle.

Tällainen elimellisen siveellisyyden ihannevaltio voi olla saavuttamaton ehdottomassa puhtaudessaan, mutta kehityksen kulku on sen yleiseen suuntaan. Kaikki tekijät, eli liikkeet, jotka pyrkivät siihen suuntaan, ovat siveellisiä.

Nykyisessä yhteiskunnassa esteet ihannesiveellisyyden toteuttamiselle ovat monet. Kuten jo edellisessä on mainittu, sosiaalisten luokkien olemassaolo ja siitä johtuvat luokkataistelut ovat pääesteinä todelliselle siveellisyy-

*) Herbert Spencer, “Social Statics.”

***) Thomas H. Huxley, “Evolution and Ethics”, siv. 35

delle. Mutta taistelun suoranainen vaikutus vastakkais-ten luokkien välillä samassa yhteiskunnassa ei suinkaan ole ainoana pahuuden syynä. Muutamat välilliset vaikutukset luokkavaltiossa, joka perustuu yksilölliseen tuotantoon, ovat vielä tuhoisempia todellisen siveellisyyden kehitykselle kuin suoranaiset vaikutukset. Tärkeimpinä tällaisten vaikutusten joukossa ovat kaksi enimmin sosiaalivastaista laitosta — kilpailu ja sota.

“Kilpaileva taistelu”, sanoo Kautsky, “vaikuttaa yksilöiden sosiaalisiin vaistoihin samassa yhteiskunnassa mitä silmiinpistävämmin. Sillä tässä taistelussa jokainen yksilö ylläpitää itsensä parhaiten, mitä vähemmän hän antaa sosiaalisten vaikutusten vaikuttaa itseensä ja mitä enemmän häntä ohjaavat hänen omat etunsa. Yksilölliselle kilpailulle perustuvan kapitalistisen yhteiskunnan jäsenelle on senvuoksi aivan luonnollista katsoa itsekkyyttä ainoaksi ihmisen lailliseksi vaistoksi ja pitää sosiaalisia vaistoja hienontuneina muotoina itsekkäisyydestä tai pap-pien keksintönä kiinnittääkseen valtaansa ihmisiin tai y-lenluonnollisena salaperäisyytenä.*)

Sotia pitää Herbert Spencer pääesteenä siveellisen kehittymisen edistymiselle ja hänen teoksessaan “Data of Ethics” (siveysopin aine) kuin myös hänen myöhem-mässä teoksessaan “The Deductions of Ethics” (siveysopin päätelmät) ilmenee yhä uudelleen ja uudelleen teoria, että “sotatila” on sovittamaton ihanteellisessa siveel-lisyydessä ja että viimeksimainittu on saavutettavissa aino-astaan täysin rauhallisissa yhteiskunnissa. Spencer ei ota lukuun luokkataistelua ja historian taloudellista selit-

*) Karl Kautsky, ‘Ethik und Materialistische Geschichtsauffassung,’ siv. 105 ja 106.

telyä. Hänelle "sotatila" ja "rauhantila" ovat ainoastaan siveellisen kehityksen tiloja yhteiskunnassa. Mutta tosiasiallisesti sodat riippuvat ainoastaan vähäisessä määrässä yhteiskunnan saavuttamasta siveysasteesta. Kehittyneimmät valtiot ovat usein myös sotaissimmat valtiot. Sodot nykyaikoina johtuvat useimmiten taloudellisista vaikuttimista. Ne ovat tavallisesti seurauksia kapitalististen luokkien kilpailevista taisteluista maailmanmarkkinoista, loogillisia vastailmiöitä kilpailulle kansallisilla markkinoilla.

Teollisuusindividualismia, joka on johtavana piirteenä nykyisessä yhteiskunnassa, vastaa summaitsekkyyys kaikilla aineellisen olemassaolomme aloilla, joka saattaa yksilön yksilöä vastaan ja tukahduttaa kaikki jalommat sosiaaliset vaistot ihmisessä. Työnantaja ja työläinen, tuottaja ja kuluttaja, isäntä ja vuokralainen, lainanantaja ja ottaja, ovat aina järjestyneinä toinen toisiaan vastaan, alituisen ja välttämättömästi kohdaten toisensa etujensa vastakkaisessa hengessä, lakkaamatta ollen tietoisesti tai tietämättään taloudellisessa taistelussa keskenään. Ja kaikki nämä taloudellisen taistelun muodot ovat ainoastaan yksityiskohtia laveammasta ja syvällisemmästä luokkataistelusta, joka on vallitsevana tekijänä nykyisessä teollisuuselämässä ja suuressa määrässä määrää kaikki vallassaolevat siveelliset käsityskannat.

Mutta luokkataistelu ei ole lievittämätön pahe. Samalla tavoin kuin taistelu olemassaolon puolesta yksilöiden keskuudessa ihmisolemassaolon alemmissa muodoissa johti rodun parantamiseen ja vähitellen kypsytti oman häviönsä olosuhteet, aivan samoin luokkataistelutkin kehittyneissä yhteiskunnissa ovat usein olleet välineinä sosiaalisen tyyppin parantamisessa ja tulevat vähitellen joh-

tamaan kaikkien luokkien ja luokkataistelujen poistamiseen.

Taistelut porvarien, nykyisen kapitalistiluokan esivanhempien, ja maanomistajien hallitsevan luokan välillä ovat antaneet useita arvokkaita lisiä aikamme sivistykseen ja ovat johtaneet nykyisen yhteiskunnan perustamiseen, joka kaikkine virheineen ja puutteellisuuksineen on paljoo korkeampi feodalista järjestystä, jonka se sysäsi syrjään. Riippuvien luokkien taistelut hallitsevia luokkia vastaan nykyisessä yhteiskunnassa ovat jo tuottaneet jalomman sosiaalisen siveellisyyden alkuparannuksia ja valmistavat nopeasti tilaa vielä korkeammalle sivistyksen järjestykselle.

Aikamme työväenluokka on asteettaisesti, mutta nopeasti vapautumassa hallitsevan luokan erikoissiveellisyydestä. Yhteisessä taistelussaan hallitsevan luokan sortoa vastaan tulevat työläiset luonnollisesti huomaamaan yhteinäisen järjestäytymisen ja yhdenmukaisen, sopusointuisen toiminnan arvon. Omien riviensä keskuudessa ei heillä ole mitään vaikutinta taisteluun tai kilpailuun; heidän ehtunsa ovat päinvastaiseen suuntaan. Ja kun heidän luokkansa taistelut kapitalismin hallitusta vastaan tulee yhä yleisemmäksi ja pontevammaksi, kasvaa heissä luokkakollisuuden tunto, joka on perustana uudelle ja erityiselle siveyslaille.

Nykyaikainen työväenliike on kypsyttämässä omaa oikean ja väärän mittakaavaansa, omia sosiaalisia ihanteitaan ja siveellisyyttään. Hyvä tai paha käytös on suureksi osaksi tullut merkitsemään heille käytöstä, joka koskee heidän luokkansa hyvinvointia ja menestystä sen taistelussa vapautensa puolesta. He ihailevat rehellistä, taistelevaa ja innostunutta "työväen johtajaa", urhoa hei-

dän taisteluissaan työnantajaluokkaa vastaan. He halveksivat "lakonrikkojaa", karkulaista heidän riveissään näissä taisteluissa.

Kahden historiallisen lauselman, jotka nykyaikaiselle sosialistiselle ja työväenliikkeelle ovat antaneet Karl Marx ja Fiedrich Engels, "Työläisten vapautus voidaan saavuttaa ainoastaan työläisten itsensä kautta" ja "Kaikkien maiden työläiset, yhtykää, teillä ei ole muuta menettävänä kuin kahleenne, mutta teillä on koko maailma voitettavana!" — voi todenmukaisesti sanoa olevan pääohjeina työväenluokan uudessa siveellisyydessä. Ne innostavat "alempia" luokkia tietoisuudella suuresta sosiaalisesta tehtävästä, joka heillä on suoritettavana nykyisessä yhteiskunnassa; ne kasvattavat toveruuden ja itseluottamuksen hyveitä heidän riveissään ja kehittävät uskollisuuden ja kiintymyksen ominaisuuksia heidän yhteistä asiaansa kohtaan.

Tämä uusi siveellisyys ei suinkaan ole ihanteellista sosiaalista siveellisyyttä. Se on taistelun siveellisyyttä, luokkasiveellisyyttä vielä. Mutta juuri senvuoksi, että se on orjuutetun luokan siveellisyyttä, joka on taistelussa vapautensa puolesta, on se korkeampaa kuin sen luokan siveellisyys, joka haluaa säilyttää anastettuja etuoikeuksiaan. Työläiset eivät voi poistaa kapitalistista luokkahallintoa poistamatta kaikkea luokkahallintoa; he eivät voi vapauttaa itseään vapauttamatta koko ihmisukua. Olemassaolevan luokkataistelun sosialistisen teorian takana on luokaton, sopusointuinen yhteiskunta; kansainvälisen työväenluokan solidarisuuden käsityksen takana on koko ihmisrodun yleismaailmallisen solidarisuuden ihanne. Nykyisen sosialistisen ja työväenliikkeen ihanteet siten

yleensä yhtyvät tieteelliseen käsitykseen ehdottomasta siveellisyydestä.

Luonnollisesti molemmissa tapauksissa me käsittelemme ihanteita ja ainoastaan ihanteita. Meidän on tunnustettava, että elämän todellisuudet aina jäävät vaillinaisemmiksi sosiaalisia ihanteita. Sosialismi ei merkitse ehdottoman ja yleisen sopusuhtaisuuden tilaa. Ihmisjärki ei voi nykyisin käsittää yhteiskuntatilaa, joka on vapaa kaikista vastakkaisuuksista ja erimielisyyksistä, joita aiheuttavat eroavaisuudet luonteissa, katsantokannoissa, vieläpä hetkellisissä aineellisissa eduissa. Luultavasti tulee aina olemaan joitakin yksilöllisiä poikkeuksia hyväksytyistä sosiaalisen siveellisyyden säännöistä, mutta mitään yleistä taloudellista syytä ei tule olemaan sellaisiin poikkeamisiin ja ne tulevat välttämättömästi muuttumaan vähemmän taajoiksi luvultaan ja vähemmän tärkeiksi laadultaan, ne tulevat lakkaamaan olemasta sääntönä ihmiskäytöksessä ja muuttumaan poikkeuksiksi.

“Yksilön taistelu yhteiskuntaa vastaan,” sanoo Charles Kendall Franklin, “on kahdenlaista. Toisaalla sitä harjottavat erityiset yksilöt, joiden tehtävänä on kehittää ja täydentää yhteiskuntaa kehittämällä siveellisiä ja sosiaalisia vaistoja; toisaalla tapahtuu taistelu yhteiskunnan ja jyrkän individualistin välillä, joka ei halua alistua yhteiskunnan alaiseksi, joka itsepintaisesti tahtoo tuhlaata voimiaan niin tuhlaavalla tavalla kuin hän haluaa hyödyttääkseen itseään. Sivistys on nykyisin täynnä sellaisia ihmisiä. He ovat mahtavia yksilöitä, he johtavat korporatsioneja, muodostavat henkisiä ammatteja. He uskovat yhteiskuntaan heidän omana etunaan ja pilkkaavat ihmisrodun yhteiskunnallistuttamista puhtaana loruna . . . Heidän pahin edustajansa on turmeltunut ja rikollinen;

yksilöt, jotka eivät voi mukautua ollenkaan nykyajan yhteiskunnan kehitykseen.”*)

Näitä Franklinin täten kuvaamia kahdenlaisia sosiaalisvastaisia yksilöitä, ”erityisiä” yksilöitä ja sairaaloisesti rikollisia, ruumiillisesti ja siveellisesti lähimäistensä ylä- tai alapuolella olevia ihmisiä, voi ainaiseksi jäädä jälle suuremmassa tai vähemmässä määrässä, mutta ”jyrkkä individualisti”, joka riistää lähimäisiään ja tallaa jalkoihinsa sosiaalisen solidarisuuden pääasiallisesti aineellisen voiton vaikuttamista, löytää ainoastaan vähän tilaa yhteiskunnassa, joka on perustettu ko-operativiselle nautinnolle. Taloudellisten etujensa ja vaikuttimiensa muutoksen mukaan tulee ihminen välttämättömästi muuttamaan käytöstään.

”Sosialismin siveysoppi,” huomauttaa Bax tässä kohdassa, ”ei koeta saavuttaa ihanteellista yhteiskuntaa ihanteellisen yksilön kautta, vaan päinvastoin ihanteellista yksilöä ihanteellisen yhteiskunnan kautta. Se löytää koh- tuudenmukaisessa, vapaassa ja sopusointuisessa sosiaalisessa elämässä heti yksilöllisyyden ensimmäisen ehdon, päämäärän ja täydellisyyden.”**)

*) ”The Socialization of Humanity”, siv. 210.

***) ”The Ethics of Socialism”, siv. 19.

NELJÄS LUKU

SOSIALISMI JA LAKI.

Laki.

Joutuessamme satunnaisesti tekemisiin lain kanssa me olemme liiankin valmiita kiinnittämään huomiotamme oleviin laillisiin säädöksiin ja menettelyohjeisiin ja menettämään näkyvistämme lain olemuksen dynamisena järjestelmänä.

Me emme tahdo tässä kiinnittää huomiotamme lain anatomiaan, vaan pikemmin fysiologiaan ja tulemme käsittelemään lakia sosiaalisena voimana sen suhteissa sosiaaliseen kehityskulkuun.

Nimityksellä "laki" sanan laajimmassa merkityksessämme tarkotamme koko lainsäädännöllisten toimien, sääntöjen ja ohjeiden joukkoa, joka määrittelee ihmisen suhdetta toiseen, ihmisen suhdetta valtioon, valtion suhdetta ihmiseen ja ja valtion suhdetta valtioon.

Siten määritelty laki ei ole määrätty eikä yleinen: se vaihtelee menneisyyden ja nykyisyyden eri sivistyskantojen mukaan. Perinpohjainen eroavaisuus on olemassa muinaisen Kreikan yhteiskuntien, keskiaikaisen Euroopan yhteiskunnan ja nykyisten sivistyneitten valtioiden lakien välillä ja täydellinen on eroavaisuus vallallaolevien lakijärjestelmien välillä Etelä-Afrikan puoliraakalaismaissa, Kiinan keisarikunnassa ja Yhdysvaltojen tasavallassa.

Eivätkä myöskään jonkun määrätyn maan lait ole muuttumattomia. Itse asiassa, mitään ei ole muuttelevaisempaa kuin kansalliset järjestelmät nykyaikaisissa maissa. Joka vuosi säädetään joukottain uusia lakeja ja säädöksiä kongressissa tai parlamentissa, alemmissa lakeja säätävissä kamareissa ja tuhansien kuntien valtuustoissa; joka vuosi lukematon joukko vanhoja lakeja kumotaan tai muutetaan ja lukemattomia uusia lakeja säädetään. Seikka, joka on laillinen tänään, voi olla rikokseliseksi leimattu huomenna, uusia oikeuksia voidaan meille antaa tai meiltä ottaa ja uusia velvollisuuksia asettaa meille jokaisessa lainsäädäntöistunnossa ja etenkin anglosaksilaisissa maissa voi uusia lakeja syntyä yön aikana lakiasäättävän menettelyn kautta.

Mutta nämä muutokset laissa eivät suinkaan ole mielivaltaisia. Yksityiset säädökset voivat joskus olla tarpeettomia ja perusteettomia, mutta pitempään menessä kaikki muutokset määrättyssä lakijärjestelmässä merkitsevät kehitystä vissiin määrättyyn suuntaan. Lainopillinen järjestelmä on aivan yhtä paljon kehityksen lakien alainen kuin mikä muu yhteiskunnallinen laitos tahansa.

Alkuihmisellä oli ainoastaan vähän hyötyä tai tarvetta lakeihin nähden. Mutta kuta korkeampi on sivistyksen taso, kuta läheisempi ihmisten keskinäinen suhde, sitä suuremmaksi tulee sellaisen järjestymisen jäsenten käytöksen yleisten sääntöjen tarve kaikissa asioissa, jotka koskevat yleistä hyvinvointia. Sellaiset säännöt, jotka ovat tärkeämpiä sosiaalisen laitoksen ylläpitämiselle, säädetään muodollisiksi laeiksi, kun taasen vähemmän suoranaiset ja tärkeät jätetään siveysopin piiriin kuuluviksi. "Säännöllisissä oloissa", sanoo mr. Sidgwick, "hyvinjärjestetyssä yhteiskunnassa tärkeämmät ja välttämättömim-

mät sosiaalisen käytöksen säännöt pakotetaan laillisesti voimaan ja vähemmän tärkeät jätetään positivisen siveellisyyden voimassapidettäviksi... Lait muodostavat ikäänkuin sosiaalisen järjestyksen rungon, joka on puettu siveellisyyden lihaan ja vereen.”*) Lailla ja siveysopilla on siten yhteinen syntynsä ja vaikka ne suinkaan eivät ole samoja kaikissa suhteissa, osottavat ne suurta yhtäläisyyttä monissa kohdissa.

Laki, samoin kuin siveysoppikin, aiheutuu kansojen taloudellisista ja sosiaalisista oloista ja jo alkulähteensä perusteella täytyy sen soveltua ja muuttua olosuhteitten mukaisesti. Heimorotu tai kansakunta tulevat joka ajanjaksona säätämään sellaisia sääntöjä ja lakeja, jotka parhaiten edistävät sen olemassaolon tavan menestyksellistä harjottamista, ja kun kaikki seuraavat taloudelliset ja sosiaaliset järjestykset vähitellen kehittyvät edellisestä järjestelmästä, syntyy uusia lakeja vastaamaan muuttuvaa asemaa. Feodali järjestelmä antoi meille kiinteän omaisuuden lain, kansallisen ja kansainvälisen kaupan kehittyminen johti vaihdettavien välineiden lakiin, tehtaan synty kirjotti työväenlait lakikirjoihimme ja melkein meidän omina aikoinamme rautateitten, sähkösanoma ja telefontilaitoksen käytäntöönastuminen lisäsivät uusia ja tärkeitä haaroja lakijoukkoomme, samalla kuin vielä uudemmat taloudelliset korporatsioonien ja trustien ryhmät pitävät yhä lakimyllyjämme käynnissä. “Kehitys, joka johti ihmiset säännölliseen sosiaaliseen elämään, ei ollut lainopillista aatteiden kielellistä itsekehittymistä,” sanoo Arnold Lindwurm, “vaan taloudellista kehittymistä, jonka aikaansai sosiaalinen pakko.”**)

*) “The Methods of Ethics”, siv. 19.

***) “Das Eigenthumsrecht und die Menschheit—Idee im Staate”, siv. 139.

Jokaisen sivistyksen laki, samoin kuin sen siveysoppi-kin, ei ainoastaan kuvasta aikansa taloudellisia ja sosiaalisia oloja, vaan on etupäässä tarkotettu turvaamaan ja ylläpitämään näitä oloja. Tämä selittää, miksi me tapaamme sellaisen erilaisuuden eri valtioitten rikoslaeissa niiden arvosteluun nähden vissien rikosten tärkeydestä. "Jokainen valtio", sanoo Tri Rudolph von Ihering, "rankaisee ankarimmin sellaisia rikoksia, jotka uhkaavat sen omaa omi-
tuista olemassaolotilaa, kun taasen se sallii kohtuullisuuden olevan voimassa toisiin rikoksiin nähden, joka, eikä harvoin, on täydellisenä vastakohtana edellisiä rikoksia kohtaan osotetulle ankaruudelle. Uskonnollinen valtio leimaa jumalanpilkkauksen ja epäjumalainpalveluksen rikoksiksi, jotka ansaitsevat kuoleman, samalla kuin se pitää maa-aluerikkomusta ainoastaan vähäisempänä pahan-
tekona (Moseksen laki). Maanviljelysvaltio toiselta puo-
lin rankaisee viimeainittua mitä ankarimmalla rangaistu-
ksella, samallakuin se päästää jumalanpilkkauksen mitä
helpommalla rangaistuksella (Vanha roomalainen laki).
Kauppavaltio rankaisee mitä ankarimmin vääränrahan
kauppaamista; sotilasvaltio tottelemattomuutta ja viralli-
sen tehtävän laiminlyömistä; itsevaltainen valtio valtiope-
tosta; tasavalta kuninkaalliseen valtaan pyrkimistä; ja ne
kaikki osottavat näissä kohdissa ankaruutta, joka on suu-
resti vastakohtana tavalle, jolla he rankaisevat muita ri-
koksia. Lyhykäisesti, laillisen oikeudentunnon vastavai-
kutukset, sekä valtioissa että yksilöissä, on voimakkain, kun
he tuntevat itsensä uhatuiksi olemisen olosuhteissa, jotka
ovat heille ominaisia."*)

Väitetä, että laki on aina aijottu turvaamaan olemas-
saolevia yhteiskunnan taloudellisia aloja, on kuitenkin jäl-

*) "Struggle for Law", siv. 45 ja 46.

leen, samoin kuin siveysopinkin tapauksessa, selitettävä lisäväitteellä, että laki joka ajanjaksona on etupäässä aijottu suojelemaan ja turvaamaan hallitsevien luokkien etuja sellaisessa yhteiskunnassa.

Muinaisajan lailliset järjestelmät, kreikkalainen ja roomalainen laki, eivät koettaneetkaan peittää tätä seikkaa. Alistettu luokka, orjien luokka, usein väestön suuri enemmistö, oli asetettu ulkopuolelle lain piirin. Orja oli sulettu lain suojeluksesta ja jätetty isäntänsä mielivaltaisen kohtelun alaiseksi. Maaorjuuslaitos, joka oli vallalla läpi keskiajan ja muutamissa tapauksissa säilyi yhdeksännelletoista vuosisadalle, tarjoo samanlaisen asiointilan.

Ennen suurta Ranskan vallankumousta aatelisto ja papisto avoimesti nautti erityisiä laillisia etuoikeuksia, joista yleinen kansa oli sulettu ja vaikka laillinen luokkasuosimisen muoto on poistettu useimmissa sivistyneissä nykyajan valtioissa, lakimme yleensä vielä suosivat hallitsevia luokkia.

Koska laki on sosiaalisten ja taloudellisten olojen ilmaus niiden toiminnassa, johtaa jokainen parannus näissä oloissa vastaavaan parannukseen lakijärjestelmässä. Valtion ja taloudellisen parannuksen suunta, joka yleensä merkitsee sosiaalista kehitystämme, kuvastuu yhäkasvavassa pyrkimyksessä kohti tasa-arvoisuutta ja oikeutta lain alalla. Verrattuina keskiajan kohtuuttomiin lakeihin ovat aikamme lait erityisesti inhimillisiä ja yleiseen puhuen jokainen seuraava laillisen järjestelmän muoto on korkeampi edellisestä. Tämä pitää paikkansa kaikilla lain vaikutusaloilla — yksityisellä, yleisellä ja kansallisella.

Mutta laillinen kehitys ei kule rinnan sosiaalisen ja taloudellisen edistyksen kanssa. Säännöllisesti laki vitkastelee jonkun verran olevien olojen jälissä. Uudet te-

kijät teollisuuselämässämme aika ajoin synnyttävät uusia sosiaalisia oloja ja aiheuttavat uusia käsityskantoja sosiaalisista oikeuksista ja velvollisuuksista. Nämä pysyvät hajanaisina ja väittelynalaisina teorioina siihen saakka, kunnes ne ovat kirjotetut lakikirjoihin ja rangaistus on määrätty niiden rikkomisesta. Silloin, ja vasta silloin, ne tulevat siirretyiksi siveysopin alueelta lain alueelle.

Mutta näiden oikeuksien tunnustaminen yleensä ei tapahdu itsestään. Siveelliset oikeudet eivät kypsy laeiksi luonnollisen kasvun kautta eivätkä saavutetut lait ole itsetoimivia. Parannukset laissa ja laillisissa oikeuksissa saavutetaan taistelun avulla ja useimmissa tapauksissa ankaran, itsepintaisen taistelun avulla. Yritykset saada aikaan kohtuullisia laillisia parannuksia tai sellaisia korjauksia, "taistelu lain puolesta", kuten tri von Ihering sitä kutsuu, saa erilaisia muotoja lain eri aloilla. Yksityislain alalla sellaiset yritykset löytävät jokapäiväisen täytäntönsä oikeusjutuissa; yleisen lain alalla nämä yritykset ilmevät politikassa ja niiden toteuttaminen saavutetaan joskus vallankumouksilla; kansainvälisessä laissa taistelu ilmenee kansakuntien diplomaattisissa toimissa ja kohoaa joskus huippuunsa sodassa. "Kaikki sosiaaliset luokat", sanoo kuuluisa italialainen lainoppinut Alfredo Tortori, "ovat pakotettuja tekemään sellaisia lakeja, ylläpitämään sellaisia laitoksia ja hyväksymään sellaisia tapoja ja käsityksiä, mitkä ovat heidän suoranaisten tai välillisten etujensa mukaisia. Tästä johtuu alituinen liike, joka ajaa ihmisiä ja ryhmiä muuttamaan olevia lakeja ja sovittamaan niitä uusien sosiaalisten etujen mukaisiksi."*)

*) Socialisme et droit privé, "Le Devenir Social" julkaisussa v. 1896, siv. 251.

Ja tämä taistelu lain ja oikeuden puolesta on avaimena kaikelle sosiaaliselle kehitykselle. Ihminen, joka kärsii persoonallista vääryyttä vastalauseetta tai vastustuksetta, yhteiskunnan "rauhallinen" jäsen, on huonontava tekijä sosiaalisessa laitoksessamme; luokka, joka ei taistele kansalais- ja teollisuus-oikeuksiensa puolesta, tulee vähitellen vaipumaan orjuuteen; ja kansakunta, joka passiivisesti ottaa vastaan rikkomukset sen oikeuksia ja aluetta vastaan, on tuomittu hajoamaan ja kansalliseen vararikoon.

Se on mies, joka puolustaa, luokka, joka taistelee valtiollisen ja teollisuus-edistyksensä puolesta ja kansakunta, joka pitää puolensa koko maailmaa vastaan; "käräjöivä" ihminen, "vallankumouksellinen" luokka ja "valpas" kansakunta se on, joka estää maailman lamautumasta ja pakottaa sen eteenpäin kehityksen polulla.

Vanhoillisuus, nöyryys ja uskollinen esi-isiemme lakien ja tapojen kunnioitus eivät ole kansalaishyveitä, vaan turmiollisia ilmauksia henkisestä velttoudesta ja poliittisesta taantumuksesta. Ihmissuvun kehitys on tulevaisuudessa eikä menneisyydessä.

Tarkastelkaamme näiden yleisten huomiontekojen totuutta kolmessa lakijärjestelmässä, jotka vastaavat kolmea inhimillisen sivistyksen kautta; feodali-järjestelmää, juuri meidän oman järjestelmämme edelläolevaa järjestelmää, nykyistä eli kapitalistista järjestelmää ja ehdotettua sosialismin järjestelmää.

Feodalinen lakijärjestelmä.

Feodalinen järjestelmä kehittyi häiriön aikakautena, johon Eurooppa syöksyi kansojen vaelluksen kautta ja

edusti sen ensimmäistä yritystä muuttaa yleinen sosiaalinen sekasorto ja hämminki tänä aikana jonkunlaiseksi sosiaalseksi järjestykseksi.

Järjestelmä perustui maanomistukseen ja maanviljelykseen, jotka molemmat olivat muuttuneet suuresti epävarmoiksi alituisten sotien ja hävitysten kautta ja luonnonmukaisesti synnytti kaikki feodalisen yhteiskunnan sosiaalisen, poliittisen ja laillisen järjestäytymisen monimutkaiset piirteet.

Maanviljelijä feodalisen sivistyksen aikuisina jaksoina oli alituudessa vaarassa, hänen peltonsa ja satonsa tulen hävitetyiksi vihollismielisten rosvojoukkojen hyökkäyksien kautta ja suojeleminen tätä alituisen uhkaavaa vaaraa vastaan oli välttämätön osa hänen maanviljelystoimissaan. Miekkaa kantava mies oli yhtä välttämätön maanviljelykselle kuin auraa kulettava mies ja ensimmäinen työjako feodalisessa yhteiskunnassa oli järjestetty näiden rajojen mukaisesti. Soturi on yleinen toimihenkilö aikuisessa feodalisessa yhteiskunnassa; hän suojelee maanviljeliöitä häiritsemiseltä heidän jokapäiväisissä toimissaan ja vastapalkkioksi saa hän heiltä välttämättömän toimeentulonsa heidän satonsa osan muodossa. Soturi elää muiden yhteiskunnan jäsenten joukossa; hän on osa heistä, mutta hänen asuintalonsa on suurin yhdyskunnassa ja on linnoitettu tarjotakseen turvapaikan kyläläisille ja heidän omaisuudelleen ja karjalleen hyökkäyksen sattuessa.

Feodalisivistyksen edelleen kehittyessä sosiaaliset suhteet muuttuvat pysyväisemmiksi ja määräytyiksi. Sosiaalisten tehtävien jakautuminen kehittyy luokkaerotuksiksi. Soturi sosiaalisten tehtävien monivuotisen käytön ja perintönäkulkemisen kautta anastaa itselleen vallan lähimmäistensä yli, jonka aseiden monopoli saattaa hänen kä-

siinsä: asutus muuttuu feodaliseksi *läänitystilaksi* ja linnotettu läänitystalo *linnaksi*; soturi muuttuu *aateliksi*, työläinen *alustalaiseksi* ja vapaaehtoinen korvaus sotilaspalveluksesta muuttuu määrätyksi vuotuiseksi veroksi ja pakolliseksi sotilaspalvelukseksi.

Maa oli pääasiallisena rikkautena ja vallan lähteenä feodalisessa yhteiskunnassa ja rosvous ja ryöväys hyväksytyjä keinoja sen saavuttamiseksi. Sota muuttui aateliston teollisuusalaksi.

Voitettuaan vieraan yhdyskunnan voittoisa johtaja usein laski sen asukkaat maaorjuuteen, anasti heidän maansa ja lahjotti kannattajilleen osia siitä. Mutta aivan yhtä usein aatelinen "suojelija" voi riistää omilta alustalaisiltaan laajoja kappaleita yhteistä maata. Aatelinen luokka muuttui siten maataomistavaksi luokaksi ja raaka voima oli sen omistusoikeuden alkuna.

Maan ahneus ja välttämättömyys puolustaa omaisuuksiaan synnytti yhä kasvavaa taistelua aatelisten kesken ja johti sotilaallisiin hyökkäys- ja puolustusliittoihin heidän keskuudessaan, jotka aiheuttivat asteettaisen ja monimutkaisen keskiaikaisen yhteiskunnan poliittisen rakenteen.

Tänä kehityskautena, jota me voimme pitää feodalisena sivistyksen kukoistusaikana, eivät sosiaaliset suhteet, huolimatta karkeista piirteistään, olleet kokonaan väkivalle perustuvia. Sosiaalinen järjestys, niin oudolta kuin se näyttäneekin, lepää edelleen hyvin suuressa määrässä keskinäisen palveluksen perusaatteelle luokkien kesken.

"Feodalinen läänitysherra", sanoo Lafargue, "hallitsee ainoastaan maataan ja omaa oikeuden vuokralaistensa työhön ja satoihin sillä ehdolla, että hän tekee palvelusta ylemmilleen ja antaa apua alustalaisilleen. Ottaessaan vastaan uskollisuuden ja alamaisuuden valaa läänitysherra

sitoutuu suojelemaan vasallejaan kaikkea vastaan kaikkine käytettävänä olevine keinoine; josta avusta vastakorvaukseksi vasalli oli velvotettu sotilas ja persoonalliseen palvelukseen sekä maksamaan vissin maksun läänitysherralleen. Viimemainittu vuorostaan, oman suojeleuksensa vuoksi, alistui itse vielä mahtavamman läänitysherran alaiseksi, joka itse oli vasallisuhteissa hallitsijaan, kuninkaan tai keisariin.

Kaikki feodalisen hierarkian jäsenet orjasta kuninkaan tai keisariin saakka olivat sidotut toisiinsa vastavelvollisuuksien siteillä.”*)

Aikansa vallitsevien olojen mukaan aateliluokka siten oli yleensä sosiaalisesti hyödyllinen luokka.

Mutta seuraavien vuosisatojen aikana sivistyksen eteenpäinkulku vähitellen, mutta perinpohjin muutti Euroopan sosiaaliset olot. Feodalisen kehityksen loogillinen pyrkimys johti yhä laajempiin ja mahtavampiin liittoihin, jotka perustuivat vallan ja velvollisuuksien hierarkialle, valtiolliseen keskittymiseen ja lopuksi yksivaltaisten valtioiden muodostumiseen. Luonnollisena seurauksena tästä kehityksen kulusta oli riitojen ja sodankäynnin vähentyminen ja joukko muita syitä auttoi edistämään tätä kulua. Ruudin keksiminen oli kuolinisku ritaristolle ja kehittyneemmän sivistyksen inhimilliset vaikuttimet, jotka toi mukanaan renesanssin aikakausi, kuin myös kaupan ja teollisuuden kasvaminen hävittivät itse perustuksen, jolle feodaliset järjestelmät oli rakennettu.

Feodaliset yhteiskunnat olivat hajonneet ja hallitsevalta luokalta, jonka se oli tuottanut, oli riistetty kaikki sen hyödylliset sosiaaliset tehtävät. Mutta ei sen valtaa. Aa-

*) Paul Lafargue, "The Evolution of Property", siv. 79.

telisto lakkasi olemasta palvelukseksi yhteiskunnalle, mutta se ei lakannut kantamasta veroa siltä. Maanomistajina, hovimiehinä, tuomareina ja kirkon ja valtion korkeina johtohenkilöinä pidättivät he itselleen vallan vuosisadoiksi feodalisen yhteiskunnan hävittyä.

Mutta näiden vuosisatojen kuluessa oli uusi ja voimallinen kilpailija vallasta hitaasti kehittymässä itse yhteiskunnan povessa — kauppa ja teollisuusporvarien luokka — porvaristo.

Teollisuus, joka feodalismien alkuaikoina oli ainoastaan hyvin ala-arvoinen toimi rajottuen se kyliin ja harjottaen sitä sen harjottajat jonkunlaisena yleisenä palveluksena niukasta elämisen palkasta, sai yhä suuremman laajenemisen mikäli yhteiskunta enemmän vakaantui. Kylämarkkinoiden kehittyminen ja kaupunkien syntyminen kiihotti hyötyesineiden itsenäistä tuotantoa ja vilkastutti kauppaa, joka meritien keksittyä Indiaan ja Amerikan löydettyä sai uutta ja suurempaa vilkkautta. Kauppiain ja tehtailijain ammattikunnat tulivat pian mahdeiksi valtiossa ja kaupunki yhä kasvavaksi tekijäksi kansan valtiollisessa elämässä.

Täst'edelleen on Euroopan historia historiaa taistelusta näiden kahden luokan välillä valtiollisesta ylivallasta. Ryöväriparoonien aateliset jälkeläiset kaikissa maissa yhtyvät yhteen yrittäessään säilyttää perinnöllisen sosiaalisen, valtiollisen ja taloudellisen etevämyytensä ja estää ahneiden uudistulokkaiden kasvavan vallan uhkaavaa hyökkyläinettä ja näissä yrityksissä heitä säännöllisesti kannattaa katolinen papisto, jonka sosiaalinen ja taloudellinen asema on hyvin samanlainen kuin heidänkin. Toiselta puolin nouseva porvaristo ponnistelee kaikkialla vapautensa puolesta feodalisen järjestelmän kahleista, jotka

estävät sen liikettä vapaiden kilpailevain markkinain perustamiseksi kauppaa ja teollisuutta varten.

Taistelu johtaa yhdenmukaisesti nuoren pontevan porvariston voittoon heikontuneen aateliston yli. Viimeisenä näytöksenä tässä historiallisessa näytelmässä on yleinen eurooppalainen vallankumous, joka varsinaisesti asettaa voimaan teollisuusporvariston vallan kaikissa Euroopan maissa, joko sitten tämä vallankumous suoritetaan vähäisellä verenvuodatuksella, kuten Isossa Britaniassa seitsemännellätoista vuosisadalla tai suurilla toimenpiteillä ja verenvuodatuksella, kuten Ranskassa kahdeksannentoista vuosisadan lopulla tai hitaalla ja tuskin huomattavalla kehityksenkululla, kuten Saksassa viime vuosisadan puolivälissä.

Tällainen on lyhykäisyydessään feodali-järjestelmän elämä ja tämä kulku kaikkine kehityskausineen ja taisteluineen kuvautuu uskollisesti aikakauden laeissa.

Feodalisen järjestelmän alkukaudet eivät ole edullisia minkään yleisen oikeusoppijärjestelmän muodostumiselle. Yhteiskunta on jakautunut lukemattomiin erinäisiin ja hyvin löyhästi yhdistettyihin yhteiskuntiin, joissa jokaisessa läänitysherran mielivaltainen tahto on ylimpänä lakina. Tämän ajanjakson lakijärjestelmää on sattuvasti selittänyt Stubbs "asteettaiseksi oikeusjärjestelmäksi, joka perustuu maanomistukseen jossa jokainen isäntä verotti ja komensi lähimpänä allaanolevaa luokkaa; jossa kurjin orjuus muodosti alimman ja vastuuton tyrannius korkeimman asteen; jossa yksityissota, yksityisraha, yksityisvankilat olivat hallituksen yleisten laitosten tilalla."*) Lakitieteellinenoppi, ettei hallitsija voi tehdä mitään vääryyttä, ja nykyisem-

*) "Constitutional History", siv. 255 ja 256.

pi oppi valtion vapautuksesta laillisesta oikeusjutusta ovat suoranaisia jälkiä tämän ajanjakson oikeustieteestä.

Seuraava feodalismien kehityskausi, vasallijärjestäytymisineen ja asteettaisine järjestelmineen molemmanpuolisista oikeuksista ja velvollisuuksista, ilmenee omaisuus ja perintölaissa. Maata, melkein ainoaa olemisen välinettä ja kaiken sosiaalisen vallan lähdettä, ei pidetä yksityisomaisuutena. Läänitysherra vallitsee mataan ja nauttii oikeutta sen tuloihin jonkunlaisena alustalaistensa uskottuna miehenä; hänen oikeutensa maahan ei ole yksinkertaisesti palkkana tai ehdotonta omistusoikeutta, vaan on se alistettu hänen lähinnä ylemmän herransa oikeuksien samoin kuin myös hänen alustalaisten lukuisten oikeuksien ja etujen alaiseksi. Ehdoton laillinen omistusoikeus keskittyy kuninkaaseen kansakunnan edustajana, teoria, joka on jättänyt hyvin selviä jälkiä nykypäivien lailliseen oppiin valtion maista.

Läänitysherra on läänitystilaa komentava sotapäällikkö ja tämä toimi siirtyy hänen kuoltuaan hänen vanhimmalle pojalleen yhdessä suojelusvelvollisuuksien kanssa, joita se sisältää. Hänen maanomistuksensa on ainoastaan virkaan kuuluva sivuseikka ja senvuoksi siirtyy hänen vanhimmalle pojalleen hänen seuraajanaan virassa. Perintötilat, testamentti ja esikoisuuslaki ovat lainopillisia ilmauksia tämän feodalismien kukoistuskauten sosiaalisesta järjestyksestä.

Feodalisen yhteiskunnan hajaantumiskausi sitä seuraavine taisteluineen maataomistavan aatelistoluokan ja teollisuusluokan välillä ovat kirjotetut suurin kirjaimin tämän sosiaalisen muunnoskauden lainopillisessa kehityksessä. Feodalismien kukistuminen ja porvariston voitto ovat ilmaistut maanluovutusesteitten poistamisella ja ammatti-

vapaudella, testamentin käytäntöönottamisella, ammattikuntien ja ammattikuntalakien poistamisella sekä kaikkien laillisten aateliston ja papiston etuoikeuksien poispyyhkämällä.

Nykyinen lakijärjestelmä.

Nykyisen järjestelmän perustus eroaa feodalisesta järjestelmästä kaikissa pääpiirteissään. Feodalismin aikana, kuten olemme nähneet, pääammattina on maanviljelys ja pää rikkauden muotona on maanomistus. Maanomistaminen on perustana kaikille sosiaalisille suhteille ja valtiollisille oikeuksille. Se synnyttää arvoluokka-vallan, maa-alue solidarisuuden tunteen, kunnallisetujen tarpeen ja taantumuksellisen leiman, jotka ovat ominaispiirteitä tälle sivistyskaudelle.

Nykyaikainen yhteiskunta toiselta puolin perustuu pääasiallisesti teollisuudelle ja kaupalle. Aikamme kansakuntien rikkaudet ovat etupäässä irtonaisomaisuutta ja hyötyesineitä tai personallista omaisuutta ja kaikki meidän sosiaaliset suhteemme perustuvat sellaisen omaisuuden omistamiselle.

Oikeus tuottaa, kuluttaa ja käyttää kaikkia hyötyesineitä mielensä mukaan on välttämätön ehto niiden täydellisessä nauttimisessa, senvuoksi ehdoton omistusoikeus kaikkeen omaisuuteen, vapaus sen tuotantoon ja häiritsemättömään käytäntöön ovat pylväitä, joille kaikki nykyiset lait nojaavat.

Yksityisomaisuus ja sen loogilliset seuralaiset, kilpalleva teollisuus ja yksilöllinen vapaus ovat uutena kolmiyhteytenä, jonka porvarihallitus on perustanut nykyiseen sivistykseen. Nämä kolme johtavaa periaatetta löytävät

kaunopuheliainman ja täydellisimmän ilmauksensa Amerikan vapautusjulistuksessa ja Ranskan ihmisoikeuksien julistuksessa, molemmat asiakirjat ollen muovailtuja kokonaisuudessaan ilmauksina voimallisista poliittisista valankumouksista; ne sisältävät Englannin kirjottamattoman perustuslain ja kaikkien muiden parlamenttaristen maiden kirjoitettujen perustuslakien hengen.

Yksityisomaisuus on myöskin kaiken nykyaikaisen lainsäädännön perustana, sillä kaikki nykyaikaiset lakijärjestelmät ovat etupäässä muodostellut sen suojaamiseksi.

“Yleensä,” sanoo tunnettu rikoslainoppinut Zerboglio, “voi todistettuna asiana pitää, että rikoslain perustana ja tarkoituksena on luokan suojeleminen ja puolustaminen, joka on luonut nykyaikaisen lainopillisen järjestelmän suojatakseen taloudellista valtaansa.”*)

“Rikokset omaisuutta vastaan” ovat tekoja, joita suoritetaan koettaessa hankkia omaisuutta keinoilla, joilla ei ole lain hyväksymistä. Mutta suoranaiset rikokset omaisuutta vastaan eivät ole ainoita rikoksia, joita suoritetaan voiton vuoksi. Suurin osa rikoksista henkilöä kohtaan ensimmäisen luokan murhasta yksinkertaiseen pahoinpitelyyn saakka ovat useimmiten suoritettut aineellisten etujen tarkoituksessa; elleivät ne ole rikoksia omaisuutta vastaan, voidaan niitä sattuvasti sanoa rikoksiksi omaisuuden puolesta.

Ja mitä meidän rikoslakimme kätkevät ja peittävät jossakin määrässä, paljastavat siviililakimme mitä suurimmalla suorudella; jokaisen nykyisen kansakunnan siviililait ovat pääasiallisesti säädöskokoelmia, jotka määritte-

*) A. Zerboglio, “Lutte de class dans la legislation”, Le Devenir Socialessa v. 1896, siv. 142.

levät riitoja omaisuusoikeuksista sekä omaisuussuhteista itse omistajien kesken.

“Jos me tarkastelemme mitä siviilitointa tahansa” huomauttaa mr Bax, “huomaamme me sen melkein aina kääntyvän suoranaisesti tai epäsuorasti omaisuuskysymykseen; se on, kenen yksilön on omistettava vissi omaisuus — mahdollisuudet poikkeuksetta ollen rikkaan asianomaisen puolella.”*)

Lukuunottamatta yksityisomaisuuden suojelemista ja periaatetta vapaasta kilpailusta, kuten se ilmenee trusti ja monopoolivastaisessa lainsäädännössä on yleisenä nykyaikaisten lakien tarkoituksena asioihin sekaantumattomuus. Kuuluisa tunnussana “Laissez-faire” (jätä rauhaan) soveltuu porvarillisiin lakeihin samoinkuin porvarilliseen talousoppiin.

Tämä menettelytapa perustuu otaksumiseen kaikkien kansalaisten tasa-arvoisuudesta sekä heidän kykenevyyteensä järjestää omat asiansa ilman valtion sekaantumista. Ja nykyisen sosiaalisen järjestelmän voimaanastumisen aikana tämä otaksuminen ei ollut kokonaan perätön. Kun teollisuus oli lapsuudessaan ja sitä harjotettiin alkuperäisiä menettelytapoja käyttämällä ja yksinkertaisten ja halpojen työkalujen avulla, oli teollisuusala melkein vapaa kaikille ammattilaisille. Mitään määrättyjä rajoja ei ollut “kapitalistien” ja “palkkatyöläisten” välillä erityisinä ja pysyväisinä luokkina: työnantaja ja työläinen kohtasivat toisensa jonkunlaisissa tasa-arvoisuuden väleissä; heidän suhteensa olivat suureksi osaksi syntyneet vapaaehtoisen ja molemminpuolisen sopimuksen kautta. Mutta

*) Ernest Belfort Bax, “The Religion of Socialism,” siv. 147.

monimutkaisen ja kalliin tuotantokoneiston kehittyessä tämä koneisto siirtyi omistavien luokkien käsiin, jotka siten saivat monopolin nykyaikaiseen tuotantotoimeen, kun taas omistamattomat luokat alenivat palkkatyöläisten asemaan.

Oletettu kaikkien ihmisten tasa-arvoisuus muuttui siten paljaaksi taruksi, ainakin mikäli kansalaisten taloudellisiin suhteisiin tulee ja kaikella sosiaalisella lainsäädännöllä, joka siitä edelleen perustui tähän oletukseen, oli vaikutuksena vahvan oikeuden tunnustaminen heikkoa ryöstäessä. Taloudellisesti tasa-arvoisten yhteiskunnassa laki voisi oikealla tavalla pidättyä sekaantumasta kansalaisten taloudellisiin suhteisiin, mutta yhteiskunnassa, jossa taloudellinen ylivalta asettaa yhden kansalaisluokan keinotekoisesti edulliseen asemaan lähimäisten yli, tulisi oikean lainsäädännön tehtävänä olla heikomman suojaamisen vahvoja vastaan. Nykyisen lain epäonnistuminen tarjota sellaista suojelusta työläisille itsessään osottaa puoleellisuutta hallitsevan luokan etujen puolelle.

“Tässä suhteessa”, huomauttaa Loria, “on vertaus nykyisen ja keskiaikaisen lain välillä valaisevaa. Keskiaikana, kun pääoma oli heikko ja työ sai voimansa vapaan maan olemassaolosta, tuli laki pääoman avuksi määrittelemällä työsopimuksia työläisen eduille vihamielisellä tavalla. Meidän aikanamme päinvastoin, kun pääoma on vahva ja työltä on riistetty sen toimintavapaus, täyttää laki hyvin tarkotuksensa omaisuutta suojellessa jättämällä palkkasopimuksen määrittelemisen sikseen ja kokonaan pääoman mielivallan alaiseksi.”*)

*) Achille Loria, “The Economic Foundations of Society”, siv. 104.

Huomattava tapaus tässä säännössä on löydettävissä kuuluisassa englantilaisessa "Työläisten lain" säätämisessä ja kumoamisessa. "Mustan surman" ruttotauti neljännen toista vuosisadan puolivälissä oli suuresti vähentänyt työhankintaa ja palkat olivat kohoamassa nopeasti. Parlamentti sääsi lain, joka teki työn pakolliseksi kaikille omaisuutta omistamattomille henkilöille alle kuudenkymmenen ikävuoden palkoilla, jotka olivat olleet tavallisia vuonna 1347, se on, ennen ruttoa ja tämä laki muutamine seuraavine muutoksineen ja munnoksineen pysyi voimassa yhdeksänentoista vuosisadan alkuun, jolloin koneiston kehitys ja nykyiset tuotantotavat olivat synnyttäneet työläisten runsauden ja tuhoisan kilpailun työläisten itsensä kesken. Palkkamäärää määräävät lait tulivat silloin hyödyttömiksi ja häiritseviksi työtääntäville luokille ja tulivat ne pian kumotuiksi.

Mutta palkkasopimus ei ole ainoa tapaus haitoista työläisille laista, joka on johtunut sekaantumattomuuden periaatteesta. Toinen ja ehkä selvempi kuvaus tämän periaatteen kohtuuttomuudesta on löydettävissä nykyisten kansakuntien työnantajain vastuunalaisuuslaeissa, etenkin kansakuntien, joiden oikeusjärjestelmät perustuvat anglosaksilaiseen yleiseen lakiin. Opilla työläisen antautumisesta "työn vaarallisuuksien" alaiseksi ja hänen kykenemättömyytensä saada vahingonkorvausta vammoista, milloin nämä vammat ovat kokonaan tai osaksi johtuneet hänen "omasta huolimattomuudestaan" tai hänen "työtoverinsa" huolimattomuudesta on teoreettinen perusteensa oletuksessa, että nykypäivien työläinen omasta vapaasta valinnastaan päättää, miten, missä ja kenen luona hän tulee työskentelemään. Käytännöllisenä tuloksena näistä opeista on, että useimmissa tapauksissa työläinen jää ilman apua työnantajaansa vastaan.

Näennäinen "kaikkien kansalaisten tasa-arvoisuus lain edessä" suosii edelleen omistajaluokkia omistamattomia luokkia vastaan nykyisissä laillisissa oikeusjutuissa ainakin yhtä paljon kuin itse varsinaisessa laissa. Se seikka, että lainharjottaminen on yksityisen lainharjottajan liikeyritys yhdessä oikeudenkäynnin monimutkaisen, teknillisen ja kalliin luonteen kanssa, useasti saattavat oikeuden ulkopuolelle köyhän yltämiä. "Laki", huudahtaa jo ennemmin mainittu kuuluisa italialainen lainoppinut, "on rikkauden monopolia eikä Themisin tempelissä ole mitään paikkaa varattu työläiselle".*)

Eikä myöskään ole nykyinen laki omistajaluokkien suojeleja ja köyhien ruoska ainoastaan passivisen luonteensa puolesta. Ankarat kiellot työväen liittoutumisia vastaan useissa nykyaikaisissa maissa, ankarat rangaistukset kaikista työn sekaantumisista työnantajaluokan "oikeuksiin" ja ankarat oikeuksien tuomiot kaikista työläisten "lainrikkomisista" heidän taisteluissaan heidän työnantajiaan vastaan antavat puhuvia todistuksia lain positivistisesta puolueellisuudesta hallitsevien luokkien hyväksi.

Sosiaalinen lainsäädäntö ja sosialistinen oikeusoppi.

Samalla tavalla kuin feodalin hallinto vississä kehityskaudessaan tuli tukalaksi porvaristoluokalle ja sai sen nousemaan kapinaan tätä hallintoa vastaan, samoin on nykyaikainen teollisuusjärjestelmä tullut taakaksi työväenluokille ja viimeainitut alkavat jo osottaa kapinanmerkkejä sitä vastaan. Kehittyneemmät kaikkien maiden työ-

*) Loria, "Economic Foundations of Society", siv. 114.

läisistä alkavat pitää luokkansa taloudellista riippuvaisuutta ja työtääntävien luokkien etuoikeutettua asemaa sosiaalisena väärytenä. He tuntevat, että työläisten osa tuotantotoimessa oikeuttaa heidät suurempaan osaan kansallisesta tuotannosta ja että heiltä riistävät ja anastavat heidän oikean osansa vallassaolevat luokat. He vaativat yhä suurempaa huomiota ja suojaa työlle ja yhä suurempaa rikkauden etuoikeuksien supistamista.

Nämä työläisten vaatimukset saavat heihin nähden sosiaalisten eli siveydellisten oikeuksien muodon ja heidän taistelunsa ovat taisteluja toteuttaakseen heidän oikeuksiaan lakeina. Lainsäädännön luonne, jota työväestö siten kannattaa ja jonka puolesta se taistelee, on täydellisesti vastakohtaista kaikille nykyaikaisen eli porvarillisen lain perusteille. Se perustuu personan oikeudelle omaisuus- ja oikeuksien asemesta ja sosiaaliseen määrittelyyn, vallitsemaan ja suojelukseen vapaan kilpailun ja sekaantumattomuuden periaatteiden asemesta. Ja kun työväenluokka kasvaa voimassa, ymmärryksessä ja päättäväisyydessä, ovat vallitsevat luokat pakotettuja tekemään sille myönnytyksiä joko myöntymällä tai toteuttamalla jo etukäteen sen vaatimuksia.

Tämä on salaisuutena nykyiseen vastavaikutukseen nykyisen lain pyhää "laissez-faire" periaatetta vastaan ja lähteenä kaikelle muutamien viimeisten vuosikymmenten "sosiaaliselle lainsäädännölle." Saksassa tuli sosiaalinen lainsäädäntö voimaan aikana, jolloin sosialistinen liike oli osottautunut kyllin voimakkaaksi vastustamaan sosialistivastaisten lakien hyökkäyksiä. Hallituksen vaikuttimien sellaisen lainsäädännön käytäntönottamiseen paljasti rautakansleri hänelle ominaisella avomielisyydellään seuraa-

vassa puheessa, jonka hän piti keisarillisille valtiopäiville v. 1881:

“Että valtion olisi pidettävä parempaa huolta kuin tähän asti, ei ole ainoastaan ihmisyyden ja kristillisyyden määräys, vaan on se myös välttämättömyys vanhoillisen politiikan puolelta, jonka tulisi koettaa kehittää omistamattomissa kansanluokissa, jotka samalla ovat sekä lukuisimmat että tietämättömimmät, sitä näkökantaa, että valtio ei ole ainoastaan välttämätön, vaan myöskin hyödyllinen laitos. Tätä tarkotusta varten heitä on johdettava suoranaisten etujen kautta, joita saavutetaan lainsäädännön kautta, pitämään valtiota, ei ainoastaan laitoksena, joka on luotu ainoastaan hallitsevien luokkien suojelemista varten, vaan laitokseksi, joka palvelee heidän omia etujaan ja tarpeitaan. Vastaväite, että sellainen lainsäädäntö tulisi tuomaan mukanaan sosialistista ainesta, ei meitä saa pelottaa suunnastamme.”

Ranskassa otti ensiksi sosiaalilain lainsäädäntöä käytäntöön Napoleon III toimenpiteenä, jonka tarkotuksena oli vastustaa kansainvälisen työväenliiton kasvavaa vaikutusta. Englannissa, Yhdysvalloissa ja kaikissa muissa nykyaikaisissa maissa järjestelmällisen “tehdaslainsäädännön” alku sattuu yhteen yleiseen sanoen järjestyneen työväenliikkeen alun kanssa ja sen laajuus kulkee rinnan työväenliikkeen kasvun kanssa.

Sosiaalisen lainsäädännön kulku ottaa kaksi eri suuntaa, toinen ollen tarkotettu suojelemaan työläisiä ja toinen määräämään ja rajottamaan teollisuuskapitalismin valtaa. Edelliseen luokkaan kuuluvat lait, jotka määräävät työläisten vakuutuksen sairauden ja työkyvyttömyyden sattuessa, vanhuuden eläkelait ja suuri määrä lakeja, jotka yleensä tunnetaan tehdaslainsäädäntönä, se on, lakeja, jotka rajot-

tavat naisten ja lasten sekä visseillä työaloilla työskentelevien miesten työtunteja, määräävät voimaan sääntöjä työläisten terveyden ja turvallisuuden suojaamiseksi kaivoksissa, tehtaissa, myllyissä ynnä muissa työpaikoissa ulottaen työnantajien vastuunalaisuuden vammoihin, joita heidän työläisensä ovat kärsineet, määritellen palkkojen maksun ynnä muita toimenpiteitä, jotka koskevat työnantajan velvollisuuksia työläisiään kohtaan.

Toiseen luokkaan lainsäädäntöä on laskettava kaikki lait, jotka yrittävät estää rikkauden liiallista kokoutumista yksityisten yksilöiden käsiin, kuten tulo- ja perintölait ja lait, joiden tarkoituksena on vallita ja ohjailla vissejä teollisuuksia, kuten rautateitä, pankkiliikettä, vakuutusta y. m.

Puhdas tulos kaikesta tällaisesta sosiaalisesta lainsäädännöstä on vielä vähäistä. Yleensä ei sillä ole ollut suuria vaikutuksia köyhien aseman parantamisessa tai rikkaiden valtaa rajottaessa. Mutta tämänlaatuisen lainsäädännön merkitys ei ole niin paljon sen positivismisissa saavutuksissa kuin sen ilmiömäisessä merkityksessä. Muutamien viimeisten vuosikymmenien sosiaaliset lait merkitsevät yhä kasvavaa muutosta yleisessä käsityksessä lainsäätäjätöimästä — uuden laillisen järjestelmän lähestymistä, joka ilmenee uudessa sosiaalisessa aikakaudessa. Sillä voimat, jotka antoivat synnyn sosiaalisen lainsäädännön heikoille alkujuurille, ovat vielä toiminnassa, alituisen voittaen alaa ja voimaa. Järjestyneitten työläisten taistelut kaikissa maissa kansallisen rikkauden oikean jaon ja yhdenarvoisten sosiaalisten suhteitten puolesta kaikkien ihmisten kesken ovat saamassa yhä voimakkaampaa kannatusta väestön kaikkien luokkien keskuudessa ja tulevat ne jatkumaan. Loogillisena tuloksena kaikista laillisista paran-

nuksista, jotka seuraavat näitä taisteluita, on sosialismin periaatteelle perustuvan lakijärjestelmän astuminen nykyisen individualistisen järjestelmän sijalle.

Ja vaikka narrimaista olisikin nykyisin yrittää laajemmin määritellä sosialistista lakijärjestelmää, on meillä riittäviä varmoja tietoja sosiaalisen kehityksen nykyisistä pyrkimyksistä voidaksemme viitata mainitun ehdotetun lainopillisen järjestelmän pää periaatteisiin ja yleiseen muotoon.

Sosialistinen yhteiskunta on perustettu yleisen eli kollektivisen omistusoikeuden järjestelmään tuotannon aineellisiin välineuvoihin nähden, teollisuuksien kansanvaltaiseen hallintoon ja ko-operativiseen työhön; ja sellaisen yhteiskunnan johtavana periaatteena täytyy olla jokaiselle ihmisolennolle kuuluvan olemassaolo- ja nautinto-oikeuden tunnustaminen.

Lain tehtävänä sosialismin aikana tulee välttämättömästi olemaan taata vakuus näille periaatteille ja laitoksille, aivan samalla tavalla kun sen tehtävänä on ollut ihmisivistyksen aikuisempina kausina taata sellaisten kausien laitokset. Mutta sosialistisessa yhteiskunnassa lain tehtävä tulee suuresti yksinkertaisemmaksi luokkaerotusten katoamisen kautta. Teollisuudellisesti tasa-arvoisten yhteiskunnassa, jossa kaikkien kansalaisten aineelliset edut sopivat valtion etuihin, tulevat kaikki vaikuttimet rikoksiin omaisuutta vastaan ja useihin rikoksiin henkilöä vastaan poistetuiksi ja niiden poistamisen kautta katoaa myös välttämättömyys lainsäädäntöön sellaisia rikoksia vastaan, kun taas yksityisen kilpailevan teollisuuden ja kaupan poistamisella täytyy olla seurauksena suurimman osan siviili- ja kauppalakiemme poistaminen lakikirjoistamme.

Suoranaisena vastakohtana nykyiselle lakijärjestelmälle, joka koskettelee suureksi osaksi yksityisten kansalaisten keskinäisiä suhteita ja yksityistä käytöstä ja kiinnittää ainoastaan vähäistä huomiota kansakunnan teollisuuselämään, täytyy sosialistisen lakijärjestelmän välttämättömästi käsitellä etupäässä rikkauksien tuottamisen ja jaon sosiaalisten toimien määrittelyä ja rajottaa sekaantumisensa kansalaisen yksityiselämään ja käytökseen vähimpään määräänsä.

VIIDES LUKU

SOSIALISMI JA VALTIO

Valtion luonne ja kehitys.

Yhtenä tärkeimmistä teoreettisista väittelyistä, jotka ovat koskaan vetäneet puoleensa nykyaikaisen poliittisen parlamentin huomiota, oli se, joka suoritettiin Saksan valtiopäivillä sen käsitellessä esitettyä menoarviota vuodelle 1893. Se tapahtui lähempänä istuntokauden loppua; valtiopäivien hajottaminen oli esilletulossa ja sosiaalidemokratia, joka edellisissä vaaleissa oli saanut lähemmäksi puolitoista miljoonaa ääntä, häämötti uhkaavana tekijänä tulevissa vaaleissa. Yhteisestä suostumuksesta käsittelyn alainen aine jätetiin sikseen, keskustelut valtiopäivillä tehtiin vaalitaistelun alkeiksi ja ainoana keskustelun aiheena oli esitetty sosialistinen valtio. Se oli kuninkaallista taistelua ja kesti sitä kolme päivää peräkkäin. Kaikkien Saksan sosialististen puolueiden kaunopuheliaimmat puhujat ottivat osaa väittelyyn armotta arvostellen sosialistisia pyrkimyksiä ja ihanteita ja murskatun ehdotetun sosialistisen valtion rakenteen, jollaiseksi he sen otaksuivat.

Kun vuoro tuli sitten sosialistien loistavalle johtajalle, August Bebelille, hän verrattaisesti nolasi valtiopäivätoverinsa enemmän hämmästyttävällä selityksellä, että "socialistinen valtio" lauseparsi itsessään oli typeryyttä ja

ettei mitään "valtiota" voisi olla mahdollista sosialistisen järjestelmän alaisena.

Saman ajatuksen on Bebel lausunut teoksessaan "Nainen", jossa käsitellessään sosialismin ehdotettujen taloudellisten parannusten vaikutusta yhteiskunnan poliittiseen järjestäytymiseen, hän sanoo:

"Valtiojärjestäytyminen sellaisenaan vähitellen menettää perustuksensa. Valtio on väkivallan järjestäytyminen olemassaolevien omaisuussuhteitten ja sosiaalisen vallan ylläpitämiseksi. Mutta kun suhteet isännän ja palvelijan välillä katoavat nykyisen omaisuusjärjestelmän poistamisen kautta, lakkaa valtiollisella ilmauksella suhteista olemasta minkäänlaista merkitystä. Valtio katoaa hallitsevan luokan katoamisen mukana, samalla tavalla kuin uskonto katoaa, kun usko ylenluonnollisiin olentoihin tai ylenluonnolliseen järkeilyyn lakkaa olemasta. Sanojen täytyy edustaa ihanteita; jos ne menettävät olemuksensa, eivät ne enää vastaa mitään."*)

Tämä käsitys valtiosta ei ole suinkaan ominainen Bebelille. Sen ovat lausuneet useat huomattavat sosialistiset ajattelijat ennen ja jälkeen häntä ja sen alku on löydettävissä seuraavasta kohdasta Friedrich Engelsin, yhden nykyaikaisen sosialismin teoreettisen perustajan kirjoituksia.

"Alentamalla yhä suuremman kansan enemmistön köyhälistön riveihin synnyttää kapitalistinen tuotantotapa voiman, joka on pakotettu synnyttämään tämän sosiaalisen muutoksen oman häviönsä kustannuksella. Pakottamalla suuret, sosiaalisiksi muuttuneet tuotantovälineet

*) August Bebel, "Nainen menneisyydessä, nykyisyydessä ja tulevaisuudessa."

muuttumaan valtion omaisuudeksi, se osottaa itselleen tietä kohti tämän muutoksen toteutumista. Palkkatyöläiset anastavat valtion vallan ja väliaikaisesti siirtävät tuotantovälineet valtiolle. Mutta tällä toimenpiteellä he myös poistavat kaikki luokkaerotukset, luokkavastakkaisuudet ja valtion ja valtion valtiona. Tähän saakka oli yhteiskunta perustettu luokkavastakkaisuuksien pohjalle ja tarvitsi "valtiota", se on, riistävien luokkien järjestäytymistä olevien tuotantotapojen säilyttämiseksi ja vielä erityisemmin pakollisesti säilyttääkseen riistettäviä luokkia riippuvaisuuden asemaan, joka seurasi sellaisia tuotantotapoja (orjuus, maaorjuus, palkkatyö). Valtio oli koko yhteiskunnan virallinen edustaja; se oli sen yhtymisen näkyvässä muodossa, mutta ainoastaan siinä määrässä, että se oli sen luokan valtio, joka sille edusti koko yhteiskuntaa: vanhalla ajalla orjia omistavien kansalaisten valtio; keskiajalla feodalisen aateliston valtio; nykyaikana porvariston valtio. Tullessaan varsinaisesti koko yhteiskunnan edustajaksi tulee valtio tarpeettomaksi. Kun ei ole enää mitään luokkaa yhteiskunnassa pidettävänä alamaisuudessa, niinpian kuin luokkahallitus ja nykyiseen tuotantoanarkiaan perustuva olemassaolon taistelu on poistettu ja niiden mukana myös niistä johtuvat taistelut ja äärimäisyydet, ei mitään ole enää sordettavana, ei mitään olemassa, joka vaatisi erityistä sortavaa mahtia, valtiota. Ensimmäinen tehtävä, jossa valtio ilmenee koko yhteiskunnan edustajana — tuotannon valtaaminen yhteiskunnan nimessä — on samalla kertaa sen viimeinen itsenäinen teko valtiona. Valtion sekaantuminen sosiaalisiin suhteisiin tulee tarpeettomaksi yhdellä alalla toisensa jälkeen ja valtio ikäänkuin nukkuu. Henkilöiden hallituksen sijalle astuu asioiden hallitus ja tuo-

tantotoimen määrittely. Valtio ei tule "poistetuksi", se kuolee. Nimitystä "sosialistinen valtio on arvosteltava sen arvon mukaan väliaikaisessa sosialistisessa herätystyössä sekä sen tieteellisen merkityksettömyyden mukaan."*)

Kuten huomaatte, näkevät mainitut sosialistiset kirjottajat valtiossa sosiaalisen laitoksen, joka on kokonaan erilainen ja erillään järjestetystä yhteiskunnasta sellaisenaan. Tämä ei suinkaan ole vallitsevana käsityskantana ja itse asiassa ei mitään yleistä ja määrättyä nimityksen määrittelyä ole olemassa aineen yleisessä tai tieteellisessä kirjallisuudessa. Harvoja nimityksiä käytetään niin epämääräisesti kuin sanaa "valtio". Suuri joukko auktoritteetteina pidettyjä yhteiskuntatieteellisiä kirjottajia ja sanakirjan tekijöitä pitää valtiota samansisältöisenä sanailmauksena kuin järjestetty yhteiskunta ja erityisesti määrittelevät sen siten.**

*) Friedrich Engels, "Herra Eugen Dühring's Umwälzung der Wissenschaften", 3:s painos.

**) "Koko kansanjoukko, joka on yhtynyt yhden hallituksen alle, millainen hallitusmuoto sitten lienee". — Webster's Dictionary.

"Valtio on ihmisolentojen yhdistys — ja korkein muoto ihmisten yhdistymistä." — Aristoteles.

"Valtio (res publica) on kansan luoma, kansa yhtyneenä yhteisen oikeudentunnon ja etujen yhteyden vuoksi." — Cicero.

"Valtio on järjestetty ihmiskuku". — Johann K. Bluntshli "Lehre vom modernen Staat" teoksessa.

"Valtio on ihmisten yhdyskunta, jotka ovat yhtyneet saman hallituksen alle." Turgot.

"Valtio on kansa, joka asustaa vissien maantieteellisten rajojen sisällä. Se edustaa ihmisten joukkoa, jolla yleensä on samat tunteet, mielipiteet ja tarkotukset, joita toteuttaakseen

Virheenä kaikissa tällaisissa määrittelyissä on se, etteivät ne määrittele. Kaikki ihmisyhteiskunnat sivistystilassa ovat järjestettyjä ja nimitys "järjestetty yhteiskunta" sopii yhtä hyvällä syyllä aikamme kollektiviseen ihmiskuntaan kuin jokaiseen eri kansakuntaan tai yhteiskuntaan. "Valtiolla" on rajotetumpi ja määrätympi merkitys ja on se oikeammin määritelty ihmisjoukoksi, joka on yhtynyt yhden poliittisen hallituksen alle.*) Ettei erotus ole

*) "Polittinen yhteiskunta, joka on järjestetty erityisen hallituksen alle, jonka kansa on tunustanut ja muodostanut korkeimmaksi". — Standard Dictionary.

"Milloin joukko henkilöitä on oletettu ottaneen tavakseen osottaa kuuliaisuutta jollekin henkilölle tai tunnettujen ja vissien henkilöiden kokoukselle, sanotaan sellaisten henkilöiden kokonaisuudessaan olevan poliittisen yhteiskunnan tilassa." — J. Bentham "A Fragment of Government" teoksessa.

"Valtion ylin tahto, millaisessa hallitusmuodossa tahansa, ilmenee ja saavuttaa tarkoituksensa monella tavalla, mutta etupäässä hallituksen kautta, jonka voi määritellä tottelevaisuuden vaadinnaksi, ohjaamiseksi ja järjestämiseksi". — Franklin H. Giddings "Readings in Descriptive and Historical Sociology" teoksessa.

"Valtio on kokoumus yksilöitä, jotka asuvat samalla alueella saman ylimmän vallan hallituksen alaisina." — Anton Menger "Neue Staatslehre" teoksessa.

"Valtio on ylin valtias, se on, sillä on alkuperäinen, ehdoton, rajottamaton valta yksityisten alamaisten yhdistymisten yli". — J. W. Burgess "Political Science and Constitutional Law" teoksessa, siv. 4.

he muodostavat jonkun organisen lain, joka asettaa virkailijat ja nämä muodostavat hallituksen, joka on ainoastaan kansan edustaja pannessaan voimaan lakeja, joita viimeainittu on säätänyt". — Carroll D. Wright "Outline of Partical Sociology" teoksessa, siv. 88 ja 89.

ainoastaan viisaukopillinen saivartelu, vaan hyvin asiallinen ja painava eroavaisuus, tulee ilmi niinpian kuin me koetamme tarkastella sitä. Kaikki poliittiset hallitukset eivät ole ainoastaan tarkoin määriteltyjä alueittensa puolesta, vaan on niillä myös vissiä muita määrättyjä ja tärkeitä ominaisuuksia: sen täytyy perustua perustuslakiin tai yksilöllisen yksinvaltiaan tahtoon; sitä kannattamassa täytyy olla lakeja, jotka voidaan panna täytäntöön; sillä täytyy olla koneisto tällaisia lakeja voimaanpanemassa, sekä valta kantaa tuloja tällaisen koneiston ylläpitämiseksi; sen täytyy olla myös edustettu henkilön tai henkilöiden luokan kautta, joille on annettu hallintovalta. Lyhyesti sanoen estämis- ja pakotusaines ovat välttämättömiä jokaisen valtion olemassaololle.

“Kun poliittinen yhteiskunta katsotaan ‘yhteiskunnaksi’, sanoo mr. Ball, ‘pidetään sitä joukkona yksilöitä tai loppia tai ammatteja — yksilöiden yhdistymänä. Kun me puhumme ‘valtiosta’, ymmärrämme me yhtä persoonallisuutta ikäänkuin edustaen kaikkia näitä etuja ja ollen varustettu voimalla, jota se voi käyttää jokaista heitä kohtaan. Toisin sanoen ‘valtioita’ ei voida supistaa ‘yhteiskunnaksi’ tai ‘hallitukseksi’, joka on ainoastaan yksin sen tehtävistä, vaan on se yhteiskunta, joka on järjestetty ja jolla on mahtia.”*)

Terävä ranskalainen taloustieteilijä Leroy-Beaulieu huomauttaa: “Yhtenäinen valtio, kuten me näemme sen toiminnassa kaikissa maissa osottaa organismina kaksi tärkeää piirrettä, jotka se aina omaa ja jotka lisäksi se yksin omaa; vallan pakotuskeinoin saattaa kaikkien alu-

*) Sidney Ball, “The Moral Aspect of Socialism” kirjotus “Socialism and Individualism” teoksessa, siv. 75 ja 76.

eensa asukkaiden noudatettavaksi vissejä rajoituksia, jotka tunnetaan lakien tai hallitussäädösten nimellä, ja valtan, myöskin pakotuskeinoin, kantaa mainitun maa-alueen asukkailta suuria rahasummia, joiden käyttäminen on sille vapaata. Valtion olemus on siten oleellisesti pakottava; pakotus, jota se harjottaa, on kahdenlaista, toinen lakien, toinen verojen muodossa.”*)

Charles Benoist “Politique” teoksessaan mainitsee saman väitteen vielä sattuvammin vakuuttaessaan, että valtio voidaan tuntea kahdesta merkistä; se säätää lakeja ja kantaa veroja. Jos me laajennamme määrittelyä hieman ja sanomme: valtio säätää ja *pakottaa voimaan* lakeja ja kantaa veroja, olemme me myinneeet jokaisen valtion yhdenmukaisimmat ja välttämättömimmät tehtävät.

Mutta näiden tehtävien luetteleminen on kyllin riittävä tuomitsemaan valtion luokkataistelun tuotteena. Laki erotettuna paljaasta tavasta, laki valtion positivisen käskyn merkityksessä, joka voidaan pakottaa voimaan rangaistuksen uhalla, saa syntynsä asiantilasta, jossa jo on yhden väestön osan etuna toimia tavalla, joka on ennakkoluuloinen heidän lähimäisiään kohtaan ja jossa jälkimmäisille tulee välttämättömäksi estää edellisiä väkivallalla. Sellainen asiointila on kuitenkin mahdollinen ainoastaan luokkayhteiskunnassa. Alkuperäinen yhteiskunta on taloudellisesti tasa-arvoisten yhteiskunta. Yhteiskunta tuottaa etupäässä esineitä välitöntä käyttöä varten ja tätä määrässä, joka tuskin riittää sen jäsenten tarpeiksi. Sillä ei ole mitään tilaisuutta yksityisen rikkauden ko-

*) Paul Leroy-Beaulieu, “The Modern State”, siv. 667.

koamiseen, siellä ei ole rikkaita eikä köyhiä eikä minkäänlaisia sosiaalisia luokkia. Siellä ei ole mitään vaikutinta eikä mahdollisuutta kenellekään ahnehtia lähimäisensä omaisuutta tai loukata hänen oikeuksiaan eikä siellä ole tilaisuutta sellaisen halun estämiseen väkivallalla. Alkuperäisillä sosiaalisilla järjestäytymisillä, suvuilla ja sukukunnilla, ei ole mitään lakeja eikä välineitä lakien voimaan pakottamiseksi. Oikeusistuimet, tuomarit, poliisit, vankilat ovat kokonaan tuntemattomia niissä; ne eivät kannata mitään veroa tai pakollista maksua jäseniltään; ne ovat kokonaan vapaita pakotuksesta — ne eivät ole valtiota.

Vasta sitten kuin ihmistyön tuottavaisuus on kasvanut määrään, joka on yli sen mitä vaaditaan hänen välttämättömien personallisten tarpeittensa tyydytykseen, kun ihminen on tullut mahdolliseksi riistämisen esineeksi ja kun ensimmäinen muoto tätä riistämistä on otettu käytäntöön orjuuslaitoksessa, vasta silloin sortavat lait ja järjestetty sosiaalinen väkivalta tulevat välttämättömiksi.

Valtio ilmaantuu siten ihmissuvun sosiaalisessa kehityksessä samanaikaisesti yksityisomaisuus ja orjuuslaitosten sekä niiden välttämättömien seuralaisten kanssa. Alkuperäisessä muodossaan se oli suoraan ja peittelemättä orja-omistajaluokan järjestäytymistä ylläpitääkseen valtaansa orjien yli. Orjat itse, kuten on mainittu edellisessä luvussa, eivät olleet valtion jäseniä eikä mitään otaksumistakaan ollut, että valtio olisi "koko kansa". "Muinainen valtio", sanoo David G. Ritchie, "oli olemassa kansalaista eikä oikeutta vailla olevia kansanjoukkoja varten, jotka olivat ainoastaan välineitä valtion olemassaoloa varten eivätkä minään osana valtiosta itsestään. Kreikkalainen valtio oli olemassa muutamia harvoja varten;

nykyinen valtio on olemassa kaikkia varten — ja voi joskus ollakin todellisuudessa.”*)

Taloudellisten olojen ja sosiaalisten suhteitten asteettaisen muutoksen mukana valtio on tasaisesti muodostellut ulkonaista asuaan, mutta sen todelliset tehtävät ja sisäinen koneisto ovat suureksi osaksi säilyneet muuttumattomina. Valtio on aina ollut omistavien luokkien välikappale; sen päätehtävänä on aina ollut olevien olojen, se on, hallitsevien luokkien ylivallan ja omistamattomien luokkien riippuvaisuuden ylläpitäminen ja nykyisinkin on vallassaolevien luokkien etuoikeutena “lakien säätäminen ja verojen kaantaminen,” kun taasen köyhien velvollisuutena on totella lakeja ja maksaa veroja.

Sosialistinen määrittely valtiosta hallitsevien luokkien järjestäytymisenä riistettävien luokkien säilyttämiseksi riippuvaisessa asemassa, on siten täysin oikea pääasioissaan.

Mutta tämän määrittelyn yhteydessä on toinenkin tekijä otettava huomioon. Jokaisen kauden hallitsevat luokat ovat tämän kauden vallitsevien olojen synnyttämiä ja ne muuttuvat näiden olojen muutosten mukana. Orjomistajaluokan tilalle astui historiassa feodalisten läänitysherrojen luokka ja viimeainittujen tilalle nykyaikainen porvaristo ja jokaisen uuden vallitsijaluokan valtaantumisen mukana valtion luonne ja rakenne sai uuden muodon. Nämä muutokset ovat tuskin huomattavissa erityisten rajaviivojen kautta. Tavallisesti tapahtuvat ne vähitellen ja seuraa niiden mukana pitkällisiä ja itsepin-
taisia taisteluja laskevien ja nousevien luokkien välillä eikä aina ole helppoa huomata kumpi taistelevista luo-

*) “The Principle of State Interference”, siv. 101,

kista on hallitseva luokka. Sellaisina muutosaikoina valtio kuvastaa sosiaalisten olojen epämääräisen luonteen ja vaikka yleensä se aina palveleekin väliaikaisesti vallas-
saolevan luokan etuja, se usein tekee tärkeitä myönnytyksiä kapinallisille luokille. Siten neljännen vuosisadan valtio oli feodalin valtio, puhtaasti ja yksinkertaisesti ilman mitään vieraiden aineiden sekoitusta; mutta seitsemännentoista vuosisadan valtio, vaikka vielä feodalin pääpiirteissään, osotti jo useita porvarillisen vallan piirteitä. Ja samoin valtio vuosisata, vieläpä puoli vuosisataa sitten oli jakamaton porvarillinen valtio, kun taas nykyajan valtio jo osottaa syviä aukkoja, joita sen olemukseen ja tehtäviin on tehnyt palkkatyöläisten nouseva luokka.

Sosialistisen ja työväenliikkeen pakotuksen alaisena kaikissa sivistysmaissa on valtio saanut uuden merkityksen sosiaalisten ja taloudellisten parannusten välineenä. Sellaiset parannukset ovat jo osottaneet sellaisen valtion kykeneväisyyden hillitsemään hallitsevien luokkien teollisuusitsevaltaa ja suojelemaan työläisiä isäntiensä liiallilta ryöstämiseltä.

Nykyaikainen valtio, alkuaan väline kapitalistisen luokan käsissä työläisten ryöstämiseksi, alkaa vähitellen saada tunnustuksen viimeainittujen taholta vaikuttavimpana välineenä kapitalistisen luokkahallinnon rajottamiseen ja lopulliseen poistamiseen. Yleisessä sosialistisessa tarkoituksessa valtiolla on siten erittäin tärkeä tehtävä valmistaessa tietä muutokselle nykyisistä oloista sosialismiin. Valtiota tässä osassa on yleensä kutsuttu sosialistisessa kirjallisuudessa "muutoksen aikakaudeksi" eli "välitilaksi". Sen takana on puhdas sosialistinen järjestelmä.

Guleeko tämä järjestelmä vielä sallimaan valtion olemassaolon vai täytyykö valtion luokkajaon tuloksena yhteiskunnassa kukistua noiden luokkarajojen katoamisen mukana, kuten Engels ja hänen seuralaisensa vakuuttavat?

Ensi katseelta kysymys näyttää melkein selviömäiseltä — syyn poistamisen mukana täytyy seurauksenkin kadota. Mutta kysymys sitä lähemmin tarkastellessa ei suinkaan näytä epäilyltä vapaalta. Sosiaalinen laitos voi syntyä eloon vissien olosuhteiden kautta ja vissejä tarkoituksia varten, mutta se voi vähitellen mukautua uusiin ja kokonaan erilaisiin oloihin ja tarkoituksiin. Ja itse asiassa, sivistyksemme historia on täynnä tapauksia sosiaalisista, poliittisista, uskonnollisista laitoksista, jotka ovat eläneet paljon kauemman kuin alkuperäiset niitä synnyttävät syyt ja muuttuneessa muodossa ovat osottaneet suurta elinvoimaa uusissa olosuhteissa. Nykyinen valtio osottaa monta piirrettä, jotka näyttävät todistavan sellaista mukautuvaisuutta ja elinvoimaa. Valtio, joka astui voimaan yksinomaan luokkasorron välineenä, on vähitellen ja etenkin viime vuosisatojen aikana, omaksunut muita tärkeitä sairaaloisia tehtäviä, joissa se suureksi osaksi edustaa yhteiskuntaa kokonaisuudessaan eikä mitään erityistä luokkaa siitä. Sellaisia nykyaikaisen valtion tehtävien tapauksia on tavattavissa yleisessä opetusjärjestelmässä, terveyssäädöksissä ja poliisi- ja oikeuslaitoksissa määrässä, jossa ne takaavat kaikkien kansalaisten persoonallisen turvallisuuden ja takuun.

Totta on, kuten Menger*) huomauttaa, että nämä tehtävät muodostavat ainoastaan vähäisen osan valtion

*) Anton Menger, "Neue Staatslehre", siv. 20.

toiminnasta ja ovat yleensä jätetyt sen alemmille jäsenille, kuten kunnille y. m.; mutta yhtä totta on, että nämä yleensä hyödylliset toimet ovat vaatimassa ja saamassa yhä suurempaa huomiota valtion taholta ja että sosialismin järjestelmän aikana ne tulevat varmaan saamaan tavattoman laajennuksen.

Jos me otamme huomioon, että sosialistisen yhteiskunnan tehtävinä välttämättömästi tulee olemaan vähintäinkin sen johtavien teollisuuksien ohjaus, johto ja hoito, sekä vanhojen, heikkojen, sairaiden, rampojen ja orpojen jäsenten huolehtiminen, näemme me helposti, että sosialistisen järjestön tulee olla jotain muutakin kuin ainoastaan "esineiden hallintoa", — se tulee kaikella uskottavuudella olemaan verrattain tarkoin järjestetty yhteiskunta.

Mutta, voitaneeko väittää, sosialistinen yhteiskunta tulee olemaan vapaa pakotuksesta; senvuoksi ei se tule olemaan valtio sanan todellisessa merkityksessä.

Tarkastakaamme tätä väitettä.

Yleisiä töitä, terveys, turvallisuus ja aputarkoituksia varten tulee sosialistinen valtio tarvitsemaan äärettömiä aineellisia varoja, ehkä suurempia kuin nykyaikainen valtio ja nämä varat, missä muodossa tai millä nimellä tahansa, voivat tulla ainoastaan yhteiskunnan rikkautta tuottavilta jäseniltä — siten täytyy olla olemassa suoranainen tai epäsuora vero kansalaisten työlle tai tuloille. Tämän veron kokoaminen, teollisuuksien johto ja suhteitten määrittely kansalaisten kesken tulee vaatimaan joitakin lakeja ja joitakin sääntöjä tai keinoja niiden voimaannemiseksi; senvuoksi ei pakon aineskaan voi kokonaan puuttua sosialistisesta yhteiskunnasta, ei ainakaan mikäli ihmisjärki voi nykyisin käsittää. Sosialistinen yhteiskunta,

kuten sen nykyiset sosialistit käsittävät, eroaa luonnollisesti perinpohjaisesti nykyisestä valtiosta sekä muotonsa että olemuksensa puolesta. Se ei ole luokkavaltio, se ei palvele jotain osaa väestöstä; se edustaa koko yhteiskunnan etuja ja koko yhteiskunnan eduksi se kantaa veroja ja säättää sekä panee voimaan lakeja. Se ei ole orjia pitävä valtio, feodalin valtio, eikä porvarillinen valtio — se on sosialistinen valtio, mutta valtio silti ja koska vähän tai ei mitään voitetaan uuden sanan keksimisellä, me tulemme tästäedes nimittämään ehdotettua järjestettyä sosialistista yhteiskuntaa sosialistiseksi valtioksi.

Välikausi.

Nykyajan sosialistit tunnustavat, etteivät sosiaaliset laitokset ole seurauksia mielivaltaisesta valinnasta, vaan historiallisesta kehityksestä. Kun ainaisesti työskentelevät teollisuuskehityksen voimat ovat synnyttäneet uusia taloudellisia etuja ja sosiaalisia suhteita, täytyy yhteiskunnan poliittisten muotojen myöskin muodostua vastaamaan näitä muutoksia ja kun nämä uudet edut ja suhteet tulevat ristiriitaisiksi itse olevan sosiaalisen järjestelmän perustan kanssa, täytyy tämän järjestelmän antaa tietä tyydyttävämmälle järjestelmälle. Sosialistit väittävät, että nykyinen yksilöllinen omistusoikeusjärjestelmä suuriin ja sosiaalisiin tuotantovälineisiin ja tällaiselle omistusoikeudelle perustuva kilpailujärjestelmä ovat tulleet tai ovat nopeasti tulemassa ristiriitaisiksi yhä kasvavan väestön etujen ja itse tuotannon kehityksen etujen kanssa. He huomaavat nykyaikaisessa teollisuusjärjestelmässä pyrkimyksen näiden tuotantovälineiden kollektivista omistus-

oikeutta ja teollisuuksien yhteiskunnallistuttamista kohti; he näkevät sellaisen muutoksen julkisen välttämättömyyden ja kannattavat ja vaativat sen toteuttamista.

Se on sosialistinen ohjelma kokonaisuudessaan ja se on varmasti laaja kylläksi. Tuotantovälineiden muuttaminen yksityisestä yleiseen omistusoikeuteen ei suinkaan merkitse vähäistä työtä. Järkevää ei ole otaksua, että omistavat luokat, maan, kaivosten, rautateitten ja tehtaitten omistajat, kaikenlaatuiset rahamiehet ja kapitalistit jonain kauniina päivänä vapaaehtoisesti luovuttaisivat kaikki etuoikeutensa ja omaisuutensa kansalle eikä myöskään ole luultavaa, että tämä muutos tulee yhdellä ja yksinkertaisella voittoisan köyhälistön määräyksellä yli koko sivistyneen maailman. Enemmän uskottavasti muutoksen kulku tulee olemaan monimutkainen ja erilainen ja tulee siinä ilmenemään sarja taloudellisia ja sosiaalisia parannuksia ja lakitoimenpiteitä, jotka tarkottavat hallitsevien luokkien monopolien, etuoikeuksien ja etujen poistamista aste asteelta, kunnes heiltä on varsinaisesti riistetty valta riistää lähimäisiään, se on, kunnes kaikki tärkeät tuotantovälineet ovat siirtyneet kollektivisen omistusoikeuden alaisiksi ja kaikki pääteollisuudet ovat uudelleen järjestetyt sosialistisen ko-operatsionin pohjalle. Esitetyt toimenpiteet, joiden odotetaan vaikuttavan tämän muutoksen, muodostavat sosialismin ensimmäiset eli "välilliset" vaatimukset ja ovat osana yleisessä sosialistisessa ohjelmassa, jokainen sosialistinen puolue vaatii niitä kohtia, jotka ovat hetimiten tärkeimpiä jokaisen oman maan sosiaaliin ja valtiollisiin oloihin katsoen jonain määrättynä aikana. Täten yleisemmin sosialistien ajamia toimenpiteitä ovat: yleinen äänioikeus ja yhtäläiset valtiolliset oikeudet miehille ja naisille; asiain alo-

te- ja yleisäänestys-oikeus, ja suhteellinen edustus lainlaattijakunnissa ja oikeus äänestäjille kutsua pois edustajansa; suurempi itsehallinto kunnille ja keskushallituksen vallan ja tehtävien rajottaminen; seisovien armeijoiden poistaminen; työtuntien lisääntyvä vähentäminen ja palkkojen korottaminen; valtion töiden hankinta työttömille; valtion vakuutus työläisille tapaturman tai sairauden satuessa; vanhuudenvakuutus työläisille; valtion huolenpito orvoille ja rammoille; kaikkien välittömien verojen poistaminen; suhteellisesti kasvava verotus omaisuudelle, tuloille ja perinnöille; kunnallinen omistusoikeus kaikkiin kunnallisiin laitoksiin; valtion tai kansallinen omistusoikeus kaikkiin kaivoksiin, kulku- ja sanomayhteysneuvoihin ja kaikkiin teollisuuksiin, joita vallitsevat monopolit, trustit ja liikeyhtymät sekä asteettainen kaikkien muiden teollisuuksien kunnan tai valtion haltuun ottaminen niinpian kuin ne tulevat asteelle, että ne ovat yhteiskunnallistuttamiselle soveltuvia.

Sosialistit luonnollisesti eivät odota, että nämä toimenpiteet kaikissa tapauksissa tulevat hyväksytyksi niiden loogillisessa järjestyksessä ja niiden alkuperäisen käsityskannan täydessä puhtaudessa ohjelman mukaisesti, eikä että tulevat toteutumaan kaikissa maissa ehdottomasti samankaltaisesti. Luultavampaa on, että sosiaalisten muutosten kulku tulee olemaan erilainen eri maissa, hidas ja sääntöperäinen toisissa, nopea ja myrskyinen toisissa, historiallisten olojen, kansan luonteen sekä hallitsevien luokkien ja köyhälistön voimien ja viisauden mukaisesti kussakin tapauksessa. Kansanvaltaisemmissa maissa, etenkin sellaisissa, joissa sosialistinen ja työväenliike ovat tärkeinä valtiollisina ja sosiaalisina tekijöinä, välttämättömät välikauden parannukset tai ainakin osa niistä voitaneen saa-

da vähitellen vallotetuksi suoranaisen köyhälistön hallinnon kautta valtion tärkeissä elimistöissä, kuten kunnallishallituksissa ja lainlaatijakunnissa tai kasvavan työväenliikkeen epäsuoran vaikutuksen kautta. Muissa maissa yleisen mahdin valtaaminen työväenluokalle voi tulla suoritetuksi väkivaltaisen kapinan kautta. Palkkatyöläiset voivat Engelsing sanojen mukaan "anastaa valtiovallan" ja perustaa väliaikaisen "köyhälistön diktatuurin". Samoin siirtyminen feodali-järjestelmästä nykyiseen järjestelmään suoritettiin perinpohjaisesti, mutta rauhallisesti Englannissa, hitaasti ja vaillinaisesti Saksassa ja nopeasti ja väkivaltaisesti Ranskassa. Mutta väkivaltaisuus on ainoastaan tapaturma sosiaalisessa vallankumouksessa; se ei ole suinkaan sen välttämätöin seuralainen eikä sillä ole mitään paikkaa sosialistisessa ohjelmassa.

Ja yhtä vaikeneva on sosialistinen ohjelma kysymyksen nähden, tuleeko omistavien luokkien asteittainen omaisuuden valtaus tapahtumaan pakkoanastuksen kautta vai korvausmenettelyä käyttäen. Suurempi määrä sosialistisia kirjottajia on taipuvaisia viimeksimainitun otaksumisen puolelle, mutta siinä he ainoastaan lausuvat omia yksilöllisiä mielipiteitään. Sosiaalinen kehitys ja etenkin sosiaaliset vallankumoukset eivät tapaa kysyä neuvoa menneiden sukupolvien filosofien luomista puolin ja toisin pohdituista teorioista ja sosiaalinen oikeus on useimmiten sosiaalisen käytännöllisyyden ja luokkavoiman kysymys. Ranskan papisto ei saanut korvausta porvarillisen vallankumouksen siltä ottamista maista eivätkä venäläiset aatelismiehet eivätkä amerikalaiset orjien omistajat saaneet korvausta heidän maa-orjiensa ja kahle-orjiensa vapauttamisesta. Uskomatonta ei ole, että maissa, joissa sosiaalinen muutos tulee suoritetuksi rauhallisesti, valtio tulee

suorittamaan korvauksen omaisuutensa menettäneille omistajille, kun taas jokaista väkivaltaista vallankumousta tulee seuraamaan pakko-anastus. Sosialistit eivät kiinnitä suurta huomiota tähän kysymykseen. Heidän tarkotusperänään on valtion perustaminen, jossa ihmisen riistäminen toista ihmistä kohtaan tulee mahdottomaksi ja kun yksityisrikkaudelta on ryöstetty sen omaisuus työtöntä ja riistävänä pääomana, sen kuuluminen joukolla yksilöitä lakkaa olemasta uhkaava tekijä sosialistisessa valtiossa.

Täten käsitettyä "välikautta" ei voida rajottaa määrätyillä rajaviivoilla sen alkuun tai päättymiseen nähden. Kuten jokainen muukin historiallisen kehityksen kausi tulee se sulkeutumaan muihin molemmissa päissään. Joukko kuntia ja valtioita on jo kokonaan tai osaksi sosialistisen hallinnon alaisina. Useita sosialismin "välikautisia" parannuksia, valtiollisia ja sosiaalisia, on jo toteutettu josakin määrässä Euroopan, Amerikan ja Australian maissa ja kaiken nykyaikaisen lainsäädännön myönnetty pyrkimys on kohti tällaisten parannusten laajentamista. Tässä merkityksessä voinee hyvin sanoa, että me olemme keskellä tai ainakin alussa sosialistista "välikautta", vaikka mahdotonta meidän olisi sanoa tarkalleen, milloin me olemme siihen tulleet. Ja yhtä vaikeata on määrätä raja niinkutsutun välikauden ja varsinaisen sosialistisen valtion välillä. Teoreettisesti puhtaan sosialismin hallitus alkaa sen jälkeen kuin koko sosialistinen ohjelma on toteutettu ja yhteiskunta on uudelleen järjestetty kokonaan ko-operativisen tuotannon pohjalle. Mutta todellisuudessa sosiaaliset ihanteet harvoin toteutuvat täydellisessä muodossaan ja samoin kuin feodalismien aika on jättänyt laistensa jätteitä myöhempään järjestelmään ja muutamis-

sa tapauksissa nykypäiviin, samoin täysin luultavasti useita nykyisen individualisen järjestelmän piirteitä tulee kauan säilymään valtiossa, joka on oleellisesti ja voittavasti sosialistinen.

Sosialistinen valtio.

Siirtymistä nykyisestä yksilöllisen rikkauden ja kilpailevan teollisuuden järjestyksestä kollektivisen omistusoikeuden ja ko-operativisen tuotannon järjestelmään, välittämättä millä keinoilla ja tavalla se tulee suoritetuksi, tulee seuraamaan perinpohjaiset muutokset kaikissa ihmisten suhteissa ja tarkka koko yhteiskunnan sosiaalisen ja poliittisen rakenteen uudelleen muodostaminen. Nämä odotettavat muutokset, yhdessä "sosialistisen valtion" luultavan perustuslain, rakenteen ja toiminnan kanssa ovat aina tarjonneet tavattoman hedelmällisen alan keinotekolulle.

Nykyinen sosialistinen liike näyttäytyi ensi kerran kahdeksannentoista vuosisadan lopulla ja yhdeksännentoista vuosisadan alussa ja vaikuttivat sen filosofiaan suuremäärässä sen ajan yleiset ihanteelliset käsityskannat. Uuden opin ensimmäiset apostolit uskoivat samoin kuin aikalaisensakin, että valtiollisia ja sosiaalisia laitoksia voitiin omavaltaisesti muodostaa, koetella, valita, hylätä ja korvata toisilla. He pitivät nykyisen yhteiskunnan väärinkäytöstä ja puutteita virheinä sosiaalisessa rakenteessa, johtuen ne tämän yhteiskunnan "perustajien" huolimattomuudesta, ja näkivät he parannuksen näille väärinkäytöksille yksinkertaisessa uuden yhteiskunnan rakentamistempussa järkevämmän ja kohtuullisemman suunnitelman mukaan. Aikuisempi sosialistinen kirjallisuus on

siten täynnä seikkaperäisiä ja yksityiskohtaisia kuvauksia esitetyistä sosiaalisista järjestelmistä, joissa yleinen veljeys on sääntönä, onnellisuus ja hyvinvointi ovat kaikkien osana ja oikeus vallitsee ylimpänä. Ja kun näiden sosiaalisten haaveoppien luojat eivät olleet sidottuja aineellisten esteitten kautta ja vapaasti käyttivät runsasta mielikuvitustaan, olivat heidän suunnitelmansa enemmän tai vähemmän realistisia tai mielikuvituksellisia riippuen heidän yksilöllisistä luonteistaan ja mielialoistaan. Huomattavimmat tämän aikuisemman sosialistisen koulun edustajista ovat Morelly, Gabriel Mably, Charles Fourier, Etienne Cabet, Robert Owen ja Wilhelm Weitling.

Mutta tulevaisen eli "sosialistisen valtion" yhteiskunnan seikkaperäinen kuvaileminen ei suinkaan supistu nykyaikaisen sosialistisen ajatuskannan esiraivaajiin. Kiusaus luomaan valmis ja täydellinen suunnitelma uudesta sosiaalisesta sosialismiin perustuvasta järjestelmästä todistaakseen tai kumotakseen sosialistisen ihanteen "mahdollisuuden" on niin suuri, että sosialistit ja sosialismin vastustajat yksin tavoin yhä edelleen usein turvautuvat tähän keinoon. Huomattavia esimerkkejä tällaisista yhteiskunnan rakentajista sosialistisella puolella ovat Edward Bellamy ("Vuonna 2000"), William Morris ("Uutisia olemattomasta") ja Laurence Grönlund ("Ko-operatiivinen yhteiskunta"); kun taasen toista puolta taitavasti edustavat "sosialistisen valtion" säälimättömät hävittäjät kuten Eugen Richter ("Sosialidemokraattisia tulevaisuudenkuvia"), William Graham ("Vanha ja uusi sosialismi"), Victor Cathrein ("Sosialismi: sen teoreettinen perustus ja käytännöllinen sovitus") ja nuo viimeiset sosialistisen lohikärmeen urheat voittajat, Dawid M. Parry ("Punainen valtakunta") ja W. H. Mallock. Eikä myös-

kään voida sanoa, että sellaiset seikkaperäiset kuvaukset sosialistisen valtion kuvitelluista muodoista ovat kokonaan ajanhukkaa; sellaiset kuvaukset eivät ole hyödyttömiä ajattelu ja mieltäkiinnittävän mietiskelyn ravitona ja muuttamat niistä epäilemättä sisältävät todellisen neron vä-lähdyksiä, jotka mahdollisesti voivat löytää käytännöllisen sovittelun tulevaisuudessa. Mutta kaikki sellaiset kuvaukset ovat silti paljaita arveluja, joista ainoastaan niiden tekijät ovat vastuunalaisia; ne eivät ole osana yleiseen hyväksytystä sosialistisesta ohjelmasta tai filosofiasta.

“Ei koskaan”, sanoi Saksan sosialidemokratian vanha johtaja Wilhelm Liebknecht jo ennemmin mainitussa väittelytilaisuudessa valtiopäivillä, “ei koskaan ole puolueemme maininnut työläisille ‘tulevaisuuden valtiosta,’ ei koskaan muuten kuin paljaana haavekuvana. Jos joku sanoo: minä kuvittelen itsekseni yhteiskunnan senjälkeen kuin ohjelmamme on toteutettu, palkkatyö on poistettu ja ihmisten ryöstäminen on lakannut sellaiseksi ja sellaiseksi, samapa se; ajatukset ovat vapaita ja jokainen voi kuvitella sosialistisen valtion sellaiseksi kuin haluaa. Kuka siihen uskoo, voi sen tehdä, kuka ei sitä tee, älköön. Nämä kuvat ovat ainoastaan unelmia eikä sosiaalidemokratia ole koskaan niitä ymmärtänyt muuten”.

Ja vaikeaa onkin käsittää miten joku ennustus tulevaisista oloista voisi olla muuta kuin unelmaa. Jos me katselemme takaisin kahdennenkymmenennen vuosisadan harjalta aikuisemman yhdeksännentoista vuosisadan oloja, me tulemme hämmästyämään ennenkuulumatonta perinpohjaista vallankumousta, joka on suoritettu viimeisten sadan vuoden kuluessa kaikilla sosiaalisen, politisen ja teollisuuselämämme aloilla. Isiemme vanhat hankkeet, tavat ja katsantokannat ovat säälimättä heitetty syrjään.

Uusia pyrkimysaloja on tutkittu, uusia totuuksia keksitty, uusia suhteita perustettu, uusia maailmoita synnytetty. Maapallolla on suuresti erilainen muoto kuin sata vuotta sitten ja kansakunnat, jotka sillä asustavat, ovat suuresti erilaisia olentoja. Nykyinen ihminen eroaa kaikissa tavoissaan ja elämänmuodoissaan esi-isistään ainoastaan muutamia sukupolvia sitten.

Vakavuudella ei voida väittää, että näitä nykyisiä oloja olisi voinut enemmän tai vähemmän tarkasti ennustaa nykyisen olotilan alussa edes taitavin ja suuritietoisin sosiaalinen filosofi. Sillä vaikka sellainen filosofi olisi voinut ottaa huomioon silloin olevien voimien mahdollisen kehityksen, ei hän varmaankaan olisi voinut ottaa lukuun tavatonta vaikutusta sittemmin tehdyistä uusista löydöistä ja keksinnöistä, höyryn ja sähkön käytäntöön ottamisesta teollisuustoimissa, rautateitten, höyrylaivojen, telegrafin, telefonin ja lukemattomien muiden nykyaikaisien koneiden ja apuneuvojen käyttämisestä, jotka ovat olleet omiaan aiheuttamaan vallankumouksen koko tuotantjärjestelmässämme, kulkulaitoksessamme ja kaikissa elämä- ja ajatustavoissamme. Hiljaiselle ja järkevälle yhdeksänentoista vuosisadan filosofille olisi nykyisen sivistyksemme kuvaus ollut paljon oudompi ja uskomattomampi unelma kuin miltä mitä enimmin mielikuviteltu sosialistinen haavekuva näyttää nykyisin viisaista porvarillisista filosofeistamme.

Ja kuitenkin miehen tehtävä, joka vuosisata sitten olisi ottanut ennustaakseen nykyisiä oloja, olisi ollut ainoastaan lapsen leikkiä verrattuna uneksijan tehtävään, joka nykyisin ottaa kuvaillakseen "sosialistisen valtion" elämää ja järjestäytymistä.

Teollisuuskehityksen voimat eivät suinkaan ole ehtineet huippuunsa, ne ovat yhä lisääntymässä ja lisääntymässä yhä kasvavassa määrässä. Mitä laajempi nykyisten teollisuusvoimien alue on, sitä suurempi on taloudellisen kehityksen määrä; se on ainoastaan tulosta mittausopillisen kasvamisen teoriasta, kuten päivittäin tulee todistetuksi teollisuuselämässämme. Viimeiset viisikymmentä vuotta ovat olleet todistajina suuremmasta teollisuuskehityksestä kuin kolme sen edellistä vuosisataa ja tulevat viisikymmentä vuotta tulevat ehkä viemään voiton viimeisestä viidestäsadasta vuodesta.

Halullisen sosialistisen ennustajan tehtävän tekee sitäpaitsi monimutkaiseksi muuan toinen seikka. Viime vuosisadan kehitys, niin ääretöntä ja perinpohjaista kuin se on ollutkin, ei ole pääasioissaan vaikuttanut nykyisen teollisuusjärjestymisen pää periaatteisiin. Mutta tulevaisuuden teollisuuskehitys, kuten sen sosialistit käsittävät, ei ainoastaan tule käsittämään tuotantovoimien luonnollista lisäystä ja kertautumista, vaan myöskin perinpohjaisen uudelleen muodostelun tuotanto ja jakotavoissa ja niistä johtuvien muutosten täytyy siten välttämättömästi olla täydellisempiä ja vähemmän laskettavia.

Ja lopuksi kaikki arvioiminen sosialistisen valtion luontoon ja laatuun nähden kärsii toisesta läheisestä heikkoudesta. Hiljaisuudessa oletetaan, että "sosialistinen valtio" on määrätty ja määritelty sosiaalisen kehityksen kausi, vaikka todellisuudessa se on kaikkea muuta. Sosialismi kannattaa yhteiskuntajärjestelmää, jossa yksityinen omistusoikeus tuotannonvälineisiin on varsinaisesti antanut tietä kollektiviselle omistusoikeusjärjestelmälle. Sellainen asiointila voidaan hyvin mahdollisesti saada voimaan jossain kehittyneimmistä maistamme lyhyessä ajas-

sa, sanokaamme kahdessakymmenessäviidessä vuodessa — aikamme on nopeiden kehitysten aikaa. Sellainen maa tulisi siinä tapauksessa täysin oikeutetusti vaatimaan "sosialistisen valtion" nimityksen. Mutta sosialismin voimaan astuttua mainitun maan yleinen kehitys ei tulisi pysähtymään ja seuraavat vuosisadat tulisivat jatkamaan sen laistosten, elämän ja tapojen muuttamista. Sosialistinen valtio täydessä kypsyydessään tulee olemaan täysin erilainen järjestäytyminen kuin sosialistinen valtio lapsuudessaan ja samalla tavalla sosialistinen järjestäytyminen toisessa maassa voi olla suuresti erilainen kuin sama toisessa maassa ja silti haluaa sosiaalinen ennustaja mielessään luoda määrätyn ja yhdenmukaisen "sosialistisen valtion".

Nykyaikaiset sosialistit antautuvat ainoastaan vähän mielikuvituksellisiin ennustuksiin tulevasta asiain järjestyksestä; he täysin käsittävät sellaisten oletusten hyödyttömyyden sosialistisen liikkeen käytännöllisiä tarkoituksia varten. Sosialistinen arvostelu on kohdistettu olevia väärinkäytöksiä vastaan, sosialistinen ohjelma on välittömän huojennuksen ohjelmaa ja sosialistisia vaatimuksia tehdään nykyiselle valtiolle. Sosialisteja liikuttaa ainoastaan heidän ehdottamiensa toimenpiteiden vaikutukset nykyisen väestön hyvinvointiin ja jos he ollenkaan uskaltaavat tulevaisuutta tutkistelemaan, he supistavat tutkistelunsa kokonaan sellaisiin välittömiin tuloksiin, oloihin "vallankumouksen jälkeen". Sellaiset tutkistelut ovat erittäin hyödyllisiä kuvaamaan sosialistisen filosofian rakentavia puolia.

Paljon arvokasta työtä tällä alalla on viime aikoina tehnyt K. Kautsky ("Yhteiskunnall. vallankumous", toinen osa) ja Anton Menger ("Uusi valtio-oppi") ja tunnustusta ansaitsevia yrityksiä samaan suuntaan ovat myös tehneet

Annie Besant ja G. Bernard Shaw ("Fabians Essays"), Oswald Koehler ("Sosialidemokraattinen valtio"), B. Malon ("Précis de Socialisme") ja amerikkalainen kirjottaja John Spargo ("Socialism"). Ja kun sosialistinen liike voittaa voimaa ja sosialistinen ihanne tulee realistisemmaksi, tulevat sosialistiset ajattelijat kiinnittämään yhä suurempaa ja vakavampaa huomiota filosofiansa tämän piirteen käsittelyyn.

Suurena erotuksena näiden aikamme sosialististen kirjottajain ja heidän haaveilevien edeltäjiensä teosten välillä on se, että kun viimeainitut perustivat arvioimisensa kokonaan mielivaltaiseen ihannevaltion käsitykseen, edelliset ottavat lähtökohdaksi nykyisen todellisen valtion. He käsittävät, että niinkutsuttu "socialistinen valtio", mikäli me voimme nykyisin sitä käsittää, ei ole mitään muuta kuin nykyinen valtio sellaisine muutoksineen kuin ehdotettujen sosialististen parannusten toteuttaminen luonnollisesti ja välttämättömästi sisältää ja heidän ennustuksensa ovat ainoastaan sellaisten mahdollisten muutosten selittelemistä. Mutta kaikella totuudella ja varovaisuudella on vielä mahdotonta päästä tieteellisiin ja epäämättömiin päätelmiin edes välittömän lähitulevaisuuden oloista. Jokaisen kirjottajan päätelmien on pakko sisältää jonkun verran arvioimista ja kuvastaa suurella määrällä hänen yksilöllisiä näkökantojaan ja halujaan. Juuri tässä hengessä ja tällä käsityksellä tulevat seuraavat luvut esitetyiksi.

Rikkauden tuottaminen ja jako sosialismin aikana.

Rikkauden tuottamisen järjestäminen sosialismin aikana tuottaa ainoastaan vähän vaikeutta. Vallallaolevat

tuotantotavat, kuten eräässä edellisessä luvussa on viitattu, ovat jo muuttuneet suuresti sosiaalisiksi useissa tärkeissä teollisuuksissa.

Nykyisissä korporatsioneissa, trusteissa ja muissa liitoutumisissa kapitalistit ovat synnyttäneet teollisuusjärjestäytymisiä, jotka ovat hyvin sukua sosialistiselle ihanteelle, ja ovat osottaneet todeksi ko-operativisen ja järkevän suurtuotannon mahdollisuuden ja etuisuuden. Yksinkertaisen menettelyn kautta yhdistämällä suuremman luvun tehtaita vussin teollisuuden alalla yhden johdon alle, lakkauttamalla vähemmän edulliset niistä ja vahvistamalla tärkeämpiä trustit ovat suuressa määrässä poistaneet tuhlauksen tuotannossa; ja yhdistämällä työn johdon ja valvonnan ja täydentämällä työn eristämistä ja jakoa ne ovat äärettömästi lisänneet viimeksimainitun tuotavaisuutta. Valtio suurempine mahtineen ja varoineen tulee olemaan kykenevä lisäämään trustimaisen tuotannon etuja melkoisessa määrässä.

Mutta sosialistinen olotila otettuaan kerran haltuunsa trustien johdon, tulee muuttamaan näiden laitosten luonnetta ja lisäämään niiden etuja vielä edelleen. Nykyaikaiset trustit, vaikkakin sosiaalisia työtavoissaan, eivät ole yleisiä, vaan yksityisiä laitoksia ja käytetään niitä kokonaan yksityisten omistajiensa hyödyksi.

Yksilöllisten trustimagnaattien etujen mukaista ei ole laajentaa tuotantoa yli nykyisen kysynnän rajojen; yleisen kuluttajien ostokyvyn pysyessä muuttumattomana sellainen lisääntynyt tuotanto tulisi ainoastaan johtamaan hintojen alenemiseen. Trustien tarkoituksena on siten yleensä rajottaa tuotantoa. Sosialistiselle hallitukselle toiselta puolin on mitä suurimmaksi eduksi tuotannon laajentaminen kasvattaakseen kansallista rikkautta

ja hankkiakseen työtä suuremmalle luvulle sen jäseniä. Koska se ei tuota voiton vuoksi, ei lisääntyneen tuotannon vaikutus hyötyesineen hintaan tule laskuun sen toiminnassa ja koska väestön ostokyky tulee lisääntymään suhteellisesti tuottavaisuuden kasvun kanssa, ei mitään pelkoa ole teollisuuspulista.

Sosialistisen valtion jäsenet edelleen eivät tule olemaan kiintyneitä sellaisiin trustimaisiin teollisuuksiin ainoastaan kuluttajina, vaan myös työläisinä ja tämän vuoksi tulevat he luonnollisesti ottamaan käytäntöön sellaisia parannuksia näiden teollisuuksien johdossa, jotka tulevat hyödyttämään heitä viimemainitussa ominaisuudessa. Kapitalismin aikana työn suurempaa tuottavaisuutta trustimaisissa teollisuuksissa seuraa työn menettäminen suurelle osalle entisiä työläisiä. Sosialismin aikana se tulee välttämättömästi johtamaan heidän työtuntiansa vähenemiseen. Kapitalismin aikana trustimagnaattien voitot ovat tuotannon ainoana tarkoituksena ja vaikuttimena heidän työläistensä turvallisuus ja hyvinvointi ovat ainoastaan toisarvoisena merkitykseltään. Sosialismin aikana tuotantoa tullaan pääasiallisesti harjoittamaan tuottajien itsensä hyväksi ja järjellistä on odottaa, että kaikkia tunnettuja välineuvoja tullaan käyttämään tehdäkseen teollisuuden turvalliseksi, mukavaksi ja mieluisaksi.

Nykyaikaiset trustit siten muutettuina ko-operativisiksi yrityksiksi suuressa mittakaavassa tulevat kaikella luultavuudella olemaan lähtökohtana teollisuusjärjestäytymisen sosialistiselle järjestelmälle ja järjestelmä tullaan ulottamaan yhdestä teollisuudesta toiseen niinpian kuin olosuhteet sen sallivat. Mutta tämä ei luultavasti tule ainakaan pitkiin aikoihin olemaan ainoa teollisuusjärjes-

täytymisen muoto. On olemassa vissejä ammatteja, jotka riippuvat suoranaisesti personallisesta taidosta, kuten eri taiteet ja käsityöt, jotka jo laatunsa puolesta ovat mahdottomia yhteiskunnallistuttamiselle ja toisia teollisuuksia, kuten pikkuviljelys, jotka eivät ainakaan moniin vuosiin vielä ole oikeita aiheita siihen. Nämä voivat jatkaa olemassa sosialistisessa yhteiskunnassa yksityisinä yrityksinä rinnan suurten ko-operativisten toimien kanssa.

Yleensä kuitenkin on varmaa otaksua, että suurin ja tärkein osa rikkauden tuotannosta tullaan suorittamaan ko-operativisissa laitoksissa. Teollisuuskehityksessä edistyneemmissä maissa suuret tehtaot jo nykyisinkin antavat työtä suurimmalle osalle työläisväestöä ja ainoastaan harvoja tärkeitä teollisuuksia on enää olemassa, jotka eivät olisi kypsiä kehittämiseen ja yhdistämiseen. Ja koska suuret ko-operativiset laitokset luonnollisine säästöineen ja etuineen tulevat tarjoamaan suurempaa vetovoimaa työläisille kuin enemmistö pieniä yksityisiä yrityksiä, tulevat ainoastaan harvat valitsemaan ulkopuolelle vallallaolevan teollisuusjärjestäymisen jäämisen.

Työn järkipiperäinen järjestäminen, kaksoistehtaitten, ja "välikäsiä" poistaminen teollisuudessa ja kaupassa ynnä muun hukan, joka seuraa kilpailujärjestelmästä, kaikkien työttömien "tulojen" ja kaikkien puhtaasti loiseläimellisten tyyppien katoaminen, joita nykyisin ylläpitää ja elättää kilpailujärjestelmä tai joita ylläpidetään hallitsevien ja joutilaitten luokkien erikois- eduksi ja mukavuudeksi — kaikki nämä muutokset, jotka välttämättömästi sisältyvät sosialistiseen järjestelmään tulevat lisäämään yhteiskunnan tuottavia voimia ja kasvattamaan kansallista rikkautta äärettömästi.

Miten tulee tämä rikkaus jaetuksi? Tällä kysymyksellä me olemme lähestyneet kohtaa, jota sosialismin filosofian vastustajat pitävät sen ristiinnaulitsemiskohtana. "Sosialistisen rikkaudenjakamistavan" sopimattomuus ja mahdottomuus on kertauksena useimmissa "tieteellisissä" sosialistisen teorian kumoamisissa ja omituista kyllä, useimmat nämä arvostelut perustuvat huolettomaan nykyaikaisen sosialismin suuren teorikoitsijan, Karl Marxin, lukemiseen.

Yhdessä Smithin, Ricardon ja muiden klässillisen valtiotalouskoulun edustajien kanssa selittää Marx, että hyötyesineen arvon määrää sen tuottamiseen kulutettu aika, kysymyksessä oleva työaika ollen määritelty "työajaksi", joka sosialistisesti on välttämätön tuottamaan jonkun esineen normaalisissa tuotanto-oloissa keskimääräisellä taidolla ja jännityksellä niihin aikoihin."*) Tätä yksinkertaista tosiasian selitystä ovat Marxin viekkaat tuomitsijat melkein yhdenmukaisesti selittäneet sosialistiseksi "jakosuunnitelmaksi" ja monia arvokkaita papeririimejä on kulutettu tämän suunnitelman nerokkaissa vastusteluissa.**)

Itse asiassa kuitenkin Marx kiinnitti yhtä vähän huomiotaan rikkauden jakamiseen tulevassa sosialistisessa valtiossa kuin Darwin mietiskeli lopullista ihmisen fyysikalista tyyppiä. Todellisena tiedemiehenä hän supisti tutkimisensa entisiin kehityksiin ja oleviin tosiasioihin ja suuntiin. Määritellesään arvon työteoriaa Marx yksin-

*) Karl Marx, "Capital", Vol. I, siv. 11.

***) Katso William Graham, "Socialism New and Old"; Victor Cathrein, "Socialism: Its Theoretical Basis and Practical Application"; Schaeffle, "Quintessence of Socialism."

kertaisesti mainitsi tosiasian, lain, joka soveltui nykyiseen rikkauden tuotantjärjestelmään — ei mitään muuta.

“Marx”, sanoo Friedrich Engels, hänen etevin tulkitsijansa, “käsittelee ainoastaan *hyötyesineiden* arvon määräämistä, se tahtoo sanoa, esineiden, joita tuottaa yhteiskunnassa, joka on kokoonpantu yksityisistä tuottajista, jokainen yksityinen tuottaja yksilöllistä tarkotusta varten ja vaihdettaviksi. Tämän arvon sen määrätysssä historiallisessa merkityksessä synnyttää ja mittaa jokaiseen erityiseen hyötyesineeseen kiinnitetty ihmis työ . . . Tämän yksinkertaisen tosiasian, joka päivittäin ilmenee silmiemme edessä nykyaikaisessa kapitalistisessa yhteiskunnassa, Marx juuri mainitsee . . . Mitä muita arvoja mainittaneekaan, niinpaljon kuitenkin on varmaa, ettei Marx tarkota niitä, vaan ainoastaan hyötyesineiden arvoa; ja että koko luvussa arvoista “Pääoma” teoksessa ei ole vähintäkään viittausta siitä, josko ja missä määrin *tämä arvoteoria sopii muihtn yhteiskunnan muotoihin.*”*)

Ja Karl Kautsky lisää:

“Ei voi olla suurempaa erehdystä, kuin luulla, että yhtenä sosialistisen yhteiskunnan tehtävistä on katsoa, että laki arvoista saatetaan täydelliseen toimintaan ja että ainoastaan yhtä suuria arvoja vaihdetaan. Laki arvoista on pikemmin laki, joka on omituinen vaihtoa varten tuottavien yhteiskunnassa.”**)

Mutta mikä sitten on, voitaneeko kysyä, sosialistinen suunnitelma rikkauden jaosta?

*) Herrn Eugen Dühring's *Umwälzung der Wissenschaften*”, siv. 209 ja 210.

***) Karl Kautsky, “*The Social Revolution*”, siv. 129.

Yksinkertaisena vastauksena tähän kysymykseen on: Sosialistit eivät tarjoa mitään saivarreltua suunnitelmaa rikkauden jaosta.

Varsinaisen oikeuden ja kohtuuden kannalta katsoen ei ole olemassa mitään syytä, minkä vuoksi mitään erotusta olisi tehtävä tarve-esineiden ja aineellisten elämämukavuuksien jaossa yhteiskunnan jäsenten kesken. Työn lisääntynyt tuottavaisuus ja siitä johtuva rikkauksien kasvaminen johtuvat yksinkertaisesti ihmisten yhteisistä ponnistuksista kaikilla toiminnan aloilla, ruumiillisilla ja henkisillä, yhtä hyvin entisten sukupolvien kuin nykyistenkin aikana ja jokaisen yksilön täsmällinen osa yleisessä kansakunnan rikkaudessa on kokonaan mahdoton mitattavaksi.

Myönnettävää on, että jotku yksilöt ovat voimakkaampia, viisaampia, lahjakkaampia ja taitavampia kuin toiset. Mutta mitä sillä on väliä? Onko olemassa mitään moraalista syytä rangaistakseen rampoja, raajarikkoja, heikkoja, kykenemättömiä, onnettomia luonnon lapsipuolia vähentämällä heidän ruoka- tai vaatetusannostaan? Onko olemassa mitään siveellistä oikeutusta palkita ruumiillisesti voimakasta tai henkisesti lahjakasta miestä erityisillä myönnytyksillä ihmiskunnan varastohuoneista? Tekevätkö inhimilliset vanhemmat tällä tavoin eron vahvojen ja heikkojen, onnellisten ja onnettomien lastensa välillä? Onko voimakkaamman ja "kykenevämmän" oikeus suurempaan aineelliseen palkintoon perustettu tasa-arvoisuudelle vai onko se pikemmin jäte mustien aikojen raakamaisesta "nyrkkioikeudesta"?

Sosialisteista vanha kommunistinen tunnuslause: "Jokaiselta hänen kykynsä mukaan, jokaiselle hänen tarpeensa mukaan," yleensä näyttää jaon ihannesäännöltä

sivistyneessä yhteiskunnassa ja hyvin uskottavasti aika tulee tulemaan, jolloin tämä korkea mittakaava tulee yleiseen hyväksytyksi sivistyneissä yhteiskunnissa.

Työn tuottavaisuus lisääntyy sellaisella ihmeteltävällä nopeudella, että me voimme hyvin nähdä edessämme ajan, jolloin yhteiskunta, verrattain helposti tulee tuottamaan kylliksi salliakseen kaikille sen jäsenille ilman erotusta kaikki elämän välttämättömyydet, vieläpä ylellisyydetkin ja jolloin tulee olemaan yhtä vähän aihetta riitaan aineellisen rikkauten jako-tavoista kuin nykyisin on kiistaan ilman tai veden käytöstä. Viisaasta epäilijästä voi tämä väite näyttää liiotellulta, mutta kun me vertaamme nykyaikaisten maiden rikkautta ja tuottavaisuutta puoli vuosisataa sitten olleisiin maihin, me tulemme helposti käsittämään, ettemme me suinkaan ole tekemisissä puhtaitten haaveunelmien kanssa.

Mutta niin oikeutettu ja mahdollinen toteuttaa kuin tämä ihanteellinen jakotapa onkin, on se silti nykyisin paljas ihanne, toive, joka tulee toteutumaan lähemmässä tai kaukaisemmassa tulevaisuudessa. Se ei ole osana sosialistisen liikkeen nykyisessä ohjelmassa.

Nykyiset sosialistit käsittävät, että jakotapojen uuden asiainjärjestyksen aikana tulee ottaa lähtökohdaksi nykyiset menettelytavat, se on, erilaisten palkkojen maksaminen suoritetuista palveluksista.

Tässä me taasen joudumme vastakkain syvälle juurtuneen yleisen käsityksen tai pikemmin väärinkäsityksen kanssa sosialistisesta ohjelmasta. Yhtenä aikuisempien sosialistien lempikeinona oli "työtodistusten" eli "aikatodistuksen" asettaminen rahan sijalle. Tällä keinoin he toivoivat voivansa määrätä jokaisen hyötyesineen arvon työajan mukaan, joka siihen sisältyi ikäänkuin automaat-

tisesti, poistaakseen kapitalistin "ansaitsemattoman lisäyksen" ja välikäden voiton sekä antaakseen jokaiselle tuottajalle hänen työnsä täyden arvon. Suunnitelma oli samankaltainen kuin "tasa-arvoiset työnvaihtopankit", kommunistiset yhteiskunnat ja muut haaveellisten sosialistien sosiaaliset kokeilut. Ne kaikki lähtivät siitä uskosta, että pienen joukko ihmisiä voi erottautua muusta yhteiskunnasta, perustaa pienen sosialistisen yhteiskunnan ja saattaa lähimäisensä seuraamaan heidän esimerkkiään käytännöllisesti todistamalla sen erinomaisuuden. Nykyaikaiset sosialisti ovat jo kauan sitten hylänneet kaikki pienet sosiaaliset kokeilut ja mielivaltaiset sosiaaliset keksinnöt haaveellisina ja lapsellisina ja jatkuvat käsittelyt monen tunnetun sosialismin arvostelijan puolelta "sosialistisesta suunnitelmasta" rahan poistamiseksi ja rahamaksujen lakkauttamiseksi palveluksista, ovat ainoastaan omiaan todistamaan, miten vähän he seuraavat sosialistisen ajatuskannan kehitystä.

Raha ja palkat ovat molemmat tuotteita teollisuuskehityksen vissistä kaudesta. Kumpaakaan ei tunnettu ennen yksityisomaisuuden syntyä ja kaikella uskottavuudella molemmat tulevat jolloinkin kaukaisessa tulevaisuudessa unelmien piiriin — niillä ei ole mitään sijaa sosiaalisen parannuksen terveessä ja todellisessa ohjelmassa.

"Raha," sanoo Kautsky, "on yksinkertaisin näihin saakka tunnettu keino, joka tekee mahdolliseksi niin monimutkaisessa koneistossa kuin nykyinen tuotantotoimi on tavattoman kauas yltävine työnjakoineen takaamaan tuotteiden levenimisen ja niiden jaon yhteiskunnan yksityisille jäsenille. Se on väline, joka tekee mahdolliseksi jokaiselle tyydyttämään tarpeensa yksilöllisten taipumustensa mukaan (varmasti kuitenkin hänen taloudellisen kykynsä

rajojen piirissä). Sellaisen kierron välineenä raha tulee olemaan välttämätön, kunnes jotain parempaa on keksitty.”*)

Kiihotin sosialismin aikana.

Lähinnä väitettä, että ehdotettu sosialistinen järjestelmä tulisi rajottamaan yksilöllistä vapautta, on yleisimpänä väitteenä sitä vastaan, että jokainen sellainen järjestelmä on omiaan lamauttamaan sosiaalisen kehityksen riistämällä yksilöltä kiihottimen ponnistelemaan hyödyllisesti yhteiskunnan hyväksi.

Tämä väitys olettaa: ensiksi, että yksilöllinen yritteliäisyys on inhimillisen kehityksen päävipusin, ja toiseksi, että aineellisen voiton halu on pääasiallinen, ellei ainoa vaikutin, joka pakottaa ihmisiä ponnistelemaan erinomaisuuden korkeimman asteen puolesta yksityisten ja yleisten toimien eri aloilla. Koska sosialismi perustuu enemmän tai vähemmän yhtäläisten ja varmojen tulojen järjestelmälle ja poistaa mahdollisuuden suuriin rahallisiin palkintoihin, väitetään, että ei sellaisen järjestelmän aikana miehen nerolla tule olemaan mitään kehotinta ponnistamaan äärimäisen taitonsa, tavallinen kuolevainen tulee työskentelemään vastenmielisesti ja välinpitämättömästi ja sosiaalinen lamautuminen tulee olemaan välttämättömänä seurauksena. Tarkastelkaamme tätä väitöstä.

Nykyisen sivistyksemme muodostaa kokonaissumma kaikista meidän saavutuksistamme teollisuuden, tieteen, taiteitten ja yleisen elämän ja toiminnan erilaisten neuvosten ja laitosten alalla, jotka viimeainitut sisältyvät poliittikan yleisen nimityksen alle.

*) “The Social Revolution”, siv. 129,

Ei ole epäilemistäkään, että suuri määrä näistä saavutuksista johtuu yksilöllisestä yritteliäisyydestä ja poikkeusihmisen synnyttävästä nerosta. Mutta älkäämme arvioiko liian suureksi tämän tekijän merkitystä sosiaalisessa kehityksessä. Sivistyksemme on velkaa yleensä paljoa enemmän ihmisten kollektivisille harrastuksille kuin ihmisten yksilöllisille neroille ja yleinen edistys sivistyksessämme, työn hienoudessa ja elämän tavassa on paljoa enemmän seurausta sosiaalisen sivistyksen kulusta, johon ihmisolentojen suuret paljoudet ovat monien sukupolvien kuluessa antaneet tuntemattomat ja huomaamattomat roponsa, kuin suurten yksityisten keksijäin, löytöretkeilijäin tai johtajain ansiota. "Sosiaalinen tulos", sanoo professori Ward, "on ollut sosiaalisen järjestyksen perustamisessa, jonka alaisena ja suojissa yksilöllinen edistys on voinut jatkua ja sivistys tehty mahdolliseksi."*)

Kirjapainotaito, ruudin käyttö ja höyryn ja sähköön käyttäminen ovat kaikki yksityisten nerojen keksimiä tai täydentämiä, mutta tärkeät kyntämisen, keittämisen, ompelemisen ja talojen rakentamisen taidot on keksinyt, kehittänyt ja täydentänyt ihmissuku kokonaisuudessaan. Mikä kuitenkin on vielä merkitsevämpää, on se, että vaikka kollektiviset keksinnöt kuuluvat aikuisempiin ja yksilölliset keksinnöt myöhempään aikaan, me olemme epäilemättä saapuneet aikaan, jonka ominaisuutena on yksilöllisen keksijän, yrittelijän tai urhon asteettainen häviäminen ja palaaminen sosiaalisen kehityksen järjestelmään kollektivisten yritysten kautta.

Eikä missään ole tämä menettely selvemmin huomattavissa kuin ihmistoiminnan tärkeimmässä piirissä, teol-

*) Lester F. Ward, "Applied Sociology", siv. 38.

lisuudessa. Teollisuuskehitys riippuu melkein yksinomaan tuotantokoneiston (joka käsittää oikean työnjaon, johdon järjestämisen ja tuloksiatuottavien koneiden käyttämisen) sekä kulkuneuvojen ja vaihdon erinomaista järjestäytymistä ja kaikilla näillä aloilla kollektiviset toimet ovat nopeasti astumassa yksilöllisen yritteliäisyyden tilalle. Nykyinen tehdasjärjestelmään perustuva joukkotuotanto pakottaa työn järjestämisen ja ja'on suuntiin, jotka varsinaisesti viittoo kone; ja vielä paljon alaa on jätetty ihmisneron käyttämiselle yksityiskohtia järjestellessä ja uudelleen järjestellessä, nämä järjestelemiset ja uudelleen järjestelemiset ovat useimmissa tapauksissa tuloksia yksinkertaisesta kokemuksesta, melkein matemaattisesta laskusta eikä erityisen neron työtä. Eivätkä myöskään muut nykyisen teollisuuden haarat, korporatsioonit ja trustit, pörssit ja pankit, luottojärjestelmä ja kansalliset ja kansainväliset markkinat ole jonkun teollisuusneron yksilöllistä keksintöä. Ne ovat tuotteita ja muotoja asteettaisesta teollisuuskehityksestä; koko teollisuusyhteiskunta, työnantajat ja työläiset, ovat huomaamatta luoneet ne vuosisatojen kuluessa ja he ovat edelleenkin ahkerasti toimessa kehittämässä ja täydentämässä näitä laitoksia ilman merkittyä yksilöllistä alotetta tai johtoa. Ja koneiston keksiminen ja täydentäminen alueella, tällä yksilöllisen neron ominaisella alalla, personallinen alote on asteettaisesti ja tasaisesti astumassa taustalle.

Koneopin lakeja tutkitaan yhäti kasvavalla tarkkuudella ja järjestelmällisesti teollisuuden käytännöllisiä vaatimuksia varten ja uudet parannukset työkaluissa ovat ainoastaan harvoin suurten ja odottamattomien keksintöjen luontoisia; useimmiten ne ovat ainoastaan enemmän keksittyjen kysymysten onnistuneita ratkaisuja

tarkoinmääriteltyjen tieteellisten menettelytapojen avulla. Aina toimiva, nykyaikainen kokeilulaboratorio on nopeasti sysäämässä syrjään uneksivan keksijäneron. Mitä me kutsumme "Edisoniksi", ei enää ole Thomas A. Edison, joka aikuisemmin elämässään teki hämmästyttäviä keksintöjä sähkötyksen alalla, vaan hyvin varustettu ja järjestetty sähkölaboratorio West Orangessa, New Jerseyssä, lukuisine tietoperäisine työläisineen työskennellen siinä.

Ja mitä on sanottu teollisuusmenettelystä, sopii melkein yhtä voimallisesti tieteen alueeseen: teollisuusjärjestelmä lajitteluineen, työnjakoineen ja kollektivisine tuotantoineen on tunnustettu muoto nykyisessä tieteellisessä tutkimisessa aivan samoin kuin se on markkinaesineiden nykyaikaisen valmistuksen muotona. Tieteellistä työtä yleensä eivät tee yksilöt, vaan työläisjoukot; ei kotona, vaan laboratorioissa, sairaaloissa ja kirjastoissa ja tieteelliset keksinnöt samoin kuin koneellisetkin ovat useimmiten seurauksia suunnitellusta ja kollektivisesta työstä. Jätettynä omiin yksilöllisiin hoteihinsa nykyaikainen tiedemies olisi melkein avuton.

Myöskään ei julkinen elämämme tee poikkeusta tästä yleisestä aikamme pyrkimyksestä. Suurten yksityisten lainlaatijain, kuten Moseksen, Solonin, Lycurguksen, vieläpä Napoleonin sijalle ovat astuneet monipäiset julkiset edustajajoukot lainlaatijakunnissa; suuret vapaasti-iskävät valtiomiehet ovat tehneet tilaa vahvojen poliittisten puolueiden valituille johtajille ja nykyaikaisen suuren taistelun menestys ei riipu niin paljon yksilöllisen johtajan sotilasnerosta kuin hänen armeijansa oikeasta järjestäytymisestä ja varustuksesta. Äskeisessä venäläis-japanilaisessa sodassa ei rappeutunut venäläinen armeija ja laivasto synnyttänyt ainoatakaan "sotilas- tai laivastone-

roa”, kun taasen hyvinjärjestetyssä ja varustetussa japanilaisessa armeijassa ja laivastossa jokainen kenraali ja amiraali oli “urho”. Toisella alalla toisensa jälkeen yksilöllinen nero ja ihmiskohtaloitten määrääjä, Carlylen “urho” syöstyään valtaistuimelta ja alistetaan kollektiviseen inhimilliseen veljeyteen. Taiteitten alue on nykyisin melkein viimeinen lepäyspaikka “yli-ihmiselle”.

Yksilöllisellä alotteella ja kyvyllä ei siten suinkaan ole niin tärkeää osaa maailman kehityksessä kuin sosialismin tuomitsijat väittävät. Mutta toiselta puolin sosialistit ovat valmiit myöntämään, että niillä on jonkunlainen osansa. Aina on ollut ja luultavasti aina tulee olemaan tavattoman lahjakkaita ja kyvykkäitä henkilöitä, jotka voivat lisätä äärettömän paljon enemmän inhimillisen hyvinvoinnin ja onnellisuuden varastoa, kuin tavallinen ihminen. Ilman heitä maailma tuskin tulisi vajoamaan takaisin raakuudentilaan, mutta se menestyy paljoka paremmin heidän ja heidän palvelustensa avulla. Mutta mitäpä siitä? Onko olemassa mitään todellista pelkoa, että sosialistisen järjestelmän aikana nämä korkeammat olennot tulisivat katoamaan tai kieltäytyisivät antamasta erityisten kykyjensä etuja yhteiskunnalle? Onko rikkauden tavottelu todella voimallisin kiihotin luovalle nerolle? Otaksuminen näyttää mahdolliselta kyllä mikäli koskee teollisuuden johtajaa, liikemiestä, mutta miten on laita tiedemiehen, taiteilijan, valtiomiehen? Tämä on hedelmällinen ala miettimiselle ja vertailulle.

Tehtailija, pankkiiri tai muu toimelias kapitalisti epäilemättä tavoittelee aineellista rikkautta. Mutta rikkaus on hänelle toisarvoisesti, jos ollenkaan, keinona hankkiesaa ruumiillista tai henkistä nautintoa. Hänelle rikkaus merkitsee valtaa, ja ennen kaikkea, se on todistuksena

hänen menestyksestään hänen ammatissaan. Teollisuuden tai kaupan alalla toimivasta miehestä sanottaessa, että hän on ansainnut suuren omaisuuden, merkitsee, että hän on osottautunut kykeneväksi ja menestykselliseksi alallaan; sanottaessa hänestä, että hän on menettänyt omaisuutensa, merkitsee samaa kuin väite, että hän on osottautunut huonommaksi kilpailijoitaan, että hän on kykenemätön ja että hänen elämäntyönsä on ollut hukkaan menettä.

Tiedemies toiselta puolin menettäisi tai voittaisi vain vähän aikalaistensa arvossapitoa tai omaa itsekunnioitustaan menettämällä tai voittamalla omaisuuden. Todistuksena hänen menestyksestään ei ole rahamäärä, jonka hän on ansainnut, vaan tunnustuksen suuruus, jonka hänelle ja hänen työnsä on antanut oppineiden veljeskunta. Tiedemieskunnia ja akateemiset arvonimet ovat hänelle samaa kuin raha on liikemiehelle; hänen kiihottimenaan ei ole rahanhimo, vaan tunnustuksen ansaitsemisen halu.

Edelleen taiteilijan palkintona ei ole raha eikä tiedeseurojen arvonimet. Taiteilijana tavoittelee hän etupäässä yleisön suosionosotuksia ja mainetta, sillä nämä ovat todellisena todistuksena hänen menestyksestään ja kykeneväisyydestään hänen olemuksensa alalla, jota hän pitää suurimmassa arvossa, taiteessa.

Siten samalla tavalla valtiomies välittää enimmin vaikutus- ja määräämisvallasta, sotilas sotilaskunniasta ja ylennyksistä ja pappi lähimäistensä kunnioituksesta ja arvossapidosta.

Luonnollisesti voi kyllä tapahtua ja epäilemättä tapahtuukin, että tiedemies, taiteilija, valtiomies, sotilas ja pappi ovat kaikkea muuta kuin välinpitämättömiä aineellisesta rikkaudesta. He voivat pitää enemmän helposta ja

mukavasta olennosta, heitä voi joskus pakottaa luomaan suoranaisen köyhyys ja puute, vieläpä voivat he joskus olla tavoittelevia ja ahnaita. Mutta nämä ovat silloin kokonaan heidän kyvyistään ja lahjoistaan riippumattomia piirteitä eikä suinkaan kiihottimena niiden parhaalle käytölle. "Ei ole totta", huomauttaa jälleen Ward, "että nerokkaat miehet tarvitsevat vastoinkäymisiä ja sulaa välttämättömyyttä toimintansa kiihottajina. Tämä on kokonaan yleinen harhaluulo, jonka koko ihmistoiminnan historia osottaa vääräksi ja tulisi poistaa. Työskentelyn vaitto, olkoonpa ettei se ole muussa muodossa kuin ikävystymisen helvetin pelkona, on suurena ja peräänantamattomana kannuksena, joka ajaa ja pakottaa kaikkia ihmisiä toimintaan."*)

Todellisena kiihottimena, joka saa kaikkia ihmisiä tuottamaan parasta mitä heissä on, on juuri heissä oleva paras: heidän halunsa olla toisia etevämpi ja ansaita lähimäistensä tunnustus sellaisessa muodossa, missä tällainen tunnustus on sopivimmin ilmaistu. Eikä liikemies, jonka nähtävästi ainoana vaikuttimena on rahan ansaitseminen, muodosta mitään poikkeusta tästä säännöstä. Nykyisin, kun teollisuuksia harjotetaan yksityisen voiton vuoksi ja kilpailussa yksilöllisten kapitalistien välillä, kasaantunut yksilöllinen rikkaus on, kuten me olemme nähneet, ainoa mittakaava liikemiehen kykeneväisyydestä ja menestyksestä. Mutta kun teollisuusjärjestäytyminen siirtyy yhteiskunnan käsiin ja tulee osaksi yleisestä hallinnosta, tulee erotus työssä tässä hallinnon haarassa ja jossain toisessa haarassa luonnollisesti lakkaamaan. Teollisuuksien johtaja tulee "valtiomieheksi" aivan saman-

*) "Applied Sociology", siv. 245.

laisesti kuin joku muu yleinen virkailija ja tulevat häntä yhtä hyvin kiihottamaan ihanteellisemmat vaikuttimet kuten jälkimäistäkin. Postilaitoksemme on tehty kansalliseksi ja sen toiminta on tullut hallinnolliseksi tehtäväksi, kun taasen maan pikalähetysliike on pysynyt kilpailevien kapitalistien yksilöllisenä yrityksenä. Ylipostimestarin palkka, joka on julkinen virkamies, on ainoastaan vähäinen murunen verrattuna yhden suuremman pikalähetysyhtiön johtajan tuloihin ja kuitenkin on hallitus kyennyt hankkimaan postilaitoksensa hallintoon miehiä, jotka ovat ainakin yhtä kykeneviä kuin pikalähetysyhtiöitten korkeapalkkaiset johtajat.

Sosialistinen yhteiskunta ei tule hävittämään yksilöllistä kiihotusta teollisuuselämässä; se tulee ainoastaan muuttamaan sen luonteen asettamalla ihanteellisemman mittakaavan nykyisen rahallisen voiton mittakaavan sijalle.

Ja mikäli tiedemieheen, taiteilijaan ja valtiomieheen tulee, ei sosialistinen olotila voi mahdollisesti vaikuttaa heidän luovaan työhönsä vastakkaisesti alentamalla heidän rahallista palkintoaan, kuten olemme osottaneet, koskaan ei ole ollut heidän pääkiihottimensa. Atenan kultainen aika ei tietänyt mitään äärettömistä omaisuuksista ja suurista rahapalkinnoista, mutta se tuotti kuvanveistotaiteen, näytelmät, kirjallisuuden ja rakennustaitteen, joita ei ole koskaan voitettu historian aikana.

“Ryhtyä määrittelemään vaikutusta, joka kommunistisilla aineksilla Atenan elämässä oli atenalaisen taiteen ja kirjallisuuden tavattomaan kehitykseen viidennellä vuosisadalla ennen meidän ajanlaskuamme”, sanoo professori Seymour, “olisi vaarallista. Mutta jokainen lukija voi nähdä, etteivät taiteilijaa eikä näytelmienkirjottajaa

kiihottaneet mitkään aineelliset palkkiot eli palkinnot. Aeschyluksella ei ollut minkäänlaisia tuloja, mikäli me tiedämme, hänen näytelmistään ja arkkitehtien palkka oli ainoastaan kaksi kertaa suurempi kuin kivenhakkaajan.”*) Eivätkä myöskään, voimme me lisätä, sen ajan suuret valtiomiehet ja puhujat, kuten Pericles ja Demosthenes, saaneet suuria rahallisia korvauksia.

Toiselta puolen on olemassa täysi syy uskoon, että sosialistinen olotila tulee tarjoamaan suurempia mahdollisuuksia todellisen neron keksimiseen ja kehittämiseen sekä sen puhtaasti taiteelliseen käyttämiseen kuin nykyinen yhteiskunta.

Nykyaikainen kapitalistinen yhteiskunta tekee kaiken vallassaan olevan tukahduttaakseen neron ja kykeneväisyyden, mutta ei onnistu siinä täydellisesti. Kapitalismi sortaa toisen osan väestöstä sivistymättömien, rasitettujen palkkaorjien asemaan ja pakottaa toisen rajuun, kaikinielevään kilpajuoksuun aineellisen rikkauden puolesta; silti jonkun harvinaiset lahjat murtautuvat läpi näiden huomattavien esteitten. Kapitalismi saattaa kaiken taiteen ja tieteen kultaisen vasikan palvelukseen; se alistaa kauniin käytännöllisen alle, todellisen hyödyllisen alle ja riistää elämän kaikelta runoudelta ja jalolta innostukselta; kuitenkin eivät taide ja tiede ole kokonaan kuolleita. Kapitalistinen tehtailija pettää keksijää, kapitalistinen kustantaja ryöstää kirjailijaa, kapitalistinen taidesineiden kauppias riistää taidemaalaria — keksijä kuolee köyhäinhuoneessa, kirjailija ja taiteilija elävät köyhyydes-

*) “Socialism and Communism in Greece”, Thomas D. Seymour, Fil. toht., Harper’s Monthly Magazine julkaisun marraskuun numerossa 1907.

sä; mutta keksijä jatkaa keksimistään, tieteilijä jatkaa tutkimisiaan ja taiteilija jatkaa taideluomiaan.

Sosialismin olotilassa kasvatus ja sivistys tulevat olemaan yhtä mahdollisia kaikille ja kansalaisille tulee olemaan enemmän vapaa-aikaa kehittämään lahjojaan. Mitä suurempaa kiihotinta voi inhimillinen yhteiskunta tarjota hienojen taiteitten ja todellisten tieteitten täydelle kehittymiselle?

Tarkat ja huolelliset tutkimukset, joita ovat tehneet Odin, Galton, de Candolle ja Jacoby ja jotka kaikki mr. Ward on koonnut tieteelliseen teokseensa "Applied Sociology", osottavat vakuuttavasti, että nykyiset taloudelliset olosuhteet tukahduttavat kymmenittäin synnynnäisiä neroja jokaista yhtä kohti, jonka ne sallivat kehittyä. Tarkastellessa 619 tunnetun oppineen miehen taloudellisia oloja vuosien 1300 ja 1825 välillä de Candolle havaitsee, että 562 heistä oli tullut kasvatetuksi ja elänyt mukavuuksissa ja aineellisessa hyvinvoinnissa, kun taas ainoastaan 37 oli viettänyt nuoruutensa verrattaisessa köyhyydessä; ja mr. Odín arvostellessaan tämän tarkastelun tuloksia, huomauttaa: "Tämä merkitsee, että paljaasta taloudellisten olosuhteitten tosiasiaista, jossa he kehittyivät täysikasvuisiksi, hyvissä oloissa elävien perheitten lapsilla oli vähintään neljästäkymmenestä viiteenkymmeneen kertaan enemmän mahdollisuuksia hankkia itselleen nimi oppineiden joukossa kuin sellaisilla, jotka kuuluivat köyhiin perheisiin tai perheisiin, joilla oli epävarma taloudellinen asema."*)

Mutta, väitetään, tämä voi olla täysin paikallaan, mikäli harvinaisen nerokkaihin ja kykeneviin miehiin tulee,

*) A. Odin, "Genése des grands hommes", siv. 529.

mutta miten on tavallisen yksinkertaisen työläisen, "raa'an työläisen" laita, joka ei voi odottaa erityistä kunniaa tai lähimäistensä hyväksymistä huomaamattomassa työssään, eikä kehittyneen sosialismin järjestelmän aikana vastaavaa rahallista palkintoa — mikä on hänen kiihottimenaan työskentelemään omantunnonmukaisesti ja pontevasti?

Tämä kysymys siirtää erityisen piirteen nykyisistä oloista yhteiskuntatilaan, joka on perustettu kokonaan erilaiselle järjestelmälle. Nykyisin teollisuksiamme hoitavat yksityiset kapitalistit yksityisen voittonsa vuoksi ja kiinnittäen vain vähän huomiota työläisten terveyteen, mukavuuteen tai tarpeisiin; työ on uuvuttavaa, yksitoikkoista, vastenmielistä ja usein vaarallista. Ko-operatiivisen työn järjestelmässä työläinen tullaan ottamaan huomioon ennen kaikkea; hänen työtuntinsa tullaan lyhentämään niin paljon kuin mahdollista, hänen toimensa tulee olemaan vaihtelevampaa, hänen työnsä vaarat tullaan vähentämään alimpaan määräänsä, työhuone tulee olemaan puhdas, valoisa ja terveellinen; sanalla sanoen, työ tullaan tekemään miellyttäväksi.

"Koska työmies," huomauttaa J. Stern, "pitää taakana työtä, joka sitoo hänet koneelliseen, yksitoikkoiseen ja ikävään työskentelyyn kurjassa työhuoneessa epäinhimillisen pitkät työtunnit ja josta hän saa nälkäpalkan; koska konttoripalvelija mieluummin on poissa työstään kuin ahkeroitsee kaiken päivää hommissa, jotka eivät miellytä hänen mieltään eikä sydäntään; koska ihmiset vastenmielisesti harjottavat ammattiaan, joka on heille pakotettu vastoin heidän toivomuksiaan; koska yleensä nykyinen luokkavaltio asettaa useimmille ihmisille tehtäviä, jotka eivät tuota heille vähääkään viehätystä ja

ainoastaan lupaavat heille rahallisen palkan — kaiken tämän vuoksi—onko meidän päätettävä, että ihmisolento on yleensä taipuvainen laiskuuteen pikemmin kuin ahkeruuteen? Eikö päinvastoin pintapuolisinkin kaikkien aikojen ja luokkien ihmisten tarkastelu opeta, että rakkaus toimintaan, vastustamaton halu purkaa omaa voimaansa, "saada aikaan jotain" ja synnyttää, on juurtuneena jokaiseen terveeseen ihmisolentoon ja että normaalihenkilölle ei mikään ole sietämättömämpää kuin toimettomuus? . . . Miljoonilla tavoilla rakkaus työskentelyyn ilmaisee itsensä mahtavana voimana ihmiselämässä aikaisesta lapsuudesta aina vanhuuteen saakka. Mistä johtuu harrastus kaikenlaatuiseen urheiluun ellei voimallisesta toimintahalusta? Miksi valitsevat ihmiset vapaaehtoisesti ponnistuksia kysyviä, vieläpä vaarallisiakin toimia, kuten ilmenee lukuisista tapauksista elämässä ja historiassa? Tämä pelko, että ilman köyhyyden ja väkivoiman ruoskaa ihmiskunta vaipuisi toimettomuudentilaan, muistuttaa meitä naurettavasta ennustuksesta polkupyörän ja automobiilin keksittyä, että vastaisuudessa ihmisillä olisi tilaisuutta kovin vähän jalkojensa käyttämiseen ja että nämä muuttuisivat heikoiksi, lyhyiksi, ja käyriksi, kuten mäyräkoiran jalat."*)

Ja edelleen, yhtenä pääsyistä, jotka vaikuttavat nykyisin tehdessä työtä epämiellyttäväksi, on vaihtelun puute työssä.

"Halua valinnanvapauteen ja vaihteluun työskentelyssä on syvälle juurtunut ihmisluontoon," sanoo August Be-

*) J. Stern, "Der Zukunftsstaat — Thesen über den Sozialismus, sein Wesen, seine Durchführbarkeit und Zweckmäßigkeit", siv. 30.

bel. "Aivan samoin kuin alituinen ja säännöllinen kertaus ilman vaihtelua ajanpitkään tekee parhaankin ruo'an vastenmieliseksi, työ, jota päivittäin kerrataan, tulee yksitoikkoiseksi kuin käsityöpyörityksen; se tylsyyttää ja hervottaa. Mies suorittaa määrätyn tehtävän, sen vuoksi että hän on siihen pakotettu, ilman innostusta tai nautintoa. Jokaisella on kuitenkin joukko kykyjä ja taipumuksia, jotka ainoastaan vaativat herättämistä, kehittämistä ja toimintaan saattamista antaakseen mitä tyydyttävämpiä tuloksia ja saattaakseen mahdolliseksi niiden omistajalle paljastamaan täydellisen ja todellisen itsensä. Sosialistinen yhteiskunta tulee tarjoamaan täydellisimmän tilaisuuden tämän vaihteluntarpeen tyydyttämiseen. Ääretön lisäys tuotantokyvyssä yhdessä kasvaneen tuotantomenettelyn yksinkertaiseksi tekemisen kanssa tulee sallimaan melkoisia rajoituksia työajassa, samalla kuin se helpottaa koneellisen taidon saavuttamista useilla eri aloilla."*)

Sosialistisen valtion valtiollinen rakenne.

Me emme voi luonnollisesti yrittää seikkaperäistä ennustusta tulevan sosialistisen valtion valtiollisesta järjestäytymisestä antaumatta keinottelun alalle. Mutta me voimme kutakuinkin hyödyllisellä tavalla koettaa ottaa selville sosialistisen valtion valtiollisen rankenteen suuria ääriviivoja, ainakin sen olemassaolon aikuisempina kausina, edellyttäen, että me aina pidämme muistissamme seuraavat kaksi perusväitettä:

1. Jokaisen valtion hallituskoneiston täytyy olla sovitettu sellaisen valtion luonteen ja tarkotusten mukaisesti.

*) "Woman", siv. 134.

Nykyinen valtio on kapitalisti valtio, joka kiskoo voitoja yhteiskunnan työläisjäseniltä ja nykyinen hallitus on Karl Marxin sanojen mukaan "ainoastaan komitea kapitalistisen luokan yhteisten asiain hoitamiseksi."

Sosialistinen valtio toisaalla, on luokaton ko-operativisten tuottajain valtio ja sen hallituksen täytyy olla "komitean mainitun valtion jäsenten yhteisten asiain hoitoa varten Toisin sanoin, sosialistisen valtion päätehtävät tulevat olemaan teollisuusluontoisia ja koska mitään eri taloudellisia luokkia määrättyine ja vastakaisine etuineen ei tule olemaan, valtio tulee edustamaan kansalaisia. Se tulee olemaan kansanvaltainen valtio.

2. Jokainen uusi valtiollinen järjestäytyminen kehittyy juuri sen edellä olevasta järjestäytymisestä ja säilyttää se kaikki sen piirteet paitsi sellaisia, jotka ovat tulleet hyödyttömiksi tai soveltumattomiksi uuteen asiain järjestykseen.

Ranskan vallankumous ei ole poistanut koko valtiollista rakennetta, joka oli kehittynyt kuninkuuden aikana; se on ainoastaan muodostellut sitä muutamissa tärkeissä kohdissa. Yhdysvallat ovat säilyttäneet enemmän piirteitä ennen vallankumousta vallinneesta valtiollisesta järjestäytymisestä kuin ne ovat käytäntöön ottaneet uusia siten vapauden julistamisen.

Sosialistinen valtio tulee luultavasti yleensä säilyttämään nykyiset valtiollisen järjestäytymisen muodot sellaisine muutoksine, kuin mitkä tulevat välttämättömiksi järjestetyn yhteiskunnan muuttuneen luonteen ja tarkoituksen vuoksi.

Uskottavimmin tulevat eri valtioitten nykyiset maantieteelliset rajat jätettäväksi pääasiallisesti koskematta.

Aikuisempien sosialististen kirjottajain valtiollinen ihanne oli maapallo täynnä pieniä itsehallinnollisia yhteiskuntia. Siten Fourierin valtiollinen yksilö on noin kahdesta tuhannesta asukkaasta kokoonpantu "falangi" ja hänen valtiollisen uudelleenjärjestäytymisen suunnitelmansa tarkoittaa maapallomme jakamista juuri kahteen miljoonaan sellaiseen "falangiin", jokainen niistä ollen taloudellisesti ja valtiollisesti riippumaton muista. Huomattava tosiasia on, että haaveillen ehdotellut yhteiskunnat kasvoivat koossa mikäli kirjottajat elivät lähempänä nykyistä aikakauttamme.

"Yhtä vähän kuin sosialistinen yhteisliike yleensä", huomauttaa Kautsky tässä suhteessa, "on mielivaltainen heure, vaan välttämätön taloudellisen kehityksen tulos, jonka jokainen käsittää sitä selvemmin, kuta paremmin hän ymmärtää taloudellista kehitystä, yhtä vähän on yhteisliikkeen suuruuskaan mielivaltainen, vaan sen määrää silloinen kehitys. Kuta korkeammalle kehitys on kohonnut, kuta suurempi työnjako, kuta kehittyneemmät kuluneuvot, sitä suuremman täytyy yhteisliikkeen olla . . .

"Työnjako kehittyy yhä; yksityiset liikkeet alkavat yhä enemmän valmistaa ainoastaan erityisyyksiä, mutta näitä koko maailmaa varten; ja yksityisliikkeet paisuvat samalla yhä suuremmiksi; moni laskee jo työntekijänsä tuhansissa. Silloin täytyy yhteisliikkeen, joka itse tyydyttää omat tarpeensa ja käsittää kaikki liikkeet, jotka ovat välttämättömiä näiden tyydyttämiseen, olla laajuudeltaan toisenlaisen kuin falansterit ja sosialistiset siirtokunnat edellisen vuosisadan alussa. Nykyisten yhteiskunnallisten organisatsioonien joukossa on vain yksi, joka on niin suuri,

että se kelpaa kehikseksi, jonka puitteissa sosialistinen yhteisliike voi kehittyä ja se on *nykyaikainen valtio.*”*)

Oletus, että ehdotettu sosialistinen yhteiskunta tulee olemaan yhdenlaajuinen nykyisen valtion kanssa ja otaksuminen, että valtiolle tullaan jättämään teollisuuksien hoito ja johto, ovat johtaneet laajallelevinneeseen luuloon, että sosialistien valtio tulee olemaan suuresti keskitetty ja että sosialistinen hallitus tulee olemaan “isällinen”.

Mitkään eivät voi olla vähemmän oikeutettuja kuin nämä olettamiset. Nykyinen keskittynyt valtio on kapitalistisen järjestelmän ja etenkin kapitalistisen kaupan tuote.

Lainamme jälleen tuon nykyaikaisen sosialismin tärkeimmän huomiontekijän ja ajattelijan, Karl Kautskyn lausunnon:

“Kaupalla on aina ollut pyrkimys keskittymistä kohti. Se aiheuttaa niin hyvin hyötyesineiden kuin ostajien ja myyjien tulvaamisen visseihin paikkoihin, jotka ovat siihen sopivia maantieteellisen asemansa ja valtiollisten olojensa puolesta. Kapitalistisen tuotantotavan vallitessa, joka muuttaa kaiken teollisuuden hyötyesineiden tuotannoksi ja saattaa sen riippuvaiseksi kaupasta, kaupan keskittyminen johtaa koko teollisuuselämän keskittymiseen. Koko maa tulee välittömästi tai välillisesti riippuvaiseksi pääkaupungista samoinkuin se tulee riippuvaiseksi kapitalistisesta luokasta. Pääkaupunki, kaupan keskusta, myös tulee kaiken yliarvon, kaiken maan yllinkylläisyyden koontumispaikaksi ja ylellisyys viettelee sinne mukanaan taiteet ja tieteet.

*) Karl Kautsky, Erfurtin ohjelma, siv. 142, 143 ja 144. Vertaa myös Karl Kautsky, “The Socialist Republic”, Daniel de Leonin käännös siv. 10 ja 11.

“Taloudellinen keskittyminen johtaa valtiolliseen keskittymiseen ja kaupan keskusta tulee myös hallituksen keskustaksi.” *

Koska sosialistisessa yhteiskunnassa ei ole mitään sijaa tuotannolle myyntiä tai kauppaa varten, ei siinä myöskään ole mitään taloudellista vahvasti keskittyneen hallituksen tarvetta. Ja lisäksi itse se seikka, että sosialistiselle valtiolle tullaan antamaan paljota laajemmat tehtävät kuin nykyiselle valtiolle ja että se tulee sekaantumaan paljota enemmän yksilöllisten kansalaistensa taloudellisiin suhteisiin, tulee saattamaan melkein mahdottomaksi tehtäväksi valtion tärkeimpien tehtävien ohjauksen yhdestä keskuspaikasta ja yksien yleisten virkailijain kautta.

Vaikka valtio sellaisenaan tulee luultavasti pidättämään itselleen vissejä yleisiä toimia, tullaan epäilemättä huomaamaan mukavammaksi luovuttaa tärkeät ja suoranaiset tehtävät valtiollisille järjestöille pienemmillä alueilla. Sosialistit pitävät nykyistä kaupunkia tai kyläkuntaa sellaisen valtiollisen yksilön sydämenä.

Kaupungille on jo nykyisin säilyttynä useita sen asukkaiden hyvinvoinnille mitä tärkeimpiä tehtäviä ja näitä tehtäviä voitaisiin helposti laajentaa sosialistisen hallituksen aikana. Kunnallishallitus voisi hyvin hoitaa, ohjailla tai valvoa kaikkia teollisuuksia paitsi sellaisia, jotka luonteensa puolesta vaativat järjestäytymistä kansallisessa mittakaavassa, kuten posti ja sähkösanomalaitoksia, rautateitä, kaivoksia ja suuria trustimaisia teollisuuksia. Se voisi lisäksi yksin huolehtia kansalaistensa turvallisuudesta, terveydestä, opetuksesta ja huvituksista sekä vanhojen, rampojen tai muuten riippuvaisten jäsentensä avustamisesta ja ylläpidosta.

*) “Der Parlamentarismus”, y. m., siv. 30.

Ollenkaan mahdotonta ei ole, ettei näitä tehtäviä voitaisi edelleen, etenkin suuremmissa kunnissa, jakaa ja määrätä eri järjestettyjen "työjoukkojen" eli kaupunkipiirien kesken.

"Yksityiset kunnat," sanoo August Bebel, "muodostavat sopivan perustan sellaiselle laitokselle ja missä ne ovat liian suuria salliakseen mukavaa tehtävien suoritusta, ne voidaan jakaa piireihin. Kaikki täysikasvuiset kunnan jäsenet sukupuoleen katsomatta ottavat osaa tarpeellisiin vaaleihin ja päättävät, kenelle asiain johto on uskottava."*)

Ja Anton Menger kuvaa käsitystään sellaisten järjestäytymisten käytännöllistä toimintaa seuraavin sanoin: "Alussa tulee välttämättömäksi jakaa suuremmat kunnat paikallisiin piireihin helpottaakseen niiden teollisuustehtäviä. Samasta syystä jokaisen suuren kunnan, jossa teollisuuselämä on hyvin moninainen, on järjestettävä saman ammatin tai toimen jäsenet erityisiin "työryhmiin". Mutta näitä välijärjestäytymisiä on pidettävä ainoastaan hallinnollisina välineuvoina. Kunta pysyy omistajana ja määrääjänä kaikessa teollisuustoiminnassa. Senjohdosta ryhmän jäsenet voivat esittää olemassaolonsa oikeuksia kuntaa vastaan, mutta heillä ei ole mitään oikeutta ryhmän työn tuotteiden jakoon missään määrättyssä suhteessa.

"Kunta voi perustaa tai hajottaa työryhmiä ja voi määrätä sen jäsenille työtä ja raaka-aineita . . . Työryhmän johtajat nimittää ja erottaa kunta . . .

"Kun sosialistinen valtio on tullut lujalle pohjalle, voidaan työryhmät muuttaa suurella varovaisuudella laajemman kansanvaltaishallituksen suuntaan."**)

*) "Woman", siv. 130.

***) "Neue Staatslehre", siv. 200.

Nämä ajatukset ovat luonnollisesti hyvin kuviteltuja eikä mitään pätevää syytä näytä olevan, miks'eivät "työryhmän" johtajia ja esimiehiä valitsisi ryhmän jäsenet heti alusta pitäen, kuten esimerkiksi on ehdottanut Laurence Grönlund."*) Mutta mietelmät ovat kumminkin arvokkaita viittauksia yhdestä mahdollisesta asiainjärjestelystä sosialismin aikana.

Kaupunki valtiollisine ja teollisuus ali-jakoineen tai ilman niitä saa siten tehtäväkseen tärkeimmät hallinnolliset toimet sosialismin aikana ja keskushallitus tulee seurausena tästä supistumaan "kansallisten" teollisuuksien hoitoon ja yleisten lakien ja määräysten säätämiseen.

Sillä vaikka kaupunki tulee nauttimaan paljoa suuremmassa määrässä vapautta sosialismin aikana kuin mitä se nauttii nykyisin, ei ole kohtuullista otaksua, että sille tullaan antamaan täydellinen itsehallinto tai säätää yleisluontoisia lakeja. Sellaisen vallan luovuttaminen kunnalle tarkoittaisi valtion heikontamista ja sen hyödyllisyyden hävittämistä tekijänä kansakunnan teollisuuselämässä.

Kun valtio siten tulee säilytetyksi sosialismin aikana, millainen tulee olemaan sen hallituksen valtiollinen muoto? Tuleeko se olemaan tasavaltainen vai kuningasvaltainen?

Amerikalaisesta lukijasta tämä kysymys voi tuntua turhalta, mutta totta kuitenkin on, että se on ollut verrattain suurten mielipiteitten eroavaisuuksien aiheena Euroopan sosialistien joukossa

Aikuisemmista sosialistisista kirjottajista Saint-Simon ja Fourier vakuuttivat, ettei perustuslaillinen yksin-

*) "The Co-öperative Commonwealth", siv. 186.

valta ollut välttämättömästi soveltumaton sosialismiin. Karl Rodbertus, Ferdinand Lassallen ystävä, oli samaa mieltä eikä Lassallen itsekään ollut kokonaan vastustavalla kannalla "sosiaalisen kuningaskunnan" ajatukseen nähden.

Nykyaikaisista sosialistisista kirjottajista Anton Menger koettaa ratkaista kysymystä seuraavalla teorialla:

"Kuten kaikki suuret valtiokysymykset ruhtinaitten ja kansakuntien välillä, on tämäkin ainoastaan voimakysymys. Vastaus riippuu kansakunnan vallankumouksellisesta voimasta ja mahdista, jonka yksinvaltius on saavuttanut historiallisen kehityksensä aikana. Siten sosialistinen valtio tulee luultavasti ilmenemään tasavallan muodossa latinalaisissa maissa. Toiselta puolin Englannin Saksan ja muiden germanisten maiden hallitsijasuvut voivat oikean menettelytavan kautta taata yksinvaltiuden säilymisen sosialistisen olotilan voimaantultua joksikin ajaksi."*)

Jonkun verran selitystä tähän omituiseen käsitykseen näyttää antavan se seikka, että englantilaiset, saksalaiset ja muut germaniset kansat kiinnittävät ainoastaan toisessa sijassa huomiota nykyisen yhteiskunnan hallitusmuotoon. Mitään intoilevia tasavaltalaisia ei ole Englannissa, ei edes sosialistienkaan joukossa ja Norjan sosialistit, heidän maansa äskeisen äkillisen erottamisen jälkeen Ruotsista, alistuivat toisen kuninkaan valitsemiseen ilman voimakkaampaa vastalausetta.

Saksan sosialidemokraattien mielipiteet tasavallan ja yksinvallan ansiosta esitti hyvin August Bebel kansainvälisessä sosialistisessa kongressissa Amsterdamissa kuu-

*) "Neue Staatslehre", siv. 171 ja 172.

luisassa kaunopuheliaisuus-kaksintaistelussa Ranskan sosialismin kaunopuheisen johtajan, Jean Jauresin kanssa.

“Niinpaljon kuin me kadehdimmekin teitä ranskalaisia teidän tasavaltanne vuoksi”, huudahti hän, “ja niinpaljon kuin me toivommekin sitä itsellemme, emme me salli pääkallojamme murskattavan senvuoksi: se ei sitä ansaitse. Kapitalistinen yksinvaltius tai kapitalistinen tasavalta — molemmat ovat luokkavaltioita, molemmat ovat välttämättömästi ja juuri oman luonteensa puolesta luotuja säilyttämään kapitalistista olotilaa. Molemmat kohdistavat kaiken voimansa yrittäessään säilyttää kapitalistiselle luokalle kaiken lainlaadintavallan. Sillä sinä hetkenä kuin kapitalistinen luokka menettää polittisen mah- tinsa, menettää se myös sairaaloisen ja taloudellisen ase- mansa. Yksinvaltius ei ole niin paha eikä kapitalistinen tasavalta niin hyvä, kuin miksi te niitä kuvittelette.”*

Ja samalla tavalla A. Labriola, Italian sosialismin äärimäisen siiven loistava, nuori johtaja selittää:

“Luokkahallitus ei ilmene itsessään yksivaltaisessa hallitusmuodossa tai tasavaltaisessa hallitusmuodossa, vaan siinä tosiasiasa, että yksi ryhmä ihmisiä käyttää valtiollista valtaa omaksi edukseen. Meidän on opittava käsittämään, ettei ole olemassa valtiollisia muotoja, jotka tekevät sen välttämättömäksi.”**)

Toiselta puolin ranskalainen Benoit Malon vakuuttaa jyrkästi:

“Koska tasavalta on inhimillinen arvokkaisuuden muoto, voivat valtiot, joita perustavat vapautuneet kansa-

*) “Sixième Congrès Socialist International”, Com-
te-Rendy Analytique, siv. 85.

**) Arturo Labriola, “Riforme e Rivoluzione Sociale”,
siv. 99.

kunnat, olla ainoastaan tasavaltaisia. Sosialistinen valtio täytyy olla liittotasavalta, sillä liittovaltaisuus yhdistää yksin paikallisten ja erityisten tarpeitten arvonannon ja toisen asteen poliittisten järjestäytymisten (kuntien y. m.) suhteellisen itsehallinnon vapaiksi muodostuneitten kansakuntien suuriin etuihin.”*)

Yleensä on turvallista otaksua, että lukuunottamatta muutamia kepposia, jollaisilla historia joskus huvittelee itseään, sosialistiset valtiot tulevat olemaan tasavaltoja presidentteineen tai muine yksilöllisine johtajineen tai ilman niitä. Sosialististen tasavaltain asioita tulevat luultavasti edelleen hoitamaan edustajakunnat.

Nykyiset parlamentit ovat kiitollisuudenvelassa synnystään kapitalistiselle olotilalle, mutta viime vuosisatojen sosiaalinen kehitys näyttää tehneen ne välttämättömiksi jokaisen suuren ja monijakoisen valtion asiain kansanvaltaiselle hoidolle ja mikäli nykyisin voimme päättää, ei sosialistinen olotila voi tarjota mitään parempaa tilalle. Entiset kaupunkikokoukset ja muut suoranaiset lakiasäättävät ja asioita pohtivat kansalaisten kokoukset voivat olla käytännöllisiä puhtaasti paikallisten asiain järjestämiseksi pienissä kunnissa, mutta ne ovat kokonaan riittämättömiä käsittelemään kansallisesti tärkeitä monimutkaisia kysymyksiä. Myöskään eivät yleiset esitys- ja yleisäänestyslaitokset voi täyttää nykyisten eduskuntien paikkaa. Lainsäädäntötoimi vaatii nykyisinkin suuressa määrässä taitoa, erityistietoa ja tarkistelua. Järkevien lakien ja säädöksiin säätäminen edellyttää huolellista harkintaa sen päätarkotuksiin nähden ja sen eri kohtien yksityiskohtaista ja tutkivaa tarkistelua. Useissa tapauk-

*) B. Malon, "Précis de Socialisme", siv. 297.

sissa alkuperäistä ehdotelmaa muodostellaan ja parannelaan ennen hyväksymistä ja lopullisesti hyväksytty laki on usein tulos sovitteluista, enemmän tai vähemmän tyydyttävä kaikille. Kaikessa edistyksellisessä lainsäädännössä täytyy edelleen olla vissi pohja ja ajatuksen yhdenmukaisuus, järjestelmä; ja tämän piirteen tulee olla paljon tärkeämpi sosialistiselle lainlaatijakunnalle, jonka on käsiteltävä kansakunnan elinehtoisempia kysymyksiä, kuin mitä se on nykyaikaisille lainlaatijajoukoille.

Mutta sellaista järjestelmällistä tarkoitustaan vastaavaa ja joustavaa lainsäädäntöä ei voida esittää yleisen esittelyoikeuden kautta eikä säätää kansan yleisäänestysten avulla. Esittelymenettely on luonteeltaan värehtivää ja usein epäjohdonmukaista ja yleisäänestys on liian kankaan ja jyrkkää säännölliseksi kansan tahdon koneeksi. Esittely- ja yleisäänestysjärjestelmät ovat erinomaisia laitoksia parlamenttien yhteydessä. Lainsäädännöllisten väärinkäytösten estämisen- ja oikaisukeinoina ovat ne välttämättömiä jokaiselle kansanvaltaisuudelle; ne eivät voi kuitenkaan poistaa eduskunnallista hallitusta.

Mutta jos eduskuntalaitokset säilytetään sosialismin aikana, tulevat ne samalla kertaa muodosteltaviksi suuresti vastatakseen suuremman kansanvaltaisuuden vaatimuksia ja mukaantuakseen yhteiskunnan uusiin tarpeisiin ja tehtäviin.

Esittely- ja yleisäänestysjärjestelmät tullaan luultavasti perustamaan kaikkien lainsäätäjäkuntien yhteyteen ja tullaan yhdistämään valitsijain oikeuteen kutsua pois edustajansa milloin tahansa. Kansan edustajat valitaan edelleen kaikkien täyskasvuisten kansalaisten, miesten ja naisten äänillä ja heidän valtaansa rajottaa luonnollisesti sosialistisen parlamentin rajotetut tehtävät.

Mitä nämä tehtävät tulevat olemaan ja millä tavalla niitä tullaan suorittamaan?

Kansallisen hallituksen tehtävät voidaan jakaa nykyaikana yleensä kahteen pääosastoon — yleishallinnollista eli *valtiollista* laatua oleviin, joita edustavat ulkoasiain, kansallisen puolustuksen, raha-asiain, kansanvalistus, vakuutus, terveys, jalojen taiteitten y. m. toimikunnat sekä etupäässä teollisuus, eli *taloudellista* laatua oleviin, kuten postilaitoksen, rautateitten sähkösanomalaitosten, kanalavien, kaivosten ja muiden kansallisten teollisuuksien hallitukset ja maanviljelys, yleisten töitten y. m. toimikunnat.

Nykyisessä valtiossa valtiolliset tehtävät ovat suuresti etusijalla ja taloudelliset tehtävät ovat ainoastaan sivuasemassa. Tämä on luonnollisesti ottaen huomioon sen tosiseikan, että nykyisen valtion valtiollisia tehtäviä suuressa määrässä harjotetaan hallitsevien luokkien eduksi. Sosialismin aikana hallituksen teollisuustoiminta tulee kasvamaan ja valtiollinen toiminta vähenemään.

Hallinnollisten tehtävien jakaminen valtiollista ja taloudellista laatua oleviin on synnyttänyt otaksumisen, että sosialistinen parlamentti tulee olemaan kaksikamarinen — valtiollinen kamari astuen alihuoneen sijalle ja taloudellinen kamari ylihuoneen sijalle.

“Uskookohan kukaan, että maapallo lakkaa pyörimästä, jos parlamentin nykyisten ylä- ja alahuoneitten sijalle, joiden jako ei vastaa mitään tarkotusta, astuvat valtiollinen kamari ja taloudellinen kamari?” kysyy B. Malon ja jatkaa: “Valtiollinen kamari voitaisiin valita yleisellä äänestyksellä kuten nykyiset edustajakunnat; mutta taloudellisen kamarin, paljoa suuremman ja tärkeämmän näistä kahdesta, tulisi olla tulos ammattivaaleista, asianomaista

huomiota kiinnittäen valitun erityiskykyihin, niin että se tulisi todellisesti edustamaan kaikkien ryhmien tuottajia ja työläisiä.”*)

Anton Menger ehdottaa jotenkin samallaista järjestelyä. “Käytännöllistä on”, vakuutta hän, “että sosialistisen valtion lainsäädäntä toimitetaan kahdessa kamarissa: toinen ollen äänestyksellä valittava ja kansan kansanvaltaisten pyrkimysten alainen, toinen ylimyksellinen, mutta ei kokoonpantu valtion hyödyttömimmistä, vaan todella parhaimmista jäsenistä”; ja tällaiset “parhaimmat jäsenet”, Mengerin mukaan, tulevat olemaan valtion korkeimpia toimivia tai toimestaan vetäytyneitä virkailijoita ja tieteitten, taiteitten ja kirjallisuuden johtavia edustajia.**)

Käsityskanta, että sosialistisen valtion teollisuusasioita ei ole yleisellä kansan äänestyksellä valittujen virkailijain hallittava, vaan miesten, jotka ovat jokaisen eri ammatin ja toimialan jäsenet valinneet heidän kokemuksensa ja erityisten ominaisuuksiensa vuoksi, on yleensä hyväksytty sosialistien kesken.

Wilhelm Liebknecht ehdottaa, että tärkeimmän lainsäädäntötyön ja hallinnon suorittavat erityistaitureista kokoonpannut komiteat parlamenttien asemesta***) ja Annie Besant sanoo jotenkin vilkkaan mielikuvituksen luennossaan: “Voi arvata, että jokaisessa kansakunnassa kaikkien kunnallisviranomaisten valtuustot tulevat lopullisesti edustetuiksi jossain keskinäisessä toimeenpanelevassa tai teollisuusministeristössä; että maanviljelys, kaivosteollisuuksien tai kutomateollisuuksien ja muiden ministerit

*) “Précis de Socialisme”, siv. 300 ja 301.

***) “Neue Staatslehre”, siv. 179 ja 180.

***) “Ueber die politische Stellung der Sozialdemokratie”, siv. 5.

tulevat olemaan yhdessä muiden samallaisten virkailijain kanssa muissa maissa; ja että siten kansainvälisesti samoin kuin kansallisestikin yhteistoiminta astuu kilpailun sijalle.”*)

*) “Industry under Socialism”, siv. 147.

KUUDES LUKU

SOSIALISMI JA POLITIKKA.

Politikka, eduskunnallinen hallitus ja valtiolliset puolueet.

Käytännöllinen politikka voidaan määrätä taidoksi tai toiminnaksi ohjatessa tai vaikuttaessa hallituksen valtiolliseen toimintaan tai yritykseksi koettaa saavuttaa määräysvaltaa tai vaikutusta hallinnollisessa mahdissa.*)

Ja tämän määrittelyn ensimmäiselle osalle on tärkeätä, ettei ohjausta ja vaikutusta, johon se viittaa, harjota järjestetty hallitus itse, vaan henkilöt ja puolueet sen ulkopuolella. Erotuksena hallinnon ja politikan välillä on juuri se, että edellisen muodostaa julkisten asiain suoranainen hoitaminen henkilöitten kautta, jotka virallisesti ovat varustetut vallalla ja saaneet velvollisuudekseen niiden hoitamisen, kun taasen jälkimäinen on epäsuoraa hoitamista, joka on saavutettu vaikutuksen tai vallan kautta julkisiin viranomaisiin.

*) Ahtaammassa ja tavallisemmassa merkityksessä politikka on toimintaa eli ammattia ohjata tai vaikuttaa hallituksen valtiolliseen toimintaan puoluejärjestäytymisen kautta sen kansalaisten keskuudessa”. — Century Dictionary. “Yleisten asiain hallitus tai poliittisten asiain hoitaminen voittaakseen vaalit ja vallatakseen yleiset virat”. — Stantard Dictionary.

Ehdottomissa yksinvalloissa hallitusmahti on keskitetty, ainakin teoreettisesti, itsevaltiaan personaan; tämän vuoksi poliittinen vaikutus ja tehtävät maassa ovat rajoitetut pieneen piiriin henkilöitä, joilla yksin on tilaisuus tulla usein yhteyteen hallitsijan personan kanssa — ylimpään aatelistoon ja kirkon henkilöihin. Politikkaa sellaisissa maissa hoidetaan etupäässä hoviryhmien avulla; sen tarkoituksina ovat jonkun yksilöryhmän tai -luokan persoonalliset edut ja ylennykset; sen menettelytapoina ovat juonet ja salaliitot ja sellaisen politikan huippuna on palatsi- eli hallitushuonevallankumous.

Perustuslaillis-hallitusmuotoiset maat toiselta puolin kehittävät kokonaan erimallisen politikan. Perustuslaillisen hallituksen pää, kutsuttakoon häntä sitten kuninkaaksi tai presidentiksi, on ainoastaan yksi pyörä valtion hallituskoneistossa. Hänen valtansa on rajoitettu perustuslain kautta ja hallituksen varsinaiset ja tärkeät tehtävät ovat jätetyt kansan edustajien ryhmille — kansallisille parlamenteille, valtioitten lainlaatijakunnille ja kunnallishallitukselle. Ohjatakseen tai vaikuttaakseen sellaisen hallituksen toimintaan ei enää riitä ylimmän virkailijan kannatuksen saavuttaminen; välttämättömäksi tulee hankkia edustajakunnan enemmistön kannatus tai kuuliaisuus.

Tämä poliittisen toiminnan kentän vaihtuminen aiheuttaa sarjan perinpohjaisia muutoksia nykyaikaisen politikan menettelytavoissa, pyrkimyksissä ja tarkoituksissa. Edustajakunnat ovat suuria miesjoukkoja, joilla usein on eroavat näkökannat ja edut; heidän valtansa on väliaikainen ja sen jatkuminen riippuu heidän valitsijamiestensä luottamuksesta; heidän mietintönsä ja toimintansa ovat julkisia ja avoimia kansan tarkastelulle; heidän toimintansa täytyy senvuoksi olla sellaista, joka on jotenkin varmaa

saavuttamaan ainakin sen kansanosan hyväksymisen, jonka kannatus on välttämätöntä hänen julkiselle elämälleen.

Tavallisissa oloissa yksityinen ja kannatusta vailla oleva politillinen juonittelija, joka juonittelee ainoastaan omaksi tai pienen ystävä- tai liittolaisjoukon eduksi, on siten huomattavasti voimaton vaikuttamaan yleiseen hallitukseen merkitsevämmässä määrässä. Hän katoaa politikassa itsevaltaisen valtion katoamisen mukana ja hänen paikalleen astuu suuri jouko kansalaisia, jotka ovat pysyväisesti liittyneet yhteen hallituksen valitsemistarkotuksessa, näennäisesti kansan etujen mukaisesti kokonaisuudessaan heidän katsantokantansa jälkeen kansan tarpeista, mutta varsinaisesti määrätyn luokan tai väestön osan eduksi, kuten koetamme pian osottaa. Suoranaisimpana keinona hallituksen valvontaan, joka luonnollisesti ilmaantuu sellaiselle kansalaisryhmälle, on heidän omien miestensä asettaminen hallitukseen ja sen lopullisena tarkoituksena on senvuoksi valita edustajien enemmistö yleisiin lainlaatijakuntiin ja muihin hallituksellisiin ja yleisiin virkoihin. Siten syntyy nykyinen politillinen puolue vahvoine ja haaraantuvine järjestäytymisineen, puolueohjelmineen, kysymyksineen ja vaalitaisteluineen. Ja käytännössä me huomaamme, että järjestettyjen polittisten puolueiden synty sattuu joka maassa yhteen parlamentaarisen hallitustilan perustamisen kanssa. "Ne ovat välttämättömiä paheita vapaassa hallituksessa", kuten De Tocqueville sanoo niistä.*)

Brittiläinen parlamentti on suuressa määrässä ollut mallina kaikille muille perustuslaillisille maille ja mai-

*) Alexis de Tocqueville, "Democracy in the United States", siv. 186.

nitun laitoksen elämä sen nykyisessä muodossaan maan poliittisen vallan todellisena varastona voidaan laskea "pitkän parlamentin" kokouksesta vuonna 1640, jolloin alihuone riisti kruunulta kaksi sen tärkeintä etuoikeutta — vallan kantaa veroja ja oikeuden hajottaa parlamentti rajattomaksi ajaksi, sekä "Bill of Rights" laista, joka varsinaisesti antoi kaikki lainsäätämistehtävät yhdistetyssä kuningaskunnassa parlamentille. Ennen "pitkää parlamenttia" ei Englannissa ollut olemassa mitään määrättyjä poliittisia puolueita nykyisessä merkityksessä, mutta jo seuraava vuosi oli todistajana ensimmäisen kahden selvän ja hyvinmääritellyn puolueen, "kavaljeerin" ja "keripäiden" syntymiselle Englannissa; ja nämä puolueet, jotka myöhemmin tunnetaan "whigs" ja "tories" puolueina ja vielä myöhemmin vapaamielisinä ja vanhoillisina, vähitellen muutellen päämääriään ja sotatapojaan vuosisatojen mukana vaihtuvien olosuhteitten mukaan, ilmestyvät pysyväisesti uudelleen johtavina tekijöinä kaikissa Englannin poliittisissa taisteluissa "pitkän parlamentin" myrskyisistä päivistä meidän aikaamme saakka.

Ranskassa ei ollut olemassa mitään järjestettyjä poliittisia puolueita ennen vallankumouksellista peruslakikokousta v. 1789, mutta kun ensimmäinen kansalliskonventti eli parlamentti kokoontui v. 1791, peruslain hyväksytyä tasavallalle, se huomasi olevansa jakautunut heti ainakin neljään erityiseen poliittiseen puolueeseen — rojalisteihin, jotka halusivat vanhaan olotilaan palaamista, feuillanteihin eli perustuslaillisiin kuningasvaltaisiin, girondisteihin eli maltillisiin tasavaltalaisiin ja montagnardeihin eli radikalisiin tasavaltalaisiin.

Napoleonin valtaan astuttua ja parlamentin ja perustuslain tukahdutettua puolue-elämä katoaa Ranskassa, mut-

ta perustuslain ja parlamentin palautettua ja uudelleen tultua myönnettyksi uudet maltillisten ja itsenäisten poliittiset puolueet heti ilmaantuivat eloon.

Saksassa nykyiset poliittiset puolueet ovat peruisin osaksi Frankfurtrin kokouksen päiviltä v. 1848 ja osaksi pohjois-saksalaisen liiton päiviltä v. 1867.

Yhdysvaltojen siirtokunnat tiesivät vähän poliittisista puolueista ja pitivät sellaisia laitoksia vähäisessä arvossa. "Kautta koko kahdeksannentoista vuosisadan," huomauttaa Henry Jones Ford, "puoluetta pidettiin mätäpaiseena, syöpänä, jota poistamaan isänmaallisten valtiomiesten oli yhteenliityttävä."*) Mutta heti vapaudenjulistuksen jälkeen ja vieläpä ennen uuden tasavallan kansallisen perustuslain hyväksymistä ilmestyivät federalistit ja antifederalistit julkiselle näyttämölle täysin kypsyneinä poliittisina puolueina ja vaikka nämä puolueet ovat senjälkeen alituisen muuttaneet kantaansa ja tunnussanojaan ja lopuksi ovat vakaantuneet republikaaniseksi ja demokraattiseksi puolueeksi nimeltään, hallitsevat ne Yhdysvaltojen politiikkaa nykyisin yhtä ehdottomasti ja pontevasti kuin mitkä poliittiset puolueet tahansa maailmassa.

Italiassa ilmaantuivat nykyiset poliittiset puolueet heti maan yhdistämisen suoritettua perustuslailliseksi yksinvallaksi. Itävallassa, Unkarissa, Belgiassa ja Hollannissa perustuslain myöntämistä tai voittamista seurasi joka tapauksessa säännöllisesti poliittisten puolueiden muodostuminen; Venäjällä paljaan perustuslain haamun myöntäminen oli välittömänä merkinä useiden poliittisten puolueiden äkilliselle syntymiselle.

*) "The Rise and Growth of American Politics", siv. 90

Perustuslait, eduskunnalliset hallitukset ja poliittiset puolueet ovat siten läheisesti ja erottamattomasti suhteissa toisiinsa; niillä on yhteinen synty ja yhdessä ne muodostavat yhden historiallisen piirteen poliittisten laitostemme kehityksessä — piirteen, joka kokonaisuudessaan vastaa nykyistä eli kapitalistista taloudellista järjestelmää.

Aivan samalla tavalla kun määrätty itsevaltainen valtio on jäykän feodalisen yhteiskunnan sopivin hallitusmuoto, samoin on joustava eduskunnallinen järjestelmä vapaiden, kilpailevien tuottajien nykyaikaisen valtion ihanteellinen hallitusmuoto.

Eduskunnallisen hallituksen ja poliittisten puolueiden synty merkitsee kaikissa maissa nykyaikaisten teollisuusluokkien kohoamista yläpuolelle maataomistavien luokkien, jotka ennemmin olivat vallassa.

Totta on, että me löydämme historiassa runsaasti mainittuna parlamenteista ja julkisista lainlaatijakunnista satoja vuosia ennen nykyistä kapitalistista järjestelmää ja muutamat niistä johtaen alkunsa hämärästä muinaisuudesta. Mutta vaikka näillä laitoksilla on voinut olla kaukainen vaikutus nykyisten parlamenttien luomiseen ja muotoihin, ei niillä varmastikaan ollut mitään yhteistä niiden nykyisen olemuksen ja tehtävän kanssa.

Jokaisen nykyaikaisen edustajakunnan pääpiirteet voidaan luetella seuraavasti:

1. Se on itsenäinen hallinnollinen laitos, jonka olemassaolo ja pysyväisyys on taattu perustuslaissa, joka edustaa maan korkeinta lakia.
2. Se kokoontuu määrättyjen väliaikojen kuluttua.
3. Sillä on valta myöntää tai hylätä veroja tai valtion tulo- ja menoarvion.

4. Sille on joko myönnetty lainlaadinta-valta tai toimii se pidäkkeenä kruunun laadintavallalle.

5. Ministeristön jäsenet ovat välittömästi tai välillisesti sen valvonnan alaisia.

6. Yleensä se on kaksikamarinen.

7. Alempi huone on ainakin eduskunnallinen luonteeltaan ja sen jäsenet valitaan äänioikeutettujen kansalaisten äänillä ja ovat he vastuuvollisia näille.

Ei keskiaikaisella englantilaisella parlamentilla eikä millään muullakaan ajanlaskumme aikuisemmalla tai keskiaikaisella kansan eduskunnalla ollut näitä ominaisuuksia.

“Keskiaikainen parlamentti”, sanoo Edward Jenks, “edusti *valtakunnan säätyjä*, nim. aatelista, papista, talonpoikia ja ammattilaisia.”

“Mutta kaksi seikkaa niihin nähden ansaitsee huomiota:

a) “Ne eivät olleet missään sanan oikeassa merkityksessä *kansallisia* laitoksia. Toiselta puolin monia vuosia niiden ilmestymisen jälkeen ne olivat tavattoman epäsuosittuja sekä valitsijain että edustajain keskuudessa . . . Kaikki vihasivat sitä, koska parlamentti poikkeuksetta merkitsi *verotusta*. Sen jäsenet itse eivät pitäneet ikävästä tehtävästä myöntää veroja, joita heidän valitsijamiestensä oli maksettava. Ainoastaan mitä suurimmalla *kruunun* pakotuksella ylläpidettiin parlamentteja niiden olemassaolon ensimmäisen vuosisadan aikana; ja parhaana todistuksena tästä tosiasiasta on se seikka, että maissa, missä kruunu oli heikko, parlamentti lopulla lakkasi kokoontumasta. Uskoa, että parlamentit olisivat tuloksia voimakkaasta kansanvaltaisesta liikkeestä ei voi omata henkilö, joka hiemankaan on tutkinut historian tosiseikkoja.

“b) Parlamentti, ainakin *eduskunnallinen* osa siitä, käsitteli alkuaan yksinomaan *rahan* myönnytyksiä. Aatelisto oli, se on totta, kruunun perinnöllisiä *neuvonantajia*; mutta kirkon edustajat ja kuntien ja kaupunkien jäsenet eivät voineet vaatia itselleen sellaista asemaa. Mitään sellaista otaksumista ei ollut olemassa parlamentin aikuisemman olemassaolon aikana. *Velvollisuus* eikä *etuoikeus* oli parlamentillisen edustuksen perustana; se oli vanhaa ajatustapaa kylänvanhinten anastamisesta (lunnaita vastaan) suoritettuna suuremmoisessa mittakaavassa.”*)

Nämä aikuisempien parlamenttien enemmän nöyryyttävät tehtävät eivät suinkaan olleet ominaisia Englannille. Ranskan yleiset valtiopäivät kutsui kuningas kokoon, milloin hän tarvitsi rahaa. Muiden velvollisuuksina oli myönnytysten tekeminen ja oikeuksina valitusten tai anomusten tekeminen ja kuningas yleensä pakotti edelliset ja jätti huomioonottamatta jälkimäiset. Ranskan kolme säätyä, aatelisto, papisto ja kansan edustajat eli kolmas sääty, muodostivat kolme itsenäistä kamaria, jotka keskustelivat asioista ja äänestivät erikseen, kahden kamarin päätös olen ratkaiseva kolmannelle. Ja kun aatelisto ja papisto oli vapautettu verotuksesta ja muutenkin enimmäkseen yhdistettyjä eduissaan porvaristoa ja talonpoikia vastaan, säätyjen kokous tavallisesti johti kahden edellisen kamarin säätämään raskaan veron kolmannelle. Aika ajoin voivat “kolmannen säädyn” kapinalliset edustajat kieltäytyä allekirjottamasta kuninkaallista määräystä uusista veroista. Sellaisissa tapauksissa voi kuningas personallisesti saapua istuntoon ja pakottaa vastahakoiset edustajat hyväksymään hänen säädöksensä. Tätä omituista menette-

*) Edward Jenks, “History of Politics”, siv. 132 ja 133.

lytapaa kutsuttiin jostakin syystä "lit de justice" — oikeuden vuoteeksi.

Keskiaikaiset saksalaiset valtiopäivät olivat kokoonpantuja valtakunnan lukuisien hallitsevien ruhtinaitten personallisista edustajista. Niillä ei ollut mitään tärkeitä tai hyödyllisiä tehtäviä suoritettavana eikä mitään valtaa maassa.

Aikuiset puolalaiset valtiopäivät olivat ainoastaan aateliston neuvosto ja aikuiset venäläiset valtiopäivät kutsuttiin kokoon vaikeissa olosuhteissa, tavallisesti hankkimaan hallitukselle rahaa ja aseita.

Mitä muinoisiin teutonisiin ja anglosaksilaisiin kansankokouksiin, "wintenagemotes", tulee, oli niillä vielä vähäisempi oikeus parlamentin nimeen sen nykyisessä merkityksessä, kun keskiaikaisilla kokouksilla. Ne eivät olleet juuri muuta kuin vanhempien eli päällikköjen neuvotteluja, joilla oli vähän tai ei mitään sitovaa voimaa.

Ja aivan samalla tavalla kuin ennen kapitalismin syntyä olleilla "parlamenteilla" ei ollut mitään yhteistä samaa nimeä kantavan laitoksen kanssa, samoin ei ennen kapitalismia olleilla "puolueilla" ollut mitään yhteistä nykyaikaismallisten poliittisten puolueiden kanssa.

Historioitsijat joskus kutsuvat puolueiksi kruunua tavoittelevien vihamielisten ruhtinaitten seuralaisia tai jonkun uskonnollisen lahkon tai vieläpä tieteellisen teoriankin kannattajia. Tässä enemmän hajanaisessa merkityksessä on puolueita luonnollisesti ollut kaikkina aikoina. Mutta vaaditaan enemmän kuin henkilön tai teorian yksinkertaista kannattamista muodostaakseen poliittisen puolueen.

Mitään yksilöiden joukkoa ei voida oikealla tavalla kutsua poliittiseksi puolueeksi, elleivät he ole yhteensi-

dottuja yhteisen sosiaalisen ja polittisen ihanteen ja järjestelyn ja suunnittelun toiminnan kautta tämän ihanteen ylläpitämiseksi tai toteuttamiseksi; kaksi tärkeintä jokaisen polittisen puolueen piirrettä ovat: yhteys periaatteessa ja yhteys toiminnassa.

Ja tällöin me tulemme hämmästyttävimpään kohtaan polittisesta puolueesta — salaperäiseen periaatteen yhteyteen, joka antaa sopusointua ja jatkuvaisuutta nykyaikaiselle polittiselle järjestäytymiselle ja tekee sille mahdolliseksi sen säilyttämisen yli kaikkien muuttuvien polittisten asiaintilojen ja kysymysten. Se ei voi olla ainoastaan satunnaista yhdenmielisyyttä mielivaltaisissa kysymyksissä ja teorioissa, sillä usein me näemme puolueen kokonaisuudessaan hylkäävän alkuperäisen katsantokantansa ja omakuvan uusia perusteita ja kysymyksiä. Viime vuosisadan historia on täynnä tapauksia puolueista, jotka muodostettiin erityisiä polittisia tarkoituksia varten ja jotka säilyivät koskemattomina ja toiminnassa vielä kauan sen jälkeen kuin nämä tarkotukset olivat hyödyllisesti saavutettuja.

Eikä myöskään paljas mielialan yhdenlaisuus pidä suuria yksilöjoukkoja yhdessä määrätyissä polittisissa puolueissa, sillä jokainen huomattavampi polittinen puolue yhdistää piiriinsä kaiken mahdollisen luonteisia ja taipumuksilla varustettuja ihmisiä.

Voima, joka sitoo polittisen puolueen jäsenet yhteen ei silminnähtävästi ole etsittävä henkisestä eikä sielullisesta maailmasta. Se täytyy olla löydettävissä olemassaolomme enemmän realistisesta piiristä — erityisten nykyisen yhteiskuntamme luokkien aineellisista eduista, joita jokaista edustaa oma polittinen puolueensa,

Luokat ja luokkataistelut nykyisessä yhteiskunnassa.

Yhtenä nykyaikaisen sosialismin pääopetuksista on oppi "luokkataistelusta".

Jokaisen valtion asukkaat, kuten ohimennen on mainittu edellisissä luvuissa, voidaan aina jakaa useampiin personaryhmiin heidän tulolähteittensä tai heidän aineellisten olemassaolon välineitten hankkimistavan mukaan. Jokaisessa ryhmässä yksityiset yksilöt voivat tavoitella mahdollisimman suurta osaa yhteisistä tuloista, mutta kaikkia muita yhteiskunnan aineksia vastaan on jokainen sellainen ryhmä kiintynyt säilyttämään ja lisäämään omaa erityistä tuloaan tai aineellista rikkauttaan. Jokainen tällainen sosiaalinen ryhmä muodostaa erityisen "luokan" yhteiskunnassa ja jokaisen luokan ominaisina piirteinä ovat seuraavat: sen yksilölliset jäsenet ovat yleisissä taloudellisissa eduissaan yhtyneet toisiinsa ja kokonaisuutena he vastustavat kaikkia muita luokkia kilpaillen heidän kanssaan osastaan kansallisessa rikkaudessa.

Luokkien olemus siten synnyttää luokkasolidarisuuden ja luokkavihan vaistot ja sosialistit väittävät, että jokaisen luokan yritykset säilyttää tai parantaa asemaansa sekä siitä johtuvat yhteentörmäykset heidän välillään muodostavat kansojen politikan ja tekevät heidän historiansa.

Luokkataisteluooppi sen täydellisessä muodossaan esitettiin ensin "Kommunistisessa manifestissa", jonka kokoonpanivat nykyisen sosialismin pää teoretilliset perustajat, Karl Marx ja Friedrich Engels v. 1848 ja lausutaan se seuraavin suoriin ja voimallisihin sanoin:

"Kaikkien tähän saakka olleiden yhteiskuntien (kirjotettu) historia on luokkataistelujen historiaa.

“Vapaa mies ja orja, patriisi ja plebeiji, läänitysherra ja maa-orja, mestari ja kisälli, sanalla sanoen sortaja ja sorrettu olivat alituisesti vastakkain, kävivät keskeymätöntä, milloin avointa, milloin salaista sotaa, joka päättyi joka kerta joko vallankumoukselliseen yhteiskunnan uudelleen muodostamiseen yleensä tai kilpailevien luokkien yleiseen häviöön.

“Aikuisempina historian kausina me huomaamme melkein kaikkialla yhteiskunnan moninaista muodostelua eri järjestöiksi, moninaiseksi sosiaalisen arvon-asteikoksi. Muinaisessa Roomassa meillä on patriisit, ritarit, plebeijit ja orjat; keskiaikana läänitysherrat, vasallit, mestarit, kisällit, oppipojat, maa-orjat; melkein kaikissa näissä taasen ala-asteikot.

“Nykyinen porvarillinen yhteiskunta, joka on kohonnut feodalisen yhteiskunnan raunioista, ei ole poistanut luokkavastakkaisuutta. Se on ainoastaan luonut uusia luokkia, uusia sorto-oloja, uusia taistelumuotoja vanhojen sijalle.

“Meidän aikakautemme, porvariston aikakausi omaa kuitenkin tämän huomattavan piirteen; se on tehnyt luokkavastakkaisuuden yksinkertaisemmaksi. Yhteiskunta kokonaisuudessaan on yhä enemmän ja enemmän jakautumassa kahteen suureen vihollisleiriin, kahteen suureen suoranaisesti toisiaan vastassa olevaan luokkaan: porvaristoon ja köyhälistöön” (proletariaattiin)*)

Pääluokat nykyisessä yhteiskunnassa ovat siten Marxin ja Engelsin mukaan “porvaristo” ja “köyhälistö” ja muutamia sanoja on mainittava tässä selitykseksi näille sosialistisessa kirjallisuudessa taajaan ilmeneville sanoille.

*) “Kommunistinen manifesti”, siv. 10 ja 11.

“Porvari”, sananmukaisesti “kaupungin asukas” oli alkuaan nimitys, jota käytettiin vastakohtana *jalosukuiselle* tai *aateliselle* ja merkitsi tehtailijaa tai kauppiasta. “Porvarien” luokka taloudellisessa merkityksessä on tullut merkitsemään koko omaisuutta omistavaa luokkaa: se käsittää nykyaikaisen tehtailijan, rahanlainaajan, vieläpä maanomistajan, joka käyttää maataan teollisuus- tai muita liiketarkoituksia varten. Se on koko “kolmas sääty”, palkkatyöläiset pois luettuna.

Sana “proletariaatti” (köyhälistö) on lainattu muinaisen Rooman poliittisesta sanastosta, jossa sitä käytettiin merkitsemään vapaiden, ilman omaisuutta tai taattua toimeentuloa olevien kansalaisten luokkaa.*) Supistetumassa ja teknillisessä merkityksessä sana proletari merkitsee työläistä, joka ei omaa työvälineitä, palkkatyöläistä; mutta laajemmassa käytännössään se käsittää koko omaisuutta omistamattoman työläisten luokan. Siten me emme puhu ainoastaan “teollisuus”-proletaareista, vaan myös maanviljelys-“proletaareista”, maanviljelijöistä, jotka eivät omista maataan ja pestatuista maanviljelystyöläisistä; ja vieläpä “henkisestä” proletaarista, joka on riippuvainen elämisensä puolesta kykyjensä epävakaasta ja epävarmasta vuokraamisesta.

Tällaiset ovat sitten pääpiirteet kahdella nykyisen yhteiskunnan pääluokalla, porvareilla ja proletaareilla, kapi-

*) Sanan kielitieteellinen alkuperä ei suinkaan ole varmaa. Roomalaiset kielitieteilijät ja useimmat nykyaikaiset kirjottajat heidän jälkeensä johtavat sen sanasta “proles” — jälkeläiset ja selittävät proletariaatin alkuperäisenä merkityksenä jälkeläisiä saava tai lapsia synnyttävä luokka. Itävaltalainen kielitieteilijä Stowasser äskettäin arveli sanan johtuvan “pro-oletarius”, se on, maatyöläisen, palkatun orjan tai tavallisen palkkatyöläisen sijainen.

talisteilla ja työläisillä ja vastakkaisuutena heidän välillään, johon "Kommunistisen manifestin" tekijät viittaavat, on aineellisten etujen yhteentörmäys, joka johtuu heidän keskinäisistä taloudellisista suhteistaan.

Nykyisen yhteiskunnan päärikkautena on hyötyesineiden kasautuminen, joita omistavat yksityiset, keskenään kilpailevat kapitalistit ja joita käytetään vaihtotarkotukseen. Nykyinen teollisuuden kulku on sellaisten esineiden valmistuksen ja vaihdon kulkua. Kaikki rikkaus synnytetään tämän menettelytavan avulla ja kaikki voitot saavutetaan sen kautta. Eri hyötyesineet vaihtuvat toisiinsa todelliseen arvoonsa; tämän vuoksi voittojen ja rikkauden kasaantumista ei ole etsittävä vaihtotoimesta, vaan tuotantotoimesta.

Hyötyesineen arvo määrätään sen tuottamiseen kulutetun keskimääräisen sosiaalisen työn mukaan ja jos tehtailijakapitalistit maksaisivat työläiselle hänen työnsä tuotteiden arvoisen palkan, ei mitään jäisi heidän voitokseen ja yksilöllisen rikkauden kokoaminen olisi mahdotonta. Mutta todellisuudessa tehtailijakapitalisti ei anna takaisin työläiselle hänen palkkansa muodossa hyötyesineitä sen arvon edestä, mikä edustaa hänen täysiä työtuntejaan, vaan ainoastaan siinä määrässä, että hän kykenee tulemaan toimeen määrätyn elämäntason mukaan sekä jatkamaan sukuaan. Siten otaksuen, että jos ravinnon, vaatteiden ja muiden työläisen elämänvälttämättömyyksien paljous tuotetaan kuuden tunnin keskimääräisellä sosiaalisen työn ajalla, hänen palkkansa edustaa hänen työnsä kuutta tuntia ja jos hän työskentelee kymmenen tuntia päivässä, jällelläolevien hänen työnsä neljän tunnin tuotteen anastaa hänen työnantajansa.

Koska yksilöllinen kapitalisti omistaa välineet, joita ilman mitään työtä ei voida suorittaa nykyisessä yhteiskunnassa eikä työläinen omista muuta kuin kykynsä tehdä työtä — työvoimansa, työläinen on pakotettu myymään tämän työvoimansa kapitalistille määrätystä päiväpalkasta. Hänen työvoimansa tulee myydyksi kapitalistille käytettäväksi kahdeksan, kymmenen tai kahdentoista tuntisen päivän ajan, riippuen sopimuksesta ja hänen työnsä tuotteet tulevat jaettaviksi hänen ja hänen työnantajansa välillä. Se osa sellaisesta työstä, joka lankeaa työmiehen osalle, on hänen palkkansa ja osaa, jonka tehtailijakapitalisti pidättää itselleen, kutsuu Marx "yliarvoksi."

Tehtailijakapitalistin "yliarvo" ei suinkaan ole hänen puhdasta voittoaan; yleensä on hän pakotettu jakamaan sen maanomistajan, rahanlainaajan ja kauppiaan kanssa. "Yliarvo" on kaiken tehtailija- ja kauppiaskapitalistien voiton, maanomistajakapitalistien vuokran ja rahanlainaajakapitalistien koron lähteenä. Siten kaikenlaatuiset kapitalistit ovat riippuvaisia "yliarvon" tuottamisesta, kun taasen työläisluokka on riippuvainen palkoista. Koska palkat ja "yliarvo" johtuvat samasta lähteestä, se on, työvoimasta, on selvää, että toinen osa on suhteellisesti suurempi mikäli toinen osa on pienempi ja päinvastoin; toisin sanoen, mitä suurempi pääoman osa on tuotetuista arvoista, sen pienempi on työn osa.

Pääoman ja työn taloudelliset edut ovat siten vastakkaisia toisilleen ja samalla kuin "yliarvosta" tulonsa saavan luokan etujen mukaista on säilyttää nykyistä rikkaidenjakojärjestelmää, työläisluokan edut taasen ovat tämän järjestelmän poistamisessa.

Nämä ovat pääviivat, joilla nykyisiä luokkataisteluja käydään, mutta seikan lähempi tarkastelu osoittaa, etteivät ne suinkaan ole ainoat nykyisen luokkajaon perusteet,

Kapitalistit eli porvarit muodostavat ainoastaan yhden luokan yhteisissä eduissaan työväenluokkaa riistäessä, mutta keskenään ovat he jakautuneet moniin ryhmiin heidän toimintansa eri alojen erikoisetujen mukaisesti. Kapitalistin tulojen kolme päämuotoa, vuokra, korko ja voitot, johtuvat, kuten olemme jo nähneet, samasta lähteestä, tuottavan kapitalistin "yliarvosta"; ja näiden kolmen tulo luokan osat ovat vastakkaisessa suhteessa toisiinsa. Ymmärrettävää on, että vuokra, korko ja voitto voivat kohota samalla kertaa työväenluokan ja kuluttajien kustannuksella, mutta niiden ei ole pakko eivätkä ne aina kohoakaan yhtä suurissa mittakaavoissa ja kun "yliarvon" kokonaisuus pysyy samana, vuokrien kohoaminen tai korkomäärän kasvaminen merkitsee voiton alenemista ja päinvastoin. Kolme taloudellista kapitalistien pääjakoa, jotka ovat riippuvaisia näistä kolmenlaisista tuloista, vuokraa ottava maanomistaja, korkoakantava rahanlainaaja ja voittoa ansaitseva tehtailija ja kauppias, eivät siten suinkaan ole keskenään yhteisten etujen yhdistämiä. Rahanlainaaja eli pankkiiri riistää kiinnityksessä olevaa maanomistajaa ja lainanottanutta teollisuudenharjottajaa samalla tavalla, kun taasen tehdas- ja kauppahuonealueen omistaja ryöstää tehtailijaa ja kauppiasta yhtä täydellisesti. Eikä myöskään kapitalistiluokan teollisuusryhmällä ole aina yhdenmukaiset edut: tehtailijain edut tavallisesti ovat vastakkaisia myyjäin eduille ja päinvastoin; ja tehtailijaluokassakin eri alojen edut ovat usein vastakkaisia toisilleen — esim. milloin vissin hyötyesineen, lopullisesti valmistetun esineen tuottajat ovat toisen tehtailijaluokan kuluttajia, jotka työskentelevät raaka-aineiden tuotannossa.

Verrattuna eroaviin etuihin kapitalistien itsensä keskuudessa, työväenluokan edut yleensä ovat sopusuhtaisia. Työläiset ovat usein pakotettuja kilpailemaan keskenään paikansaannissa, joka tavallisesti päättyy yleiseen palkkojen alenemiseen. Mutta tämä kilpailu ei ole mikään todistus etujen ristiriidasta eri työläisryhmien kesken; päinvastoin, sen tulos on voimallisena todistuksena heidän etujensa yhdenmukaisuudesta; ja heidän kilpailunsa tuhoisien seurausten huomaaminen pakottaa työläisiä lopulla läheisempään luokkajärjestäytymiseen. Mikään työläisryhmä ei voita toisen ryhmän palkkojen alenemisesta, mikään työläisluokka ei riistä toistansa; senvuoksi mitään taloudellista syytä ei ole olemassa vastakohtille eri ammattien työläisten välillä.

Me olemme siten selittäneet ja kuvanneet nykyisen yhteiskunnan molemmat pääluokat ja niiden osastot. Mutta näiden välissä ja niitä paitsi on olemassa useita muita taloudellisia ryhmiä, joita ei voida oikein laskea toiseen eikä toiseen näistä — ryhmiä, jotka sisältyvät yleiseen nimitykseen "keskiluokat". Näihin kuuluvat pikku kauppiaat, tehtailijat ja maanviljelijät, jotka vaikkakin he omistavat omat liikkeensä, työkalunsa tai maansa ja joskus antavat työtä palkatulle työlle, kuitenkin saavat ainoastaan vähän yliarvoa ja pääasiallisesti riippuvat toimeentulonsa puolesta omista hommistaan. Keskiluokkien jäsenet käyvät ankaraa ja häviävää taistelua taloudellisen riippumattomuutensa säilyttämiseksi päälletunkevia suuria teollisuuksia vastaan. Heidän toiveenaan on kehittyä jonain päivänä suuriksi ja rikkaiksi kapitalisteiksi, heidän yleisin kohtalonsa on sortua suurten teollisuuksien mahtavampien välineiden ja järjestäytymisen edessä ja etsiä suojaa voittoisien kilpailijoittensa palveluksessa tai sortua palkka-

työläisten riveihin. Mielihalujensa ja mielipiteittensä puolesta kallistuvat nämä miehet kapitalistiluokan puoleen, suoranaisten etujensa puolesta ovat he rintamassa sitä vastaan ja aika ajoin he puhkeavat enemmän tai vähemmän voimalliseen kapinaan kaikkinielevää kapitalismia vastaan.

Toinen verrattain tärkeä keskiluokan ryhmä on suoranaisesti kapitalistien palveluksessa olevien "henkisten työläisten" ryhmä; liikkeenhoitajat, työnjohtajat, esimiehet, insinöörit, kirjanpitäjät, kirjurit y. m. Näiden taloudellinen asema on samanlainen kuin proletarisen palkkatyöläisen sikäli kuin hekin ovat työnantajensa palkkaamia ja saavat määrätyn korvauksen palveluksistaan, mutta erilainen tämän korvauksen suuruuteen nähden. Tämän luokan miesten keskimääräinen tulo on usein suurempi kuin keskiluokan tehtailijain, kauppiasten ja maanviljelijäin tulo; heitä kutsutaan "palveluskunnaksi" eikä "työläisiksi"; he saavat palkkaa pitemmiltä ajanjaksoilta eivätkä päiväpalkkottain ja kasvatuksensa, yhteiskunnallisen ympäristönsä, makujensa ja tapojensa mukaan he tuntevat itsensä olevan lähempänä kapitalistia kuin työväenluokkaa.

Ja lopuksi meidän on mainittava keskiluokan laji, joka tunnetaan "ammattimiesten" nimellä, se on, lääkärit, lakimiehet, papit, opettajat, sanomalehtimiehet, taiteilijat y. m. He muodostavat oman luokkansa. He eivät toimi pääoman avulla eivätkä heidän tulonsa ole saatuja työn riistämistä eivätkä he toisin puolin yleensä myy työtänsä tai taitoaan pysyväisesti yksilölliselle työnantajalle määrällisesti vissistä korvauksesta. He ovat "vapaita" ammattinsa harjottajia, jotka myyvät palveluksiaan jokaiselle, joka maksaa heille aika-ajottain. Tämän joukon miehet saavat yleensä parhaiten palkitut toimet omis-

tavan luokan keskuudesta ja asettavat taitonsa ja neronsa tämän luokan käytettäväksi. Tämän luokan keskuudesta kapitalistit etupäässä hankkivat luokkaetujensa puoltajat, "kannattajansa", käyttääksemme W. J. Ghentin*) lausetapaa. Ammattimiehet eivät kuitenkaan ole pysyväisesti sidottuja hallitsevaan luokkaan. He ovat valppaita huomaamaan jokaisen tulevan sosiaalisen muutoksen ja milloin hyvänsä uusi luokka ryhtyy lupaavaan taisteluun vanhan järjestelmän poistamiseksi, nämä ammattimiehet hylkäävät entiset isäntänsä suurissa luvuin ja asettuvat itse uuden liikkeen etupäähän.

Luokkataistelu politikan alalla.

Edellisillä sivuilla me olemme koettaneet määritellä nykyisen yhteiskunnan pääasiallista luokkakajoa. Yleisessä taistelussa yhteiskunnallisen olemassaolon puolesta jokainen näistä luokista pakosta koettaa vahvistaa taloudellista asemaansa valtion vahvalla käsivarrella. Hallitseva ja omistajaluokka kokonaisuudessaan tarvitsee valtion, sen lakien, oikeuslaitoksen, polisivoiman, vieläpä joskus sen aseellisen voiman suojelusta säilyttääkseen "sille kuuluvat oikeutensa" ja etuoikeutensa sekä ylläpitääkseen valtaansa työväenluokan yli; ja kapitalistisen luokan keskuudessa jokainen eturyhmä tarvitsee valtion erityisiä palveluksia ja kannatusta muita vihamielisiä eturyhmiä vastaan. Kululaitosteollisuudet tarvitsevat liikelupia, myönnytyksiä ja lupakirjoja, tehdasteollisuudet tarvitsevat valtioapua ja suojelustullia valmistetuille esineille, kun taasen ne vastustavat tulleja ruoka-aineille; maataviljelevä maanomistaja-

*) "Mass and Class."

luokka toiselta puolin vaatii korkeita tulleja maahantuoduille ravintoaineille, mutta vastustaa ulkomaisten teollisuusesineiden tullaamista; kauppiasluokat yleensä taistelevat vapaakauppapolitikan puolesta; velallisuusluokka näkee pelastuksensa koronkiskomista vastustavissa laeissa ja halvemmassa rahassa; rahaalainaava luokka vaatii vankkaa ja muuttumatonta rahakantaa; pikkutehtailijat ja kauppiaat koettavat välttää uhkaavaa taloudellisen itsenäisyytensä tuhoa säättämällä lakeja pääoman yhtymistä ja keskittymistä vastaan, kun taasen työläiset odottavat hallitukselta suojelusta liiallista kapitalistista riistämistä vastaan. Lyhyesti sanoen, jokainen luokka ja ryhmä koettaa saattaa valtiota taloudellisten etujensa palvelukseen, pidättää tai vallata hallitusvallan omia erityisiä tarkoituksiaan varten.

Tämä luokkataistelun puoli juuri muodostaa nykyisen politikan, ja siihen osaaottavat taloudelliset luokat ja ryhmät vastaavat ylimalkaisesti sanoen, jokaisen maan poliittisia puolueita eli osastoja. Siten me tapamme jokaisessa perustuslaillisessa Euroopan maassa, millaisia siten sen poliittisen elämän ainekset muussa suhteessa lienevätkään, ainakin kolme määrättyä poliittista puoluetta: vanhoilliset, vapaamieliset ja sosialistit. Saksassa ja Itävallassa ovat ne myöskin tunnetut näillä nimillä; Englannissa poliittinen puolue, joka yleisissä piirteissään vastaa mantereen sosialistipuoluetta, tunnetaan työväenpuolueena; Belgiassa ja Hollannissa kirkollispuolue ottaa vanhoillisen puolueen paikan; Ranskassa vanhoillinen ja vapaamielinen puolue joskus tunnetaan vastustuspuolueen ja edistyspuolueen nimillä, mutta minkä nimisinä tai muotoisina ne esiintynevätkään, ne yhdenmukaisesti esittävät luokkapuolueiden tarkkoja piirteitä. Vanhoillispuolue on aina pääasiallisesti maataomistavan luokan puolue. Mais-

sa, joilla on feodalin entisyys, se edustaa ensi sijassa maataomistavan ja etuoikeutetun luokan jälkeläisiä ja sen poliittisena ihanteena on vanhan olotilan uudelleen voimaansaattaminen ja syntyperäisen aateliston poliittisen vallan palauttaminen — puolue vastustaa tavallisesti kaikkea edistystä ja parannuksia.

Vapaamielinen puolue on nykyaikaisen porvariston lempipuolue. Se edustaa teollisuuden ja kaupan etuja. Useimmissa maissa se on vallassaoleva puolue ja sen politiikan päämääränä on säilyttää valtansa. Se suosii sellaisia kohtuullisia ja asteettaisia parannuksia, jotka tarkoittavat feodalistien jätteen hävittämistä nykyaikaisessa eurooppalaisessa yhteiskunnassa millään tavalla saattamatta vaaraan edustamansa luokan ylivaltaa. Sen poliittiset edut ja ihanteet ovat yleensä nykyisen olotilan kanssa sopusuh- taisia — se on nykyisyyden puolue.

Sosialistipuolue on työläisten puolue, jotka ovat tulleet lopulliseen loppupäätelmäänsä taisteluistaan kapitalismin kanssa. Sen ihanteena on ko-operativinen yhteiskunta, joka perustuu kaikkien sosiaalisten rikkaudentuotantovälineiden kollektiviseen omistukseen. Sen sosiaalinen ihanne ei ole syntyisin tarumaisesta menneisyyden "kulta- ajasta", vaan perustuu se sosiaalisen kehityksen otaksutuihin tuloksiin — se on tulevaisuuden puolue.

Rinnan näiden kolmen pääpuolueen kanssa, jotka edustavat yhteiskunnan kolmea pääluokkaa, on useimmissa Euroopan maissa vielä lisäksi puolue, joka yleensä tunnetaan radikaalisena puolueena. Tämä on keskiluokan puolue ja sen poliittinen toiminta on ilmaus taloudellisesti häviölle tuomitun luokan viimeisistä taisteluista ylemmän kapitalistisen kilpailun myllynkiven ja alemman proletarisen järjestäytymisen ja hyökkäämisen myllynkiven välillä.

Paul Louis kuvaa tätä puoluetta seuraavin sanoin:

“Se on kokoonpantu ihmisistä, joiden sosiaalinen asema on huonosti määritelty, jotka eivät ole tyytyväisiä eivätkä murskautuneita, mutta jotka tuntevat itsensä uhatuiksi ja koettavat vahvistaa asemaansa. Nämä miehet koettavat vallata itselleen polittisen vallan murtaakseen suurten teollisuuksien ja omaisuuksien aineellisen ja siiveellisen vallinnan välineet. . . He vaativat valtiorahallisia parannuksia, jotka sallisivat heidän verottaa suuria tuloja ja asettaa keinotekoiset kahleet pääoman koneelliselle keskittymiselle . . . Missään eivät he muodosta yhtenäistä puoluetta, sillä mikään ei ole vaihtelevampaa kuin sitä koossa pitävät asianhaarat”.*)

Euroopan maissa me siten tapaamme kaikki huomattavat taloudelliset luokat ja eturyhmät edustettuina erityisten ja tarkoin määriteltyjen polittisten puolueiden kautta. Ainoan poikkeuksen näyttää tekevän kapitalistien rahaalainnaava ryhmä, joka yleensä ei muodosta omia puolueitaan. Tämän voinee kuitenkin selittää rahapääoman tehtävien kautta, joka voi päästä toimintaan ainoastaan yhteydessä muiden kapitalististen omistamismuotojen kanssa, mutta jolla ei ole itsenäistä tuottavaa olemusta.

Kaikki muut Euroopan mantereen pysyväiset polittiset puolueet ovat ainoastaan vähäisesti eroavia kuvailluista neljästä lajista.

Amerikan Yhdysvalloissa, jossa maan taloudellinen kehitys ei ole kulkeutunut feodalisen kehityskauden kautta ja jossa ei ole olemassa feodalisen talouden tai etuoikeutetun aateliluokan jätteitä, ei luonnollisesti ole sijaa vanhoilliselle puolueelle sen eurooppalaisessa merkityksessä

*) L' Avenir du Socialisme'', siv. 105 ja 106.

ja omistavien luokkien puolueet ovat muodostuneet siellä eri tapaan. Republikaaninen puolue on varsinaisesti nykyaikaisten kapitalistien puolue, vastaten pääpiirteissään Euroopan vapaamielisiä puolueita, kun taasen demokraattinen puolue on keskiluokan, pikkuliikemiesten ja maanviljelijäin puolue ja on sillä jonkunverran yhtäläisyyttä Euroopan maiden radikalisten puolueiden kanssa.

Yllämainitut siten ovat yleensä puhuen nykyisten poliittisten puolueiden pääpiirteet ja toimiaiheet, mutta käytännössä niiden muodostuminen ja toiminta ei suinkaan ole yhtä selvää ja yksinkertaista.

Nykyaikaisen yhteiskunnan moninaisissa suhteissa on joskus tavattoman vaikeaa määrätä tarkkaa rajaa luokkajaoille. Aina ei ole helppoa päättää, milloin mies lakkaa olemasta työmies ja muuttuu keskiluokan jäseneksi eikä myöskään, onko hän laskettava keskiluokkalaiseksi vai kapitalistiksi; ja etenkin kapitalistiluokan keskuudessa tulee yhä vaikeammaksi ja vaikeammaksi jakaa sen jäseniä eri eturyhmiin. Osakeyhtiöitten tavaton kehitys viimeisten vuosikymmenien aikana on suuressa määrässä murtanut erityisten eturyhmien jyrkkiä rajoja omistavan luokan keskuudessa ja nykypäivien kapitalisti voi ja usein omistaaakin samalla kertaa osakkeita pankeissa, kiinteistöliikkeissä ja teollisuus- sekä kauppayrityksissä.

Politikan taloudelliset pääjäteet ovat sitäpaitsi yleensä syvälle pinnan alle kätkeytyjä. Työväenluokka ainoana mahdollisena poikkeuksena teollisuuskehityksen suhteen edistyneimmissä maissa, ei ole olemassa ainoatakaan yksityistä luokkaa tai eturyhmää kyllin suurta valtaamaan ja vallitsemaan nykyaikaista hallituskoneistoa oman lukumääränsä avulla. Jokainen maan poliittisesta isännyydestä kilpaileva luokka on senvuoksi pakotettu etsimään muiden

luokkien tai niiden yksityisten jäsenten kannatusta ja sitä ei se ymmärrettävästi voi saada omien yksinomaisten luokkaetujensa suoranaiseksi ja ainoaksi edistämiseksi. Voittaakseen tämän vaikeuden vallitsevat poliittiset puolueet ovat vaistomaisesti pakotetut salaamaan pikemmin kuin paljastamaan luokkansa luonteen; ne tekevät myönnytyksiä tai antavat lupauksia kaikille väestön luokille ja virallisten ohjelmiansa ja julkisten selitystensä mukaan ne ovat taistelevinaan koko väestön hyvinvoinnin puolesta. Niiden edustamien luokkien edut tehdään siten yleensä koko kansakunnan eduiksi ja heidän poliittisen vallan tavoittelunsa naamiohuveiksi taisteluna korkeiden poliittisten ihanteiden puolesta. Näitä valheellisia uskotteluja joskus muodostelevat ehdoin tahdoin ja tietäen viekkaat puoluejohtajat, mutta useammin mahdollisesti toimeliaat poliittiset puolueitoimimiehet ja etenkin heidän kannattajansa täysin uskovat niiden vilpittömyyteen; tämän vuoksi me huomaamme työläisten suuressa määrässä kannattavan kapitalistisia ja keskiluokan puolueita kaikissa maissa ja yleensä puhuen tuskin on olemassa ainoatakaan poliittista puoluetta, jonka ainekset olisivat koottuja yhdestä ainoasta luokasta.

“Ei ole väitettävä”, sanoo W. J. Chent, “että ihmiset aina tai edes yleensäkin ovat tietoisia taloudellisista vaikuttimista, joiden alaisia he ovat. Vielä vähemmän voidaan väittää, että he ovat tietoisia vaikutuksesta, jonka tämän vaikuttimen toteuttamiseen aiheuttaa vallallaoleva taloudellinen ympäristö. Heidän vaikuttimiensa tietoisuus on usein ainoastaan hämärä ja epämääräinen ja vaikutin, jonka he uskovat olevan vallitsevana, on paljasta harhaluulo.”*)

*) “Mass and Class”, siv. 12.

Ja lisäksi taloudellinen vaikutin, vaikkakin se on vallitseva tekijä, ei ole ainoana tekijänä politikassa. Uhkaavan vihollishyökkäyksen aikoina maan puolustus voi tulla ylimmäksi polittiseksi kysymykseksi, joka on yhtä tärkeä kaikille väestön luokille ja kun hallitus edustaa ainoastaan pienen joukkueen itsevaltaista valtaa ja muuttuu yhtä sortavaksi kaikkia yhteiskuntaluokkia kohtaan, kuten on asiantilaita esim. Venäjällä, kaikki polittiset puolueet voivat hyvin yhtyä yhteisen vastustusohjelman alle. Erityisen kiihotuksen aikoina ihanteellinen katsantokanta voi muuttua voimalliseksi polittiseksi kysymykseksi ja murtaa kaikki voimassaolevat puoluerajat. Toisina aikoina, etenkin kun vallitseva luokka on taatusti turvattuna hallitusvallan takana ilman sanottavia erimielisyyksiä sen eri eturyhmien välillä ja ilman uhkaa vahvasta työväenluokan polittisesta puolueesta, politikka rappeutuu paljaaksi yksilöllisen ryöstösaaliin ja isännyyden kysymykseksi.

Sosialistipuolue politikan alalla.

Yleisessä luokkien polittisessa taistelussa sosialistipuolue, kuten jo ennemmin on mainittu edustaa työväenluokkaa. Tämä väite vaatii kuitenkin jonkun verran määrittelyä ja selitystä.

Sosialistipuolue edustaa politikan alalla ensi sijassa työväenluokan yleisiä, välittömiä ja lopullisia etuja kokonaisuudessaan. Sen ohjelma sisältää joukon pykälää, jotka ovat aiotut vahvistamaan köyhälistöä sen taisteluissa hallitsevien luokkien kanssa sekä vähentämään viime mainittujen harjottaman riiston määrää ja se kärjistyy vaatimukseen työväenluokan täydellisestä taloudellisesta vapa-

uttamisesta. Koska hallitsevien luokkien valta työläisten yli perustuu edellisten omistusoikeuteen sosiaalisiin rikkaudentuottamisen välineisiin, on tärkeämpänä pykälänä sosialistien polittisessa ohjelmassa vaatimus yksityisomistusoikeuden poistamisesta näihin tuotantovälineisiin.

Sosialistinen ihanne on yhteiskuntatila, joka perustuu kaikkien työhönkykenevien yksilöiden järjestettyyn ja ko-operativiseen työhön ja sellaisen yhteisen työn tulosten yhdenmukaiseen jakamiseen kaikkien yhteiskunnan jäsenten kesken. Sosialistipuolue, ainoa puolue, joka avoimesti myöntää nykyaikaisen valtion ja politikan luokkaluonteen, on samalla kertaa ainoa puolue, joka kannattaa kaikkien luokkaerojen poistamista. Kaikki muut polittiset puolueet, vaikkakin ne jättävät huomaamatta tai kieltävät luokkataistelun tosiasian, joko kannattavat nykyisten luokkasuhteiden säilyttämistä tai ponnistelevat ainoastaan siirtääkseen vallan toiselta olemassaolevalta luokalta toiselle. Sosialistipuolueella siten yksin on oikeus väittää, että se edustaa koko yhteiskunnan etuja.

Sosialistipuolue on kuitenkin etupäässä työläisten puolue sen johdosta, että sen lopullinen päämaali on yhdenmukainen työläisluokan etujen kanssa, kun taasen se on uhkana omistavien luokkien etuoikeuksille ja välittömille taloudellisille eduille. Tunnustaen, että ihmisten suureen enemmistöön ovat taloudelliset vaikuttimet vaikuttamassa, vetoavat sosialistit ensi sijassa työväenluokkaan ja yleensä sosialistipuolueet varsinaisesti saavatkin kannattajansa tämän luokan keskuudesta suurimmaksi osaksi.

Mutta työläiset eivät suinkaan ole sosialismin ainoat kannattajat. Sen rivejä alituisen kartuttavat keskiluokkien jäsenet ja suuri joukko ihanneihmisiä yhteiskunnan kaikista luokista. Nämä porvarilliset ihanneihmiset liittyvät

sosialistiseen liikkeeseen joko senvuoksi, että he huomavat sen ylevissä sosiaalisissa ihanteissa oikeuden ja vapauden toteuttamisen tai koska he ovat tulleet vakuutetuiksi sosiaalisen ja taloudellisen kehityksen nykyaikaisten pyrkimysten tieteellisen tutkimisen avulla sosialismin välttämättömyydestä. Teoreettisen sosialismin perustajat olivat tämänlaatuisia ihmisiä ja sosialistisen liikkeen johtajat kaikissa maissa ovat kohonneet etupäässä tämän luokan keskuudesta.

Sosialistinen liike ei astunut yleisen historian tante-reelle käytännöllisenä polittisena liikkeenä. Alussaan oli se ainoastaan filosofillinen koulu, joka joskus antautui sosiaalisiin pienoiskokeiluihin ja sekaantui varsinaisiin polittisiin liikkeisiin ainoastaan poikkeustapauksessa. V. 1848 Marx ja Engels vielä vakuuttivat, etteivät "kommunistit (nykyisen sosialistisanan asemasta käytetty silloinen nimitys) muodosta erityistä muille työläisluokan puolueille vastakkaista puoluetta" ja niinkin myöhään kuin v. 1867, kun Saksan alamaisille myönnettiin yleinen äänioikeus Pohjois-Saksan valtiopäivävaaleissa, mainitun maan sosialistit väittelivät vakavasti kysymyksestä, oliko heidän otettava osaa näihin vaaleihin vai jyrkästi hylättävä "Bismarckin lahja" ja kieltäydyttävä äänestämästä.

Syyt aikuisemman aikakauden sosialistien vastenmielisyyteen politikkaan ryhtymistä vastaan ovat aivan selvät.

Ensiksikin liike sen nykyisessä muodossaan oli vasta alussaan ja sen kannattajien lukumäärä oli vähäinen. Mutta juuri lukumäärä enemmän kuin mikään muu vaikuttaa polittisissa vaalitaisteluissa.

Lisäksi työläisten äänioikeus, luokan, jolta sosialistit etupäässä toivoivat kannatusta, oli useimmissa Europan

maissa suuresti supistettu. Saksassa yleinen mieskohtainen äänioikeus oli rajotettu voimattomien Pohjois-Saksan valtiopäivien vaaleihin, mutta tärkeimmät kunnallis- ja valtiovaalit perustuivat silloin kuten nytkin "kolmeluokkajärjestelmään",*) joka rajotti työväenluokan äänet alimpaansa, tai omaisuusjärjestelmään, jolla oli sama vaikutus.

Italiassa ja Belgiassa oikeus äänestykseen parlamentarisissa vaaleissa oli rajotettu kansalaisiin, jotka maksoivat vissin alimman määrän suoranaisia veroja, ja täyttivät omaisuusehdot, seurauksella, että edellisessä maassa v. 1879 oli ainoastaan 777 valitsijaa jokaista 100 täysikasvuista miehistä henkilöä kohti ja jälkimäisessä äänestäjät muodostivat ainoastaan 2 prosenttia väestöstä v. 1874. Samanlaiset olosuhteet olivat vallalla Hollannissa, Unkarissa, Itävallassa, Ruotsissa ja Norjassa. Englannissa vaalitaistelujen kustannukset olivat valitsijain suoritettavat, kuten ne ovat vielä nytkin ja olivat ne mahdottoman kal-

*) Vaalit "kolmiluokkajärjestelmän" mukaan tapahtuvat "ryhmittäin". Äänestäjät jaetaan kolmeen luokkaan: ensimmäiseen kuuluen suurimmat veronmaksajat, jotka maksavat kolmannen osan veroista; toiseen ne jotka maksavat toisen kolmanneksen veroista seuraavasti suurimmissa erissä ja viimeiseen koko muu osa kansaa. Jokainen luokka valitsee saman määrän edustajia konventsioneihin eli valitsijakokouksiin, jotka valitsevat neuvosmiehet eli edustajat. Lopputuloksena luonnollisesti aina on eduskunta, joka edustaa omaisuusetuja ja tuskin ollenkaan kansanjoukkoja.

Vuoden 1893 valtiopäivävaaleihin Preussissa otti osaa 5,989,538 äänestäjää. Näistä ainoastaan 210,759 muodostivat ensimmäisen luokan, toiseen kuului 722,633 äänestäjää, kun sensijaan kolmas luokka käsitti kaikki muut 5,056,146. Kahden ensimmäisen luokan 933,392 kansalaista voivat siten äänestyksessä täydellisesti voittaa köyhempien luokkien 5,000,000 kansalaista.

liita työläisille. (Viimeisten vuosikymmenien aikana vaalit useissa Euroopan maissa ovat jonkun verran parantuneet vapaamielisempään suuntaan).

Sitäpaitsi useimmissa maissa oli ainoastaan parlamentin alihuone valittava, jäsenyys ylempään huoneeseen oli useimmiten, kuten yhä on laita useimmissa tapauksissa, perinnöllinen tai nimityksillä täytettävä ja niiden huoneiden kokoonpano oli sellainen usein, että se tuhosi kaikki toiveet edistyvästä parlamentarisesta toiminnasta. Siten Italian ylihuone eli senaatti oli kokoonpantu kuninkaallisen perheen ruhtinaista ja muista kuningaskunnan arvohenkilöistä, jotka olivat yli 40 vuoden ikäisiä ja jotka kuningas valitsi arkkipiispojen, piispojen, kabinetin ministerien, amiraalien, kenraalien ja suurten veronmaksajain joukosta. Unkarissa ylähuoneen muodostivat 3 hallitushuoneen prinssiä, 31 roomalais- ja kreikkalaiskatolista kirkkoylimystä, 11 "lipunkantajaa", 57 lordiluutnanttia, 3 ruhtinasta, 219 kreiviä ja 81 paroonia. Mitä mahdollisuutta voi kansanvaltaisella alihuoneella olla yhteistointaan sellaisen kamarin kanssa!

Kaiken lisäksi aikuisemmilla sosialistijohtajilla oli vakavat epäilyt vaalitoiminnan vaikutuksista sosialistisen kannattajajoukon moraaliin. Parlamentariset vaalit, arvelivat he, voivat vaikuttaa ainoastaan vähän, jos ollenkaan, hyvää työväenluokalle, mutta ne voivat kääntää heitä pois kumouksellisen vastarinnan jyrkältä kannalta ja kasvatuksen ja taloudellisen taistelun suoralta polulta.

Mutta vielä enemmän kuin vaalitaistelun turmelevia vaikutuksia liikkeeseen sosialistit pelkäsivät parlamentarisen elämän vahingollisia vaikutuksia heidän puolueensa valittuihin edustajiin. He olivat halukkaita pitämään europalaisia parlamentteja rajotettuine mahtineen edustaja-

kokouksina, joiden päätehtävänä oli jäsentensä kehittäminen puhetaidossa; puhumisessa, ei vakuuttamiseksi, vaan loistamista varten ja sellainen puhuminen, arvelivat he, on omiaan kuolettamaan puhujan kumouksellisen mielialan ja alentamaan hänet ontoksi kansankiihottajaksi. Sen ajan katsantokannat parlamentarisen toiminnan tehokkuudesta olivat suuressa määrässä samanlaisia kuin mitä äskettäin esitti ranskalainen sosialistinen kirjottaja Paul Louis, joka sanoo:

“Koskaan ei ole mitään suurta päätöstä, joka kykenisi kiiruhtamaan historian kulkua, lähtenyt parlamentista. Parlamenteilla, olkootpa ne sitten valittuja yleisellä äänestyksellä, on samanlainen asema kuin akatemoilla; ne pitävät arvossa menneisyyttä, ne puolustavat olevia oloja; mielialansa, menettelytapojensa ja turhan täsmällisyytensä kautta ne pian lamauttavat kaikki toiminnan miehet, jotka voivat niihin tunkeutua.”*)

Yhä edelleen väittivät he, että sosialistiselle liikkeelle parlamentarinen toiminta ei koskaan voinut olla muuta kuin hyödyttöntä pilanäytelmää. Niinkauan kuin sosialistiset edustajat ovat vähemmistönä, ovat he voimattomia vaikuttamaan parlamentin toimiin ja kun puolue on kyllin vahva valitsemaan puhtaan enemmistön jonkun parlamentin jäsenistä, maa on kypsä sosiaaliselle vallankumoukselle ja parlamentin vaikeakäyttöinen koneisto tulee hyödyttömäksi.

Sitäpaitsi heidän jyrkkä ja jäykkä selityksensä luokkataisteluteoriasta saattoi heidät epäilemään keskustelujen ja yhteistoiminnan järkevyyttä vihollismielisten leirien edustajain kanssa yhteisessä neuvostossa. “Wer mit Fein-

*) “L’Avenir du Socialisme”, siv. 72 ja 73.

den parlamentelt, parlamentirt, wer parlamentirt paktrit!" selitti jyrkästi Saksan sosialidemokratian vanha johtaja Wilhelm Leibknecht.*)

Mutta näiden mahdollisten haittojen vastakohtana sosialistien oli otettava huomioon seuraavat polittiset ja parlamentariset toiminnan piirteet asiansa todellisina etuisuuksina.

Pontevien vaalitaistelujen ajat ovat tavattoman sopivia sosiaalisten, taloudellisten ja polittisten teoriain keskusteluille; senvuoksi ne tarjoavat erinomaisen tilaisuuden sosialismin levittämiseksi kansan laajojen joukkojen keskuudessa ja tämä tilaisuus kasvaa suuresti, jos sosialismi tehdään yhdeksi suoranaisista taistelukysymyksistä. Eivätkä polittiset taistelut ole ainoastaan tärkeitä sosialismin levittämistävälineitä, vaan ovat ne myöskin hyödyllisiä ajottaisina sosialististen voimien katsastuksina. Äänien paljous, jonka sosialistit saavuttavat yleisissä vaaleissa on yhtenä varmimmista edistyksen mittajista, jonka liike on saavuttanut jokaisen maan väestön keskuudessa eikä mikään kiihdytä kasvua niin suuresti kuin todistus kasvusta. Lisäksi parlamentti on puhujalava, josta kansan edustajat eivät puhu ainoastaan virkatovereilleen, vaan varsinaisesti koko kansalle ja sosialistiedustajille annetaan siten harvinainen tilaisuus levittää puolueensa periaatteita suurella mittakaavalla.

Sosialistipuolueen käytännöllisenä päämääränä on lisätä hallitusmahdin valtaaminen työväenluokan käsiin niin että se voisi muuttaa valtion luokkariiston välineestä

*) "Ueber die politische Stellung der Sozialdemokratie", siv. 12. Suomeksi kuuluu lauselmä: "joka vihollisen kanssa keskustelee, neuvottelee, joka neuvottelee, tekee sopimuksia."

ko-operativiseksi yhteiskunnaksi. Mutta työväenluokka ei voi suorittaa näitä tehtäviä, ellei se ole hyvin järjestetty vallisesti eivät ole erittäin radikaalisia eivätkä äkillisiä. Jo käytännöllinen polittinen toiminta on parhaiten omiaan antamaan sille järjestymisen ja harjotuksen.

Ja lopuksi sosialistit eivät suinkaan halveksi kaikkia osittaisia parannuksia ja parlamentarinen toiminta avaa heille tilaisuuden vaatimaan ja mahdollisuuden toimeenpanemaan työväenluokalle todellisesti hyödyllisiä parannuksia.

Ylläluetellut olivat epäilyjä ja kysymyksiä, puolin ja toisin, jotka kohtasivat sosialisteja heidän polittisen uransa kynnyksellä ja sillä aikaa kun johtajat väittelivät kysymyksen teoreettisesta puolesta, kansa kuten tavallisesti käytännöllisissä kysymyksissä ratkaisi sen ja kuten tavallista, ratkaisi sen oikein. Sosialistit antautuivat politiikkaan noudattaen kansanjoukkojen vaistoa pikemmin kuin seurasivat johtajiensa järkipäisiä mietiskelyjä.

Sosialistipuolueen vaalitavat.

Jokaisen puolueen menettelytapojen ja politikan täytyy välttämättömästi olla sellaista, että se parhaiten takaa sen polittisen menestyksen vissinä aikana ja vississä paikassa. Niiden täytyy olla muodosteltuja vastaamaan jokaisen maan ja aikakauden erityisiä oloja. Polittiset menettelytavat eivät koskaan ole muuttumattomia eivätkä ne edes ole yhtä pysyväisiä kuin polittiset ohjelmat. Mutta vaikkakin polittisen puolueen menettelytavat ovat vaihtelevia ja muuttuvaisia, sellaiset vaihtelut ja muutokset tavallisesti eivät ole erittäin radikaalisia eivätkä äkillisiä. Jo-

kaisen puolueen politikan täytyy viime kädessä olla määrätty ja alistettu sen päätarkotusten ja päämäärien, sen puolueohjelman mukaiseksi ja niin kauan kuin viime mainittu on voimassa, edellinen muuttuu ainoastaan vähän.

Nämä yhteiset puoluepolitiikan periaatteet soveltuvat sosialistipuolueeseen vielä voimakkaammin kuin muihin puolueisiin. Sosialistinen puolueohjelma on ainoa poliittinen ohjelma, joka on varsinaisesti sama pääpiirteissään ja tärkeimmissä kohdissaan kaikissa sivistysmaissa; sosialismin päätehtävinä eivät ole paikalliset eikä väliaikaiset parannukset, vaan pysyväinen ja radikaalinen sosiaalinen uudelleenluominen; sosialistiset sodankäyntitavat eivät ole kehittyneet satunnaisista ja ohimenevistä oloista, vaan yleisistä ja lujasti vakaantuneista sosiaalisista ja taloudellisista suhteista; senvuoksi sosialististen toimintatapojen pääkohdat tulevat olemaan varsinaisesti samanlaisia ja määrättyjä niinkauan kuin nykyinen sosiaalinen järjestelmä kestää. Ja tosiasiasa me huomaamme, että vaikka sosialistisen politikan ja toimintatapojen yksityiskohdat vaihtelevat jokaisessa maassa, sen tärkeimmät piirteet ovat samat kaikkialla ja ovat muuttuneet vain vähän sitten aikojen, jolloin sosialistipuolue ensi kerran antautui käytännölliseen politikkaan.

Silmiinpistävin piirre kaikista sosialistisista toimintatavoista on puolueen poliittinen eristyminen, sen vastenmielisyys sulautua tai yhtyä muihin puolueisiin vaalitaisteiluissa. Sosialistipuolue tavallisesti tekee itsenäiset nimitykset julkisia virkoja varten välittämättä välittömän menestyksen toiveista vaaleissa. Sääntönä on, ettei se yhdy toisiin puolueisiin yhteisessä vaalilistassa, ettei se nimitä ei-sosialistista omalle listalleen, ettei se kannata muiden

puolueiden kokelaita ja etteivät sen jäsenet ota vastaan nimityksiä eikä edes tunnustusta muilta puolueilta.

Tällä edistymispolitiikalla on hyvät syynsä. Teoriassa se on loogillinen ja erottamaton seuraus luokkataisteluo-
pista. Tältä kannalta katsoen ei mitään etujen yhteyttä, ainakaan tavallisissa oloissa, voi olla sosialistipuolueen, joka taistelee nykyisten olojen kukistamiseksi, ja eri omistajaluokkien puolueiden välillä, joiden edut vaativat niiden säilyttämistä. Polittinen liitto sosialistipuolueen ja minkä muun puolueen välillä tahansa voidaan saavuttaa siten sovittelujen pohjalla, joka välttämättömästi sisältää sosialismin tärkeimpien periaatteiden salaamisen tai hylkäämisen. Ja sosialistipuolue on poikkeuksetta häviöjä tällaisissa liittoutumisissa. Kokemus on runsaasti todistanut, että milloin omistajaluokkien puolue on pyytänyt työväenluokan poliittista yhteistoimintaa, viimeainittua on, harvoja poikkeuksia lukuunottamatta, edellinen käyttänyt kissankäpälänä edistämään omia luokkaetujaan. Työväenluokka ei ole koskaan saavuttanut mitään huomattavaa eikä pysyväistä etua sellaisesta epäloogillisesta liitosta, vaan on tämä usein aiheuttanut turmiota ja hajaannusta sen riveissä. Useita nuoria ja lupaavia kumouksellisia liikkeitä on vihollinen tukahduttanut sellaisten sovintojen kautta ja lukuisien lyhytikäisten poliittisten työväenliikkeiden kohtalo Yhdysvalloissa on vahvana todistuksena tämän väitteen totuudesta. Eikä myöskään pyytämätön porvarillisten puolueiden kannatus ole aina ilman vaaraa sosialismille politikassa. Sosialistiehdokkaat, jotka ovat tulleet valituiksi ei-sosialististen äänien avulla, hiljaisuudessa omistavat itselleen vissejä siveellisiä velvollisuuksia tätä äänestäjälukkaa kohtaan ja valittuina he voivat harvoin säilyttää puhtaasti sosialistisen edustajan peräänan-

tamatonta kantaa. Sosialistit ovat senvuoksi taipuvaisia hylkäämään sellaisen polittisen kannatuksen arvellen roomalaisen runoilijan tavoin: "Time Danaos et dona ferentes" — minä pelkään kreikkalaisia heidän lahjoja tuodesaankin.

Kaikesta tästä huolimatta sovintojahieromattomien sosialististen toimintatapojen sääntö, kuten jokainen muukin inhimillinen käytöksen ohje, ei ole kokonaan vapaa poikkeuksista. Sitä noudatetaan yleensä jyrkimmin ja taipumattomimmin sosialistisen liikkeen aikuisimpina päivinä jokaisessa maassa, jolloin liike ei vielä ole ehtinyt puhtaasti teoreettisen herätystyön kannalta eikä vielä ole tullut todelliseksi tekijäksi käytännöllisessä politikassa.

"Mitään toivetta ei ole sovitteluihin niinkauan kuin puolueen koko toiminta supistuu suulliseen tai kirjalliseen herätystyöhön ja puhtaasti teoreettiseen puolueperiaatteiden puolustamiseen, joka pelastaa ne minkään vieraan aineksen tartunnalta," huomauttaa S. Kotljarevski.*)

Voidaanpa edelleen lisätä, ettei sovinnolliseen politikkaan sosialistisen liikkeen aikuisimpina aikoina ole ainoastaan vähintäkään oikeutusta, vaan lisäksi kaikki syyt ovat sitä vastaan. Niinkauan kuin tieteelliset teoriat tai sosialistiset filosofiat ovat uusia, ovat aina niiden uudet ja silmiinpistävät piirteet, jotka erottavat ne hyväksytyistä teorioista ja filosofioista, juuri ne, jotka saavuttavat suurinta painoa. Ja vasta sitten kun sellaiset uudet teoriat tai filosofiat saavuttavat verrattaisen levenimisen tai kannattajajoukon, joutuvat niiden pääväitteet seikkaperäisemmän ja arvostelevan tutkimuksen alaisiksi ja niiden ar-

*) "Partii i Nauka", Poljarnaja Svesdan tammikuun numerossa v. 1906.

vo ja poikkeukset huomatuiksi. Uusien aatteiden perään-antamaton ja arvostelematon ajaminen on hyödyllistä, vieläpä välttämätöntäkin yleiselle leviämislle niiden aikuisimpina kausina. Ja sellaisille uusille aatteille perustetulle käytännölliselle liikkeelle on sitäpaitsi erityisesti eduksi varjella alkuperäistä puhtauttaan ja täydellistä itenäisyyttään sen synnyn tai muodostumisen vaikeana hetkenä, sillä silloin voi se helpommin kääntyä tai sulautua vieraisiin aineksiin.

Mutta sosialistisen liikkeen levetessä ja sosialistipuolueen varttuessa ilmaantuu uusia kysymyksiä. Kun puolue tulee kyllin lukuisaksi muodostaakseen tärkeän tekijän politikassa ja parlamentissa jossain maassa, mutta ei kyllin lukuisaksi vallitakseen niitä omin voiminsa, tulee kiusaus saada puolelleen muiden edistyspuolueiden kannatusta jonkun välittömän parannuksen aikaansaamiseksi suureksi. Kärsimättömiä huutoja kohotetaan puolueen keskuudessa vaatien poliittisten liittojen tekemistä sellaisia tarkoituksia varten ja kohtaavat ne varottavia ääniä vanhoillisempien johtajien taholta, jotka itsepintaisesti pyyttelevät luokkataistelutoimintatavoissa.

Miten menettelevät sosialistit yleensä tässä uudessa asemassa?

Edellisessä luvussa me huomautimme, että nykyisessäkin luokkavaltiossamme on olemassa vissejä poliittisia tiloja, joissa muuten vihamielisten luokkien välittömät edut voivat satunnaisesti yhtyä.

Feodalisalkuisissa maissa on yleensä edistysmielisten porvarien ja työväenluokan yhteisten etujen mukaista poistaa jällelläolevat feodaliset jätteet heidän maansa sosiaalisesta ja poliittisesta rakenteesta, koska sellaiset jätteet ovat usein esteenä kaikelle sosiaaliselle edistykselle

ja maissa, joissa on voimassa rajoitettu, enemmistö tai ehdollinen äänioikeus, radikaleilla, vapaamielisillä ja sosialistipuolueilla on joskus yhteistä etua äänioikeuden laajentamisesta.

Yleisen äänioikeuden laajentaminen erityisesti on mitä tärkeintä sosialistipuolueelle, koska viimeainittu tuskin voi saavuttaa minkäänlaista polittista menestystä, vielä vähemmän vallata maan polittista mahtia ilman yhtäläistä ja yleistä äänioikeutta.

Tällainen asiointila on avoimena kysymyksen ratkaisulle. Sosialistit usein liittyvät yhteen muiden edistyspuolueiden kanssa näiden yhteisten tarkotusten saavuttamista varten; he liittyvät ainoastaan harvoin muita tarkotuksia varten.

Ferdinand Lassalle, Saksan sosialidemokratisen puolueen perustaja, määrittelee ehdotetun puolueen toimintatapoja kuuluisassa "avoimessa kirjeessään", joka oli osotettu Leipzigin työläisille v. 1863, seuraavin sanoin:

"Työväenluokan on muodostettava itsensä itsenäiseksi polittiseksi puolueeksi ja vaadittava yleistä, tasa-arvoista ja suoranaista äänioikeutta, joka on mainitun puolueen tunnussana ja peruslause... Sen on tunnettava ja muodostettava itsensä kokonaan erityiseksi ja edistys- (vapaa-mielisestä) puolueesta erotetuksi puolueeksi; sen on kuitenkin kannatettava edistyspuoluetta niissä kohdissa ja kysymyksissä, jotka ovat näille molemmille puolueille yhteisiä, mutta käännettävä selkensä sille ja varsinaisesti vastustettava sitä niinpian kuin se hylkää nämä edut."*)

Kun Englannin parannusliitto (Reform League) perustettiin hankkiakseen paljon kaivattuja parannuksia par-

*) Ferdinand Lassallen "Reden und Schriften", siv. 413

lamentarisessa vaalitivassa, ottivat Karl Marx ja muut kansainvälisen työväenliiton ylineuvoston jäsenet pontevasti osaa tämän liiton keskusteluihin yhdessä muiden poliittisten edistyspuolueiden porvarillisten jäsenten kanssa ja Belgiassa, Tanskassa ja Ruotsissa on sosialistipuolue eri kertoja muodollisesti yhtynyt poliittisiin liittoihin muiden puolueiden kanssa yhteisestä puolueohjelmasta äänioikeuden laajentamiseksi.

Mutta kaikki sellaiset sosialistiset liitot porvaripuolueiden kanssa, joko ne sitten ovat tehtyjä äänioikeusparannuksen saavuttamiseksi tai muita poliittisia tarkoituksia varten, eivät koskaan ole pysyviä. Ne ovat tehtyjä ainoastaan erityistarkotusta varten ja hajotetaan ne niinpian kuin tämä tarkoitus on saavutettu.

“Me sosialidemokratit”, sanoi Bebel kansainvälisessä sosialistisessa kongressissa Amsterdamissa v. 1904, “olemme kyllin avaramielisiä ottaaksemme vastaan vastustajitamme kaikki myönnytykset, joita me voimme heiltä saada, kun he tarjoavat meille jotain todellista hyötyä saadaksensa meidän kannatuksemme tänään hallitukselle, huomenna vapaamielisille puolueille, ylihuomenna keskustan puolueelle, joka tekee erityisen tarjouksen työläisten äänistä. Mutta tuntia myöhemmin taistelemme me heitä kaikkia, keskustaa, hallitusta ja vapaamielisiä vastaan pysyväisinä vihollisinamme. Pohjatonta kuilua, joka erottaa meidät hallituksesta samoin kuin kaikista porvarillisista puolueista, ei unohdeta minutiksikaan.”*)

Maissa, joissa ehdoton enemmistö vaaditaan parlamentin vaaleissa ja uusi äänestys siten usein tulee välttä-

*) “Sixième Congrès Socialiste International”, Comptes-Rendus Analytiques, siv. 88.

mättömäksi päättäkseen vissien piirien valitusta edustajasta, sosialistipuolueet usein tekevät sopimuksen muiden puolueiden kanssa yhteisten kokelaitten kannattamisesta muiden puolueiden kokelaita vastaan toisessa äänestyksessä. Vaikka puolustus tälle nähtävälle poikkeukselle sovittelemattomista sosialistisista toimitavoista on täysin selvä, ovat Saksan ja muiden maiden sosialistipuolueet kerta toisensa jälkeen koettaneet poistaa tätä tapaa, mutta vähäisellä menestyksellä; sosialistiäänestäjät säännöllisesti haluavat käyttää äänioikeuttaan kaikissa tilaisuuksissa ja äänestämästä pidättymisen tunnussana jossain vaalissa ei ole koskaan saavuttanut heidän yleistä hyväksymistään.

Yhdysvalloissa, joissa ei ole olemassa mitään poliittisia tai taloudellisia jätteitä feodali järjestelmästä, tuskin mitään rajotuksia yleiselle mieskohtaiselle äänioikeudelle eikä mitään toista äänestystä vaaleissa, ei näytä olevan mitään syytä tai puolustusta poikkeukseen yleisestä sosialistisesta ehdottoman itsenäisen politikan periaatteesta ja Amerikan sosialistit ovatkin todella kaikissa tilaisuuksissa julistaneet vastustavansa kaikenmuotoista poliittista liittymistä tai yhteistoimintaa muiden puolueiden kanssa.

Sosialistipuolueen parlamentariset toimitavat.

Sosialistien ensimmäistä astumista parlamentarisen politikan alalle kuvailtiin samallaisella epäluulolla ja epäroimisella, kuin mikä oli huomattavissa heidän aikuisemmin vaalitaisteluihin ryhtyessään.

Siten, kun ensimmäiset sosialistit valittiin vanhoille Pohjois-Saksan valtiopäiville, niinkin terävä puoluejohtaja kuin Wilhelm Liebknecht kannatti puhtaasti kielteistä kan-

taa sosialististen edustajien puolelta parlamentin varsinaiseen työhön nähden. "Minun personallisena mielipiteenäni oli," sanoi hän, "että meidän valittujen edustajiemme olisi mentävä parlamenttiin vastalauseineen ja poistuttava heti, luovuttamatta kuitenkaan valtakirjojaan. Näine mielipiteineni jäin minä vähemmistöön; päätetyksi tuli, että kansanvaltaisuuden edustajat voivat käyttää jokaista tilaisuutta, jonka he voivat nähdä soveliaaksi osottaakseen "valtiopäiville" kielteisen ja vastustavan kantansa, mutta että heidän oli pysyteltävä erillään kaikista käytännöllisistä parlamentarisista käsittelyistä, koska osanotto sellaisiin käsittelyihin sisältäisi tunnustuksen Pohjois-Saksan liitolle ja Bismarkin politikalle ja voisi himmentää sitä tosi-seikkaa, että taistelut "valtiopäivillä" olivat ainoastaan teennäisiä taisteluja ja paljasta pilanäytelmää."*)

Kielteisissä menettelytavoissa pysyttiin vahvasti kahden Pohjois-Saksan valtiopäivien istuntokauden aikana, mutta jo seuraava istuntokausi näki tavattoman poikkeuksen tästä jyrkästä säännöstä, kun useampia sosialistisia edustajia otti puheenvuoron ensimmäisessä parlamentarisessa väittelyssä hallituksen työsäädösasiassa. Ja sosialistiset toimitavat parlamentarisesta kieltäytymisestä ovat senjälkeen vähitellen mutta varmasti antaneet tietä valppaan ja pontevan parlamentarisen toiminnan katsantokannalle. Euroopan parlamenttien sosialistiset edustajat ovat säilyttäneet sovinnottoman "kielteisen ja vastalause" kantansa varsinaisesti melkein yksinomaan hallitustensa menoarvionkysymyksissä; he äänestävät melkein yhdenmukaisesti nit-

*) "Ueber die politische Stellung der Sozialdemokratie", siv. 12. Vertaa myös Robert Hunterin "Socialists at Work", siv. 221.

tä vastaan väittäen, että työväenluokan edustajina eivät he voi johdonmukaisesti myöntää kapitalistisille hallituksille varoja luokkavaltion ylläpitämiseksi, joka melkein kaikissa tapauksissa käsittää myös seisovan armeijan.*) Kaikissa muissa asioissa kuitenkin Euroopan parlamenttien sosialistiset ryhmät ovat toimeliaimpien ja valppaimpien ryhmien joukossa: sosialistiset edustajat eivät koskaan väsy esittämään lakiehdotuksia työläisten sosiaalisten, poliittisten ja aineellisten olosuhteitten parantamiseksi, kapitalistisen riiston rajottamiseksi ja todellisen sosiaalisen kehityksen edistämiseksi.

Siten Ranskan sosialistipuolueen konventionissa, joka pidettiin Reimsissä v. 1903, puolueen parlamentariset edustajat ilmoittivat, että edellisen parlamentin istuntokauden aikana he eivät olleet esittäneet vähempää kuin 46 lakiehdotusta, joiden pääkohdat käsittelivät seuraavia aiheita: takuu äänestyksen salaisuudesta ja vapaudesta; kirkollisen menoarvion hylkääminen; vanhuuden vakuutus; irtolaislakien kumoaminen; sokerin jalostusmonopoli; työlakien säätäminen; truckin-järjestelmän**) poistaminen; hallituksen ja kuntien palveluskunnan oikeus lakoihin; yksityisten paikanvälitystoimistojen poistaminen; ammattiunioita koskevien lakien muuttaminen; seisovan armeijan poistaminen; työdepartementin perustaminen; alote- ja yleisäänestysoikeuden käytäntöönottaminen lain-

*) Viime aikoina on Saksan sosialidemokratisen puolueen riveissä kehittynyt vahva vastarinta puolueen vanhan vastustuksen jatkamista vastaan valtion menoarviota vastaan.

**) Järjestelmä, jonka mukaan palkanmaksussa käytettiin maksulippuja, jotka velvottivat työläisen ostamaan tarpeensa määrätystä kaupasta y. m. s.

laadinta-asioissa; metsästys ja kalastusvapaus ja työläisten vakuutus tapaturmia vastaan.*)

Saksan valtiopäivien istunnossa 1900—01 sosialidemokratisen puolueen edustajat esittivät lakiehdotuksia teollisuusosoikeuksia koskevan lain muuttamisesta; vuokrakasarmien valvonnasta ja tarkastamisesta; kansallisen työdepartementin ja kansallisen tehdastarkastustoimiston perustamisesta; kaikkien teollisuus, kauppa ynnä muilla aloilla ja toimissa työskentelevien työpäivän supistamisesta kymmentuntiseksi; alle 14-vuotisten lasten työn kieltämisestä; työläisnaisten laillisen suojaamisen laajentamisesta etenkin raskauden tilassa ja lapsivuoteessa oleviin nähden; valkeaa fosforia sisältävien tulitikkujen valmistamisen, maahan tuonnin ja maasta viennin kieltämisestä; kokous, järjestymis- ja yhtymisvapauden laajentamisesta; painovapauden laajentamisesta ja takaamisesta; majesteettirikosjuttujen poistamisesta; parlamentin jäsenten turvallisuudesta vangitsemista vastaan parlamentarisen istunto-kauden aikana; keisarillisen kanslerin saattamisesta vastuunalaiseksi valtiopäiville ja parlamentaristen vaalipiiriin uudelleen jakamisesta väestön lisääntymisen mukaisesti.**)

Olemme valinneet nämä esimerkit ehdotetusta sosialistisesta lainsäädännöstä kahdesta maasta, joissa sosialistiset edustajakuntaryhmät ovat vanhimmat ja niillä on ollut aikaa vakaantua määrättyihin parlamentarisiin toimi-

*) "Parti Socialiste de France", Compte-Rendu du Deuxième Congrès National, Tenu à Reims, September 27—29, 1903, siv. 28.

***) "Protokoll über die Verhandlungen des Parteitages der Sozialdemokratischen Partei Deutschlands", abgehalten zu Lübeck, September 22—28, 1901, siv. 77,

tapoihin, syystä, että näiden esitettyjen toimenpiteitten laaja ja vaihtelevainen ala on ominaista sosialistiselle toiminnalle kaikissa Euroopan muiden maiden parlamenteissa. Paitsi mainitunlaatuisia esitettyjä lakeja on lukuisia muitakin radikaalisia toimenpiteitä, joita sosialistit kannattavat yhdenmukaisesti ja itsepintaisesti parlamenteissa, näiden joukossa ollen sellaiset, jotka säätävät asteettaisen tulo- ja perintöveron.

Mutta lainsäädännöllisiin aloteyrytyksiin eivät sosialistien parlamentariset toimet suinkaan supistu. Sosialistiset edustajat ottavat osaa kaikkien sosiaalisesti tärkeiden lainsäädännöllisten toimenpiteitten keskusteluihin, joita esittävät hallitus tai muut puolueet, kannattaen tai vastustaen niitä tai vaatien niissä muutoksia, esitetyn toimenpiteen luonteen mukaisesti; he käyttävät täydellisesti ja joskus erittäin tehokkaasti oikeuttaan tehdä välikyselyjä hallitukselle sen toiminnasta, kannasta tai aikeista yleisissä asioissa tai tapahtumissa; he ottavat vastaan jäsenyyksiä eri parlamentarisissa valiokunnissa ja ottavat yleensä osaa kaikkeen yksityiskohtaiseen toimintaan parlamenteissa. Siten sosialistien kanta varsinaiseen toimintaan nähden parlamenteissa on muuttunut perinpohjaisesti muutamien viimeisten vuosikymmenien aikana eikä muutos suinkaan ole ollut mielivaltainen, vaan on sen aiheuttanut sosialistisen liikkeen kasvanut polittinen mahti. Liike voi kyllä säilyttää puhtaasti kielteisen ja arvostelevan kannan niin kauan kuin se on lukumäärältään heikko ja polittisesti merkityksetön. Mutta kun liike kasvaa voimassa ja laajuudessa ja vähitellen muuttuu tunnustetuksi sosiaaliseksi ja polittiseksi mahdiksi, ei se voi kauempaa pysytellä arvokkaan matkan päässä nykyisen teollisuus- ja polittisen elämän varsinaisista ja käytännöllisistä taisteluista -- se

tulee pakotetuksi itse näiden taistelujen keskustaan ja se-kaantuu kaikkiin sen yksityiskohtiin: sen kehitys tulee yhä pontevammaksi ja ryntäävämmäksi, sen ohjelma ja käytännölliset toimet yhä seikkaperäisemmiksi ja lajitellummiksi.

V. 1867, kun Liebknecht ja hänen kannattajansa ensi kerran muodostivat parlamentarisen kieltäytymisen jyrkän ohjelmansa, Saksa oli ainoa maa, jolla oli sosialistisia edustajia parlamentissa ja näiden edustajien lukumäärä oli kahdeksan. Nykyisin, neljäkymmentä vuotta myöhemmin, sosialistipuolueilla on yli 400 edustajaa kuudentoista Euroopan maan kansallisissa parlamenteissa ja lukuisat määrät edustajia pienemmissä lainlaatijakunnissa ja kunnallisneuvostoissa kaikkialla yli koko maailman.

Sosialistiset edustajat jokaisessa maassa muodostavat erinäisen ja itsenäisen parlamentarisen ryhmän, mutta he kannattavat vapaasti muita puolueita parlamenteissa sellaisissa esityksissä ja toimenpiteissä, joiden he katsovat olevan työväenluokan etujen mukaisia tai edistävän todellista sosiaalista kehitystä. Erotus sellaisen poliittisen parlamentarisen yhteistoiminnan ja yhteistoiminnan tai liittymisen kanssa vaalitaisteluissa on selvä. Parlamentissa äänestetään kokonaisista ja yksityisistä kysymyksistä aika ajoin; jokainen puolue päättää kantansa määrättyssä kysymyksessä yleisten näkökantojensa ja valitsijajoukkonsa etujen mukaisesti ja puolueet, jotka omaksuvat samanlaisen kannan, luonnollisesti äänestävät ja toimivat yhdessä tässä erityisessä kysymyksessä. Mitään sovintoa tai varsinaista sulautumista ei sisälly tähän menettelyyn. Sosialistit parlamentissa usein hyväksyvät ja kannattavat sovintoehtoisia toimenpiteitä, mutta ainoastaan tapauksissa, joissa nämä toimenpiteet sisältävät ainakin jotain todellis-

ta etua heidän asialleen; he eivät antaudu poliittisen kaupan harjoittamiseen, jonka kautta puolue antaa kannatuksensa jollekin toimenpiteelle, jota se muuten vastustaisi, saadakseen samallaista kannatusta lempiesityksillä toiselta puolueelta.

Myöskään eivät sosialistiset edustajat parlamenteissa tee pysyväisiä tai vakituisia liittoja toisten puolueiden kanssa mitään tarkotusta varten.

Kun kuuluisa "bloc republicain" muodostettiin Ranskan parlamentissa puolustus- ja hyökkäysliitoksi monarkisteja ja vanhoillisia vastaan, jotka joutuivat eturintamaan voimakkaan Dreyfusvastaisen kiihotuksen kautta, yhtyi yksi siipi sosialistista ryhmää, kohtuulliset eli opporunistit, "blociin". Mutta menettely osottautui niin vastenmieliseksi Ranskan sosialisteille ja kohtasi niin jyrkkää tuomiota muiden maiden sosialistien puolelta, että se pian hylättiin.

Toinen ja paljon enemmän väittelyä synnyttävä kohta parlamentarisista toimintatavoista ilmeni Euroopan sosialisteille äskeisvuosina. V. 1899 Ranskan "radikalinen" pääministeri Waldeck-Rousseau antoi kauppaja teollisuusministerin salkun sosialistiselle edustajalle Etienne Millerandille ja siten ensi kerran nykyaikaisen politikan historiassa sosialistista tuli täysivaltainen kabinetin ministeri. Tapaus tuli yllätyksenä Ranskan sosialisteille samoin kuin sosialisteille kaikissa muissakin maissa ja Millerandin Waldeck-Rousseaun ministeristöön astumisen järkevyyttä tai ottaen huomioon asiaankuuluva yleinen periaate, sosialistisen osanoton järkevyyttä porvarillisessa hallituksessa antoi joksikin aikaa mitä tärkeintä keskustelunaihetta sosialistiselle sanomalehdistölle ja kaikille sosialistisille puoluepiireille.

Millerandin kannan puolustajat, jotka tultiin tuntemaan "ministerisosialistien" nimellä, näkivät sosialistien astumisessa maan hallitukseen osittaisen "hallintomahdin valtaamisen" saavutuksen, joka on kaikkien sosialististen puolueiden lopullisena päämääränä. Ministerinsalkun tarjominen sosialisteille, arvelivat he, ei ole vapaa lahja hallituksen taholta; se on siltä puolueen kasvavan mahdin kautta pakotettu tunnustus. Se on yhtä laillinen poliittisen valloituksen aihe, kuin on sija parlamentissakin ja sosialistit vallattuaan itselleen tällaisen korkean aseman maan asioiden hallituksessa osottautuisivat epäjohdonmukaisiksi ja heikkovoimaisiksi, jos he välttelisivät sen vastuunalaisuuksia sensijaan että he käyttäisivät hyväkseen sen tarjoomaa suurta tilaisuutta asiansa edistämiseksi.

Toisaalta Ranskan ja muiden maiden sosialistisen liikkeen äärimäinen radikalinen siipi oli kokonaan vastustavalla kannalla sosialistien osanottoon nähden porvarillisessa hallituksessa missään suhteessa. Keskittyneen valtion hallitusmahtia, selittivät he, ei voida vallottaa palotain. Niinkauan kuin vallitsevat edut parlamentissa ovat kapitalistisen luokan etuja, on hallituksen yleensä oltava luokkahallitusta, jota hoidetaan omistajaluokkien etujen mukaisesti ja vastoin omistamattomia luokkia ja sellaisen hallituksen sosialistinen jäsen tulee pakostakin porvariston välineeksi sen taisteluissa työläisiä vastaan. Sosialistipuolue ei voi voittaa mitään varsinaista hyötyä sen yhden edustajan jäsenyydestä porvarillisessa ministeristössä, mutta se voi kärsiä arvaamatonta vahinkoa ottamalla hartioilleen vastuunalaisuutta vihollishallituksen toimista.

Ulkopuolella Ranskaa olevien sosialistien suuren joukon katsantokannat tässä mutkikkaassa kysymyksessä on erinomaisesti julkituonut Karl Kautsky eräässä kirjeessään Ranskan "ministerisosialistiselle" sanomalehdelle, *Petite Republique*:

"Kysymys, onko ja missä määrin sosialistisen köyhälistön otettava porvarilliseen hallitukseen", kirjottaa hän, "on kysymystä toimintatavoista, johon on vastattava eri tavalla eri maissa ja eri aikoina ja johon minä en uskalla vastata jyrkin ja ehdottomin sanoin.

Sveitsissä ja Englannissa sellainen osanotto näyttäisi minusta mahdolliselta; Saksassa olisi sellainen ulkopuolella kysymystä.

Mutta juuri senvuoksi, etten voi antaa ehdotonta vastausta, minä en voi väittää, että luokkataistelun periaate estäisi sosialistia astumasta porvarilliseen ministeristöön *kaikissa olosuhteissa*.

Tavallisissa oloissa sosialisti, joka tunnustaa luokkataistelun, on yhtä vähän taipuvainen astumaan porvarilliseen ministeristöön kuin jumalankieltäjä papilliseen ministeristöön tai tasavaltalainen bonabartistein ministeristöön. Hänen toiminnallaan sellaisessa ministeristössä ajan pitkään olisi tuskin muuta tulosta kuin että se turmelisi ja häpäisisi häntä ja hänen puoluettaan.

Mutta minä en tahdo sanoa, ettei voisi olla *poikkeustapauksia*, joissa voi olla oikein sosialistien joskus harjottaa yhteistoimintaa jotain *määrättyä tarkotusta* varten porvarillisten kansanvaltaisten kanssa samassa hallituksessa yhteistä vihollista vastaan rikkomatta luokkataistelun periaatteita. Sellaiset kokeilut tulevat todella aina olemaan vaarallisia, mutta olemassa voi olla vissejä asiaintiloja, jotka oikeuttavat niihin",

Millerandin kokeilu on riittävästi todistanut, ettei poikkeustapausta, josta Kautsky puhui, ollut olemassa hänen tapauksessaan ja ensimmäinen sosialistin virallinen ura on yleensä vahvistanut "anti-ministerisosialistein" epäilykset. Sosialistipuolueet Ranskassa ja muissa maissa ovat nykyisin hyväksyneet järkähtämättömän menettelytavan yhdenmukaisesti ministeristön jäsenyydestä kieltäytymisestä ja vaikka nykyisin on olemassa kaksi sosialistista ministeriä Ranskassa (Briand ja Viviani) ja yksi Englannissa (John Burns), kieltävät näiden maiden sosialistipuolueet kaiken yhteyden heidän kanssaan tai vastuunalaisuuden heidän puolestaan. Viviani ja Burns olivat lakanneet olemasta sosialistipuolueen jäseniä kauan ennen kuin he ottivat vastaan ministerinsalkkunsu ja Briand karkotettiin ehdottomasti puolueensa jäsenyydestä niin pian kuin hän astui ministeristöön. Kuvauksena vallitsevasta muodista nimittää socialisteja ministeristövirkoihin on huvittavaa mainita, ettei tsaari Nikolai II:nkaan voinut pidäytyä tarjoomasta huomattulle suomalaiselle sosialistille, mr. J. K. Karille senaattorin paikkaa Suomen senaatissa. Mr. Kari, ennemmin Suomen sosialistipuolueen sihteeri, otti vastaan tarjouksen ja tuli nopeaan erotetuksi puolueesta.

"Miten omituiseen asemaan porvarillinen tasavaltamme onkaan joutunut nykyään", huudahtaa Jean Jaures, "kun ministeristöt eivät voi elää kutsumatta mukaan socialisteja, vaikka socialistit puolueena päättävästi kieltäytyvät ottamasta vastaan virkatointa; kun tasavaltalainen enemmistö ei ainoastaan käänny mallisocialistiemme puoleen saadakseen aikaan tarvittuja parannuksia, vaan myös turvautuu kumouksellisen sosialismin luopioihin pannakseen voimaan tehokkaita toimenpiteitä päälletunkevia vihollisia vastaan! Kolmas tasavalta käyttää toiminnan miehiämme vieläpä peppureitammekin!

Sosialismin polittiset saavutukset.

Sosialistipuolueiden käytännöllinen poliittinen toiminta on yleensä aivan nuorta. Saksan sosialidemokratit ryhtyivät ensimmäiseen vaalitaisteluun v. 1867, mutta lähes kahdenkymmenen vuoden ajan olivat he melkein yksin sosialistisen politikan tantereella. Pulpahtavia yrityksiä vaalitaistelun alalla tekivät sosialistit Hollannissa vuodesta 1880 alkaen, Italiassa v. 1882 ja Tanskassa v. 1884; mutta hyvin järjestettyinä ja yhtämittäisinä poliittisina puolueina astuivat sosialistit politikan arenelle Ranskassa v. 1885, Tanskassa v. 1889, Ruotsissa v. 1890, Italiassa v. 1892, Espanjassa v. 1893, Belgiassa v. 1894 ja lopuksi Itävallassa, Hollannissa ja Norjassa vasta v. 1897. Yhdysvalloissa sosialistit nimittivät ensimmäisen kansallisen ehdokaslistansa v. 1892. Muutamissa näistä maista sosialistit olivat satunnaisesti ottaneet osaa kunnallisiin ja pienempiin vaalitaisteluihin jonkun verran aikuisemmin, mutta yleensä voidaan sanoa, ettei keskimääräinen aika käytännölliselle ja järjestelmälliselle sosialistiselle toiminnalle politikan alalla ole yli kahtakymmentä vuotta

Tämä verrattain lyhyt ajanjakso ei suinkaan ole ollut ilman puhtaita tuloksia sosialistiselle liikkeelle ja työväenluokalle.

Sosialististen puolueiden parlamentariset saavutukset voidaan jakaa sellaisiin parannuksiin ja toimenpiteisiin, jotka ovat suoranaisesti sosialistisesta alotteesta johduneita ja sellaisiin, jotka ovat epäsuoria tuloksia sosialistisesta politikasta.

Edellisen lajiset parannukset ovat harvoja ja vähemmän huomattavia, kuten voi luonnollisesti odottaa ottaen

huomioon sen tosiseikan, että sosialistit vielä muodostavat ainoastaan pienen vähemmistön jokaisessa parlamentissa ja vähemmistön, joka on yleensä viholliskannalla muuhun osaan nähden. Lisäksi useissa Euroopan parlamenteissa, etenkin Saksan valtiopäivillä, tarvitaan määrätty ja verrattain suuri luku kannattajia ennenkuin ehdotettu toimenpide otetaan käsiteltäväksi edustajakunnassa; ja useimmissa sellaisissa maissa sosialistiset parlamentariset joukot eivät vielä viime vuosiin saakka ole olleet kyllin lukuisia täyttääkseen sellaiset vaatimukset, niin että heidän toimintansa oli rajotettu hallituksen tai muiden puolueiden esittämien toimenpiteiden kannattamiseen tai vastustamiseen.

Luetellessaan sosialidemokratisen politikan saavutuksia Saksan valtiopäivillä Hermann Molkenbuhr*) väittää muutamia suoranaisia sosialistisia voittoja löytyvän kaikilla parlamentarisen lainsäädännön aloilla, jotka koskevat työläisten vakuutusta, tehdaslakeja, teollisuusosoikeuksia, siviililakia, suojelustullia ja verotusta. Ottaen voimassaolevan saksalaisen tapaturmavakuutuslain esimerkiksi hän todistaa huolellisesti tarkastellen sen aikuisempien määräysten syntyä, ettei vähemmän kuin kaksitoista sen tärkeimmistä muutoksista on hyväksytty sosialidemokratisen puolueen esityksestä, kun taasen keskustan puolueella, joka tavallisesti esiintyy muka työväenluokan esitaistelijana, on ainoastaan kaksi sellaista muutosta ansioon, hallitus- ja vapaamielisten puolueilla kummallakin yksi, muut puolueet ollen vähääkään avustamatta tämän tärkeän lain parantamiseksi. Ranskassa sosialistiset edustajat ovat alkaneet tai saaneet läpi ajetuiksi useita edulli-

*) "Positive Leistungen der Sozialdemokratie", Die Neue Zeit, 25 vuosikerta, numerot 27, 29 ja 30.

sia toimenpiteitä, näiden joukossa lait, jotka vähentävät hallituksen palveluskunnan työtunteja, laajentavat kunnallishallitusten valtaa, kieltävät yksityiset työvälitystoyhdistykset ynnä useita tärkeitä muutoksia tapaturmavakuutuslakiin. Tanskassa sosialistit parlamentissa ovat kahdenkymmenen vuotisten itsepintaisten ponnistusten jälkeen äskettäin onnistuneet saamaan säädetyksi lain, joka velvoittaa hallituksen ja kuntien myöntämään melkoisia avustuksia työläisjärjestöille, jotka ovat perustetut työttömien jäsenten avustamiseksi. Italiassa, Belgiassa ja Sveitsissä ovat sosialistiset edustajat parlamentissa onnistuneet aika ajoin saamaan säädetyiksi useita sosiaalisia parannustoimenpiteitä, kun taasen Ruotsissa, Norjassa ja Itävallassa sosialistipuolueet viime vuosien aikana ovat saavuttaneet suuresti laajennetun äänioikeuden.

Paljoa tärkeämpiä kuitenkin kuin sosialististen edustajien parlamenteissa suoranaisesti alkamat lait, ovat lukuisat sosiaalisen lainsäädännön toimet, joita viimeisten kahden vuosikymmenen kuluessa on suoritettu melkein kaikkien sivistysmaitten parlamenteissa epäsuorasti mutta silti sosialistien poliittisen toiminnan lainsäädännöllisinä tuloksina. Näihin toimenpiteisiin ovat yleensä ryhtyneet vapaamieliset, vieläpä vanhoilliset puolueetkin muutamine sosialistipuolueiden niihin vaikuttamine muutoksineen ja ovat niitä alkuperäisinä ehdotuksina suojanneet sosialismin vastustajat tuhotakseen sosialistisen herätystyön tehokkuutta. Kaukonäköiset valtiomiehet ottavat sellaiset "kysymykset" vastaan näennäisellä mielihyvällä, vieläpä ennenkuin ne ovat saaneet yleisen vaatimuksen voimaa ja lyhytnäköiset hallitukset myöntävät ne nureksien, kun yleinen vaatimus niiden puolesta on tullut melkein vastustamattomaksi. Ruhtinas Bismarck, kuten edellisessä lu-

vussa on jo viitattu, myönsi avoimesti, että hänen käytäntöönottamansa vapaan lainsäädännön tarkoituksena ensi sijassa oli yleisen vallankumouksen välttäminen ja suurin osa sosiaalisista ja poliittisista parannuksista, joita useat Euroopan parlamentit senjälkeen ovat ottaneet voimaan, johtavat selvästi alkunsa samanlaisista ajatuskannoista. Sellaisissa Euroopan maissa, joissa sosialistinen liike on saavuttanut sellaisen poliittisen mahdin, että se synnyttää levottomuutta vallitsevien luokkien puolueissa, viimeainitut säännöllisesti muovailevat politikkansa erityisesti silmälläpitäen sen mahdollista vaikutusta sosialistiseen äänimäärään ja "sosialistisen ukkosen varastaminen" on yhtenä heidän lempitempuistaan, etenkin lähestyvien vaalitaistelujen aikoina. Kansleeri von Bülow on julkisesti myöntänyt tämän tosiasian Saksassa ja enemmän kuin sattumaa on, että sosiaalisen lainsäädännön kultainen aika kaikissa maissa sattuu läheisesti yhteen käytännöllisen sosialistisen politikan ajanjakson kanssa; että maat, joissa poliittinen sosialismi on heikkoa, kuten esim. Yhdysvalloissa, ovat enimmin jälellä sosiaalisen lainsäädännön alalla ja että harvat työväenlait, joita sattumalta säädetään amerikkalaisissa valtioitten lainlaatijakunnissa, niin usein tulevat kumotuiksi oikeusistuinten päätösten kautta.

Mutta kaikki sosialismin parlamentariset voitot, suoranaiset tai epäsuorat, ovat ainoastaan vähäisempänä osana sosialistipuolueiden poliittisista saavutuksista. Sosialistinen politikka ei supistu parlamentarisiin vaaleihin ja toimintaa; se ulottuu kaikkiin pienempiin osiin valtiossa, jossa hallintokoneisto on kokonaan tai osaksi äänestyksellä valittavaa, Saksan maapäiviin, Sveitsin kantonineuvostoihin, Yhdysvaltojen valtioitten lainlaatijakuntiin ja ennen kaikkea, kunnallisneuvostoihin. Ja juuri viimeksi

mainitulla alueella sosialistit tähän saakka ovat saavuttaneet suurimmat käytännölliset voittonsa.

Kuntien valtaa verrattain yleisesti rajoittaa suuressa määrässä valtio eikä sosialistisella hallituksella koskaan ole tilaisuutta toteuttamaan kaikkea tai edes tärkeintä osaa ohjelmastaan kunnallishallinnon piirissä. Toisaalta kuitenkin sosialistit, vaikkeivät he vielä tähän saakka ole ainoassakaan tapauksessa onnistuneet valtaamaan kokonaan maakunnan tai valtion hallitusta, ovat saavuttaneet ehdottoman enemmistön lukuisten kuntien neuvostoissa useissa Euroopan maissa ja kunnallismahdin hyvin supistetussa piirissä on heillä ollut tilaisuus käytännöllisten hallituskysymysten kokeiluun.

Maista, joissa on voimakas sosialistinen edustus kunnallishallituksissa, on meidän ensi sijassa mainittava Ranska, jossa yksistään yhdellä sosialistisen liikkeen siivellä, Parti Ouvrier Francais v. 1904 oli täydellinen hallintovalta 63 kunnassa ja yhteensä yli 1300 kunnallisneuvosta 174 kaupungissa ja kyläkunnassa. Ranskan yhtyneellä sosialistipuolueella on nykyisin noin 3,800 edustajaa ja virkailijaa noin 500 kunnassa. Italian sosialistit vallitsevat noin sadassa kyläkunnassa ja kaupungissa ja on heillä edustajia yli 1,200 kunnan hallituksessa; Belgian sosialisteille on enemmistö 22 kunnallisneuvostossa ja yhteensä 650 edustajaa 193 kunnassa; Itävallan sosialisteilla oli v. 1904 526 edustajaa 178 kunnassa; Norjan sosialistit valitsivat v. 1907 yli 1,100 edustajaa kaupunki- ja maalaiskunnissa; Tanskan sosialisteilla on yli 400 kunnallisneuvosta ja Englannin ja Ruotsin sosialisteilla on vahva edustus maittensa kunnallishallituksissa. Yhdysvaltojenkin sosialistipuolueella on eri aikoina ollut hallintovalta useammassa

kaupungeissa ja on sillä noin 300 kunnallisvirkailejaa eri osissa maata.

Näiden sosialististen kuntien toiminta ja saavutukset vaihtelevat jokaisessa maassa niiden asujanten erityisten olojen ja keskushallitusten niille myöntämän toimintalajuuden mukaan, mutta verrattain täydellinen kuva sellaisesta toiminnasta ja saavutuksista voidaan saada "kunnallissosialismin" pääpiirteitten lyhyestä kuvauksesta maissa, joissa se ilmenee voimakkaimpana.

Maasta, jossa kunnallissosialismi on voimakkain, Ranskasta, on meillä useiden kaupunkien pormestarien kertomuksia*), jotka antavat erinomaisen kuvan "sosialististen" kuntien toimista.

Roubaix'issa, Pohjois-Ranskassa olevassa tehdaskaupungissa, jonka väkiluku on 125,000, olivat sosialistit valalla kunnallishallituksessa muutamien vuosien ajan. Sosialistisen kunnallisneuvoston ensimmäinen huomio kiintyi köyhien lasten oikeaan kasvattamiseen.

"Lapsi ja sen hyvinvointi, sen suojeleminen sairautta, puutetta ja tartuntaa vastaan, sen kehittäminen ja sivistäminen", sanoo Felix Chabrouilland, Roubaix'in kunnan kirjuri yhdessä mainituista kertomuksista, "on aina ollut Roubaix'in sosialistisen kunnallisneuvoston huolena.

"Sosialistiset virkailijat alkoivat työnsä pienokaisten hyväksi saattamalla nuoret äidit osallisiksi avusta, jota armeliaisuustoimisto tarjosi, mutta joka siihen saakka oli heiltä hurskaasti kielletty. Pikkulasten hyväksi määräsi-

*) Nämä kertomukset ilmestyivät alkuaan "Le Mouvement Socialistessa" ja "Le Socialistessa"; Englannin kielisessä asussa ovat ne Charles H. Kerrin kustantamia nimellä "Socialists in French Municipalities."

vät sosialistiset virkailijat jaettavaksi vapaasti vaatteita tarvitseville äideille. Lisäksi lääkäriavustustoimisto on uudelleen järjestetty ja äidit voivat ilman maksua saada lääkärin ja kättilön apua.

“Lapsi syntyy. Kenelle voi äiti hänet jättää hoidettavaksi, jos hänen on palattava tehtaaseen?”

“Ennen sosialistien valtaan pääsyä ei Roubaix’issa ollut kunnallisia “creches’iä” (päivähoitoloita pikku lapsia varten). Tyydyttiin avustamaan vähäisessä määrässä yksityisten “crechesien” toimintaa.

“V. 1894 alettiin ensimmäinen kunnan “creches” eräissä vuokratolossa väkirikkaan kaupunginosan keskustassa. Muutamia kuukausia myöhemmin äänestettiin \$10,000 toisen “crechesin” rakentamista varten, joka, avattuna v. 1896, ansaitsee otettavaksi malliksi. Kolmatta parhaillaan valmistetaan ja toisia on rakennuksen alaisina. Lapset otetaan vastaan kunnallisiin “crechesiin” ilman maksua.

Päätös ravintoloiden perustamisesta koululapsia varten hyväksyttiin kaupungin neuvostossa sen virallisen olemassaolon ensimmäisenä päivänä. Nämä ravintolat, joiden menot suoritetaan koulurahastosta, ovat avoinna joka koulupäivänä vuodessa. Suurin enemmistö lapsista pääsee maksutta. Maksavilta lapsilta otetaan 15 centimestä (5 centimestä = 1 sentti) aterialta pikkulasten kouluissa ja 20 centimestä kansakouluissa. Sitte vuoden 1892 Roubaix’in kouluravintolat ovat tarjonneet 2,818,601 ateriana, joista ainoastaan 20,402 ateriana maksettiin. Ateriana on soppaa, lautasellinen lihaa vihanneksineen, 80 grammaa leipää ja lasi olutta.

Parasta lajia olevan ravinnon hankkiminen lapsille on erinomainen asia. Mutta muutamat heistä ovat riittävän vaatetuksen puutteessa. Senjälkeen kuin sosialistit

astuivat taantumuksellisten sijalle pormestarin virastossa, on koululasten vaatetustoimisto jakanut köyhille lapsille maallikkokouluissa 157,617 vaatetusesinettä — housuja, paitoja, tyttöjen pukuja, lakkeja, sukka- tai kenkäpareja y. m.

Vuonna 1897 tehdyn ja v. 1900 uudistetun sopimuksen mukaan lähettää Roubaixin kaupunki merenrantasairaalaan Sait-Pol-sur-Merissä, pienessä kylässä lähellä Dunkirkia, yleisistä kouluistaan lapsia, jotka ovat heikkorakenteisia, alttiita taudeille ja sanalla sanoen, "sairauden kokelaita", joiden heikko terveys voidaan mahdollisesti parantaa merenrantamalla oleskelun hyvien vaikutusten kautta. Nämä lapset lähetetään sinne kesäkuukausina, huhtikuun 15 päivästä lokakuun 15 päivään ja viipyvät he yhden kuukauden hoitolassa. Jokaiseen retkikuntaan kuuluu vähintään 100 lasta ja enintään 160 ja heidän ainoana velvollisuutenaan merenrannikolla ollessaan on raittiin ilman syvään hengittäminen, auringonpaisteessa leikkiminen ja terveyden parantaminen. Ei mitään oppiluokkia, läksyjä, komentoa, kuin mitä vanhemmat voisivat heille määrätä, vaan ainoasaan huolellinen hoito. Jo nykyisin on 1865 pientä "sairauden kokelasta", poikaa ja tyttöä, autettu kuukauden oleskelulla Sait-Polissa. Vähintäkään epäilystä ei voi olla henkilöllä, joka tuntee asioita, siitä että hyöty, niin hyvin siveellinen kuin ruumiillinen, on ollut lapsille suuri."

Roubaixin sosialistit myöskin suuressa määrässä laajensivat ja paransivat kaupungin yleistä koulujärjestelmää perustamalla suuren luvun uusia luokkia, ottamalla käytäntöön käsityökurseja y. m.

Tärkeimmän kasvatuskysymyksen jälkeen Roubaix'in sosialistinen hallitus kiinnitti suurinta huolta yleiseen terve-

yden hoitoon ja köyhien ylläpitämiseen. Se perusti kunnallisia kylpylaitoksia ja desinfektioimispaikkoja samoin kuin kunnallisia leipomoita ja keittiöitä. Leipomoissaan leivotti se omat leipänsä kaupungin köyhille ja jakoi niitä vapaasti näiden koteihin, kun taasen sen keittiöt hankkivat kaikille puutteessaoleville perheille terveellistä ravintoa mahdollisimman halvoilla hinnoilla.

Tämän lisäksi sosialistinen kunnallislaitos maksoi eläkkeenä 120 francia vuodessa ijäkkäille, molempia sukupuolia oleville, kotonaan asuville köyhille; se hankki joukon mökkejä leskille, joilla oli lapsia huolehdittavana, perusti vapaan lakineuvojen toimiston ja rakensi uuden sairaalan sairaille.

Roubaix'in sosialistinen hallinto oli suureksi hyödynsi kunnallisissa töissä työskenteleville, joiden työtunnit vähennettiin kahdeksaan päivässä ja joiden palkkoja huomattavasti korotettiin ja se avusti kaupungin teattereja ja teiteellisiä ja taiteellisia seuroja runsaammin kuin sen porvarilliset edeltäjät olivat tehneet.

Vielä suuremmassa Lillen kaupungissa, joka myöskin oli sosialistisen hallinnon alaisena useampia vuosia, ovat sosialistien aikaansaamat parannukset samantapaisia kuin Roubaix'issa, paitsi että muutamia niistä, etenkin terveydellisiä toimia ja valvontaa koskevia, harjotettiin suuremmassa mittakaavassa. Huomattavana piirteenä Lillen sosialistisessa hallituksessa oli jalojen taiteitten ja ylemmän opetuksen edistäminen köyhien keskuudessa. Jalojen taiteitten koulu järjestettiin uudelle ja tehoisammalla pohjalle; kunnallisteatteri oli usein avoinna työläisille ja kaupungin teatterien johtajien kanssa tehdyn sopimuksen perusteella kaupungin hallitus sai 400 vapaapaikkaa joka näytökseen, jotka jaettiin työläisten joukkoon; helppota-

juisia konsertteja ja luentoja järjestettiin aika ajoin kaupungin kustannuksella ja runsaita palkintoja jaettiin köyhille nerokkaille oppilaille.

Roubaix'in ja Lillen esimerkit ovat tyypillisiä kaikille muille sosialistisen hallinnon alaisille kunnille Ranskassa. Melkein kaikissa tapauksissa lasten hoito, yleinen terveys, köyhien avustaminen ja työläisten laillinen suojeleminen ovat hallinnon ensimmäisenä huolena.

Ranskan sosialistit panevat ainoastaan toisarvoisen merkityksen kuntien omistusoikeuteen katuvaunuihin, telefooniin y. m., vaikkakin, milloin se on mahdollista, he määrittelevät sellaisten yleisten laitosten maksuja vieläpä joskus hoitavat niitä kunnallisina yrityksinä.

Kaikkine näine parannuksineen sosialistiset kunnallishallitukset Ranskassa ovat kaikkea muuta kuin tuhlaavaisia tai ajattelemattomia menoissaan ja niiden tilikirjat tavallisesti osottavat melkoista voittopuolta. Verot siirretään niinpaljon kuin mahdollista köyhien niskoilta rikkaiden hartioille.

Belgiassa on kunnallishallituksen valta vielä enemmän rajotettua kuin Ranskassa — kaupungin pormestarin nimittää kuningas ja kunnallisneuvoston päätökset ja säädökset ovat "deputatien permanenten", maakuntaparlamentin ja kuninkaan "veto"-oikeuden*) alaisia. Näissä olosuhteissa eivät sosialistit Belgiassa kylä- ja kaupunki-neuvostoissa ole luonnollisesti kyenneet aikaansaamaan erittäin radikaalisia uudistuksia maan kunnallishallituksissa. Siten on kasvavan tuloveron periaate kunnallistulojen lisäämiseksi tullut yhtenäen hyväksytyksi sosialististen

*) "Veto"-oikeus = alkuaan roomalaisten kansantribuunien oikeus valvoa kansan etua hylkäämällä kansalle epäedullisia lakeja ja päätöksiä "veto" (minä kiellän) sanallaan.

kuntien neuvostoissa ja taasen yhtä usein hylätyksi hallituksen taholla. Belgian sosialististen kuntien ensimmäisenä tehtävinä oli niiden palveluksessa olevien työläisten olojen parantaminen. Määrätty alin palkka, määrätty pisin työpäivä ja vakuutus tapaturmia vastaan ovat melkein säännöllisesti ensimmäisten toimenpiteitten joukossa, jotka uusi sosialistinen hallitus belgialaisessa kaupungissa hyväksyy. Lasten kouluttaminen siihen liittyvine vapaine vaatteineen, vapaine aterioineen ja kesälomasiirtoloineen näyttelee yhtä tärkeää osaa jokaisessa sosialistisessa kunnallishallituksessa Belgiassa kuin Ranskassakin, mutta edellisessä kiinnitetään jonkun verran enemmän huomiota katuratojen, kaasun, sähkölaitoksen, vesijohtojen y. m. kunnalliseen hallintoon.

Belgian sosialistiset kunnallisneuvokset ovat perustaneet liiton kunnalliskysymysten tutkimiseksi ja kunnallishallitusasiain tietojen levittämiseksi, pysyväisine toimistoineen ja palkattuine sihteereineen, ja heidän esimerkkiään ovat seuranneet Hollannin sosialistit.

Tanskan sosialistiset kunnat menettelevät pääasiallisesti samojen suunnitelmien mukaan kuin Ranskan ja Belgian sosialistit. Puhuessaan Esbjergin kaupungista tyypillisenä mallina mainitsee paikallisen sosialistilehden toimittaja äskettäin julkaisemassaan kertomuksessa: "Sosialisteilla on 12 paikkaa 19:sta kaupungin valtuustossa. Ensimmäisenä tehtävänäme saatuamme määräysvallan oli köyhien auttaminen ja me olemme kyenneet saattamaan mahdolliseksi kaikille köyhille yleisen armeliaisuuden välttämisen.

"Sitten me autoimme nälkäisiä koululapsia antamalla heille vapaan päivällisaterian, kunnes sisäasiainministeri kielsi tarpeellisten varojen myöntämisen.

“Senjälkeen maksoimme me ruuan vapaasta köyhien rahastosta ja vuorostamme myönsimme varoja tätä rahastoa varten.

“Myöhemmin me kuitenkin muodostimme yksityisen yhdistyksen, joka otti huolekseen koululasten ravitsemisen ja outoa kyllä, kaupungin valtuusto sai nyt luvan sisäasiainministeristöltä vaadittujen rahojen myöntämiseen tähän tarkotukseen.

“Me olemme koettaneet parantaa koulujärjestelmää, kunnes meillä nyt on vapaa ja yhtäläinen opetus kaikissa yleisissä kouluissa.

“Kuitenkin toiset asiat ovat vetäneet yleistä huomiota Esbjergiin enemmän kuin nämä toimenpiteet. Urakoitsijoilla oli ennemmin luja yhdistys ja sopivat he yleensä yleisten töitten tarjouksista jakaen sitten voiton. Sosialistit estivät tämän pian. Me palkkasimme työmiehiä suoraanaisesti ja ostimme itse puutavaramme ja tiilemme. Me rakensimme koulun ja palkkasimme kirvesmiehet suoraanaisesti. Me emme saaneet enää tiiliä tiilipolttimosta ja kuormahevosten omistajia kiellettiin kulettamasta min-käänlaisia rakennusaineita rakennukselle. Lakkoa kesti puoli päivää, jonka jälkeen me ostimme tarvittavat tiilet urakoitsijain omalta tiilipolttimolta.

“Työnantajain liitto on kuitenkin sittemmin koettanut, tähän saakka ilman menestystä, viivyttää, vieläpä keskeyttää kaikkia suorittamiamme töitä.

“Sosialistivastainen vähemmistö on nyt eronnut joukolla huolimatta siitä, että he ovat olleet edustettuina kaikissa komiteoissa suhteellisesti lukumääräänsä valtuustossa.”

Huomattavina piirteinä kunnallissosialismista Italiassa ovat ravintoaineiden veron alentaminen, suoranaisten

verojen lisääminen ja kunnalliset avustukset ja kannatus ammattiyhdistysten hoitamille työnvälitystoimistoille ja ko-operativisille yrityksille, vaikkakaan sosialistiset hallitukset eivät myös laiminlyö mitään tavallisia kunnallisia parannustoimenpiteitä.

Yhdysvalloissa Wisconsin on tähän saakka ainoa valtio, jossa sosialisteilla on viime vuosina ollut huomattavampi ja kasvava edustus lainlaatijakunnassa ja muutamien kuntien neuvostoissa, etenkin Milwaukeeen kaupungissa. Valtion lainlaatijakunnassa samoin kuin Milwaukeeen kaupunginneuvostossa muodostavat he vähemmistöryhmiä,*) mutta he ovat silti kyenneet vaikuttamaan molempien toimintaan huomattavassa määrässä. Mr Carl D. Thompson, entinen sosialistinen jäsen Wisconsinin valtion lainlaatijakunnassa, luettelee hämmästyttävän suuren luvun suoranaisia toimenpiteitä, jotka sosialistipuolue on pannut alotteelle ja jotka Milwaukeeen kaupunginneuvosto tai Wisconsinin lainlaatiakunta ovat hyväksyneet.**)

Sosialistisen politikan saavutukset varsinaisten parannusten alalla eivät siten suinkaan ole vähäpätöisiä. Mutta sosialistit eivät anna niille liiallista arvoa. He pitävät niitä työväenluokkaa virkistävinä ja vahvistavina toimenpiteinä sen taistelussa pääomaa vastaan, mutta ei suinkaan sosialistisen järjestelmän alkuina tai esitoimenpiteinä.

Järjestelmällinen nykyisen yhteiskunnan taloudellisen ja poliittisen rakenteen uudelleen luomistyö sosialismin

*) V. 1910 valittiin Milwaukeeeseen sosialistinen pormestari ja enemmistö valtuuston jäseniä, ja he ovat toiminnassaan alkaneet suuresti harrastamaan kunnallisia parannuksia.

**) "The Constructive Program of Socialism", Milwaukee, v. 1908.

mukaisesti voi alkaa vasta sitten, kun sosialisteilla on määräysvalta valtion koko poliittisessa koneistossa, se on, hallituksen kaikissa lainsäädännöllisissä, toimeenpanevis-
sa ja oikeudellisissa laitoksissa. Niinkauan kuin sosialistiset edustajat lainsäädännöllisissä tai hallinnollisissa laitoksissa pysyvät vähemmistönä, tulevat radikalisemmat ja todellisesti sosialistiset uudistukset, joita he kannattavat ja jotka ovat tähdätyt etuoikeutettujen luokkien omaisuuden valtaamiseen, menemään mitättömiin hallitsevan luokan enemmistön vastarinnan vuoksi hallituksessa. Sosialistit voivat toivoa saavansa voimaan ohjelmansa ainoastaan asteettaisten ja menestyksellisten, mutta järjestelmällisten ja keskeyttömien toimenpidesarjojen kautta, kun he itse ovat enemmistönä hallituksessa, joko saavutettuaan yleisen äänten enemmistön menestyneissä vaaleissa tai ovat päässeet valtaan yleisen kansannousun kautta. Sosialistisen toiminnan päätarkoituksena on sen vuoksi lukumäärällisen voiman ja poliittisen kypsyuden kehittäminen, jota vaaditaan hallitusmahdin lopulliseen valtaamiseen ja suurimpana todistuksena nykyisen sosialistisen politikan menestyksestä on määrä, jossa se toteuttaa tämän tarkotusperän. Ja juuri tässä, tärkeimmässä tehtävässä, sosialistinen politikka on saavuttanut suurimman riemuvoittonsa.

Sillä millainen hyvänsä sosialistisen politikan merkitys liekään ollut tekijänä hankkiessa välittömiä sosiaalisia parannuksia, on se ollut mitä tärkein luodessa voimalisia sosialismin kansallisia järjestöjä. Sosialismin käytännölliset poliittiset taistelut, cheät hyökkäykset vihollista vastaan, tarkoinmääritellyt vaatimukset ja sotahuudot, yhteiset voitot ja tappiot ne juuri vetivät Euroopan työläisjoukkoja ja nämä samat ne myös alkavat vetää Ame-

rikan työväestöä sosialismin lipun alle. Jos sosialistiäänestäjien luku maailmassa on kasvanut noin 30,000:sta v. 1867 melkein 10,000,000:aan v. 1908; jos sosialistit ovat tulleet tunnetuiksi tekijöiksi 25 nykyaikaisen kansakunnan julkisessa elämässä, ollen heillä edustus kuudentoista tai useamman kansakunnan parlamentissa ja hallituslaitoksessa; jos sosialistit ovat luoneet selvän, seikkaperäisen ja terveen sosiaalisen kehityksen ohjelman ja kehittäneet riiveissään tuhansia ajattelijoita, puhujia, valtiomiehiä, järjestöjä ja johtajia, niin on nykyaikaisten sosialistipuolueiden käytännöllinen politiikka suuressa määrässä vastuunlainen näihin loistaviin tuloksiin. Ilman polittisen toiminnan yhdistävää ja eteenpäin ajavaa voimaa ei nykyinen sosialistinen liike olisi edistynyt paljoa kauemmaksi aikuisten sosialistikoulujen puhtaasti kirjällisen merkityksen astetta tai kauemmaksi useita hajanaisia lahkokuntia.

II OSA

SOSIALISMI JA REFORMI

ENSIMÄINEN LUKU

ALKULAUSE

Sosialistit ja sosiaaliset parantajat.

Yhtenä hämmästyttävimmistä piirteistä sosialistisessa liikkeessä sivulliselle on sen kanta nykyisiä sosiaalisia parannuksia harrastavia liikkeitä kohtaan. Sosialistit ovat uudistajia. Sosialistinen ohjelma sisältää suuren määrän suoranaisia toimenpiteitä eli "vaatimuksia" teollisuus, sosiaalisten ja polittisten laitostemme asteettaiseksi parantamiseksi ja paljon sosialismin käytännöllisestä polittisesta toiminnasta on kohdistettu sellaisten parannustoimenpiteitten edistämiseksi

Ja kuitenkin huomataan sosialistien usein vastenmielisesti olevan yhteistoiminnassa ei-sosialististen parannustenhankkijain kanssa erityisten parannusten aikaansaamiseksi. Vieläpä silloinkin kun sellaiset esitetyt parannukset ovat näennäisesti sosialismin vaatimusten mukaisia, eri liikkeet niiden toteuttamiseksi usein saavat osakseen välinpitämättömyyttä, vieläpä joskus suoranaista vastarintaa.

Sosialisteja on tämän johdosta syytetty ahdasmielisyydestä ja epäjohdonmukaisuudesta, mutta nämä syytökset perustuvat kokonaan väärinkäsitykseen sosialististen reformien luonteesta. Mitä tärkein eroavaisuus on ole-

massa sosialistien kannattamien ja kaiken muun laatuisten parannustenhankkijain reformien välillä.

Ei-sosialistiset liikkeet voidaan jakaa kahteen yleisryhmään; sellaisiin, joihin on ryhdytty selvästi keskiluokkien, se on, pikkuviljelijäin, tehtailijain tai kauppiasten hyväksi ja sellaisiin, joita kannattavat kaikkien luokkien ihanteita omaavat henkilöt.

Edellisen lajisilla liikkeillä on poikkeuksetta tarkoituksenaan keskiluokkien aseman vahvistaminen suurkapitalismin kasvavaa valtaa vastaan. Heidän ajamansa toimenpiteet usein tarkottavat teollisuuskehityksen estämistä, vieläpä entisajan oloihin palaamista. Sellaisten "parannusten"joukossa ovat pääoman yhtymisen rajottaminen ja määräykset kilpailun tukahduttamista vastaan. Tämänluontoiset toimenpiteet ovat taantumuksellisia, vaikkakin niiden muodostelu joskus sattuu yhteen työläisten vaatimusten kanssa.

"Parempien luokkien" ihanneihmiset edustavat vähemmän taantumuksellista, mutta yhtä vähän tuloksia aikaansaavaa sosiaalisten parantajain tyyppiä. Nämä hyväsydämiset, lyhytnäköiset herrasmiehet ovat läpeensä vakuutettuja sosiaalisen järjestelmämme terveydestä kokonaisuudessaan. He huomaavat joskus vissejä sosiaalisia väärinkäytöksiä ja paheita ja he koettavat poistaa niitä mielestään suorinta tietä. He sattuvat kohtaamaan järkyttävää köyhyydentilaa ja he koettavat poistaa sen almuilla. He huomaavat tauteja leviävän köyhien keskuuteen ja he rakentavat sairaaloita ja hoitoloita. He kauhistuvat rikoksien ja paheiden hyökyaaltoa ja koettavat johtaa rikkojat takaisin oikeuden tielle siveysaarnojen ja malliojennuslaitosten avulla. He huomaavat valitsemansa edustajat yleisissä viroissa kykenemättömiksi ja

lahjottaviksi ja he liittyvät yhteen karkottaakseen heidät viroistaan ja valitakseen sijalle kykenevämmät ja rehellisemmät miehet. He käsittelevät jokaista sosiaalista väärinkäytöstä ja pahetta erityisenä ja satunnaisena ilmiönä. He eivät huomaa yhteyttä näiden kaikkien välillä. Heidän, samoin kuin saksalais-amerikkalaisen valtiomiesvainajan Carl Schurzin mielestä ei ole olemassa mitään erityistä sosiaalista kysymystä, vaan suuri joukko sosiaalisia kysymyksiä.

Kaikkien sosiaalististen reformien päämääränä toisaalta on työväenluokan vahvistaminen taloudellisesti ja poliittisesti sekä tien tasottaminen sosialistisen valtion perustamiselle. Jokaisen todellisen sosialistisen reformin tuloksena tulee olla jonkun mahtimäärän siirtäminen pois työtääntavilta luokilta. Sosialistisen reformin täytyy olla luonteeltaan työväenluokan voittoa.

Sosialistiset reformitoimenpiteet ovat lisäksi erottamattomasti ja loogillisesti yhdistetyt toisiinsa ja ainoastaan yhdessä otettuina ne muodostavat sosiaalisen kehityksen tuloksia tuottavan ohjelman. Erityisinä ja itsenäisinä toimenpiteinä ne olisivat vähäarvoisia ja sosialistisen liikkeen lopullisen päämäärän näkökannalta katsoen ei yksikään niistä yksin ole kyllin tärkeä vaatiakseen toteuttamiseen kaikkien ponnistusten keskeyttämistä.

Erotus ihanteellisten sosiaalisten parannusten hakijain ja sosialististen uudistajain käsitysten ja menettelytapain välillä ilmenee parhaiten sairaustieteen alalta lainatusta esimerkistä. Joukko lääkäreitä on kutsuttu neuvotteluun vississä vaikeassa sairaustapauksessa. Sairas kärsii yskimis-, päänkivistys- ja kuumekohtauksista. Hänen ruokahalunsa on huono ja hän menettää painoaan ja väriään.

Jos lääkärit ovat ajattelemattomia ja pintapuolisia ammattinsa harjottajia, he pitävät kaikkia näitä merkkejä niin monina ja itsenäisinä tauteina. He käsittelevät jokaista otaksutuista taudeista erikseen tai antavat he jokaista hoitaa tällä alalla työskentelevän erityisen spesialistin. Mutta jos joku tieteellinen ja kokenut ammatinharjoittaja kutsutaan neuvotteluun, sanoo hän ammattitovereilleen: "Herrat, tutkimuksenne tulos tässä tapauksessa on väärä. Sairas ei sairasta useampia tauteja. Useat otaksutut eri sairaudet, joita te olette löytäneet eivät ole itsenäisiä, satunnaisia sairauksia; ne ovat ainoastaan merkkejä yhdestä vaikeasta elimellisestä sairaudesta — keuhkotaudista. Jos te onnistutte poistamaan tämän elimellisen sairauden sairaan järjestelmästä, taudit, joita te pidätte erityisinä sairauksina, tulevat katoamaan itsestään, mutta jos te itsepintaisesti haluatte hoitaa taudinmerkkejä käymättä itse niiden juureen, ei sairas voi parantua."

Ja siten sama on asianlaita niinkutsuttujen yhteiskunnan väärinkäytösten kanssa. Sosiaaliset olomme eivät ole terveitä ja normaalisia, sosiaalinen järjestömme on sairas. Kansanjoukkojen täydellinen köyhyys mukana seuraavine paheineen — sairauksineen, tietämättömyyksineen, ja rikoksineen — on kammottavaa, samalla kuin monimiljonääriemme tavaton ylellisyys ainoastaan avustaa "toisen puolen" äärimmäisen kurjuuden paljastamista.

Jättiläismäiset trustit ja monopoolit, jotka ovat kehittyneet viime vuosina, ajottaiset liikepulat ja alituiset lakot ja työsulut ovat todistuksia teollisuutemme sairaloisesta tilasta, samalla kuin puoluepomovalta, mädännäisyys ja lahjomiset ovat merkinä samanlaisesta asiaintilasta politikassamme.

Pintapuolisesta yhteiskunnan tutkijasta nämä olot näyttävät niin monelta eri "väärinkäytökseltä", jokainen niistä ollen riipumaton toisestaan, jokainen niistä ollen parannettava erikseen. Tästä johtuvat armeliaisuusyhdistyksemme, paheita vastustavat seuramme ja järjestömmekö rikosten estämiseksi; tästä johtuvat "trustiemme hajottajat", henkilökohtaisten verojen vaatijat, kunnallismistusoikeuden kannattajat ja turmeluksen vastustajat; tästä johtuvat kaikenlaatuiset ja malliset sosiaaliset ja poliittiset uudistajamme.

Sosialistit toisaalta näkevät selvän yhteyden ja välttämättömän riippuvaisuuden näiden väärinkäsitysten välillä. He pitävät niitä kaikkia ainoastaan merkkeinä yhdestä syvällejuurtuneesta sosiaalisen elimistömme sairaudesta eivätkä luota näiden sairausmerkkien parantamiseen käymättä itse todellisen sairauden kimppuun. Tämän sairauden sosialistit löytävät teollisuksiemme sairaloisessa järjestämisessä, joka perustuu tuotannon ja jaon välineiden yksityisomistusoikeuteen.

Köyhyys on suoranainen seuraus kapitalistisesta riistämisestä ja tietämättömyydestä, paheet ja rikokset ovat köyhyyden laillisia lapsia. Säilyttääkseen valtansa kapitalismin on vallittava hallitusta ja yleistä mielipidettä ja tästä johtuu alituinen kiihotin hallitseville luokille mädäntää politiikkaamme, sanomalehdistöämme, saarnatuolejamme ja koulujamme.

Sosialistisen liikkeen lopullisena päämääränä on tuotannon ja jaon välineiden muuttaminen kansakunnan yhteiseksi omaisuudeksi ainoana radikaalisena ja tehokkaana sosiaalisten väärinkäytösten parannuskeinona. Tämä ohjelma ei kuitenkaan sisällä, että sosialistit aikovat ny-

kyisissä oloissa pysyä toimeettomina, nöyrinä odottaen tuhatvuotisen valtakunnan tuloa.

Kuvaamamme tietoperäinen lääkäri taudintutkimuksensa tehtyään ei istu toimeettomana odottaen päivää, jolloin pelätty sairaus äkkiä katoaisi. Hän alkaa heti oikean parannustavan. Vahvistaen järjestelmällisesti sairaansa ruumista, lisäämällä hänen vastustusvoimaansa hän vähitellen palauttaa sairaan terveyden. Parannuksen aikana hän ei halveksi lievittäviä aineita, joiden on määrä antaa väliaikaista lievitystä, mutta kaikki hänen lääkkeensä ovat täydellisesti johdonmukaisia ja yhdenmukaisia ja käytetään niitä lopullinen tarkotusperä alituisesti silmien edessä — elimellisen sairauden kuolettavien taudinsyiden hävittäminen.

Ja sosialistit menettelevät samalla tavalla. He koettavat valmistaa kansaa yhteiskunnan teollisuusperustan radikaalista muutosta varten järjestelmällisen ja koskaan lakkaamattoman kasvatuksen, harjoituksen ja järjestämisen kautta, mutta sillä välin eivät he myöskään hylkää väliaikaisia reformeja. He suosivat kaikkia todellisia edistystoimenpiteitä ja työskentelevät sellaisten hyväksi, missä ja milloin siihen tilaisuus tarjoutuu. Mutta sosialistiset reformit ovat pysyviä osia heidän yleisessä ohjelmassaan; ne kaikki pyrkivät yhteen suuntaan ja edistävät samaa lopullista päämäärää.

Tavalliselle sosiaalisten parannusten hankkijalle toisaalta jokainen väärinkäytös on väärinkäytös itsessään, joka on parannettava muuttamatta järjestelmää, joka sen aiheuttaa ja tämän vuoksi hänen "käytännölliset" parannuksensa ansaitsevat tuomitsemista. Armeliaisuusustyökentelijä voi hankkia väliaikaista apua muutamille sadoille köyhille, mitättömälle atomille köyhyyden maail-

massa, mutta hän ei voi lopettaa köyhyyttä; siveellisyystaistelija voi "pelastaa" jonkun langenneen naisen tai miehen sielun, mutta niinkauan kuin olot, jotka ajavat heitä paheisiin ja rikoksiin, pysyvät muuttumattomina, hän ei voi hävittää paheita tai rikoksia; poliittinen parantaja voi onnistua vississä vaalitaistelussa ja saattaa häviölle lahjovan "pomon" tai erottaa lainlaatijakunnan lahjovista "lobbyisteistä", mutta seuraava vaalitaistelu löytää uuden "puoluepomon" hänen puolueensa etunenässä ja uuden joukon kapitalistisia asiamiehiä lainlaatijakuntaa valitsemassa niinkauan kuin teollisuusolot, jotka mädännäisyttä politikassa synnyttävät, jatkuvat. Samalla tavalla kuin keskiluokan parannustenhankkijat ovat taantumuksellisia ja haaveilevia, samalla tavoin ihanteelliset parantajat ovat yleensä pintapuolisia ja tuloksia saavuttamattomia eivätkä sosialistit senvuoksi voi voittaa mitään liitosta kummankaan kanssa.

Tämän sosialististen reformien tarkotusten ja laadun tarkastelun perusteella nähdään helposti, ettei sosialismi voi kiinnittää yhtäläistä huomiota kaikkiin lukuisiin parannustoimenpiteisiin, joita meidän päivinämme ajetaan. Sen suhde jokaiseen sellaiseen toimenpiteeseen riippuu sanotun toimenpiteen erityisluonteesta ja sen tehokkaisuudesta aseena luokkataistelussa. Seuraavissa luvuissa me koetamme käsitellä asiaa tältä näkökannalta katsoen. Käsitteilyn mukavuudeksi me järjestämme yleisimmät reformit viiteen pääsarjaan ja tarkastelemme jokaisen reformisarjan luonnetta, saavutuksia ja osaa sosialistisessa ohjelmassa eri luvuissa.

TOINEN LUKU

TEOLLISUUDELLISET REFORMILIIKKEET

Teollisuusreformit.

Tämän yleisen päällekirjotuksen alaisiksi me laskemme kaikki suoranaiset yritykset parantaa palkkatyöläisten nykyisiä taloudellisia oloja, vähentää heidän riistämisenä astetta ja vahvistaa heidän asemaansa heidän taistelusaan työnantajia vastaan.

Erityisiä, tämän päällekirjotuksen alle kuuluvia liikkeitä ovat liikkeet työläisolojen parantamiseksi ynnä muut toimenpiteet, joita yleensä kutsutaan tehdasreformiksi; työtuntien vähentäminen, lapsityön poistaminen, naisten työn määrittelemine ja kaikki muut edistysliikkeet, joita edustavat ammattiunionit ja työläisten ko-operativiset yhdistykset.

Sosialistit kiinnittävät suurinta huomiota kaikkiin tämän luonteisiin reformeihin. He käsittävät, että nykyisen kapitalistisen yhteiskunnan muuttaminen sosialistiseksi yhteiskunnaksi voidaan aikaansaada ainoastaan työväenluokan itsetietoisten, järjestelmällisten ja itsepintaisten ponnistusten kautta, joka on henkisesti ja siveellisesti kykenevä ottamaan vastaan hallitusohjat, eikä raivoisan ja epätoivoisan ihmisjoukon sokean kapinan kautta. Jokainen toimenpide, joka poistaa työmieheltä joitain hänen

aineellisen olemassaolonsa huolia ja epävarmuuksia, parantaa hänen terveyttään ja mielialaansa, antaa hänelle jossain määrässä vapautta ja jonkun verran aikaa ajatteluun ja tutkimiseen, on omiaan kohottamaan hänen yleistä ajatuskykyään, hänen mielenkiintoaan yleisiin asioihin ja hänen luokkansa edistykseen ja hyvinvointiin. Sosialismin kannattajat saadaan etupäässä työläisten paremmassa asemassa olevasta luokasta ja sosialistien yritykset työväenluokan taloudellisen kannan korottamiseksi ovat sosialistisen liikkeen elimellisenä osana, välttämättömänä ehtona sen kehitykselle ja lopulliselle riemuvoitolle.

Tehdasreformit.

Alku tehdaslainsäädäntöön on löydettävissä nykykaisen kapitalismin klassillisessa maassa, Englannissa, jossa parlamentti jo v. 1802 hyväksyi sir Robert Peelin esittämän lakiehdotuksen puuvillatehtaissa työskentelevien apulaisten suojaamiseksi. Toimenpiteen aiheuttivat epäinhimilliset olot Englannin puuvillatehtaissa, joihin tuhannet orvot ja köyhät hentoikäiset lapset seurakuntien toimesta olivat sidotut vanhan Elizabethin aikaisen "ammattioppilaslain" kautta ilman vähintäkään rajoitusta heidän työtunteihinsa nähden ja ilman vähimpiäkään määräyksiä heidän terveytensä ja kasvatuksensa suhteen. Nämä onnettomat lapset olivat pakotettuja työskentelemään aina viisitoista tuntia vuorokaudessa ja olivat he sullotut ahtaisiin, epäterveellisiin tehtaan vieressä oleviin rakennuksiin. He olivat huonosti puettuja ja ruokittuja. He varttuivat täysikasvuiseksi ruumiillisen, henkisen ja siveellisen

turmeluksen olosuhteissa ja näiden olojen uhka tulevalle Englannin työläisväestölle hankki Peelin lakiehdotukselle hyväksymisen.

Nykyiseltä katsantokannalta ottaen ei vuoden 1802 laki ollut suuri saavutus. Se rajotti puuvillatehtaitten ammattioppilasten työpäivän kaksitoista-tuntiseksi ja pakotti tehtaitten omistajat vaatettamaan oppilaansa ja antamaan heille vissin rajotetun koulukasvatuksen. Mutta tämän lain suuri merkitys on siinä, että se oli ensimmäinen aukko porvarilliseen oppiin valtion sekaantumattomuudesta kansalaistensa teollisuussuhteisiin. Se muodosti "ennakkotapauksen", joka on niin eriämätön anglosaksisesta ajatuskannasta; se avasi oven tehdaslainsäädännölle. Ja hitaasti mutta varmasti valtion suojeluksen periaate tehdastyöläisiin nähden kasvoi määrässä ja laajuudessa. Englannissa vuoden 1802 lakia seurasi ensiksi arat muutokset vuosina 1819, 1825 ja 1833 ja sittemmin rohkeammat toimenpiteet jälemmällä puoliskolla vuosisataa, kunnes tehdaslait tulivat säännöllisiksi ja tärkeiksi tehtäviksi parlamentarisessa lainsäädännössä. Alkaen lapsioppilasten työn määrittelystä ne vähitellen ulottivat toimintansa "vapaisiin" työläislapsiin, sitten naistyyöläisiin ja lopuksi kaikkiin tehdastyöläisiin.

Englannista tehdaslainsäädännön periaate levisi Yhdysvaltoihin, Saksaan, Ranskaan ja Sveitsiin ja lopuksi sai se jalansijan kaikissa teollisuusmaissa.

"Tarkastellessa yleensä nykyisin työväenlainsäädäntöä sellaisena kuin se on ilmennyt tässä maassa", sanoo Mr. Carroll D. Wright puhuessaan tehdaslajeista Yhdysvalloissa, "voi olla paikallaan mainita sen pääpiirteet. Sellainen lainsäädäntö on määrännyt työtunnit naisille ja visseille alaikäisille tehdaslaitoksissa; se on korjannut työ-

sopimukset; se on suojannut työläisiä vaatimalla, että kaikki vaaralliset koneet ovat varustettavat suojalaitoksilla;... se on synnyttänyt tehdastarkastajat, joiden valta ja velvollisuudet ovat suuressa määrässä lisänneet paljon työläisten terveyteen ja turvallisuuteen nähden; se on useissa tapauksissa määrännyt viikottaiset palkanmaksut ei ainoastaan kuntien, vaan myös korporatsioonien töissä; ... se on määritellyt vankityötä; suojellut lasten palkkaamista; vapauttanut vaimon ja alaikäisten lasten palkat tuomioista; perustanut työtilastotoimistoja; määrännyt ilmanvaihdot tehtaisiin ja työpajoihin; perustanut teollisuus- ja iltakouluja; määrännyt rautatiet kulettamaan työläisiä erityiseduilla; muodostellut yleisten lakien säädöksiä työnantajien vastuunalaisuudesta työläistensä vammoihin nähden; määrännyt rautatieyhtiöt korvaamaan niiden huolimattomuudesta johtuvan työläisten kuoleman ja pitänyt huolen heidän suojaamisestaan tapaturmaa ja kuolemaa vastaan.”*)

Lukiessa tätä näennäisesti pitkää työläislakien luetteloa on luonnollisesti muistettava, että se luettelee ja käsittelee kaikki päätoimenpiteet, joita on säädetty liittovaltion eri valtioissa ja että tuskin ainoakaan yksityinen valtio voi kerskua työläislaeista, jotka sisältäisivät ne kaikki. Toiselta puolin kuitenkin ei myöskään ole unohdettava, että Yhdysvallat ovat yhtenä enimmäin takapajulla olevista maista tehdaslainsäädäntöasioissa ja että useat Euroopan maista ovat ehtineet melkoista kauemmaksi tässä suhteessa.

Mutta kaikkein kehittyneimmissäkin maissa tehdaslainsäädäntö yleensä on vasta lapsuudenkehityksessään ja

*) “Industrial Evolution of the United States”, siv. 291 ja 292.

sen käytännölliset tulokset ovat mitättömiä verrattuina siihen, mitä vielä on tehtävänä saattaakseen tehdastyöläisen työn siedettäväksi ja turvalliseksi.

Tehtaslainsäädännön alun saivat aikaan siten porvarit aikana, jolloin työväenliike oli tuskin saavuttanut kyllin suurta voimaa edes puhuakseen puolestaan. Ensimmäiset työväenlait saatiin voimaan osaksi seurauksena taisteiluista hallitsevien luokkien vihamielisten osastojen välillä, joista jokainen haki työläisten kannatusta, mutta mahdollisesti suuremmassa määrässä terveydellisinä toimenpiteinä, joiden tarkoituksena oli estää työväenluokan ruumiillista huonontumista, jonka kurjuus oli muuttunut kyllin suureksi uhataakseen kansakunnan tulevaisuutta. Ja huomiollepantavaa on, että Peelin tienraivaajatoimenpide tehdasparannusten alalla oli nimeltään "Lakiehdotus puuviljatehtaissa työskentelevien oppilasten *terveyden ja siveellisyyden* säilyttämiseksi."

Muutamissa tapauksissa, etenkin Preussissa, ensimmäisiin toimenpiteisiin suojelevan työväenlainsäädännön alalla ryhtyivät hallitsijat sotilaallisena välttämättömyytenä. "Niinpä", kertoo Adolf Braun, "eräessä kirjelmässä Fredrik Wilhelm III:lle v. 1836 ilmotettiin, että tehdaspiirit olivat kykenemättömiä hankkimaan täyttä määräänsä sotilaita armeijaa varten. Hiukan myöhemmin säädettiin ensimmäinen preussilainen työväenlaki maaliskuun 9 päivältä v. 1839. Alle yhdeksän vuoden vanhat lapset sulettiin työstä tehtaissa ja kaivoksissa; lapset alle kuudentoista vuoden kiellettiin työskentelemästä öisin tai sunnuntaisin tai yli 10 tuntia työpäivisin."*)

Mutta työväenliikkeen kasvaessa ja sen aiheuttamien yleisten parannusten jälkeen työväestön oloissa ei hal-

*) Adolf Braun, "Zum Achtstundentag", siv. 14.

litsevilla luokilla enää ole mitään etua palkkatyöläisten suojaamisesta isäntiensä ryöstöä vastaan ja tehdaslainsäädännön kehittäminen ja laajentaminen jää kokonaan järjestyneiden työläisten tehtäväksi.

Lyhempi työpäivä.

Ennen nykyaikaisen tehdasteollisuuden kehittymistä ammattilaisen tavallinen työpäivä oli verrattain lyhyt. Puhuessaan ennen — kapitalistisesta Englannista Thorold Rogers*) vakuuttaa, että se oli kahdeksan-tuntinen ja hänen väitettään kannattamassa on lukuisia todistuksia.

Mutta helpostityöskentelevän keskiajan ammattilaisen asteettaisesti kadotessa ja kapitalistisen tuotannon sijaan astuessa, työpäivän pituus ja työn jännitys kasvoi alituisesti saavuttaen korkeimman huippunsa kahdeksannentoista vuosisadan lopulla ja yhdeksännentoista vuosisadan alussa. Konekeksintöjen kultainen aikakausi vilkastutti tuotantoa ja kehitti tehdasteollisuutta tavattomalla nopeudella ja uskomattomissa määrissä. Käsilläolevat kaupunkityöläiset olivat kokonaan riittämättömiä kapitalistisen teollisuuden uusille tarpeille. Heidän vaimonsa ja lapsensa sekä maalaissukulaisensa kutsuttiin mukaan ja heidän työtuntiensa määrä korotettiin ruumiillisen kestävyysäärimäärään. Yhdeksännentoista vuosisadan alussa tavallinen englantilaisen tehdastyöläisen työpäivä näyttää olleen kahdestatoista viiteentoista tuntiin ja erityisten kii-reiden aikana ei sillä ollut mitään rajaa. Sellaisen ylitön vaikutukset tehdastyöläisten ruumiilliseen, siveelli-

*) "Six Centuries of Work and Wages", siv. 327.

seen ja henkiseen tilaan olivat äärimäiseen saakka tuhoisia ja työpäivän lyhentämisvaatimus oli melkein ensimmäisiä ilmauksia alkavasta työväenliikkeestä Englannissa. Yritykset työpäivän pituuden lyhentämiseksi ovat senjälkeen olleet yhtenä pääosista nykyisessä työväenliikkeessä. Nämä yritykset ilmenevät työväenluokan puolueiden poliittisessa herätystyössä kuin myöskin teollisuusammattijärjestöjen taisteluissa niiden erityisillä toimialoilla ja molemmilla aloilla työväenliike on saavuttanut jonkun verran menestystä viime vuosisadan aikana. Englannissa ensimmäinen laki, joka supisti työtunnit kymmeneksi päivässä, hyväksyttiin v. 1847. Laki oli huolettomasti kokoonpantu ja huonosti voimaansaatettu ja v. 1850 seurasi sitä uusi laki, joka rajotti työtunnit $10\frac{1}{2}$:ksi arkipäivinä ja $7\frac{1}{2}$:ksi lauantaisin. Tämä laki koski alussa naisia, lapsia ja miehiä, jotka työskentelivät ainoastaan kutomatehtaisissa, mutta ulotettiin se uusien lakisäädösten sarjan kautta melkein kaikkiin tehdastyöläisiin. Kutomatyöläisten ja lasten työtunnit visseissä teollisuuksissa vähennettiin myöhemmin 10:ksi päivässä. Ranskassa täysikasvuisten miesten työpäivä heidän työskennellessään yhdessä naisten ja lasten kanssa, on rajotettu 10:ksi, muussa tapauksessa 12:ksi; Itävallassa, Saksassa ja Sveitsissä täysikasvuisten mies-tehdastyöläisten normaalityöpäivä on määrätty lain nojalla 11 tunniksi, ja useat Yhdysvaltojen valtiot ovat rajoittaneet keskimääräisen työpäivän pituuden lakisäädösten kautta.

Paitsi näitä yleisiä lakeja useat maat ovat määränneet eri pituisen lyhyimmän työpäivän visseille luokille työläisiä, etenkin sellaisille, jotka työskentelevät vaarallisemmissa ja vaikeammissa ammateissa tai jotka suoranaisesti ovat hallituksen palveluksessa.

Nämä siten ovat enemmän niukkoja tuloksia, mitä tämä liike on tähän saakka saavuttanut lainsäädännön alalla. Mutta paljoo suurempia ja tärkeämpiä voittoja on samalla alalla tehty työläisjärjestöjen ponnistusten kautta useimmissa Euroopan, Austraalian ja Amerikan enemmän kehittyneissä maissa. Useilla teollisuudenaloilla näissä maissa on vallalla yhdeksän-, jopa kahdeksantuntinenkin työpäivä.

Melkein kaikissa nykyajan maissa on järjestyneen työväestön liike työtuntien vähentämiseksi kehittynyt vaatimukseksi kahdeksantuntisen työpäivän puolesta ja liike senvuoksi yleensä tunnetaan 8-tunnin liikkeenä.

Englannin ammattiunionit näyttävät esittäneen yleisen kahdeksan-tuntisen työpäivän aatteen molempien sukupuolien kaikenikäisille työläisille niinpian kuin heidän julkinen toimintansa tuli mahdolliseksi Liittäytymislakien kumoamisen kautta v. 1824; Austraaliassa perustettiin Kahdeksan-tunnin yhdistys v. 1856 ja samanlainen järjestö syntyi Yhdysvalloissa v. 1869 Ira Stewartin johdolla.

Englannin kieltä puhuvissa maissa etenkin on kahdeksantunnin liike saavuttanut suuren laajuuden ja merkityksen. "Siitä", sanoo William D. P. Bliss, "on Amerikassa kehittynyt n. k. kahdeksan-tunnin filosofia, jota sen kannattajat pitävät täydellisenä työväenliikkeen filosofiana, joka hankkii ohjelman, jota ei ole katsottava ainoastaan yhtenä pykälänä työväen ohjelmassa, vaan täydellisenä kokonaisuutena, joka sisältää mitä täydellisimmät sosialistiset vaatimukset ja hankkii ratkaisun koko työväenkysymykselle."*)

*) "The Encyclopedia of Social Reform", siv. 88.

Työtuntien lyhennys on tavattoman tärkeä toimenpide työväenluokalle tekijänä, joka pyrkii parantamaan heidän yleistä terveydentilaansa ja lisäämään heidän elämänsä pituutta. Pitkät työtunnit ovat omiaan huonontamaan työläisen valppautta ja huomiokykyä. Hyvin tunnettu tosiasia on, että tapaturmia tapahtuu taajimmin teollisuudessa, joissa pitkät työpäivät ovat sääntönä ja että niitä tapahtuu useammin työpäivän loppu- kuin alkupuolella. Mutta paitsi tapaturmia työpäivän pituudella on suoranainen ja tärkeä vaikutus työväenluokan sairauksiin ja kuolemaan. Tri J. Zadek, joka erityisesti on tutkinut kysymyksen tätä puolta,*) kertoo useita todistavia tapauksia lyhennetyin työpäivän vaikutuksista työläisten terveyteen ja elämään. Niinpä kun Sveitsin pitsinvalmistajat olivat onnistuneet lyhentämään työpäivänsä 11-tuntiseksi, sairaus työläisten keskuudessa väheni 25 prosentilla. Vuoteen 1871 saakka Ison Britanian konerakentajain työpäivä oli ylenmääräisesti pitkä ja työläisten keskimääräinen ikä tässä ammatissa oli 38 $\frac{1}{4}$ vuotta; v. 1872 konerakentajat saivat työpäivän lyhennetyksi 9-tuntiseksi ja seitsemäntoista vuotta myöhemmin heidän keskimääräinen elämänpituutensa oli kohonnut 48 $\frac{1}{4}$ vuoteen!

Kahdeksan-tuntisen työjärjestelmän käytäntöönottaminen, väitetään edelleen, hyödyttäisi työväenluokkaa ja edistäisi inhimillisen sivistyksen yleistä asiaa monella tavalla. Vähentämällä työtunteja ja jokaisen yksilön työn määrää oltaisiin pakotettuja antamaan työtä suuremmalle määrälle työläisiä tyydyttääkseen tuotannon kysyntää. Työttömien pelätty armeija, paljon sosiaalisen paheen ja

*) "Der Achtstundentag eine gesundheitliche Forderung".

rikoksen lähde ja paljon tuhoisan kilpailun syy työmarkkinoilla, tulisi siten katoamaan. Työtuntien vähennys tulisi johtamaan huomattavaan palkkojen korotukseen, ei ainoastaan kilpailun häviämisen vuoksi työläisten keskuudessa, vaan myöskin, koska se tulisi kohottamaan heidän elämisentasaan. Lyhyt työpäivä antaisi työläiselle enemmän vapaa-aikaa, se on, enemmän aikaa elämään, ajattelemaan ja nauttimaan ja sellainen vapaa-aika tulisi välttämättä lisäämään hänen mieltymystään kotiin ja perhe-elämään, laajentamaan hänen henkisiä, sosiaalisia ja poliittisia mielitekoja ja kehittämään hänessä suurempia tarpeita ja vaatimuksia. Ja juuri työläisen tavanomukaiset vaatimukset, hänen totuttu elämisentasonsa suureksi osaksi määrää hänen palkkansa. Lyhyempi työpäivä tulisi senvuoksi myös lisäämään työväenluokkien kulutuskykyä ja siten kiihottamaan teollisuutta ja suuressa määrässä poistamaan syyt ajottaiseen ylituotantoon ja vähentyneeseen kulutukseen niistä johtuvine teollisuuspulineen ja panikkeineen.

Bostonin Kahdeksan-tunnin yhdistyksen hyväksymä ja Ira Stewartin kokoonpanema muodollinen ohjelma menee kylliksi kauas väittääkseen:

“Että lyhemmät työtunnit merkitsevät voittojen ja omaisuuksien pienentämistä, joita työ tai sen seuraukset synnyttävät.

“Enemmän tietoa ja enemmän pääomaa työläiselle; palkkajärjestelmä vähitellen kadoten korkeampien palkkojen kautta.”

Sosialistit eivät myönnä kahdeksan-tunnin liikkeelle koko sitä merkitystä, mitä sille väittävät sen innokkaimmat kannattajat. He eivät usko, että palkkajärjestelmä, jolle koko nykyinen asiointi on rakennettu, voidaan pois-

taa asteettaisen työpäivien lyhennyksen ja palkkojen korotuksen kautta eivätkä he edes myönnä, että kahdeksantunnin työpäivän yleinen käytäntöönottaminen olisi tehokas ratkaisemaan työttömyyskysymystä. Työtuntien vähennys yleensä aiheuttaa työn suurempaa jännitystä ja tuottavaisuutta ja useain asiasta kirjottajien todistuksena on, että missä lyhempi työpäivä on otettu käytäntöön, on tultu huomaamaan, että tavallinen työläinen paremman terveytensä, suuremman pontevuutensa ja vilkkaamman mielialansa vuoksi, voi tehdä kahdeksassa tunnissa melkein yhtä paljon työtä kuin hän ennemmin oli tehnyt kymmenessä. John Rae,*) itse työnantaja ja yksi innokkaimmista ja vakuutetuista kahdeksantuntisen päivän kannattajista, perustaa suuressa määrässä väitteensä tähän huomioon. Mutta sosialistit täysin kannattavat näkökantaa, että lyhennetty työpäivä aiheuttaisi korotuksen palkoissa muista ylempänä mainituista syistä ja he kiinnittävät mitä suurinta huomiota suuremman vapaa-ajan vaikutuksiin työväenluokan siveellisyyteen ja henkisiin ominaisuuksiin. Tämän vuoksi he ovat mitä toimeliaimpia ja innokkaimpia liikkeen kannattajia. Maissa, joissa on vahva ammattiunioniliike he kannattavat kahdeksantuntin vaatimusta; maissa, joissa ammattiunionijärjestäytyminen on heikompaa, he johtavat asianajamista. Jokainen sosialistinen puolueohjelma poikkeuksetta sisältää vaatimuksen suhteellisesti kasvavasta työtuntien vähentämisestä yhdenmukaisesti parannettujen tuotantotapojen kanssa eivätkä sosialistiset edustajat parlamenteissa ja muissa lainsäädäntökunnissa koskaan laiminlyö tilaisuutta vaatia lainlaadintaa siihen suuntaan.

*) "Eight Hours for Work".

Yksi ensimmäisistä päätöksistä Kansainvälisessä työväenliitossa, joka oli kokonaan sosialistisen vaikutuksen alaisena, sen ensimmäisessä varsinaisessa konventsionissa v. 1864 oli siihen suuntaan, että "työpäivän rajottaminen on ensimmäinen askel työväenluokan vapauttamista kohti" ja että "kongressi katsoo periaatteellisesti kahdeksan tuntia kestävän työpäivän olevan riittävän." Ja kun ensimmäinen uudessa sarjassa kansainvälisiä sosialistisia kongresseja kokoontui Parisissa v. 1889, se vahvisti uudelleen päätöksen ja määräsi toukokuun ensimmäisen päivän joka vuonna kansainvälisiä työväen mielenosotuksia varten kahdeksan-tuntisen työpäivän puolesta. "Vappuparaatit" ja "kahdeksan-tuntin mielenosotukset ovat senjälkeen tulleet huomatuiksi piirteiksi sosialistisessa herätystyössä Euroopassa ja Amerikassa.

Lapsityö.

Lapsityötä koti- ja maanviljelysaskareiden alalla on luultavasti aina ollut olemassa, mutta lapsityö säännöllisenä ja tärkeänä tekijänä kansallisessa teollisuudessa on uutuus, nykyaikaisen kapitalistisen tuotantjärjestelmän kukka. Se oli kone, joka teki lapsityön suuressa määrässä mahdolliseksi, se oli kapitalistinen kilpailu, joka teki sen halutuksi ja se oli kapitalistinen täysikasvuisten työläisten riistäminen, joka teki sen välttämättömäksi. Pahimmat kaudet lapsityötä ovat löydettävissä kapitalismin klassillisessa maassa ja teollisuuskehityksen klassillisena aikakautena — Englannissa kahdeksannentoista vuosisadan lopulla ja yhdeksännentoista vuosisadan alkupuolella.

Kuvatessaan lapsityön tilaa tänä aikakautena Mr William F. Willoughby sanoo:

“Kaikenikäisiä lapsia, aina kolme- ja neljävuotisiin saakka löydettiin mitä kovimmassa ja tuskallisemmassa työssä, samalla kuin kuudenvuotisia löydettiin yleensä suurissa luvuissa useissa tehtaissa. Sääntönä oli 12, 13 jopa usein 16 tunnin työ. Lapsilla ei ollut hetkeäkään vapautta paitsi haukatakseen nopeaan aterian tai nukkuakseen, miten parhaiten voivat. Aikuisimmasta nuoruudestaan saakka he työskentelivät äärimäiseen väsymykseen saakka, ilman ulkoilmaharjoituksia tai minkäänlaisia huvituk- sia, mutta kehittyivätkin, jos he tämän kaiken kestivät, heikoiksi, verettömiksi, surkuteltaviksi ja useissa tapauksissa epämuodostuneiksi rammoiksi ja melkein kaikenlais- ten sairauksien uhreiksi. Juoppous, siveettömyys ja saas- ta voivat olla ainoina seurauksina. Heidän asemansa oli mitä täydellisintä orjuutta ja maaorjan tai neekerin tila oli valoisana vastakohtana heidän tilaansa verraten. Kuo- levaisuus oli tavaton ja kamalat riisi- ja paisetaudit sivuut- tivat harvoja heistä kulussaan. Juuri tämän luokan kes- kuudessa oli perinnöllisen sairauden kauhuilla vahvin ja- lansijansa, auttaen sitä samojen syiden uusiminen ja li- sääntyminen, jotka ensiksi olivat sille siemenen istutta- neet. Kaikkien monien tutkimusten kertomukset osotti- vat, että kuolevaisuus oli melkein ennenkuulumaton. Ki- viihiilikaivoksissa oli lasten asema vielä pahempi. Vuoden 1842 kertomuksen mukaan lapsityötä arvioitiin, että täy- sin kolmasosa kaivoksissa työskentelevistä Englannissa oli alle kahdeksantoista vuotisia lapsia ja näistä enemmän kuin puolet alle kolmetoista vuotiaita. Tässä yli 2,000 si- vua käsittävässä tarkassa kertomuksessa, joka etupäässä käsitteli lapsityötä kivihiihikaivoksissa, paljastuvat tosiasi- at tuntuisivat tuskin uskottavilta, ellei niitä olisi takaa- massa parhain asiantuntemus, niin kauhea huomattiin las-

ten asema olevan. Alhaalla maan syvyydessä työskentelivät he 14—16 tuntia päivittäin. Kivihiili oli usein ainoastaan 18 tuuman paksuisissa kerroksissa ja näissä ryömivät lapset käsin ja jaloin, tavallisesti alastomina ja valjastettuina rautakahleisiin ja nuoriin vyötäreiltään, joiden avulla he joko vetivät tai sysäsivät raskaasti lastattuja kivihiilivaunuja näiden ahtaitten käytävien läpi. Melkein joka tapauksessa pakottivat heitä työhön raa'at kaivosmiehet, jotka heitä löivät, jopa joskus tappoivatkin. Laki ei näyttänyt yltävän hiilikaivoksen syvyyksiin. Siten nämä nuoret lapset työskentelivät nuoret elämänsä loppuun ikään kuin olisi heidät tuomittu kidutettavaksi jostain rikoksesta.”*)

Ja John A. Hobson puhuessaan näistä oloista huudahtaa:

“Ei ole kansakuntamme historiassa niin häpeällistä sivua kuin tämä, joka kertoo yksityiskohtia näiden nykyaikaisen kapitalismin ensi edustajien hillittömästä ahneudesta, joka ruokki itseään englantilaisten lasten kurjuudesta ja alennuksesta.”**)

Eivätkä myöskään olot muissa maissa suuren kapitalistisen tuotannon alun aikana olleet paljoa parempia. “Viime vuosisadan ensi vuosikymmeninä”, kertoo Tri Herkner, “pakotettiin melkein hentoikäisiä lapsia, muutammat vasta neljän vuoden ikäisiä, työskentelemään Reinin maakuntien teollisuuskeskuksissa kahden pence päiväpalkasta; heidän työpäivänsä kesti 10, 12 vieläpä 14 tuntia ja usein pakotettiin heidät työskentelemään yön aikana.”***)

*) William F. Willoughby, “Child Labor”, American Economic Association, maalisk. 1890.

***) “Problems of Poverty”, siv. 184.

***) Heinrich Herkner, “Die Arbeiterfrage”, siv. 24 ja 25

Ja Sveitsissäkin kuuden ja seitsemän vuoden ikäisiä lapsia käytettiin työssä kehrutehtaissa työskennellen he lakkaamatta puolesta yöstä keskipäivään tai aikuisesta aamusta myöhään iltaan.

Lapsityön väärinkäytökset vetivät pian puoleensa kaikkien maitten hyvääharrastavien miesten huomion ja ensimmäiset yritykset kaikesta tehdaslainsäädännöstä kohdistettiin poikkeuksetta tätä pahetta vastaan. Mutta laillisten parannusten kulku tällä alalla on yleensä ollut hidasta ja verrattain tehotonta. Englannin parlamentilta kului täydelleen seitsemäntoista vuotta Peelin lain hyväksymisestä säätääkseen ensimmäisen lain, joka kieltää alle alimman iän olevien lasten käyttämisen tehtaissa ja tämä ikä vuoden 1819 lain määräämänä oli — yhdeksän vuotta! Alin ikä lapsityöläisille Englannissa korotettiin kymmeneen vuoteen v. 1874, yhteentoista v. 1891 ja on se nykyisin kaksitoista vuotta. Muista Europan maista muutamit ovat kokonaan laiminlyöneet säätää lakeja tehdastyöläisten alimmasta iästä ja toiset ovat määränneet sen niin alhaiseksi, että se pikemmin edistää kuin lievittää lapsityön kauhuja. Siten Tanskassa laki kieltää alle kymmenvuotisten lasten palkkaamisen. Belgiassa, Italiassa, Venäjällä, Ruotsissa ja Hollannissa ikä, jolloin lapset ovat vapaita tehdastyöhön, on kaksitoista vuotta. Saksa ja Ranska eivät salli lastensa työskennellä tehtaissa ennen kolmeentoista ikävuottaan ja Itävalta ja Sveitsi ennen neljätoista. Yhdysvalloissa on vastassamme tällä, kuten kaikilla muillakin sosiaalisen lainsäädännön alalla, 46 eri lakiryhmää yhtä monessa valtiossa säädettyinä. Alin ikä nuorille tehdastyöläisille vaihtelee kahdestatoista kuuteentoista vuoteen, mutta neljätoista vuotta näyttää olevan suosittu raja useimmissa valtioissa.

Jonkunverran tyydyttävämpiä tuloksia lapsityöläin-säädännön alalla näyttää saavutetun nuorten tehdastyö-läisten työtuntien rajotuksen suunnalla. Englannissa las-ten alle neljäntoista vuoden on sallittu työskennellä aino-astaan puolen aikaa ja työtunnit neljäntoista ja kahdek-santoista ikävuosien välillä oleville lapsille ovat rajotetut 12:een, kahden tunnin väliajalla lepoa varten. Saksassa työtunnit lapsille alle neljäntoista ikävuoden tehtaissa eivät saa kohota yli kuuden tunnin vuorokaudessa, vähintään puolen tunnin väliajalla ja lapset neljäntoista ja kuuden-toista ikävuosien välillä eivät saa työskennellä yli 10 tun-tia päivässä yhden tunnin väliajalla keskellä päivää ja puolen tunnin väliajalla aamulla ja illalla. Ranskassa lap-set alle 16 ikävuoden voivat työskennellä 10 tuntia päi-vässä tehtaissa. Ruotsissa rajottaa alle neljäntoista ikä-vuoden olevien lasten työn kuuteen tuntiin ja alle 16 ikä-vuoden 12 tuntiin. Yhdysvalloissa työtunnit lapsille ovat eri paikoin määrättyt 8—10 tuntiin päivässä.

Silti vaikka lailliset rajotukset lapsityöhön ja sen riis-tämisen suuruuteen nähden yleensä ovat hitaasti ja vaiva-loisesti edistyneet, ovat väärinkäytökset itsessään pysy-västi lisääntyneet ja laajentuneet.

Taloudelliselta, siveelliseltä ja kaikilta muilta kan-noilta lapsityö on yhtenä raskaimmista kirouksista työvä-enluokan hartioilla. Johtuen viimeisestä ja epätoivoises-ta yrityksestä lisätä proletariperheen pään riittämättömiä tuloja lapsityö on osottautunut kapitalistien käsissä yhdek-si tehokkaimmista keinoista täysikasvuisten työläisten palkkoja alentaessa. Sensijaan että lapsi olisi avuksi isäl-leen, hän onkin tullut hänen kilpailijakseen tehtaassa. Tehdaslasten palkat ovat naurettavan alhaiset vaihdellen 25 tai 30 sentistä viikossa muutamissa Euroopan maissa

noin \$2.50 viikossa Yhdysvalloissa ja lapsityöläisten yhteisansiot ovat tuskin riittäviä korvaamaan menetystä palkoissa, jonka heidän kilpailunsa aiheuttaa täysikasvuisille työläisille.

Ja lapsityön siveellinen hinta työväenluokalle on arvaamaton. Se ryöstää lapsityöläiseltä kaikki lapsuuden hovit ja etuoikeudet, turmelee hänen ruumiinsa, kuolettaa hänen mielensä, riistää varsinaisen elämän hänestä ja uhkaa kehittää tylsien, ilottomien ja ponnottomien työläisten sukupolven.

“Elämännesteen imeminen näistä avuttomista ja ilman puolustusta olevista olennoista, kaiken elämän ilon hävittäminen jo elämän kynnyksellä, miehuuden siemenen kuolettaminen jo idussaan — tämä enemmän kuin mikään muu on kapitalistisen hallinnon syntinä nykyistä sukupolvea kohtaan; se on myöskin rikoksellista sekaantumista tulevaisuuteen!” huudahtaa kaunopuhelias Rosa Luxemburg puhuessaan lapsityöstä.

Sosialismi, joka alituisen taistelee työväenluokan korkeimman ruumiillisen, henkisen ja siveellisen kehityksen puolesta ja keskittää toiveensa nousevaan työläisten sukupolveen, näkee luonnollisesti lapsityössä yhden suurimmista esteistä edistymiselleen ja taistelee sitä vastaan kaikin käytettävänä olevien keinoin.

Sosialistit suosivat kaikkea lainsäädäntöä lapsityön estämiseksi ja johdonmukaisesti kannattaa jokaista toimenpidettä, joka pyrkii siihen suuntaan. Mutta eri tavoin kuin ihanteelliset lapsityön poistamisen puolesta taisteelijat, jotka viime aikoina ovat osottaneet melkoista toimekkuutta, etenkin Yhdysvalloissa ja Englannissa, he käsittävät, ettei pahetta voida kokonaan parantaa paljailla laeilla lapsityön poistamiseksi tai rajottamiseksi. Levotto-

muutta herättävä lapsityön leviäminen on suuressa määrässä merkinä työväenluokan äärimäisestä köyhyydestä. Totta on, että muutamissa tapauksissa vanhemmat lähettävät lapsensa työhön ajattelemattomuudesta tai ahneudesta, mutta nämä tapaukset voi turvallisesti laskea harvoiksi poikkeuksiksi. Yleensä työväenluokan vanhemmat tuntevat hyvin tarkoin kamalan uhrauksen, joka sisältyy heidän kypsyttämien ja hentoruumiisten lastensa tarjoamiseen voittoja jauhavan koneen alttarille ja ainoastaan mitä täydellisin tarve voi pakottaa heitä sitä tekemään. Puhuesaan lapsityön alkamisesta englantilaisissa tehtaissa huomauttaa John Spargo: "Lasten saaminen puuvillatehtaisiin ei ollut helppoa alussa. Vanhempien rakkaus ja ylpeys olivat vastakkain uuden järjestelmän kanssa kieltäytyen sen vaatimuksilta. Tottuneina vanhaan kotoiseen järjestelmään, kaikkien perheenjäsenten yhdessäolo teollisuudessa ollen osana kotoisesta elämästä, he katselivat uusia teollisuusmuotoja kammolla. Pidettiin alentavana lapsen lähettämistä tehtaaseen, etenkin tytön, jonka elämä voi tulla turmelluksi sen kautta. Nimitys "tehdastyttö" oli solvaava loukkaus... Vasta sitten kun he olivat suoranaisten nälän ja kurjuuden pakottamia palkkojen laskeuduttua nälän tuottamisen tasoon, voitiin kunniallisia työläisiä saada lähettämään lapsensa tehtaisiin."*)

Voitane väittää, että jos työläiseltä riistetään hänen lastensa tulot lakisäädösten kautta, hän tulisi ajanpitkään pakotetuksi kohottamaan oman palkkansa korkeammalle tasolle ja siten korvaisi vähennyksen perheen tuloissa. Ja paljon oikeutta onkin sellaisessa väitteessä. Mutta sen heikkous on sanoissa — "ajanpitkään." Harvat työläis-

*) "The Bitter Cry of the Children", siv. 130 ja 131.

perheet voivat kestää vähennystä niukoissa tuloissaan vähäistäkään aikaa.

Kapitalismi pitää työläistä tuhoisen ympyrän pauloissa: palkkatyöläisisän köyhyys lähettää hänen lapsensa tehtaaseen ja lapsen kilpailu tehtaassa lisää isän köyhyyttä ja tekee vielä vaikeammaksi hänelle lapsensa niukoista lisätuloista luopumisen.

Voidakseen tehokkaasti taistella pahetta vastaan, on välttämätöntä itse sen juurten ja lähteen, työväenluokan köyhyyden kimppuun ryhtyä. Lapsityökysymys on ainoastaan yksi osa suuremmasta työväenkysymyksestä eikä sitä voida ratkaista erikseen.

Sosialistinen vaatimus lapsityön suuremmasta rajoittamisesta saa päävoimansa vaikuttavuuteensa yhteydessä vuoksi muiden teollisuusparannusten vaatimukseen, jotka sisältyvät sosialistiseen ohjelmaan.

Naistyö

Historiansa ja osaksi myöskin sosiaalisten vaikutuksensa puolesta naistyökysymys on jotenkin samanlainen kuin lapsityökysymys, mutta sen ratkaisu synnyttää erilaisen ja melkoisesti monimutkaisemman kysymyksen.

Koneiden ja tehdasjärjestelmän käytäntöön tulemisen jälkeen työmiehen persoonallinen harjaantuminen ja ruumiillinen voima kadottivat nopeasti merkityksensä tuotantotoimessa. Kapitalisti vaati pikemmin halpaa kuin harjaantunutta työvoimaa ja lähinnä lapsityötä naisen työ oli ja on halvin hyötyesine työmarkkinoilla.

Naistyöläisellä ei useimmissa tapauksissa ole perhettä elätettävänä kuten työmiehellä. Yleensä hänen tulonsa o-

vat ainoastaan lisälähteenä perhetuloihin: hänen palkkansa on tarkotettu ainoastaan lisäämään jonkun verran hänen miehensä tai isänsä tuloja. Naistyöläisen asema teollisuudessa ei lisäksi ole yhtä pysyväinen kuin miehen tai edes pojan — nainen usein, vaikkei aina, eroaa tehtaasta naimisiin mennessään. Ja lopuksi naimisissa olevan naisen työ ei ole yhtä tasaista kuin miehen; sitä välttämättömästi keskeyttävät raskauden ja lapsivuoteen ajat. Työläisnaisen tarpeet ovat siten verrattain pienet ja hänen vastustusvoimansa heikko. Naiset harvoin järjestäytyvät vahvoin ja pysyviin ammattiunioihin, he harvoin tekevät lakon tai kapinan ja tästä syystä he paremmin ovat kapitalistisen riiston esineitä kuin miehet.

“Se on”, huomauttaa Mr Hobson, “useimpien naistyöläisten aseman yleinen teollisuudellinen heikkous eikä sukupuoliennakkoluulo, joka estää heitä saamasta palkkoja, joita miehet saisivat, jos naisten tekemä työ jätettäisiin yksistään mieskilpailulle.”*)

Alkupuolella yhdeksättätoista vuosisataa tehdasnaisen riistäminen muuttui niin hillittömäksi ja heidän kohtelunsa niin raa'aksi, että parlamentit ja lainlaatijakunnat kehittyneimmissä maissa huomasivat olevansa pakotettuja tarttumaan virallisesti asiaan ja koettamaan parantaa muutamia pahimmista naistyön väärinkäytöksistä lakisäädösten kautta.

Ensimmäinen säädös tähän suuntaan oli englantilainen laki v. 1842, joka kielsi maanalaisen työn niin hyvin naisilta kuin lapsilta ja tätä lakia seurasi useita muita toimenpiteitä pitkillä väliajoilla, joiden tarkoituksena oli ra-

*) “Problem of Poverty”, siv. 158.

jottaa ja määritellä jossain määrässä naisten työtä teollisuuksissa. Samanlaisia lakeja säädettiin myös muissa maissa, mutta yleensä nämä lait olivat vielä vähemmän radikaalisia ja vaikuttavia kuin lapsityötä käsittelevät lait.

Naistyöläisten palkkoihin nämä säädökset tuskin vaikuttivat. Ne ovat yhäkin paljon alapuolella heidän miestovereittensa palkkoja tehtaissa, vaikka heidän työnsä voi olla yhtä tehokasta. 782 tapauksesta, jotka Yhdysvaltojen työkommissioneri valitsi umpimähkään v. 1897, joissa miehet ja naiset työskentelivät samassa toimessa ja suorittivat tehtävänsä yhtä tehokkaasti, miehet saivat suurempaa palkkaa 595 eli 76,1 prosentin tapauksessa ja heidän palkkansa näissä tapauksissa oli 50,1 prosenttia suurempi kuin naisten.

Keskimääräinen tehdasnaisen palkka Yhdysvalloissa on noin \$5 viikossa, kun taasen Isossa Britaniassa työläisnainen ansaitsee noin 11 shillingiä viikossa. Mutta muistettavaa on, että näitä keskimääriä suuresti kohottavat naisten korkeammat palkat erityistoimissa ja että ne koskevat ainoastaan tehdastyötä yksin. Naistyöläiset hiki-ajoissa ja kodeissa saavat paljokaan kurjempaa palkkaa.

Ihmeteltävää ei senvuoksi ole, että naisten luku teollisuuden palveluksessa on kasvamassa tasaisesti ja nopeaan. Yhdysvalloissa, jossa teollisuuden alalla työskentelevä nainen oli harvinainen poikkeus viime vuosisadan alussa, naisten luku ansiotöissä nousi melkein 4,000,000 v. 1890. Ranskassa oli 6,382,658 naista työskentelemässä maan eri teollisuuksissa 12,061,121 miestä vastaan ja Saksassa yksin tehtaissa työskentelevien naisten luvun nopea kasvaminen ilmenee selvästi seuraavista puolestaan puhuvista numeroista:

1895	664,116.
1899	884,239.
1904	1,119,713.
1905	1,180,894.
1906	1,244,964.

Näihin numeroihin sisältyvät tyttölapset. Englannissa puolet täysikasvuisista naisista ovat Mr John A. Hobsonin mukaan palkkatyöläisiä.

Sosialistit eivät vastusta naistryötä sellaisenaan. He tunnustavat että naisilla on lainmukainen ja pysyväinen asema teollisuudessa ja että hänen osansa kasvava merkitys kaikilla nykyaikaisten kansakuntien sosiaalisessa, poliittisessa ja taloudellisessa elämässä on täysin yhdenmukainen sosiaalisen kehityksen kulun kanssa. Mutta he taistelevat naistryön paheita ja väärinkäytöksiä vastaan. Ja nämä väärinkäytökset ovat lukuisia.

Nainen, milloin hänellä ei ole taakkana nuorten lasten perhe, joka on riippuvainen hänen huolenpidostaan ja hoidostaan, on yhtä kykenevä työhön kuin mieskin; mutta naisella, jolla on suuri perhe ja raskauden tilassa olevalle tai juuri lapsivuoteesta päässeellä naisella on kyllin hyödyllistä ja välttämätöntä työtä suoritettavana kotona. Hänen työskentelynsä tehtaassa sellaisessa tilassa ei ole mikään ylpeä tunnustus naisten oikeuksista, vaan säälitävä ja surullinen hänen äidillisten velvollisuuksiensa ja tunteittensa uhraaminen täydellisen köyhyyden julmalle pakolle. Ja hänen työnsä sellaisissa aiheuttaa arvaamatonta ruumiillista ja siveellistä vahinkoa hänelle ja hänen jälkeläisilleen.

Naistryöläisen alhainen palkka edelleen alituisen pyrkii painamaan alas heidän miestensä, isiensä ja veljiensä palkat yhä alhaisempaan tasoon.

Sosialistien pyrkimykset senvuoksi ovat kohdistetut etupäässä kohottamaan täysikasvuisten miestyöläisten, työläisperheiden isien palkat siihen määrään, että ne riittävät tyydyttämään hänen perheensä kaikkien jäsenten, näiden mukana hänen nuorten lastensa ja näiden äidin tarpeet. Vasta siten voidaan pakotetun naistyön epäinhimilliset väärinkäytökset saada tehokkaasti parannetuiksi.

Jällelläoleville naistyöläisille teollisuusaloilla sosialistit vaativat yhtäläistä palkkaa yhtäläisestä työstä ja he koettavat herättää työläisnaisissa mielenkiintoa miestyöläisten järjestöihin ja hankkia heidän myötävaikutustaan molempien sukupuolien työolojen parantamiseksi.

Naistyön väärinkäytökset ja lapsityön riistäminen ovat loogillisia ja välttämättömiä seurauksia kilpailevasta teollisuusjärjestelmästä. Kapitalismille luonteenomaista on kilpailun kiihottaminen työmarkkinoilla saattamalla molemmat sukupuolet, ikäluokat ja kansallisuudet vastakkain ja niinkauan kuin järjestelmä on voimassa, ei sen mukana seuraavia paheita voida kokonaan poistaa. Sosialismi yksin tarjoaa täydellisen parannuksen nais- ja lapsityön väärinkäytökselle. Mutta sellaisetkin täydelliset ja osittaiset parannukset, joita voidaan hankkia nykyisen järjestelmän vallitessa, tulevat olemaan tehokkaita ainoastaan, jos ne ovat saavutetut ajaessa johdonmukaista työparannusten ohjelmaa kaikilla sen aloilla ja seurauksina vahvasta ja sääntöperäisestä liikkeestä työläisten puolelta, jotka ovat järjestäytyneet teollisuudellisesti ja poliittisesti.

Ammattiunioniliike.

Yrityksissään saavuttaa radikaalisia ja pysyviä teollisuusparannuksia ja me voimme lisätä, toivoessaan koko

ohjelmansa lopullista toteutumista, sosialistit eivät luota yksinomaan voimaansa, vaan myöskin työväenluokan teollisuusjärjestäytymisen myötävaikutukseen. Tätä teollisuusjärjestäytymistä edustaa pääasiallisesti ammattiunioniliike, ja tämän liikkeen osa teollisuusreformien edistyksessä ja suhde sen ja sosialistisen liikkeen välillä ovat tärkeitä kysymyksiä sosialismin käytännöllisessä toiminnassa.

Ammattiunioniliikkeellä ja sosialismilla on sama alkunsa ja ovat ne molemmat tuotteita ja ilmiöitä luokkataistelun kehittyneestä asteesta kapitalismin ja työn välillä.

Englannissa, Ranskassa, Italiassa, Australisassa ja Yhdysvalloissa ilmeni nykyinen ammattiunioniliike ennen sosialistista liikettä; Saksassa, Itävallassa ja Venäjällä ammattiunionit ovat suuressa määrässä sosialistien luomia, kun Ruotsissa, Norjassa, Tanskassa, Belgiassa ja Hollannissa molemmat liikkeet kehittyivät melkein yksiin aikoihin. Anglosaksilaisissa maissa ammattiunionit ovat saavuttaneet suuremman lukumääräisen voiman kuin sosialistipuolueet, kun taasen päinvastainen on totta Euroopan mantereiden maissa. Yleensä kuitenkin molempien liikkeiden kokonaisvoima on likipitään yhtä suuri, kuten seuraavat johtavista maista kootut numerot osottavat:*)

*) Ammattiunionioiden jäsenlukua koskevat luvut ovat otetut Louis de Brouckèren kirjelmästä sosialismista ja ammattiunioniliikkeestä, joka esitettiin Stuttgartin kansainväliselle kongressille v. 1907 ja sosialisteja koskevat luvut ovat suureksi osaksi kootut eri sosialistipuolueiden kertomuksista samalle kongressille. Belgian sosialistien äänimäärä on sitten kesäkuun 1908 melkoisesti lisääntynyt. Luvut Englannista, Espanjasta ja Serbiasta ovat arviolaskuja. Venäjän sekavan vaalijärjes-

Maa	Sosialistien äänimäärä	Ammattiunionien jäsenluku
Iso Britania	342,196	1,866,755
Belgia	500,000	148,483
Tanska	76,612	92,091
Ruotsi	26,083	114,935
Norja	24,744	18,600
Saksa	3,251,005	1,822,843
Itävalta	1,041,948	322,049
Serbia	30,000	5,074
Bulgaria	10,000	8,300
Italia	301,525	347,839
Espanja	9,000	36,557
Hollanti	65,743	30,000
Ranska	1,120,000	800,000
Yhdysvallat	423,969	2,500,000
Yhteensä	7,222,825	8,113,026

Lausuaksemme asianlaidan yleisin ja lavein piirtein, ammattiunionit taistelevat työläisten erityisiä ja taloudellisia taisteluja, kun taasen sosialistipuolue edustaa palkkatyöläisten yleisiä etuja politikan alalla. Mutta lähemmin tarkastaessa ei ero suinkaan ole niin selvä ja määrätty kuin miltä se näyttää ensi katseelta.

Jokainen ammattiunio edustaa etupäässä sen erityisen ammattialan työläisiä, mutta korkealle kehittyneessä

telmän vuoksi ei maan vahvaa sosialistista äänimäärää voida arvioida. Ei sosialistinen eikä ammattiunionien vahvuus ilmene tarkoin ylläolevasta taulusta, koska joukko maita on täytynt jättää pois riittävien tietojen puutteen vuoksi. Sosialistinen äänimäärä on laskettu nousevan yli 10,000,000; maailman ammattiunionien yhteisjäsenmäärä on noin 11,000,000.

tehdastuotannon tilassa nykyaikaiset ammatit ja teollisuudet ovat tulleet niin läheisesti toisiinsa liitetyiksi ja sekaantuneiksi, että jonkun ammatin työläiset harvoin onnistuvat taisteluissaan, elleivät he saa kannatusta tovereiltaan yhteenliittyneissä ammateissa ja joskus kokonaisuudessaan järjestyneeltä työväestöltä. Yhä lisääntyvä "osanottolakkojen" käyttäminen on todistuksena tästä seikasta ja ammattiunionit myöntävät sen muodostamalla paikallis-, kansallis- ja kansainvälisiä keskusryhmiä yhteistoimintaa ja keskinäistä kannatusta varten suuressa mittakaavassa. Koko ammattiunionien joukon edustamat edut tulevat vähitellen työväenluokan yleiseksi eduiksi pikemmin kuin erityisten ammattien työläisten erityiseduiksi.

Ammattiunioniliikkeen toimipiirin laajetessa muodostuu itse liikkeen luonne: sen taloudelliset taistelut saavat poliittisten taistelujen luonteen.

Sillä erotus taloudellisen ja poliittisen toiminnan välillä on erotus laajuuden ja menettelytapojen pikemmin kuin laadun ja olemuksen välillä. Määrätyn työpaikan tai ammatin järjestyneiden työläisten yritykset saada ja säilyttää lyhennys työtunneissaan oman järjestäytymisensä voiman perusteella kuuluvat taloudellisten taistelujen luokkaan. Koko järjestyneen työväenluokan tai erityisen ja yhdenkaltaisen sen luokan osan yritykset saavuttaa ja ylläpitää sama työtuntien lyhennys lakisäädösten avulla muodostavat poliittisen toiminnan. Mikäli ammattiunionit jokaisessa maassa kasvavat lukumäärässä ja voimassa, sikäli ne kiinnittävät aina suurempaa huomiota yleisempiin työkysymyksen muotoihin ja joutuvat siten yhä lähempään yhteyteen politikan kanssa. Ammattiunionit jokaisessa kehittyneessä maassa toimivat ahkerasti yrityksissä hankkia lainsäädäntöä lapsityön rajottamiseksi, naistryön mää-

rittelemiseksi, isäntien vastuunalaisuuslakien parantamiseksi, vaarallisten koneiden suojaamiseksi ja lukemattomien muiden nykyaikaisen tehdastyön paheiden poistamiseksi. Ja milloin hyvänsä uhataan lainsäädäntöä joka voi olla tuhoisaa työn eduille tai pyritään rajoittamaan sen järjestäytymisen oikeuksia tai tehokkaisuutta, uniot ryhtyvät ponte-vaan vastustussotaan sellaisia toimenpiteitä vastaan.

“Erotus proletarien teollisuus- ja poliittisten taistelujen välillä oli ainoastaan väliaikainen,” sanoo tunnettu sosialistinen teoretikko, joka kirjottaa valenimellä Parvus; “se oli aina enemmän näennäinen ja usein kuviteltu; lakkojen laajuuden ja voiman kasvaessa, se katoaa kokonaan. Jokainen joka yrittää sulkea pois politikan ammattiunioista, pakosta hidastuttaa itse ammattiunioiden kehittymistä.”*)

Euroopan mantereen ammattiuniot täysin käsittävät tämän heidän liikkeensä poliittisen puolen ja avoimesti liittyvät maittensa sosialistipuolueisiin kaikissa poliittisissa taisteluissa. Englannissa ammattijärjestöt itsepintaisesti säilyttivät politikkaan sekaantumattoman kantansa kunnes he huomasivat itse oman olemuksensa olevan kuningaskunnan lakiasäättävien ja oikeudellisten mahtien uhkaamana. Silloin ne järjestyivät Työväenpuolueeksi (Labor Party), joka selitti kannattavansa riippumatonta työväenluokan politikkaa ja hyväksyi radikaalisen poliittisten työreformien ohjelman.

Ainoa suuri ammattiunioiden ryhmä, joka yhä, ainakin jossain määrässä, kannattaa poliittisen välinpitämättömyyden mielipidettä, on Amerikan Työväen Liitto (American Federation of Labor) ja tämä mielipide on

*) Parvus, “Der Gewerkschaftliche Kampf”.

muuttumassa niin epäjohdonmukaiseksi, että se saattaa järjestön mitä naurettavimpiin vastakohtiin. Siten, vaikka muuan erityinen pykälä sen peruslaissa kieltää kaiken liittymisen poliittisiin puolueisiin ja Liiton lempilauseena on "ei mitään politiikkaa unioissa", yhtenä järjestön päätarkoituksina on, kuten myöskin on perustuslaissa mainittu, "kansallisen lainsäädännön hankkiminen työväenluokan etujen mukaisesti", ja jokainen sen konventsioneista uhraa kokonaisia päiviä poliittisten kysymysten ja vaatimusten keskusteluun. Vuoden 1908 vaaleissa Liitto puolivirallisesti kannatti demokrattipuoluetta. Amerikan Työväen Liitto on sekaantunut politiikkaan yhtä paljon kuin kaikkien muiden maiden työväenuniot, mutta se on ainoa suurempi työväenryhmä, joka on laiminlyönyt järjestää ja yhdistää voimansa yhteen pysyväiseen poliittiseen työväenpuolueeseen ja pitää parempana hajottaa ja tuhata niitä isäntäluokkien poliittisten puolueiden kannatukseen.

Toisena erotuksena, joka usein tehdään ammattiunionien ja sosialistisen liikkeen välillä, on että edellinen kannattaa työväen olojen parantamista nykyisen järjestelmän piirissä, kun taasen jälkimäinen koettaa kokonaan hävittää palkkajärjestelmää. Tämä erotus on enemmän kuviteltu kuin todellinen.

Kaikkien ammattiunionien tarkoituksena on suoranaisesti tai epäsuorasti lisätä työläisen osaa tuotteesta, siten vastaavasti vähentäen työnantajan osaa. Mitään rajaa ei ole asetettu tälle menettelylle ja loogillisena lopputuloksena on, ainakin teoriassa, kapitalistin voittojen täydellinen poistaminen — teollisuuksien yhteiskunnallistuttaminen. Ainoana erotuksena sosialistien ja ammattiunionilaisten välillä on todellisuudessa se, että samalla kuin kaikki edelliset selvästi käsittävät luokkataistelun lopullisen päämaa-

lin, useat viimeainituista eivät sitä tee. Mutta tämäkin alkaa lopullisesti muuttua. Euroopan ammattiunionilaiset ovat yleensä sosialismin filosofian tartuttamia ja tämän filosofian ymmärtäminen antaa heille selvemmän kuvan heidän tehtävästään ja tekee heidän taistelunsa tehokkaammaksi. Yhdysvalloissa sosialismi raivaa itselleen tietä ammattiunionilaisten keskuudessa hitaasti mutta varmasti.

Siten sosialismin ja ammattiunioniliikkeen toimialat suuressa määrässä yhtyvät ja rajaviiva niiden välillä usein kokonaan katoaa. Silti olisi erehdys pitää niitä samoina. Sosialismi ja ammattiunioniliike muodostavat yhdessä nykyisen työväenliikkeen ryhmän ja ero niiden välillä ainoastaan merkitsee tehtävien jakoa. Mutta tämä jako on tarpeellinen liikkeen menestykselle kokonaisuudessaan. Sosialistipuolueiden toiminta on etupäässä poliittisella alalla: ne muuttavat työväenluokan taloudelliset taistelut poliittiseksi toiminnaksi, antavat muodon sen yleisille vaatimuksille, yhdistävät yhteen sen erityiset tarpeet ja aina panevat painon sen lopulliselle päämäärälle, samalla kuin ne kannattavat unionien välittömiä taloudellisia taisteluja.

Ammattiunionioiden tehtävät, toisaalta, ovat etupäässä kohdistetut teollisuustaistelun piiriin. Ne suojelevat yksityistä työläistä tehtaassa työnantajan liiallista riistämistä vastaan ja ne edistävät jäsentensä yleisiä poliittisia etuja välineinään sosialistipuolueet. Paitsi näitä eri aloja on lisäksi olemassa laaja toiminnanala, jossa työväenliike voi saavuttaa menestystä ainoastaan molempien siipiensä pondevan yhteistoiminnan avulla.

Huomattavin sellaisen yhteisen toiminnan tapaus on poliittinen joukkolakko, johon viime aikoina ovat turvautuneet Euroopan työläiset muutamissa tavattomissa tapauksissa hyvää tarkotusta varten.

Tästä näiden kahden liikkeen toiminnan tarkotusten ja menettelytapojen kuvauksesta voi selvästi nähdä, että niiden suhteitten toisiinsa täytyy olla mitä läheisintä ja sydämmellisintä laatua. Bellgiassa, Tanskassa, Ruotsissa ja Norjassa sosialistipuolueiden ja ammattiunionien jäsenluku on melkein sama ja näitä kahta järjestöä voidaan pitää saman pääjoukon eri komiteoina, jotka ovat perustetut suorittamaan eri tehtäviä. Saksassa, Itävallassa, Hollannissa, Italiassa ja Venäjällä nämä kaksi liikettä ovat hyvin läheisesti liittolaisia kaikissa niiden taisteluissa. Englannissa itsenäinen työväenpuolue (Independet Labor Party), yksi maan johtavista sosialistisista järjestöistä muodostaa yhtä tärkeän osan poliittisesta Työväen puolueesta kuin ammattiunionitkin. Ranskassa puolue ja ammattiunionit joskus riitelevät, mutta se on aina rakastavien ohimenevää riitaa. Yhdysvalloissa yksin järjestyneiden työläisten suuri ryhmä, Amerikan Työväen Liitto, on tähän saakka pyytellyt erillään sosialistisesta liikkeestä.

Työläisten ko-operativiset yhdistykset.

Muuan toinen liike, joka viime vuosina on saavuttanut suurta voimaa ja on muuttumassa yhä tärkeämmäksi tekijäksi taistelussa pääoman ja työn välillä, on liike, jota edustavat työläisten ko-operativiset yhdistykset.

Ko-operativisten yritysten alku yhteistä hyötyesineiden tuotantoa, ostoa, jakoa ja kulutusta varten voidaan johtaa kahdeksanteentoista vuosisataan, mutta nykyaikaisilla ko-operativisilla yhdistyksillä on yhtä vähän yhteistä aikuisempien edeltäjiensä kanssa kuin ammattiunionilla on yhteistä vanhojen isäntien ja kisällien ammattikuntien laitoksen kanssa.

Meidän päiviemme ko-operativinen liike on osaa yleisestä työväenliikkeestä, yhtenä ilmauksena, itsetietoisena tai tiedottomana, yleisestä yrityksestä työläisten puolelta vähentää luokkansa riistämistä kapitalismin kautta. Liike on kehittynyt viimeisten viidenkymmenenvuoden kuluessa ja se on saavuttanut yleistä leviämistä vasta kahden viimeisen vuosikymmenen aikana.

Tässä, samoin kuin useissa muissa käytännöllisissä työväen reformiliikkeissä Englanti johti kulkua. Kuuluisa Rochdale Pioneers yhdistys, vanhin laatuaan, perustettiin marraskuussa 1843, jolloin kaksitoista köyhää kutojaa kokoontui erään kurjan ravintolan takahuoneeseen ja suostui maksamaan 20 penceä viikossa yhteiseen rahastoon kunnes he saisivat kokoon kylliksi alkaakseen liikkeen yhteiseksi hyväkseen. Vuoden kuluessa heidän lukunsa oli lisääntynyt 28:ksi ja heidän pääomansa kasvanut 28 punnaksi. He vuokrasivat puodin ja hankkivat sinne 15 punnan varaston jauhoja ja tästä vaatimattomasta alusta yritys nopeaan kasvoi yhdeksi maan varakkaimmista ja mahtavimmista liikkeistä. V. 1876 Rochdale Society of Equitable Pioneers yhdistyksessä oli 8,892 jäsentä ja oli siihen sijoitettuna 254,000 punnan pääoma; vuosiliike nousi 305,000 puntaan ja yhdistyksen puhdas voitto oli 50,000 puntaa.

Jäsenoikeus yhdistykseen saadaan ostamalla yksi osake, arvoltaan 5 puntaa, mutta tämä summa voidaan maksaa pienissä viikkomaksuissa. Jokainen yksilöllinen jäsen voi omistaa aina 20 osaketta, mutta kullakin jäsenellä ei ole useampaa kuin yksi ääni yhdistyksen kokouksissa. Puh- taasta voitosta jaetaan 5 prosentin osinko vuosittain osaketta kohti, 2 ja puoli prosenttia erotetaan kasvatuser-

hastoa varten ja loput jaetaan jäsenille heidän ostojensa mukaan suhteellisesti.

Vuonna 1863 perustettiin suuri Co-operative Wholesale Society, Limited, yhdistys jonkunlaiseksi keskustoimistoksi joukolle ko-operativisia yrityksiä. V. 1872 tämän yhdistyksen vuosikauppa nousi jo tuohon tavattomaan summaan 1,153,132 puntaan. Yhdistys alkuaan supisti toimintansa siihen, että se osti hyötyesineitä tukkukaupassa ja möi niitä jäsenilleen yksityisyhdistyksille vähittäismäärissä, mutta vähitellen antautui se itse itsenäisen tehtailijan alalle ja valmiine markkinoineen ja suurine pääomineen sen hankkeet tähän suuntaan ovat olleet merkillisen onnistuneet. Nykyisin yhdistys käyttää suuria biscuit-, saippua-, kenkä- ja vaatetehtaita, villa- ja maissimyllyjä ja kakaotehdasta sekä hillokannutuslaitoksia; sillä on suuri kirjapaino, se johtaa rakennustöitä ja on sillä oma laivastonsa sen tavarankuljetusosaston yhteydessä. Sillä on haaraosastoja useissa Englannin huomatuimmissa kaupungeissa ja ylläpitää se osto-toimistoja useissa muissa maissa. Yleensä on se maailman suurimpia liikehommia. V. 1905 oli sen pääoma yli 3,300,000 puntaa; sen myynnit nousivat 20,785,469 puntaan ja sen puhdas voitto oli 368,309 puntaa.

Skotlantilainen Co-operative Wholesale Society on melkein yhtä suuri liikeyritys ja suuri joukko muita itsenäisiä ko-operativisiä yhdistyksiä löytyy Englannissa, Skotlannissa ja Irlannissa. V. 1907 yhtyneitten kuningaskuntien ko-operativisen liiton keskusneuvosto sai kertomuksia 1,566 yhdistykseltä, joiden kokonaisjäsenluku oli 2,434,085. Näiden yhdistysten yhteismyynti nousi yli 105,000,000 punnan ja niiden puhdas voitto oli yli 12,000,000 puntaa.

Mutta huolimatta tavattomasta liikemenestyksestään on ko-operativinen liike vähemmässä määrässä tekijänä Ison Britannian liike-yrityksissä kuin se on useimmissa muissa Euroopan maissa. Brittiläiset ko-operativiset yhdistykset ovat keskiluokan ainesten ja keskiluokan mielihiteiden heikontamia. Ne ovat huomattavassa määrässä vailla luokkaihanteita ja ylläpitää niitä yhdessä etupäässä liikkeiden paljas aineellinen hyöty.

Kaikissa näissä piirteissä Ison Britannian ko-operativiset yhdistykset ovat huomattavasti vastakkaisia Belgian yhdistyksille jotka ovat läheisesti yhteydessä sosialistisen ja ammattiunioniliikkeen kanssa.

Vanhin nykyaikaisista ko-operativisista liikkeistä Belgiassa on kuuluisa *Vooruit* (Eteenpäin) Ghentissä. Se järjestettiin v. 1880 sosialistijohtajan Edward Anseelen aloitteesta ja sen ensimmäisenä yrityksenä oli leipomo eräässä kellarissa ja oli se varustettu ja harjoitettiin sitä 84 francin 95 centimesin pääomalla. Yritys oli heti alusta täysin onnistunut ja laajennettiin ja suurennettiin sitä vuodesta vuoteen. Tätä kirjottaessa sen vuotuinen liike nousee yli 3,000,000 francin ja sen vuotuiset voitot ovat yli 400,000 francia. Leipomo tuottaa yli 100,000 kiloa leipää viikossa. V. 1903 *Vooruit* omisti neljä apteekia, seitsemän sekatavarakauppaa, kirjansitomon, sikaaritehtaan, valimon ja yhden kaupungin suurimman rihkamakaupan.

Sen *Feestlokaal* eli kokoussali sijaitsee Rue des Baguettes kadun varrella, Ghentin hienoimmassa kaupunginosassa. "Se oli kerran erään kaupungin hienoimman porvarisklubin omaisuutta", kertovat Destrée ja Vandervelde. "Kun klubin jäsenet huomasivat sen olevan liian kalliin heille, Ghentin työläiset ostivat sen erään välikäden välityksellä ja vuokrat Rue des Baguettes kadulla laskivat

heti 50 prosentilla. Puutarhoissa, joissa ylemmän porvariston naiset ennemmin olivat käyskennelleet, tanssivat nyt sadat tehdastytöt sunnuntaisin. Konserteissa marseljeesi astui barbanconnen sijalle; punainen lippu seurasi kolmivärilippua ja työväen juhlapäivinä rauhallinen porvaristo katsellen ikkunaverhojensa takaa näkee työläisten mustat joukkueet marssivan rauhallista katua pitkin ikäänkuin vallankumouksen soihdun kantajat”.*)

Seuraavana huomattavana ko-operativisena yhdistyksenä, joka Belgiaan perustettiin, oli *Maison du Peuple* (Kansan talo) Brüsselissä, joka perustettiin v. 1882.

Tämän yhdistyksen historiasta kertoo Louis Bertrand seuraavaa: “Joukko eri ammattien työläisiä päätti perustaa ko-operativisen leipomon. Jokainen jäsen lupautui suorittamaan 10 francia 25—50 centimesin viikkomaksuilla. Muutamissa kuukausissa yhdistyksellä oli 80 jäsentä listallaan ja 700 francia rahastossaan. Nämä 80 jäsentä tarvitsivat noin 120 leipää, kilon painoista kukin, viikossa. He vuokrasivat leivinuunilla varustetun kellarin 35 francilla kuukaudessa. Ainoastaan yksi leipuri palkattiin. Aamulla leipoi hän leipänsä ja iltapäivällä kuletti hän ne jäsenten koteihin. Tämä ei ollut mikään helppo tehtävä, sillä jäsenet asuivat kaikissa osissa kaupunkia ja etukaupungeissa . . . Vähitellen jäsenten luku kasvoi 80:stä 250:een. Neljän vuoden kuluttua siinä oli 400 jäsentä. Tarpeelliseksi tuli vuokrata suurempi liikepaikka, rakentaa uudenaikaiset leivinuunit ja koneellinen taikina-allas.

“V. 1886 ko-operativinen yritys vuokrasi suuren juhlasalin 5,000 francilla vuodessa ja asetti sen Brüsselin työväenjärjestöjen ja sosialistien käytettäväksi. Vähemmäs-

*) “Le Socialisme en Belgique”, siv. 47.

sä kuin kymmenessä vuodessa sali oli muuttunut liian pieneksi ja yhdistys päätti rakentaa uuden”.*)

Nykyisin yhdistyksessä on noin 21,000 jäsentä, joka, laskien 5 henkilöä perhettä kohti, merkitsee noin 105,000 kuluttajaa.

Maison du Peuple omistaa suurimman leipomon Belgiassa ja myy yli kymmenen miljoonaa kiloa leipää vuodessa. Yhdistys harjottaa sitäpaitsi muita eri liikeyrityksiä ja sen rakennus, uusi *Maison du Peuple*, on todellinen työväestön palatsi, maksaen 1,200,000 francia.

Ko-operativinen yhdistys *Progrés*, perustettu v. 1886, on muutamissa suhteissa vielä vaikutusvaltaisempi kuin kumpikaan ylempänä manituista kahdesta. Sen toimialue yltää yli koko teollisuuspiirin Charleroin ja Monsin välillä ja sen neljä suuremmosta eri osiin piiriä rakennettua taloa ovat lähiseutujen sosialistien ja järjestyneiden työläisten pääkokouspaikkoja.

Yhteenlaskettuna ko-operativisten yhdistysten luku Belgiassa v. 1907 oli 2582. Näistä oli 630 jakoyhdistystä, 209 tuotantoyhdistystä, 21 yhdistyksiä ko-operativisten asuntojen rakentamista varten, 51 teollisuus ja 1300 maanviljelysluottoyhdistystä. Jakoyhdistysten jäsenluku oli 119,581 perhettä, niiden yhteinen myynti v. 1906 nousi 31,174,552 franciin ja niiden puhdas voitto mainittuna vuonna oli 3,035,940 francia.

Belgian työläisten ko-operativiset yhdistykset kuuluvat kaikki Belgian sosialististen ko-operativisten yhdistysten liittoon, joka perustettiin v. 1900 etupäässä tukkukauppaostoja varten. Kaikkien siten Liittoon kuuluvien yhdistysten säännöt ovat varsinaisesti yhdenkaltaiset ja yhdis-

*) “Historie de la Coöperative en Belgique”.

tysten perustuslait erityisesti selittävät, "että yhdistys on ennen kaikkea poliittinen sosialistinen ryhmä ja että jäsenet allekirjottaessaan perustuslain ilmaisevat kannattavansa Työväenpuolueen ohjelmaa." Ko-operativisten yhdistysten jäsenet ja heidän perheensä muodostavat Belgian Työväenpuolueen rungon ja vaalitaistelujen aikana ne muuttuvat poliittisiksi komiteoiksi. Ko-operativisten yhdistysten ja heidän avaroiden juhlahuoneustojensa ympärille ovat koontuneina ammattiunionit, sosialistiset järjestöt, työläisten seurustelu- ja opetusklubit ja sosialistilehtien toimistot. Ko-operativiset yhdistykset kuluttavat melkoisen osan voitostaan sosialistiseen herätystyöhön sen kaikissa muodoissa sekä ammattiunionien kannatukseen näiden taisteluissa. Sanalla sanoen, Belgian ko-operativiset yhdistykset ovat sosialistisen ja työväenliikkeen keskuksia. Vuoden 1900 vaalitaistelussa ne painattivat ja jakoivat omalla kustannuksellaan kaksi miljoonaa kirjasta.

Ko-operativisen liikkeen kehitys Saksassa on seurannut enemmän omituista suuntia erinäisten historiallisten ja poliittisten olosuhteitten vuoksi. Sosialistisen ja työväenliikkeen alkuaikoina Saksassa näytteli ko-operativisten yhdistysten kysymys erittäin tärkeää osaa. Schulze-De-litsch, yksi vapaamielisen puolueen johtajista ja "itsensä avustamisopin" innokas apostoli, johti suurta liikettä vapaaehtoisten ko-operativisten yhdistysten järjestämiseksi etupäässä tuotantoa varten muka täydellisenä työväenky-symyksen ratkaisuna. Se oli keskiluokan liike, sen teoreettillinen perustus oli epäterve ja taantumuksellinen ja sen hommaajien tarkoituksena näytti olevan estää työväenluokkaa itsenäisestä työväen politikasta. Tälle liikkeelle asetti Ferdinand Lassalle kuuluisan suunnitelmansa ko-operativisista tuotantoyhdistyksistä valtion luotolla, suun-

nitelman, joka sisälsi yleisen äänioikeuden vallottamisen työläisille ja valtion kansanvaltaiseksi tekemisen, se on, työväenluokan poliittisen toiminnan. Taistelu Lassallen ja Schulzen välillä valtioluotto ja oma-apu kysymyksessä sai sosialismin ja vapaamielisyyden välisen taistelun muodon. Sosialistit keskittivät voimansa politikkaan, kun taasen vapaamieliset saivat määräysvallan vapaaehtoisessa ko-operativisessa liikkeessä. Schulze-Delitschin ja hänen seuraajiensa johdolla kasvoi viimeainittu suureksi kooltaan, mutta heikoksi ja tehottomaksi hengeltään. Se pani suurimman painonsa tuotantoyhdistyksiin ja kannatti luottoyhdistyksiä, mutta katseli jako- ja kulutusyhdistyksiä visillä epäluulolla.

Sosialistit antoivat vähäistä arvoa ko-operativiselle liikkeelle näissä olosuhteissa.

Mutta sillä välin sosialistivastaisten lakien lakkaaminen v. 1890 saattoi vapaaksi suuren määrän radikaalisissa Saksan työläisissä olevaa toimintapontevuutta. He ottivat käytäntöön pontevan toimekkuuden kaikilla työväenliikkeen aloilla ja muun muassa he liittyivät ko-operativisten kulutusyhdistysten riveihin suurissa joukoissa. Tämä sosialistien tulva sai vanhoillisen ko-operativisen liikkeen johtajat niin ymmälle, että he v. 1902 erottivat 99 kulutusyhdistystä niiden sosialidemokrattisten taipumusten perusteella. Toukokuussa seuraavana vuonna nämä kutsuivat konventsionin Dresdeniin, jossa oli edustajia 621 kulutusyhdistyksestä, etupäässä ollen nämä kokoonpantuja sosialistisia taipumuksia omaavista työläisistä. Konventsionissa perustettiin Saksan kulutusyhdistysten keskusliitto, joka nykyisin on johtava järjestö tällä alalla. Vuoden 1907 lopulla oli Saksassa 2110 kulutusyhdistystä, joiden kokonaisjäsenluku oli 1,131,453. Näistä keskusliit-

to edusti 959 yhdistystä, joiden jäsenluku yhteensä oli 879,221. Siihen liittyneet sosialistit edustivat siten 77 prosenttia koko Saksan kulutusyhdistysten jäsenluvusta. Niissä työskenteli 12,783 henkilöä, ne ylläpitivät 2500 kauppapuotia ja niiden kiinnitetty kokonaispääoma oli 25,000,000 markkaa. Niiden vuosiliike oli 303,794,452 markkaa ja niiden puhdas voitto oli yli 20,000,000 markkaa.

Radikalisten kulutusyhdistysten erottua vapaamielisestä ko-operativisesta liikkeestä suhde ensinmainittujen ja sosialistien välillä tuli läheisemmäksi ja sydämellisemmäksi ja nykyisin molemmat toimivat täydellisessä sopu-soinnussa.

Ko-operativiset liikkeet muissa maissa ovat saavuttaneet eri määrissä voimaa ja hyödyllisyyttä ja niiden suurimman kasvun aika on melkein poikkeuksetta viimeiset kaksi vuosikymmentä.

Italiassa ilmenee liikkeen erityispiirre päivätyöläisten ko-operativisissa yhdistyksissä, jotka hankkivat itselleen yhteisiä kontrahtitöitä ja jakavat ne keskenään erityisjoukoille hankkien tarpeelliset työkalut yhteisestä varastosta ja jakaen keskenään kontrahtisummat. Tällaisen yhteistoiminnan tarkoituksena on poistaa urakoitsijan voitot. V. 1906 oli Italiassa 2792 ko-operativista yhdistystä tehden ne yhteensä liikettä yli 600,000,000 francin arvosta. Kahdeksansataa viisikymmentäyksi näistä yhdistyksistä oli puhtaasti kulutusta varten, 454 tuotantoyhdistyksiä, 350 oli ko-operativisia luottoyhdistyksiä ja jällelläolevat työ-, maanviljelys- ja sekalaisia yhdistyksiä.

Ruotsissa ko-operativisten yhdistysten tarkoituksena on melkein yksinomaan yhteisviljelys ja rakennustoimi. 2,524 ko-operativisesta yhdistyksestä v. 1906 kaikki muut paitsi 382 kuuluivat tähän luokkaan. Ko-operativisten yh-

distysten luonne Suomessa ja Hollannissa on jotenkin samanlainen kuin Ruotsin järjestöjen.

Ranskassa oli v. 1904 noin 5,500 ko-operativista yhdistystä, joista yli 3,000 oli maanviljelysyhdistyksiä. Itä-vallassa, Sveitsissä, Hollannissa ja Tanskassa on myöskin kehittynyt huomattavia ko-operativisia liikkeitä. Yhdysvallat ovat melkein taimpana oleva maa tällä alalla.

Victor Serwy, siihen aikaan Kansainvälisen sosialistitoimiston sihteeri, väittää, että v. 1901 oli olemassa 56,623 tunnettua ko-operativista yhdistystä maailmassa.

Ko-operativiset yhdistykset voidaan jakaa suureen määrään erityisiä ryhmiä niiden harjottamien tarkotusten ja käyttämien menettelytapojen mukaan, mutta meitä liikkuttavat ainoastaan sellaiset niistä, joiden voidaan rehellisesti sanoa muodostavan osan työväenliikkeestä. Nämä voidaan jakaa yrityksiin ko-operativista tuotantoa varten ja yrityksiin ko-operativista kulutusta tai jakoa varten.

Tuotantojärjestykset ovat erityisestä arvosta ammattiuoille näiden taistelujen yhteydessä työnantajiaan vastaan ja ne tekevät usein hyviä palveluksia tarjoamalla turvapaikan mustalla kirjalla oleville lakkojen johtajille tai muille toimeliaille union jäsenille. Mutta yleensä saavuttavat ne jossain määrässä liikemenestystä ainoastaan kun niitä harjotetaan kulutusyhdistysten yhteydessä. Itsenäisinä yrityksinä ne tavallisesti epäonnistuvat. Teollisuuslaitos nykyaikana ei voi menestyä, ellei se ole varustettu pääomalla, jollaisia on sen suurten kilpailijain käytettävänä, ja käytä samoja menettelytapoja kuin hekin. Ja tuotantoyhdistysten työläisperustajilla yleensä ei ole vaadittua pääomaa eivätkä he voi käyttää lukemattomia tavalisia työnriistämisen keinoja.

Ko-operativiset yhdistykset kulutusta varten toisaalta ovat osottautuneet melkein yhdenmukaisesti onnistuneiksi liikekannalta katsoen.

Sosialistit eivät usko kuvitteluun, että vapaaehtoiset työläisten ko-operativiset yhdistykset, joko tuotantoa tai kulutusta varten, voisivat vähitellen ja oman kehityksensä voimalla astua nykyisen kapitalistisen tuotannon ja jaon menettelytapojen sijalle. He eivät edes kiinnitä suurta merkitystä ko-operativisiin yhdistyksiin työläisten aineellisen aseman yleisen parantamisen ja korottamisen tekijöinä. Mutta he pitävät niitä hyödyllisinä apuneuvoina työväenluokan taistelussa ja hyödyllisinä kouluina harjottaessa työläisiä teollisuuksien johdossa ja heidän luokkansa solidarisuuden tunteessa.

Sosialismin suhteen työläisten ko-operativiseen liikkeeseen määrittelevät Saksan sosialidemokratit eräässä päätöksessä, joka hyväksyttiin heidän puolueensa konventionissa Hanoverissa v. 1899, seuraavin sanoin:

“Puolueen kanta ko-operativisia teollisuusyhdistyksiä kohtaan on puolueeton. Se katsoo sellaisten yhdistysten järjestämisen, milloin välttämättömät ehdot niiden menestykselle ovat olemassa, tarkottavan parannusten aikaansaamista niiden jäsenten taloudellisessa asemassa ja se näkee sellaisissa yhdistyksissä, kuten kaikissa työläisten järjestäytymisissä heidän etujensa suojelemiseksi ja edistämiseksi, oikean välineen työväenluokan kasvattamiseen omien etujensa itsenäisessä johdossa. Puolue ei laske sellaisille yhdistyksille määräävää merkitystä työväenluokan vapauttamiseksi palkkaorjuuden kahleista.”

KOLMAS LUKU

TYÖVÄENVAKUUTUS.

Yhtenä nykyisen palkkatyöjärjestelmän suurimmista väärinkäytöksistä on työläisen olemassaolon epävarmuus siinä. Niinkauan kuin palkan ansaitσια on hyvässä terveydessä ja hänen työnsä on kohtuullisen pysyväinen, kykenee hän raatamaan itselleen ja itsestään riippuvaisille niukan toimeentulon. Hyvinvoinnin aikoina työläinen ja etenkin ammattitaitoinen konetyöläinen voi vielä säästääkin vaatimattoman summan synkkien päivien varalle.

Mutta äkkiä hänen työnsä keskeytyy ja hänen ansionsa lakkaavat. Huono aika voi heittää hänet työstä viikoiksi tai yleinen teollisuuden lamaus voi sulkea tehtaan ovet hänelle kuukausiksi. Hänen niukat säästönsä, jos hänellä sellaisia on, hupenevat ja katoavat pelottavalla nopeudella ja lyhyessä ajassa työläinen huomaa olevansa vastakkain todellisen nälkiytymisen uhkan kanssa. Tai sairastuu hän äkkiä keskellä suurta teollisuustoimeliaisuutta ja joutuu ruumiillisesti kykenemättömäksi pitkäksi aikaa. Työläiselle terveys ei merkitse ainoastaan hyvinvointia ja onnea, se merkitsee hänelle leipää ja leipää hänen perheelleen; seuraus ei ole hänelle ainoastaan ruumiillista kärsimystä, se on hänelle usein avutonta, pohjatonta puutetta.

Mutta sairasta työläistä keskellä hänen pulaansa lohduttaa ainakin paranemisen toive yhdessä työhön ja elämiseen palaamisen toiveen kanssa. Miten paljoo epätoivoisempaa onkaan miehen osa, joka on tullut raajarikoksi työssään. Työmies, jonka pääasiallisin, ellei koko hänen elämisenehtonsa on hänen sormiensa näppäryydessä, hänen käsivartensa vahvuudessa tai hänen jalkojensa lihaksissa, on alituisessa vaarassa, että häneltä ryöstää hänen jäsenensä tai voimansa hänen petollinen ja verenhimoinen työtoverinsa, rautainen konehirviö, joka on aina valppaana etsimään väsymyksen tai herpoutumisen merkkiä hänessä, aina valmiina käymään hänen kimppuunsa huomaamatta. Ja kun onneton työläisemme on tullut ruhjotuksi ja raajarikoksi lähimäistensä palveluksessa, ei kristillinen yhteiskuntamme palkitse hänen uhriaan, ei korvaa hänelle hänen tappiotaan, ei edes o-jenna säälivää kättä lohduttaakseen häntä hänen onnettomuudessaan, vaan heittää hänet syrjään säälimättömästi ja tunteettomasti ja sallii hänen hiljaisuudessa hukkuu, siirtyen seuraavaan uhriin.

Ja jos tämä julma kohtalo voi tapaturmaisesti kohdata ketä työläistä tahansa hänen elämänsä ja voimiensa miehuudessa, tulee samallinen kohtalo melkein varmasti kaikkien työläisten osaksi vanhemmalla ijällä.

“Vähemmän surullinen kuin työttömän työläisen asema,” huomauttaa mr. George Turner, “ei ole iäkkään ammattilaisenkaan asema. Mies, joka ei anna täysintä määräänsä työtä viikkopalkkansa edestä, erotetaan heti taloudellisen järjestelmän vuoksi, joka on riippuvainen valppaasta kilpailusta olemassaolon puolesta. Onnellisia ovat ne kuusikymmentä prosenttia, jotka eivät elä kyllin kauan tullakseen korvatuiksi pontevilla, terverakentei-

silla, toiverikkailla nuorilla työläisillä, ja joutuakseen puutteeseen. Mutta suurta vähemmistöä kohtaa tämä kohtalo. Miesten palkat neljästäkymmenestäviidestä ikävuodesta ylöspäin osottavat asteettaista ja varmaa alenemista. Karkeimman työn tekijät ovat ensimmäiset joutumaan kärsimään; mutta ammattitaitoisissa ammateissa, joissa käsityön kätevyys on ensimmäisenä ehtona kykeneväisyyteen ja jatkuvaan työntekoon, viidenkymmenenviiden vuoden ikään tulemista tavallisesti seuraa ansioitten väheneminen.”*)

Tämä toimeentulon epävarmuus, ainainen työttömyyden, sairauden, tapaturmien ja vanhuuden uhka, joka riippuu jokaisen nykyaikaisen työläisen pään päällä kuin Damokleen miekka, on erottamattomasti yhdistetty yksityisten kilpailevien teollisuuksien ja “vapaan” palkkatyön järjestelmään ja mikäli tämä järjestelmä kehittyy, se pyrkii tekemään yhä vaikeammaksi työläisen elämän vaikeuksia. Koneistoa kehitettäessä ja täydentäessä ja työn ja kilpailun yhä jännittyessä “työttömien vara-armeija” alituisesti kasvaa, teollisuustapaturmat ovat yhä yleisempiä, työläinen on rasitettu ja heikontunut aikuisemmin elämässään ja ijäkäs konetyöläinen tulee yhä hyödyttömämmäksi.

Tällaisia hätätiloja vastaan suojaamisen kysymys on senvuoksi luonnollisesti vetänyt puoleensa työläisten huomion aina palkkajärjestelmän alusta asti ja on se tullut yhä tärkeämmäksi asiaksi heille mikäli järjestelmä on kehittynyt.

Ensimmäiset käytännölliset yritykset työläisten avustamiseksi työttömyyden, sairauden, tapaturmien ja vanhuu-

*) “The Case for State Pensions in Old Age”, Fabian Society, 1899.

den tapauksissa ilmenivät yksityisten ja vapaaehtoisten yritysten muodossa työläisten ja joskus työnantajien aloitteesta. Edelliseen luokkaan kuuluvat ammattiunionit ja muut työväen järjestöt, jotka antavat apua työttöminä oleville jäsenilleen rahastoista, joita he itse ovat koonneet keskuudessaan säännöllisten määräaikaisten maksujen tai verotusten kautta ja lukuisat veljeydelliset ja keskinäiset seurakuntat, jotka vakuuttavat jäsenensä sairaus- ja tapaturmatapauksissa, vieläpä joskus maksavat vuosimaksuja vanhalla iällä. Jälkimmäiseen luokkaan ovat luettavat erityiset suurten työnantajien, etenkin kaivos- ja rautatieyhtiöitten rahastot, jotka ovat perustetut avustukseksi niiden työläisiä sairaus- ja tapaturmatapauksissa tai antaakseen heille eläkkeen vussin ajan pituisen yhtämittaisen palveluksen kuluttua. Nämä rahastot ovat yleensä perustetut saadakseen kykenevämpiä työläisiä vaarallisempiin ja enemmän ponnistuksia kysyviin ammatteihin ja taatakseen heidän pysyväisyytensä töissä. Yhdysvalloissa ne ovat saavuttaneet vain vähäistä leviämistä. Muutamissa Euroopan maissa, etenkin Ranskassa, Belgiassa ja Englannissa ne näyttelevät paljoa tärkeämpää osaa, mutta yleensä on niiden käyttö niin harvinaista ja järjestelmän apumaksut ovat niin rajotetut ja mitättömät, että niitä tuskin voi pitää vakavampina tekijöinä liikkeessä työläisten suojaamiseksi heidän toimeentulonsa epävarmuuksia vastaan.

Paljoa suurempiarvoisia kuin työnantajain rahastot ovat työläisten ko-operativiset yhdistykset, kuten monet apuyhdistykset Yhdysvalloissa, ystävyysseurat Isossa Britanniassa, Sociétés de Secours Mutuels (Keskinäisen turvallisuuden seurakuntat) Ranskassa, Belgiassa ja Sveitsissä ja Kranken-Kassen (Sairasrahastot) Saksassa ja Itävallassa

ja keskinäiset apuyhdistykset melkein kaikissa muissa maissa.

Alkuaan vaatimattomassa mittakaavassa viime vuosisadan alkupuolella osottautuivat nämä yhdistykset niin tärkeiksi työläisväestön suurille joukoille ja levisivät sellaisella nopeudella, että ne melkein saavuttivat yhteiskunnallisen laitoksen merkityksen. Viime vuosisadan puolivaiheilla edistyneimpien Euroopan maiden hallitukset huomasivat olevansa pakotettuja antaman virallisen huomion niiden olemassaololle ja toiminnalle.

Englannissa ensimmäinen lakisäädös, joka koskee ystävyysseuroja, on vuodelta 1793, mutta tämä laki ja muutossäädökset sen jälkeen yli puolen vuosisadan ajan eivät sanottavasti edistäneet näiden yhdistysten asemaa tai valtaa ja jättivät sellaisten lakien käytäntöönpanon yhdistysten mielivaltaan. Ensimmäiset lait, jotka eivät ainoastaan koettaneet määritellä, vaan myöskin avustaa ja vahvistaa työläisten keskinäisiä vakuutusyhdistyksiä, olivat v. 1849 Preussissa ja v. 1850 Ranskassa ja Belgiassa hyväksytyt lait. Ja samallaisia lakeja on sittemmin hyväksytty melkein kaikissa Euroopan maissa ja useimmissa Yhdysvaltojen valtioissa.

Hallituksen valvonnasta hallituksen hoitoon on ainoastaan yksi askel ja työläisten vakuutusasiassa tämä askel helposti otettiin useissa Euroopan maissa. Ranskassa perustettiin valtion departementti vanhuudenvakuutusta varten — Caisse Nationale des Retraites pour la Vieillesse — vuonna 1850 ja sitä seurasi v. 1868 samanlainen laitos tapaturmavakuutusta varten — Caisse Nationale d'Assurance en cas d' Accidents.

Belgiassa perustettiin Kansallinen vanhuudenvakuutus-pankki — Cassa Nazionale di Assicurazione per gli in-

fortuni degli operai — lain nojalla heinäkuun 8 p:ltä 1883.

Kaikki nämä hallituksen hoitamien työläisten vakuutuslaitost^{en} tapaukset ovat vapaaehtoista valtionvakuutusta, se on, laitoksia, joita valtio hoitaa hallituksensa osastona niiden kansalaistensa hyväksi, jotka haluavat käyttää niitä hyväkseen. Valtio ei anna avustusta vakuutusrahastoihin ja vakuutuksen suuruus määrätään vakuutusmaksujen perusteella. Tällaisen valtionvakuutuksen paremmuus tavallisiin vakuutusyhtiöihin nähden on sijotusten suuremmassa turvallisuudessa ja siinä seikassa, että se poistaa voitot.

Vapaaehtoiset valtiovakuutuslaitokset eivät missään ole tulleet erittäin vaikuttaviksi ja yleisiksi syystä, että ne jättävät koko niiden rahallisen taakan luokan hartioille, joka siihen vähimmin on kykenevä — työväenluokan hartioille. Vapaaehtoinen valtiovakuutus on lopullisesti ainoastaan toinen muoto itsensäauttamista vakuutuksessa ja sellainen vakuutus on yleensä osottautunut kokonaan riittämättömäksi lieventämään aikamme palkkatyöläisten suuria joukkoja. Verratessaan erilaatuisten työläisten vakuutusten, vapaaehtoisten ja pakollisten puhtaita tuloksia toisiinsa yhdeksännentoista vuosisadan lopulla huomauttaa Maurice Bellom: "Mahdotonta on pidättää hämmästyksen ja ihastuksen huudahdusta tarkastaessa pakollisen vakuutuksen yhteiskunnallisia tuloksia . . . Vakuutuksen leviäminen, jonka pakollinen järjestäytyminen on synnyttänyt, rahalliset edut, joita se on hankkinut työläisille, helpous, jolla se on tehnyt mahdolliseksi työnantajille suorittaa velvollisuutensa ja lopuksi paremmat terveydelliset edut, joita se on tuottanut koko yhteiskunnalle, ovat voitaneet pakollisen järjestelmän vakuutusjärjestelmälle

lukuisien tämän järjestelmän eduista nauttijain yleisen tunnustuksen.” Viimeisten muutamien vuosikymmenien aikana on muutamissa kehittyneimmissä maissa kasvanut vakaumus, että huolehtiminen työläisten vakuutuksesta työttömyyttä, sairautta, tapaturmia ja vanhuutta vastaan ei ole yksilöiden taipumusten ja kykeneväisyyden varaan jätettävä asia, vaan tehtävä, jonka yhteiskunnan itsensä on otettava suorittaakseen; että valtion velvollisuutena on taata teollisuusarmeijan raajarikkojen ja vanhuksien toimeentulo ainakin yhtä hyvin kuin sen sotilasarmeijan raajarikkojen vanhusten toimeentulo on nykyisin taattu.

Ensimmäinen tämän periaatteen virallinen ilmaisu on luultavasti se, joka sisältyi Ranskan perustuslakiin vuodelta 1848, joka selitti, “että tasavallan olisi veljellisen avustuksen kautta taattava sen puutteessa olevien kansalaisten toimeentulo.” “Mutta”, huomauttaa Edward Vaillant,*) “voittoisa taantumus tiesi kyllä suojella itseään kaikkia sen tasavaltalaisten vakuutusten ja julistusten käytännöllisiä seurauksia vastaan”.

Saksan keisarilliselle hallitukselle jäi yleisen pakolisen valtion suoranaista apua nauttivan valtionvakuutuksen alottaminen ja täytäntöönpano. Tämä kumouksellinen toimenpide työväenvakuutuksen alalla julaistiin ensi kerran Wilhelm I:sen kuuluisassa kirjelmässä Saksan valtiopäiville marraskuun 17 päivänä 1881 ja me lainaamme siitä seuraavan asiaa käsittelevän kohdan:

“Jo tämän vuoden helmikuussa me lausuimme vakauksemme, ettei yhteiskunnallisten sairauksiemme parannus ole löydettävissä yksin sosialidemokratisten liiallisuuk-

*) “Assurance Sociale”, siv. 7.

sien tukahduttamisessa, vaan myöskin työläisluokkamme hyvinvoinnin kohottamisessa . . .

Tässä mielessä yhdistetyt hallitukset tulevat ensiksi uudelleen esittämään valtiopäiville lakiehdotuksen työläisten vakuutuksesta tapaturmia vastaan sellaisine muutoksi-
neen kuin on esitetty asiasta keskustellessa viime istunto-
kautenanne. Tämän lisäksi tullaan esittämään lakiehdotus, jonka tarkoituksena on teollisuusvakuutuslaitosten samankaltainen järjestäminen sairaudentapauksissa. Mutta myöskin sellaisilla, jotka ovat työhön kykenemättömiä vanhuuden tai sairaloisuuden vuoksi, on hyvin oikeutettu vaatimus yhteiskuntaa kohtaan suurempaan valtion avustukseen, kuin mitä tähän saakka on heille myönnetty.”

Ensimmäinen pakollinen työläisten valtionvakuutuslaitos Saksassa keisarillisen kirjelmän mukaisesti oli vakuutus sairautta vastaan, joka perustettiin vuoden 1883 lain nojalla ja jota senjälkeen on alituisen muutettu. Melkein kaikki teollisuustyöläiset, joiden vuositulot eivät nouse yli 2,000 markan ja vissit luokat kauppa- ja teollisuustyöläisiä, kuuluvat tämän lain säädösten alle. Laitos toimii paikallisten sairasapuyhdistysten välityksellä. Työnantajat suorittavat kolmannen osan vakuutusrahastoista ja maksavat niiden hoidon, työläiset maksavat kaksi kolmatta osaa, maksut kummassakin tapauksessa ollen suhteellisia maksettuihin ja ansaittuihin palkkoihin.

Vähin lain säätämä apu sisältää vapaat lääkkeet ja lääkärinhoidon; rahakorvausta kolme neljättä osaa päiväpalkasta tai puolet palkasta ja vapaan sairaalahoidon; kuolemantapauksessa raha-avustusta kuolleen leskelle tai perheelle hänen päiväpalkkansa kaksikymmenkertaisena; ja sairausapua työläisnaisille kuuden viikon ajan synnytyksen jälkeen.

Saksan valtion vakuutusjärjestelmä tapaturmia vastaan pantiin alulle vuoden 1884 lain kautta. Tämä laki on radikaalinen edistys sairausvakuutuslaista siinä, että se erityisesti tunnustaa teollisuustoiminnassa johtuneen tapaturmavahingon lailliseksi osaksi työnantajan käyttökustannuksista ja asettaa koko tapaturmavakuutustaakan työnantajaluokan niskoille. Laitoksen asioita hoitavat työnantajien ja työläisten yhteiset edustajat ja vakuutusmaksut määrätään eri ammattien vaarallisuuden ja jokaisen erityisen työnantajan käytäntöön ottamien varokeinojen taatavuuden mukaan. Yhtenä tämän järjestelmän tärkeimmistä eduista on ollut suurempi työnantajien osottama huolellisuus ja yleinen vähennys tapaturmissa työläisille.

Tapaturmavakuutusjärjestelmä käsittää melkein kaikki palkkatyöläiset, joiden vuositulot eivät nouse yli 3,000 markan. Korvaus käsittää vapaan lääkärinhoidon ja määrätyn korvauksen kykenemättömyyden ajalta. Täydellisen työhönkykenemättömyyden tapauksessa loukkautunut mies saa vuosittain kaksi kolmannesta palkastaan ja kuolemantapauksissa maksetaan korvausta jällellejääneelle perheelle.

Kolmas keisarillisessa kirjelmässä mainittu työläisten vakuutustoimenpide, nim. vakuutus vanhuutta ja työhönkykenemättömyyttä vastaan, ei toteutunut ennenkuin v. 1889. Järjestelmä eroaa kahdesta muusta työläisten vakuutuksen muodosta siinä, että se on tehty enemmän valtion tehtäväksi sellaisenaan. Vanhuudenvakuutusrahastoa hoitaa suoranaisesti hallitus ja suorittaa se siihen 50 markkaa vuosittain jokaista vuosimaksuun oikeutettua jäsentä kohti. Jällelläolevat rahastot suorittavat yhtä suurissa osissa työnantajat ja työläiset. Tämänlainen vakuutus on pakollinen jokaiselle palkkatyöläiselle, kuudestatoista ikä-

vuodesta ylöspäin, jonka vuositulot eivät nouse yli 2,000 markan. Rahasto takaa vuosimaksun jokaiselle työläiselle senjälkeen kuin hän on tullut työhön kykenemättömäksi tai saavuttanut seitsemänkymmenen vuoden iän. Eläkkeen suuruus määrätään vakuutetun keskimääräisen palkan mukaan, alin ollen 115 markkaa ja korkein 450 mk. vuodessa.

Kaikki kolme työläisten vakuutusmuotoa toimivat toinen toisensa kanssa yhteydessä ja päätarkoituksena lukuisilla muutossäädöksillä asiassa on ollut yhdistää ne kaikki sopusuhteiseksi ja täydelliseksi järjestelmäksi.

Verrattuna vapaaehtoisen vakuutuksen kömpelöihin menettelytapoihin, on Saksan pakollinen valtionvakuutus, niin epätäydellinen kuin se onkin, osottautunut täysin menestyneeksi.

Vuonna 1904 oli Saksan sairautta vastaan vakuutettujen työläisten luku 11,418,446 ja avustusta annettiin 4,642,679 tapauksessa, merkiten se noin 240,000,000 markan kustannuksia.

Ei vähempää kuin 20,000,000 saksalaista työläistä oli vakuutettuna tapaturmaa vastaan v. 1906 ja noin 14,000,000 henkilöä oli vakuutettuna työhönkykenemättömyyttä ja vanhuutta vastaan v. 1905. Mainittuna vuonna maksettujen tapaturmakorvausten yhteissumma oli 142,436,844 markkaa, kun taasen melkein 160,000,000 markkaa maksettiin työläisten eläkkeinä. Tammikuun 1 päivänä 1906 oli 934,983 työhönkykenemätöntä ja iäkästä työläistä nauttimassa eläkettä ja tulot sinä vuonna mainittua tarkotusta varten nousivat yli 210,000,000 markan, josta summasta hallitus oli suorittanut noin 38,000,000 markkaa.

Kaikkiaan on Saksan keisarikunta kahdenkymmenen vuoden kuluessa vv. 1885—1905 kuluttanut noin 5,000,000,000 markkaa työläisten vakuutukseen.

Saksan esimerkkiä on osaksi seurannut Itävalta, joka sääsi lakeja sen työläisten vakuuttamisesta sairautta vastaan v. 1888 ja tapaturmia vastaan v. 1887. Unkarissa otettiin vakuutus sairautta vastaan käytäntöön v. 1891. Sveitsissä työläisten pakollisen valtionvakuutuksen periaate hyväksyttiin liittohallituksen perustuslain muutoksen muodossa. Mainittu muutos hyväksyttiin v. 1890 kansan yleisäänestyksellä ja kuuluu se seuraavasti:

“Liittohallituksen on huolehdittava, lakisäädösten kautta, vakuutuksesta sairautta ja tapaturmia vastaan, tietoja ollen hankittava olemassa olevilta apuyhdistyksiltä. Se voi julistaa vakuutukseen osanoton pakolliseksi kaikille tai visseille kansalaisluokille.”

Kun kuitenkin täydellinen lakiehdotus pakollisesta sairaskorvauksesta alistettiin kansan yleisäänestyksellä ratkaistavaksi, hylättiin se 330,000 äänellä 143,000 ääntä vastaan eräiden epämieluiten pykälien johdosta, etupäässä vakuutetun maksujen suuruuteen nähden.

Norjassa otettiin pakollinen valtionvakuutus tapaturmia vastaan käytäntöön v. 1894, Suomessa v. 1895, Italiassa v. 1898, Hollannissa ja Ruotsissa v. 1901. Ranskassa on ollut tapaturmavakuutusjärjestelmä sitten v. 1898 ja on se äskettäin hyväksynyt lain, joka määrää pakollisen työläisten vakuutuksen työhönkykenemättömyyttä ja vanhuutta vastaan. Samanlaiset laitokset ovat voimassa Uuden Seelannin, Uuden Etelä-Walesin ja Victorian siirtokunnissa. Ison Britannian parlamentti on äskettäin säätänyt hallituksen vanhuudeneläkejärjestelmän.

Näiden laitosten pää-periaatteet ja toimintamenettely ylläluetelluissa maissa ovat pääasiallisesti samankaltaiset kuin Saksassakin, mutta muutamat niistä, etenkin Itävallassa, ovat runsaampia apumaksujen määrään nähden.

Tanskalla on maine omistaa ainoa kansallinen järjestelmä, joka jotenkin lähentelee ihannetta valtionvakuutuksesta työttömyyttä vastaan. Se on äskettäin hyväksynyt lain, joka määrittelee ammattiunionien menettelytavat rahastojen hoitamisessa työttöminä olevien jäsentensä avustamiseksi sekä määrää säännölliset valtionavustukset sellaisiin rahastoihin. Belgiassa, Sveitsissä ja Ranskassa useat kunnallishallitukset ovat ottaneet käytäntöön samallaisia toimenpiteitä työttömien työläisten avustamiseksi.

Belgiassa ja Tanskassa on viime aikoina harjotettu voimakasta agitatsionia pakollisen työläisten valtionvakuutuksen puolesta muodossa tai toisessa ja merkit osottavat, että nämä maat pian tulevat astumaan riviin yleisen "sosiaalisen lainsäädännön" kehityksen kanssa.

Käytännöllisen suunnitelman työläisten vakuutuksesta muodosteli ensiksi tunnettu itävaltalainen valtiomies ja yhteiskuntatieteilijä tri Schaeffle v. 1867,*) ja parantelivat sitä professorit Wagner, Schmoller ja muut yhteiskuntatieteellisen koulun edustajat, joka Saksassa tunnetaan yleisellä nimellä Kateederisosialismi (Kathedersozialismus). Mutta sen käytännöllinen toteuttaminen ja sen sovittamisen laajuus ovat suoranaisesti nykyaikaisen sosialismin herätystyön aiheuttamia. Keisari Wilhelm I:sen ylempänä mainittu kirjelmä selvästi myöntää, että sosialistisen liikkeen pelko loi yhtenä hallituksen vaikuttamista sosiaalisen

*) Adolf Schaeffle, "Kapitalismus und Sozialismus".

lainsäädännön alalle astumisen ja ruhtinas Bismarck, toimenpiteen pääesittäjä, oli vielä avomielisempi julkisissa lausunnoissaan kysymyksen johdosta, kuten on osotettu edellisessä luvussa (Sosialismi ja laki).

Tehdaslainsäädäntö sisältää ainoastaan uudistuksia työnantajien ja työläisten välisissä suhteissa, mutta sosiaalinen vakuutus perustuu valtion velvollisuuksien tunnustamiseen sellaisenaan sen työväenluokan kansalaisia kohtaan ja on selvästi sosialistinen aate. Tehdaslainsäädäntöä voidaan siten pakottaa hallitukselta vahvan työväenliikkeen kautta, vaikkakin tämä liike ei olisi saavuttanut tietoisuutta sosialismista; mutta sosiaalinen vakuutus voidaan saavuttaa, suoranaisesti tai epäsuorasti, ainoastaan hyvinmääritellyn ja hyökkäävän sosialistisen liikkeen ilmetessä. Saksa, uudenaikaisen sosialismin klassillinen maa, on myöskin sosiaalisen vakuutuksen koti; Yhdysvalloissa, jossa ammattiunioniliike on vanha ja voimallinen ja sosialistinen liike uusi ja verrattain heikko, on meillä melkoinen joukko tehdaslakeja, mutta ei ensimmäisiä alkeistaakaan sosiaalisesta lainsäädännöstä. Englanti oli tässä suhteessa samassa asemassa kuin Yhdysvallatkin, kunnes sen työläiset kääntyivät sosialismin ja sosialistisen politiikan puoleen. Englantilainen vanhuudeneläke on ollut ensimmäisiä seurauksia muutoksesta.

Sosialistit eivät laske liian suureksi työläisten vakuutuksen arvoa. He eivät pidä sitä sosiaalisen kysymyksen ratkaisuna eivätkä edes työväenluokan vaikeimpien tarpeiden riittävän lieventämisen toimenpiteenä. Mutta he näkevät siinä voimallisen vipusimen kansanjoukkojen ruumiillisen ja siveellisen kannan korottamiseksi.

Työläisen elämän epävarmuudella on luultavasti turmiollisempi vaikutus heidän luokkansa siveellisyyteen

kuin millään muulla heidän olemuksensa piirteellä; se pyrkii tekemään heidät aroiksi ja vanhoillisiksi sekä haluttomiksi liikkeeseen heidän luokkansa korottamiseksi laivan ja rohkean suunnitelman mukaan:

Laajalleyletvän valtiovarakuutusjärjestelmän tarkoituksena on poistaa työläisten mielistä epävarmuuden synnyttämä painostava pelko ja kehittää heissä vissi aineellisen varmuuden tunto ja henkinen itsenäisyys.

Sosialistit lisäksi pitävät pakollista valtionvarakuutusjärjestelmää suurena askeleena nykyisen individualistisen valtion sosiaaliseen uudistussuuntaan.

“Sosialistisessa yhteiskunnassa,” ennustaa Edward Vaillant, “sosiaalinen vakuutus vuorostaan tulee katoamaan tasa-arvoisuuteen ja solidarisuuteen perustuvien sosiaalisten laitosten korkeampiin muotoihin samalla tavalla kuin se nykyisin poistaa ja uudistelee vanhoja yleisen avustuksen laitoksia ja osittaisia ja epätäydellisiä yksityisen vakuutuksen kokeiluja. Armeliaisuus, yleinen avustus ja sosiaalinen vakuutus ovat kolme toisiaan seuraavaa kehityskautta, joiden kautta meidän on kulettava ennen työväenluokan vapautusta ja sosiaalinen tasavalta tulee tekemään ne tarpeettomiksi.

Kapitalistisen olotilan aikana voidaan ainoastaan sosiaalisen vakuutuksen kautta työläisen ja köyhän arvokkaisuus taata ja hänen lailliset oikeutensa, hänen takeensa kaikkia sosiaalisia vaaroja ja kaikkea kurjuutta vastaan perustaa ja ylläpitää. Se on juuri tämän vuoksi, senvuoksi että aika suunnitelman täydellistä toteuttamista varten on käsillä, kuin meidän on kohdistettava kaikki meidän ponnistuksemme sen aikaansaamiseksi.”*)

*) “Assurance Sociale.”

Eivätkä sosialistit ole koskaan laimistuneet ponnistuksissaan parantaa ja laajentaa olemassaolevaa valtionvakuutusjärjestelmää. Saksassa ja muissa maissa, joissa järjestelmä on kokonaan tai osaksi käytäntöön otettu, he työskentelevät työläisten maksujen poistamiseksi vakuutusrahastoihin teorian perusteella, että valtion velvollisuutena on vakuuttaa työläisen henki ja toimeentulo vähentämättä hänen palkkojaan senvuoksi; he vaativat apumaksujen korottamista määrään, joka riittää tyydyttämään sairaan, loukkautuneen ja iäkkään työläisen todellisia tarpeita ja he vaativat järjestelmän laajentamista käsittämään koko palkkaa-ansaitsevan luokan.*)

Maissa, joissa työläisten pakollinen valtionvakuutusjärjestelmä ei vielä ole käytäntöön otettu, sosialistit ovat sen innokkaimpia ja usein ainoita kannattajia.

*) Työläisten vakuutuksen eri lajien, menettelytapojen ja tulosten seikkaperäistä kuvausta varten, katso:

William Franklin Willoughby, "Workingmen's Insurance"
John Graham Brooks, "Compulsory Insurance in Germany", Yhdysvaltojen työkommissionerin erityiskertomus, 1895.
Dr. Heinrich Herkner, "Die Arbeiterfrage".

NELJÄS LUKU

POLITTISET UUDISTUSLIIKKEET

Polittiset uudistukset

Teoriassa edustus-kunnallinen hallitus on "kansan hallitus kansaa varten kansan kautta" ja nykyinen polittinen koneisto kansan tahdon ilmausten ja voima-panon väline.

Mutta useimmissa nykyaikaisissa maissa polittinen todellisuus vastaa huonosti näitä teoreettisia kansanvaltaisuuden ihanteita. Yleensä eivät ne ole kansan suuret joukot, vaan vähäiset etuoikeutetut ryhmät, jotka vallitsevat hallitusta. Suuri osa kansasta on avoimesti sulettu kaikesta suoranaisestä osanotosta politikkaan ja useille niistä, jotka nimellisesti nauttivat polittisista oikeuksista, näiden oikeuksien käyttö on paljasta harhakuva. Valitut ja nimitetyt julkiset virkailijat ovat ainoastaan harvoin valitsijainsa puolueettomia "palvelijoita". Useimmiten ovat he kansakunnan hallitsijoita, käyttäen virkatoimiaan omien tai heidän erityisen luokkansa etujen edistämiseksi ja vihamielisesti kansaa kohtaan. Valitsijoilla on ainoastaan vähän määräämisvaltaa "edustajiinsa" nähden ja nykyaikaisen polittisen kehityksen pyrkimyksenä on ollut hallituksen vierottaminen kansasta.

Mr M. Ostrogorski, joka on tehnyt mitä perusteellisimpia ja väsymättömiä tutkimuksia kahden aikamme suu-

rimman kansanvaltaisuuden maan, Englannin ja Yhdysvaltojen poliittisista laitoksista ja oloista,*) on antanut levottomuutta herättävän, mutta hyvinperustellun lauselman, että molemmissa maissa poliittiset puolueet, jotka alkuaan perustettiin äänestäjäjoukkojen tahdon toteuttamista varten, ovat muuttuneet tehokkaiksi aseiksi juuri tämän tahdon kukistamiseksi. Poliittiset puolueet ovat muuttuneet poliittisten "pomojen" vallitsemiksi poliittisiksi koneiksi erään tunnetun amerikkalaisen politikoitsijan aikuisemmin lausuman periaatteen mukaan "voittajille kuuluvat sotasaaliit". "Voittajina" nykyaikaisen siveysopin käsitteiden mukaan ovat aina puoluepomot ja heidän heimolaisensa ja "sotasaaliina" ovat yleiset luottamus- ja uskotut virat, kansallisen hallituksen ja kaikkien sen osastojen mahti.

Ammattipolitikoitsijat Yhdysvalloissa, näihin luettuihin virkailijat ja kaikenlaatuiset puoluepomot ovat kehittyneet erityiseksi luokaksi. Mr Ostrogorski arvioi heidän lukunsa noin 900,000:ksi noin 6,5 prosentiksi äänioikeutetusta väestöstä ja tämä luokka varsinaisesti vallitsee maan politikan ja muodostaa sen hallituksen. Ainoastaan yhdestä kymmeneen prosenttiin äänestäjistä ottaa osaa nimitysvaaleihin ja suurta joukkoa äänestäjistä yleisissä vaaleissa käsittelevät ammattipolitikoitsijat joko nykyaikaisen amerikkalaisen vaalitaistelun raa'istavien äkillisten menettelytapojen kautta tai suoranaisilla persoonallisilla lupauksilla ja vaikutuksella tai vielä suuremman ostotavan kautta. Mr Ostrogorski tekee hämmästyttävän väitteen, että yli 11 prosenttia amerikkalaisista äänestäjistä myyvät äänensä.

Tämä yleisen hallituksen nurinkurisuus on antanut aiheita useille nykyisille poliittisten uudistusten liikkeille ja

*) M. Ostrogorski, "Democracy and Political Parties".

mikäli vallitsevien poliittisten olojen ja menettelytapojen väärinkäytökset tulevat tuntuvammiksi ja silmiinpistävämmiksi, sikäli nämäkin liikkeet kasvavat laajuudessa ja pontevuudessa.

Kaikkien sellaisten poliittisten uudistusliikkeiden päävirran voi sanoa kulkeutuvan kolmea eri alaa pitkin.

Ensimmäinen näistä on kohdistettu yksityisten viranpitäjään tai politikoitsijain personallista kykenemättömyyttä tai mädännäisyyttä vastaan. Tämä on n. k. "hyvän hallituksen" liike, joka näkee parannuksen kaikkiin poliittisiin paheisiin "kunnon miesten asettamisessa virkoihin." Liike jo itse luonteensa puolesta on vain pulpahteleva ja tulokseton. Se on yleisin suurissa Amerikan kaupungeissa, jotka ovat häikäilemättömien politikoitsijain järjestyneiden joukkueiden kroonillisena ryöstöuhrina. Kun nämä poliittiset sotarosvot vallasta juopuneina tulevat liian häpeemättömiksi ja julkeiksi, kunnon kansalaiset, enimmäkseen "paremmista luokista", ajottaisesti nousevat kapinaan ja alkavat "hyvän hallituksen" taistelun. Jos se onnistuu, he karkottavat viroista huonot virkailijat ja valitsevat omasta joukostaan miehet heidän sijalleen. Säännöllisesti he eivät yritä mitään radikaalisia muutoksia olosuhteissa, jotka synnyttävät ja ylläpitävät mädännäisiä poliittisia joukkueita kaupungeissa ja seurauksina siitä heidän parannushallituksensa ovat lyhytikäisiä ja pian sortuvat uuden ja vielä julkeamman poliittisen turmeluksen tilan edessä. Viimeaikaiset New Yorkin, Chicagon, Pittsburgin, Philadelphian, Minneapoliksen ja St Louisin tarinat tarjoavat runsaita sellaisten liikkeiden tapauksia ja lyhytnäköisten hyvien hallitusuudistusten surullisia taisteluja ja häviöitä näissä kaupungeissa on tarkasti kuvaillut Mr Lincoln Steffens.*)

*) "The Shame of the Cities".

Tärkeämpiä polittisten uudistusten liikkeitä ovat ne, jotka tarkottavat polittisten laitosten ja menettelytapojen pysyväisiä parannuksia. Näiden liikkeiden tarkoituksena on äänioikeuden ulottaminen luokkiin, jotka ovat siitä suljetut tai pyrkivät ne lisäämään kansan polittista mahtia ja vahvistamaan heidän valtaansa valittujen edustajiensa yli. Edelliseen luokkaan kuuluvat liikkeet kaikenlaatuisten rajoitusten poistamiseksi miesten äänioikeuteen nähden ja naisten äänioikeuden myöntämiseksi; jälkimäiseen liikkeet kaikkien yleisten virkailijain suoranaisen valitsemisen puolesta, alote ja yleisäänestysperiaatteen käytäntöön ottamisen puolesta lainlaadinnassa, suhteellisen edustuksen puolesta hallituksessa ja valitsijain oikeuden puolesta kutsua pois edustajansa.

Kaikki nämä liikkeet ovat viime aikoina saavuttaneet suurta kasvamista.

Yleinen äänioikeus

Kaikkien täysikasvuisten mieskansalaisten yleisen äänioikeuden yleinen periaate on verrattain täydellisesti voimassa useissa maissa, kuten Yhdysvalloissa, Englannissa, Ranskassa ja Sveitsissä, kaikissa polittisissa vaaleissa; toisissa maissa, kuten Saksassa ja Itävallassa, se on rajoitettu parlamentarisiiin vaaleihin, kuin taasen näiden maiden paikallisvaaleissa ja kaikissa vaaleissa muutamissa muissa maissa, kuten Belgiassa ja Hollannissa, äänioikeus on määritelty äänestäjän ijän, omaisuuden, sivistyksen tai yhteiskunnallisen aseman mukaan. Yleisen äänioikeuden alue on alituisen laajenemassa ja taistelut kaikkien ehtojen poistamiseksi sellaiselle äänioikeudelle saavuttavat yhä suurempaa laajuutta, etenkin Belgiassa, Hollannissa, Saksassa ja Unkarissa.

Osana yleisestä liikkeestä äänioikeuden laajentamiseksi on myöskin liike äänioikeuden myöntämisen puolesta naisille saavuttanut suurta kasvua viime sukupolven aikana. Mainitulla liikkeellä ei ainoastaan ole lukuisia ja pontevia molempia sukupuolia olevia kannattajia kaikkialla yli sivistyneen maailman, vaan on se myöskin useissa maissa saavuttanut täydellisiä tai osittaisia käytännöllisiä voittoja. Suomen naiset nauttivat sekä "aktivista" että "passivista" oikeutta (oikeutta äänestää ja päästä yleisiin virkoihin) kaikissa vaaleissa samalla tavalla kuin miehetkin ja 200 edustajasta Suomen Eduskunnassa 19 oli naisia. Norjassa omaisuutta omaavilla tai veroamaksavilla naisilla on äänioikeus kaikissa parlamentarisissa ja paikallisissa vaaleissa. Naisilla on täydellinen äänioikeus Uudessa Seelannissa ja Australian siirtomaissa Etelä- ja Länsi-Austraaliassa, Uudessa Etelä-Walelessissa, Tasmaniassa ja Queenslandissa. Pienoisella Isle of Man saarella, jolla on oma paikallinen parlamenttinsa, ovat naiset myös oikeutetut äänestämään yhdenmukaisesti miesten kanssa. Muissa osissa Isoa Britanniaa ja Irlantia naisten äänioikeus on supistettu visseihin paikallisvirkojen vaaleihin. Ranskalaiset ovat myöntäneet naisilleen oikeuden äänestää kouluneuvostojen, armeliaisuustarkastajien ja teollisuus-oikeuksien vaaleissa. Saksassa, Ruotsissa, Tanskassa ja Sveitsissä naisten on sallittu äänestää visseissä paikallisissa vaaleissa.

Yhdysvalloissa neljä valtiota, Wyoming, Colorado, Utah ja Idaho ovat ulottaneet naiskansalaisilleen rajoittamattoman äänioikeuden, samalla kuin useimmat muut valtiot sallivat naistensa ottaa osaa paikallisten kouluneuvostojen ja muiden pienempien virkailijain vaaleihin.

Wyomingilla on ollut pisin kokemus naisten äänioikeuslaitoksesta, joka astui voimaan tässä valtiossa v. 1868. V. 1893 sen lainlaatijakunta antoi tunnustuksensa laitoksen hyödyllisestä ja jalostavasta vaikutuksesta valtion kansalaisten yleiseen elämään erityisellä päätöksellä, jossa m. m. sanotaan: "Että naisten äänioikeuden omaaminen ja käyttö Wyomingissa viimeisen vuosisataneljänneksen aikana ei ole tuottanut mitään vahinkoa, vaan on tuottanut suurta hyötyä monella tavalla; että se on suuressa määrässä auttanut poistamaan rikoksia, köyhyyttä ja paheita valtiosta ja sen ilman väkivaltaista ja sortavaa lainsäädäntöä; että se on hankkinut rauhalliset ja järjestykselliset vaalit, hyvän hallituksen ja huomattavan määrän sivistystä ja hyvää järjestystä."

Jällelläolevista vaaliuudistusliikkeistä ensimmäinen järjestyksessä tärkeytensä puolesta on luultavasti se joka kannattaa

Suhteellista edustusta.

Vallallaolevien vaalijärjestelmien aikana enemmistöpuolue voi joskus vallata monopolikseen kaikki yleiset virat samalla kuin vähemmistöpuolueilla ei ole minkäänlaista edustusta. Teoreettisesti me voimme kuvitella mielessämme asiantilaa, jossa puolue, edustaen paljasta äänestäjien enemmistöä, sanokaamme 51 prosenttia, tasan jakautuneena yli koko maan, voi voittaa kaikki vaalit ja täyttää kaikki paikat valtioitten ja kansallisessa lainsäätäjäkunnassa sekä kaikki muut julkiset virat koko maassa, samalla kuin jällelläolevilla 49 prosentilla ei ole mitään edustusta eikä sananvaltaa koko hallituksessa. Mutta tämä koskee ainoastaan maita, joissa ehdoton heitettyjen

äännten enemmistö vaaditaan vaaleissa. Maissa, joissa yksin enemmistö määrää vaalit, kuten Yhdysvalloissa, me voimme kuvitella asiaintilaa, jossa äänestäjät ovat jakautuneet kolmeen tai useampaan lähipitään yhtä vahvaan puolueeseen ja vahvin niistä, edustaen kenties 35 prosenttia kaikista äänestäjistä, voi vallita koko hallitusta. Varsinaisessa käytännössä luonnollisesti puolueäänestäjät eivät koskaan ole niin tasaisesti jakautuneet ja vahvalla vähemmistöpuolueella säännöllisesti on jonkunverran edustusta hallituksessa. Mutta tämä edustus on epävarmaa ja pienemmät puolueet usein jäävät edustusta vaille. Yleisissä kansallisvaaleissa Yhdysvalloissa v. 1908 oli kaikille puolueille heitettyjen äännten yhteissumma 14,882,132. Tästä sai republikaaninen puolue 7,677,544 ääntä, demokraattipuolue 6,405,707, sosialistipuolue 420,464, kieltolaki-
kipuolue 251,660, itsenäisyyspuolue 83,628, kansan puolue 29,108 ja socialist labor puolue 14,021 ääntä.

Samoissa vaaleissa valittiin edustajahuoneeseen 391 jäsentä. Suhteellisen edustuksen mukaan nämä jäsenet olisivat jakautuneet eri puolueiden kesken seuraavasti:

Republikaaneja	202
Demokraatteja	168
Sosialisteja	11
Kieltolaki-puoluelaisia	7
Itsenäisyyspuoluelaisia	2
Kansanpuoluelaisia	1

391.

Tosiasiassa kuitenkin edustajahuoneeseen tuli 219 republikaania ja 172 demokraattia eikä yhdelläkään pienemmistä puolueista ollut minkäänlaista edustusta.

On olemassa useampia menettelytapoja, joiden mukaan suhteellisen edustuksen periaate voidaan sovittaa vaaleissa. Muuan tunnettu "vapaa lista" nimellä tunnettu on yksinkertaisin ja yleisimmin käytetty. Tämä järjestelmä edellyttää suuria vaalipiirejä ja puoluenimityksiä. Kuvataksemme sen käytännöllistä sovitusta ottakaamme esimerkiksi kaupunki, jossa on 100,000 äänestäjää, jotka ovat oikeutetut valitsemaan kymmenen kongressin tai muun lakiasäättävän laitoksen jäsentä. Jokaisen poliittisen kannan kymmenen tuhatta äänestäjää on siten oikeutettu valitsemaan yhden edustajan eikä mikään puolue, joka heittää ainakin tämän äänimäärän, ole kokonaan sulettu pois edustuksesta. Otaksukaamme neljä puoluetta olevan tantereella. Jokainen puolueista voi nimittää kymmenen kokelasta, mutta riittää tarkotukseen, jos he nimittävät yhden tai kaksi kokelasta enemmän kuin he toivovat saavansa valituiksi. Vaalilista ja eri puolueille heitetyt äänet tulevat olemaan seuraavaan malliin:

	Republi- kaaninen puolue	Demo- kraattinen puolue	Sosialisti puolue	Kieltolaki puolue
	A	H	M	P
	B	I	N	Q
	C	J	O	
	D	K		
	E	L		
	F			
	G			
Äänestäjiä	37,500	29,900	21,100	11,500
Edustajia	4	3	2	1

Tämä esimerkki edellyttää suoraa puolueäänestystä ja siinä tapauksessa kokelaat tulevat julistetuiksi valituiksi heidän asemansa järjestyksen mukaan vaalilistalla, aseman määräten kukin puolue. Tämä tunnetaan nimellä "block vote". Mutta suhteellisen äänestyksen suunnitelma ei estä äänestäjää ilmaisemasta haluaan mieluummin kannattaa joitain erityisiä puolueensa kokelaita. Äänestäjän on sallittu äänestää puolueensa yksityisiä kokelaita ja hänen äänensä lasketaan sekä kokelaan että puolueen hyväksi ja hän voi myös äänestää kasaamisjärjestelmän mukaan, se on, heittää kaikki kymmenen ääntänsä yhden kokelaan hyväksi tai jakaa ne useampien kokelaiden kesken mieleisessään suhteessa. Milloin äänet lasketaan kokelaan niinhyvin kuin puolueenkin hyväksi, jokainen puolue saa edustuksen, mihin sen listalla heitettyjen äänten kokonaissumma sen oikeuttaa ja kokelaat, jotka saavat korkeimmat äänimäärät listalla, julistetaan valituiksi.

Suhteellinen edustusjärjestelmä on otettu käytäntöön Ruotsin, Suomen ja Japanin parlamentarisissa vaaleissa; sitä vaaditaan jyrkästi useissa muissa maissa kansallisia vaaleja varten ja käytetään usein paikallisissa vaaleissa. Belgiassa on omituinen suhteellinen edustus, joka perustuu "yksiääni-suunnitelmaan", johon on yhdistetty moniäänisyys. Järjestelmä on samanlainen kuin kuvauksessa esittämämme, paitsi että jokainen äänestäjä heittää yhden äänen, joka lasketaan hänen vaalilistalla määräämänsä kokelaan ja puolueen hyväksi sekä että omaisuutta ja yliopistosivistyksen omaavilla henkilöillä on etuoikeus heittää kolme eri ääntä yhden asemasta, kuten muiden kansalaisten on sallittu tehdä.

Yleisäänestys, alote- ja peruutusosoikeus.

Jos suhteellinen edustus on aijottu antamaan jokaiselle poliittiselle kansalaisryhmälle edustuksensa hallituksessa lukumääränsä mukaan, koettaa yleisäänestys (referendum) säilyttää edustajat valitsijainsa alituisen määräysvallan alaisina. "Referendumilla" tarkotetaan oikeutta pakottaa lainlaatijakuntaa alistamaan koko kansan äänestettäväksi jokaisen lain, säädöksen tai muun kysymyksen joko hyväksyttäväksi, korjattavaksi tai hylättäväksi vaaliurnalla. Missä yleisäänestys on voimassa, pannaan se tavallisesti toimeen vissin äänestäjien luvun, tavallisesti äänestäjien 5—10 prosentin anomuksesta. Jos sellainen anomus esitetään lainlaatijakunnalle määrätyn ajan kuluessa vissin lain tai toimenpiteen hyväksymisestä, sanokaamme kahden tai kolmen kuukauden kuluessa, alistetaan laki tai toimenpide yleisesti äänestettäväksi ja äänestäjien päätös määrää sen kohtalon. Referendum otettiin käytäntöön Sveitsissä alkupuolella yhdeksättötoista vuosisataa, sitä laajennettiin suuresti v. 1874 perustuslain kautta ja on se sen jälkeen tullut pysyväiseksi laitokseksi tässä pienessä edistytvässä tasavallassa. Se on myöskin otettu käytäntöön neljässä Yhdysvaltojen valtiossa ja se on samanmuotoisena menettelytapana muuttaessa valtion perustuslakeja kaikissa valtioissa paitsi yhdessä. Siihen turvaudutaan myös usein useiden Amerikan, Euroopan ja Austraalian kaupunkien paikallispolitikassa.

Yleisäänestyksen edut, kuten sitä Sveitsissä käytetään, luettelee Mr John A. Hobson seuraavasti:

"1. Se on parannuskeinona valittujen lainlaatijakuntien tarkoituksellisille tai tahdottomille väärinedustuksille ja takaa lakeja, jotka ovat enemmistön todellisen tahdon mukaisia.

2. Se kohottaa yleistä luottamusta lain pysyvyyteen.

3. Se poistaa paljon polittisen toimintavoiman hukkaa tekemällä mahdolliseksi tuntemattomanarvoisten esitysten alistamisen yksittäin paljouden harkittaviksi.”

Kuitenkin suurimpana palveluksena kaikista on harjoitus itsehallinnon taidossa, jonka yleisäänestys antaa. Mr Hobson sanoo:

“Voi todellakin kysyä, voikohan kansa, jonka suoranainen osanotto itsehallintoon supistuu yhteen ainoaan ääneen, joka heitetään muutamien vuosien väliajalla, ei politikan tai edes jonkun toimenpiteen vuoksi, vaan jonkun puolueen tai henkilön puolesta, olla tai onko se kykenevä tulemaan todellisesti itsehallintoa harjottavaksi kansaksi. Joku määrä säännöllistä vastuunalaisuutta varsinaisista menettelytoimista on varmasti yhtä tarpeellista itseensäluottavan kansan kuin itseensäluottavan yksilön kasvatukselle.”*)

Ja Mr Curti, useita vuosia Sveitsin parlamentin jäsen, kertoo omista kokemuksistaan seuraavaa:

“Olen varma, että yleisäänestys on estänyt ainoastaan vähän hyvästä, jota me olisimme voineet tehdä, mutta se on estänyt useita väärinkäytöksiä, ellei muuten niin siten, että se on aina varottavana seisonut edessämme. Tahtoisin sanoa, ettei se tuomitse kansanvaltaisuutta seisaustilaan, huolimatta satunnaisista taantumuksellisista liikkeistään, vaan että se antaa varmuutta kehitykselle itselleen.”**)

*) Lainattu “Equity” julkaisusta, tammik. 1908.

***) Theodor Curti, “Die Resultate des Schweizerischen Referendums”, siv. 48.

Yleisäänestys, niin hyödyllistä kuin sen toiminta muuten lieneekin, ei ole kykenevä saattamaan kansan tahdon valtaa yläpuolelle edustuslainsäädäntöä ilman toisen nykyaikaisen poliittisen aseensa — yleisen aloiteoikeuden apua.

Aloteoikeus on "vissin äänestäjien prosenttimäärän, tavallisesti 5—10 prosenttiin, oikeus esittää lakeja, säädöksiä tai perustuslainsäädäntöä muutoksia lainlaatikunnan harkittaviksi, kansan äänestyksellä ratkaistavaksi tai molempia."*) Jos lainlaatikunta päättää suotuisasti esitetystä toimenpiteestä, ratkaisee se asian, mutta jos lainlaatikunta ei sitä tee, on se alistettava kansan äänestykseen hyväksyttäväksi tai hyljättäväksi.

Yleisäänestys yksin on tarkotettu estämään turmiollista lainsäädäntöä, sillä sen vaikutukset ovat kielteisiä; aloiteoikeus tekee mahdolliseksi kansalle pakottaa positivistista lainsäädäntöä. Yleisäänestys ja aloiteoikeus täydentävät toisensa ja useimmissa tapauksissa ne ovat otettu käyttöön yhdessä ja osina samasta poliittisesta järjestelmästä.

Peruutusoikeus on jokaisen julkisen virkailijan valitsijain oikeus poistaa hänet virasta ennen hänen valitsemista tai nimityskautensa loppuun kulumista. Tämä oikeus perustuu teoriaan, että kansanvaltaisessa valtiossa jokainen julkinen virkailija on kansan asiamies ja voidaan sen vuoksi erottaa kansan tahdosta milloin ja mistä syystä tahansa.

Peruutusoikeutta käytetään tavallisesti anomuksen kautta vastenmielisen edustajan tai virkailijan erottamiseksi, jonka on allekirjottanut suuri luku äänestäjiä pii-

*) "A Primer of Direct Legislation", The Arena kuukausjulkaisu, Trenton, N. J., 1906, siv. 8.

rissä, josta hän on valittu. Tällaisen anomuksen jätettyä määrätään uudet vaalit ja vastenmielisen toimenpitäjän nimi alistetaan äänestäjille yhdessä uusien kokelasten nimien kanssa antaakseen äänestäjille tilaisuuden pidättää hänet virassa tai erottaa hänet.

Järjestelmä on otettu käytäntöön Sveitsissä, useissa kunnissa Californiassa ja äskettäin Seattlen kaupungissa, Washingtonissa. Se ei ole yhtä yleinen kuin yleisäänestys ja aloteoikeus ja viimeainittujen käytäntöönottaminen tekee sen usein tarpeettomaksi, ainakin mikäli lainlaatijakunnan edustajiin tulee.

Sosialistit kannattavat kaikkia polittisia uudistuksia, joiden tarkoituksena on nykyaikaisen valtion kansanvaltaiseksi tekeminen, eivätkä he tee tätä ainoastaan polittisen kehityksen yleisestä halusta, vaan myös siitä erityisestä syystä, että sellaiset uudistukset ovat välttämättömiä sosialistisen liikkeen edistykselle ja menestykselle. Kaikki rajotukset yleiselle äänioikeudelle ovat etupäässä tarkotettut riistämään tämän oikeuden omaisuutta omistamattomalta työväenluokalta, sosialismin polittisen voiman päälähteeltä ja kaikki epäsuhtaisen edustuksen menettelytavat vaikuttavat mitä tuhoisimmin vähemmistöpuolueisiin ja uusiin polittisiin liikkeisiin.

Saksan sosialidemokratit Lassallen johdolla astuivat polittiselle arenelle tunnussanaan rajottamaton äänioikeus kaikille täysikasvuisille kansalaisille ja tämä tunnuslause on pysynyt taistelevan sosialismin taisteluhuutona kaikissa maissa, joissa on vallalla rajotettu äänioikeus. Itävallassa, Venäjällä, Belgiassa ja Ruotsissa sosialistit ovat olleet johtavina henkinä kaikissa liikkeissä äänioikeuden laajennuksen puolesta ja muissa maissa ovat he usein olleet sen ainoita esiäistelijöitä.

Sosialismi ja naisten äänioikeus.

Yhtä erehtymättömän kannan ovat sosialistit aina säilyttäneet naisten äänioikeuskysymyksessä. "Heti kun sosialistipuolue oli syntynyt", todistaa mrs Zetkin, "hyväksyi se vaatimuksen yhtäläisistä oikeuksista miehelle ja naiselle poliittiseen ohjelmaansa. Sosialidemokratia on parhain naistenäänioikeusjärjestö Saksassa. Monissa tuhansissa kokouksissa, joissa puolue vuodet toisensa jälkeen julistaa teorioitaan ja selittää oppejaan, kiinnitetään aina painoa naisten äänioikeuden oikeudellisuuteen. Proletaristen naisten liike etenkin on yhä uudelleen ja uudelleen julistanut yli koko keisarikunnan yksinomaista herätystyötä naissuvun täydellisimpien ja korkeimpien poliittisten oikeuksien puolesta. Bebel, von Vollmar ja muut sosialistiset edustajat ovat alituisen tehneet hartaita anomuksia naisten äänioikeuden puolesta yleisillä Saksan valtiopäivillä ja eri maakuntapäivillä. Ja sosialidemokratia ei ole tyytynyt ainoastaan puhumaan naisten äänioikeuden puolesta. Se on alinomaan esittänyt positivistia lainsäädäntöä asiassa. Ensimmäisenä ja tähän saakka ainoana Saksan poliittisena puolueena sosialidemokratit jo v. 1895 esittivät keisarillisille valtiopäiville päätöksen, joka selitti, että kaikkien vaalien parlamenttiin ja maakuntapäiville tuli perustua kaikkien täysikasvuisten kansalaisten yleiseen yhtäläiseen, suoranaiseen ja salaiseen äänioikeuteen sukupuoleen katsomatta."*)

Sosialistiselle liikkeelle naisten äänioikeuden vaatiminen ei ole paljas todellisen oikeuden tunteellinen kehoitus. Naistyöläinen on tullut niin suureksi ja tärkeäksi te-

*) Clara Zetkin, "Zur Frage des Frauenwahlrechts", siv. 19.

kijäksi nykyaikaisessa teollisuuselämässä, että työmies tuskin voi käydä taloudellisia ja polittisia taistelujaan ilman hänen yhteistyötään. Ylä- ja keskiluokan naisille naisten äänioikeus on mukavuus ja etu; työväenluokan naisille se on välitön aineellinen välttämättömyys.

Tämä on juuri syynä siihen, että aukko porvarillisten "suffragettien" ja äänioikeuden työläisnaiskannattajien välillä on alituisen syvenemässä. Ylä- ja keskiluokan naisäänioikeustaistelijat suosivat naisten äänioikeutta, joka perustuu omaisuusehtoon, koska sellainen ehto ei esittäisi heitä äänestämästä ja myöskin, koska he pitävät sellaista rajotettua äänioikeutta osittaisena voittona naisten äänioikeuden yleiselle periaatteelle.

Proletariset naisäänioikeustaistelijat toisaalta näkevät sellaisessa ehdollisessa naisten äänioikeudessa vain keinoon omistajaluokkien polittisen vallan vahvistamiseksi, siten vastaavasti vähentäen omistamattoman työväenluokan polittista voimaa.

Naisten äänioikeuskysymystä tutkittiin tarkoin viimeisessä kansainvälisessä sosialistikongressissa, joka pidettiin Stuttgartissa v. 1907 ja asiassa hyväksytty päätös määrittelee seuraavasti sosialistien suhdetta yleiseen liikkeeseen naisten äänioikeuden puolesta:

"Kaikkien maiden sosialistipuolueiden velvollisuutena on taistella mitä pontevimmin yleisen naisten äänioikeuden voimaansaattamisen puolesta. Sosialistipuolueet tuomitsevat rajotetun äänioikeuden naissuvun polittisen tasa-arvoisuuden periaatteen väärennyksenä ja pilakuvana. Se taistelee eheän, elävän ja kokonaisen tämän periaatteen olomuodon puolesta; nim. yleisen naisten äänioikeuden puolesta, joka kuuluu kaikille täysikäisille naisille ja jossa eivät ehtoina ole omaisuus, verot, sivistys tai mit-

kään muut lajittelut, jotka voisivat estää työväenluokan jäseniä tätä oikeutta nauttimasta. Sosialistinaisten ei ole käytävä tätä taistelua täydellisen äänitasa-arvoisuuden puolesta liitossa keskiluokan naisäänioikeustaistelijain kanssa, mutta yhdessä sosialistipuolueitten kanssa, jotka vaativat naisten äänioikeutta yhtenä tärkeimmistä perusuudistuksista täydellisten polittisten oikeuksien kansanvaltaistuttamiseksi yleensä.”

VIIDES LUKU

HALLINNOLLISET UUDISTUKSET

Edellisessä luvussa me käsittelimme sellaisia uudistuksia, jotka koskevat etupäässä hallituksen luonnetta. Tässä me tulemme tarkastelemaan muutamia uudistuksia, jotka koskevat hallituksen toimia ja niiden suorittamisen tapaa ja sattuvamman nimityksen puutteessa me nimitämme niitä yleisellä nimellä "hallinnollisiksi uudistuksiksi."

Tämän nimityksen alla me tulemme tarkastelemaan kolmea nykyaikojen huomattavaa liikettä: liikettä hallituksen omistusoikeuden puolesta visseihin teollisuuksiin, verotaakan siirtämiseksi omistavien luokkien hartioille ja seivien armeijoiden poistamiseksi. Nämä kolme liikettä ovat ainoastaan löyhästi suhteissa toisiinsa ja sosialistien kanta niihin nähden on erilainen jokaisessa.

Hallituksen omistusoikeus.

Liike vissien yleisten tai yleisluontoisten teollisuuksien, kuten rautateitten, sähkösanomalaitoksen, telefoonien, katuratojen, vesijohtojen ja kaasutehtaitten omistusoikeuden siirtämiseksi keskushallitukselle tai kunnallishallituksille, on edistynyt huomattavasti viimeisten muutamien vuosikymmenien aikana ja sen aatteet ovat tulleet laajalti

käytäntöön. Sveitsi, Belgia ja Austraalian siirtokunnat, Preussi ja Venäjä omistavat suurimman osan maansa rautateistä; Saksissa kaikki rautatieliike on hallituksen monopoolia ja Itävallassa, Hollannissa ja Norjassa hallitukset ovat vähitellen ja varmasti lunastamassa yksityisratoja. Kaikki nämä maat alkoivat yksityisomistusoikeudella rautateihin ja vähitellen siirsivät sellaisen omistusoikeuden hallitukselle.

Vielä huomattavampi on tämä liike sähkösanomalaitokseen nähden. "Lukuunottamatta koelinjaa Washingtonista Baltimoreen," sanoo professori Parsons, "mikään maa ei ole siirtynyt yleisestä omistusoikeudesta yksityiseen, mutta jokainen maa maailmassa, joka alkoi yksityisillä sähkösanomalaitoksilla, on siirtynyt yleiseen omistusoikeuteen, lukuunottamatta Boliviaa, Canadaa, Cubaa, Cyprusta, Hawajia, Hondurasta ja Yhdysvaltoja."*)

Saksa, Bulgaria ja jotkut Austraalian siirtokunnista ottivat käytäntöön ensimmäiset telefooninsa hallituksen monopoleina ja ovat ne sellaisina säilyttäneet, kun taasen Iso Britania, Belgia, Itävalta, Ranska, Sveitsi, Ruotsi ja Norja ovat hankkineet itselleen kokonaan tai osaksi maansa telefooniverkot alkuperäisiltä yksityisiltä omistajilta.

Kunnallisen omistusoikeuden alue on vielä laajempi kuin kansallisen omistusoikeuden. Kunnallinen omistusoikeus kaasuja ja vesilaitoksiin on melkein sääntönä useimmissa Euroopan maissa ja Yhdysvalloissa enemmän kuin puolet kaupungeistamme ja kauppaloistamme omistaa omat vesijohtonsa ja useat kaupungit ovat hankkineet itselleen omat kaasutehtaansa.

*) Frank Parsons, "The City for the People", Equity Series, 1901, siv. 207.

Kunnalliset katuradat ovat saavuttaneet suuremman levenemisensä Isossa Britanniassa, jossa kunnat omistavat ja hoitavat yli 40 prosenttia koko ratojen mailimäärästä. Liike kaikkien yksityisten katuratojen siirtämiseksi kunnallishallituksille on viime aikoina saavuttanut suurempaa tai vähäisempää menestystä kaikissa uudenaikaisissa valtioissa paitsi Yhdysvalloissa.

Sen seikan perusteella, että sosialismi kannattaa kaikkien tuotantoneuvojen yleistä omistusoikeutta ja että sen poliittinen ohjelma vaatii kansallista omistusoikeutta rautateihin ja sähkösanomalaitokseen ja kunnallista omistusoikeutta katuratoihin ja kaasu- ja vesilaitoksiin, vedetään usein johtopäätös, että hallituksen omistusoikeuden kasvu, kuten ylempänä on kuvattu, olisi sosialistisen liikkeen suoranaisia tai epäsuoria saavutuksia. Tämä oletus on yhtä erehdyttävä kuin se on laajallelevinnyt ja yleinen. Sosialistit eivät laske ansiokseen nykypäivien hallituksen omistusoikeuden laitoksia eikä heillä ole mitään valeluuloja niiden merkityksestä ja eduista. Nykyisen olomuodon aikainen hallituksen omistusoikeus ei edusta mitään kehittyntä teollisuusedistyksen kantaa eikä teollisuuskeskittymisen huippua. Se ei ole missään merkityksessä sosialistisen ko-operativisen tasavallan voimaansaattamista.

Kansallisen omistusoikeuden rautateihin, sähkösanomalaitokseen ja telefooneihin on hallitus useimmissa tapauksissa ottanut käytäntöön sotilaskäytännöllisyyden tai tulojen vuoksi. Muissa tapauksissa on se tapahtunut myönnytyksenä keskiluokan eduille.

Samalla tavoin kunnallisomistusoikeus, missä se ei ole sosialistisen hallituksen täytäntöönpanema, on säännöllisesti ainoastaan keino kunnallistulojen kartuttamiseksi. Hallituksen omistusoikeudella, sekä kansallisella että kun-

nallisella, on muutamia huomattavia etuja yksityiseen omistusoikeuteen nähden ja yleensä se takaa paremman palveluksen yleisölle ja paremman palveluskunnan kohtelun. Mutta nämä edut kumoaa suuressa määrässä se seikka, että hallituksen omistusoikeus pyrkii vahvistamaan nykyisen luokkavaltion mahtia ja rajoittaa yhtymisen ja yhteenliittymisen vapautta työläisten puolelta.

Sosialistit eivät vaadi hallituksen omistusoikeutta, vaan yleistä omistusoikeutta ja erotus on erittäin tärkeä nykyisissä oloissa, kuten professori Parsons osottaa sanoessaan:

“Yleinen omistusoikeus ja hallituksen omistusoikeus eivät suinkaan ole samakäsitteisiä. Missä lainsäädäntävaltaa käytetään yksityisiä tarkoituksia varten — milloin ryöstösaalisjärjestelmä on voimassa ja virkoja käsitellään yksityisomaisuutena — missä hallitusta johdetaan muutamien yksilöiden tai jonkun luokan hyväksi, kaikki, mikä on hallituksen määräysvallan alaisena, on todellisuudessa yksityisomaisuutta, vaikka sitä voitaneekin kutsua yleiseksi omaisuudeksi. Jos valtuustot ja lainlaatijakunnat ovat isäntiä kansan asemasta, he hyvin uskottavasti käyttävät katuja ja liikelupia yksityiseksi voitoksi yleisen hyvän asemasta. Jos hallitus on yksityismonopolia, kaikki hallituksen käsissä oleva on yksityistä monopoolia.”)*

Ja todella, liike kansallisen ja kunnallisen omistusoikeuden puolesta yleisiin hyötylaitoksiin on sattuvin kuva uudistusliikkeestä, joka voi olla kumouksellinen tai taantumuksellinen lähteen mukaan, mistä se saa alkunsa.

Kaikkien maiden sosialistit kannattavat yleisten hyötylaitosten kunnallistuttamista tai kansallistuttamista, mut-

*) “The City for the People”, siv. 17.

ta ainoastaan toimenpiteenä, johon on ryhdyttävä hallituksen, jota vallitsee tai johon suuressa määrässä on vaikuttamassa työväenluokka. Heidän vaatimuksensa kunnallisesta tai kansallisesta omistusoikeudesta mainittuihin teollisuuksiin on yhdistetty edelleen vaatimukseen näiden teollisuuksien kansanvaltaisesta hallituksesta ja niiden hoitamisesta palveluskunnan ja yleisön etujen mukaisesti. Toiselta puolin, mitä taantumuksellisin kapitalistinen hallitus voi käyttää sitä vahvistaakseen valtaansa kansan yli ja keskiluokan kunnallisen tai kansallisen omistusoikeuden apostolit, kuten Hearst ja Bryan Yhdysvalloissa tai "radikaaliset" porvarilliset puolueet Euroopassa, näkevät siinä etupäässä keinon omaisuudenomistajien verojen ja pikku liikemiesten rahti, kuljetus ja sanomayhteysmaksujen alentamiseksi.

Saksassa, jossa sosialisteilla on ollut hyvä tilaisuus tarkastella hallituksen omistusoikeuden toimia, he lausuvat tuomionsa laitoksesta seuraavassa jyrkässä päätöksessä, joka hyväksyttiin heidän vuosikonventionissaan vuonna 1892:

"Niinkutsuttu valtiososialismi, mikäli se tarkoittaa valtion omistusoikeutta tuloja varten, koettaa asettaa valtion yksityisen kapitalistin sijalle ja siirtää sille vallan alistaa kansa taloudellisen riistämisen ja poliittisen orjuuden kaksoisikeen alle."

Veronuudistukset.

Nykyaikainen valtion ylläpitäminen kaikkine osastoinen, sivilisine ja sotilaallisine, käsittää äärettömien rahavarojen kulutuksen ja näiden varojen hankkimiskysymys on aina ollut kovimpana riitaluuna hallitusten ja hallitta-

vien välillä. Kaikki rahat hallituksen ylläpitämiseksi välttämättömästi tulevat kansalta verojen muodossa ja verotustaakan jakaminen väestön eri luokkien kesken riippuu aina menettelytavoista niitä määrätessä.

Kaksi pää verotustapaa ovat suoranainen ja välillinen verotus. Suoranainen vero on vero, joka määrätään itse kansalaisen personalle, jonka odotetaan maksavan sen ja jota hän ei voi siirtää päältään; välillinen vero on vero kiinteimistöille tai hyötyesineille, muodollisesti määrätty niiden omistajille, valmistajalle tai kaupitsijalle, mutta jonka varsinaisesti suorittaa vuokralainen tai kuluttaja. Esimerkkejä edellisestä luokasta ovat henkilövero, tulovero ja perintövero; esimerkkejä jälkimäisestä luokasta ovat kiinteän omaisuuden vero, tuontitulli raaka-aineille tai ulkomailla valmistetuille tavaroille ja valmistusvero kotimaisen teollisuuden tuotteille, kuten tupakalle, väkijuomille y. m.

Hallitsevat luokat ja nykyinen valtio säännöllisesti suosivat välillistä veroa, kun taasen sosialistit ovat aina sitä jyrkästi vastustaneet.

“Välillinen vero on väline, jonka kautta porvaristo aiheuttaa melkein täydellisen verovapauden pääomalle ja säilyttää yhteiskunnan köyhemmille kansankerroksille kaikki valtion hallituksen menot,” vakuutti Ferdinand Lassalle kuuluisassa “Työläisten ohjelmassaan” v. 1862 ja tämä käsitys on yhä yleiseen hyväksyttynä sosialistisena katsantokantana asiassa. Sosialistit ovat aina itsepintaisesti kannattaneet suoranaista verotusjärjestelmää ja heidän käytännöllisten ohjelmiansa yleisimpien pykälien joukossa ovat vaatimukset kasvavasta tuloverosta ja kasvavasta perintöverosta.

Kasvava tulovero on suoranainen vero, joka määrätään jokaisen kansalaisen ylituloille yli vissin alimman tulomäärän ja kasvavasti kohoaa tulojen suuruuden mukaan. Veron ansiona on se, että asettaa hallituksen ylläpidon suurimman taakan niiden luokkien hartioille, jotka siitä suurinta hyötyä nauttivat ja jotka helpoimmin voivat taakan kantaa.

Englannissa otettiin asteettainen tulovero ensiksi käytäntöön Napoleonin sotien aikana väliaikaisena toimenpiteenä, mutta järjestelmä on sittemmin vakaantunut maassa vahvasti ja tulot tästä lähteestä olivat melkein 36,000,000 puntaa v. 1902. Englannista kasvava tulovero on levinnyt Italiaan, Sveitsiin, Saksaan, Itävaltaan, Unkariin, Tanskaan, Hollantiin ja Australiaan. Ranska verottaa nykyisin ainoastaan korporatsioonien ja liikeyhdistysten tuloja, mutta on hallitus nykyisin esittänyt yleisen ja verrattain korkean tuloveron. Yhdysvalloissa oli kasvava tulovero voimassa ja antoi erinomaisia tuloksia kansallissodan viime vuosina ja vuoteen 1872 saakka, jolloin se kumottiin. V. 1894 hyväksyi kongressi uuden tuloverolain, mutta ylioikeus julisti lain perustuslainvastaiseksi ja mitättömäksi, tämä laajalleulottuva päätös tapahtuen 5 äänellä 4 vastaan, senjälkeen kuin yksi tuomareista oli muuttanut ennen asiassa lausuman mielipiteensä. Useat liittohallituksen valtiot kantavat kuitenkin tuloveroa kansalaisiltaan.

Kasvava perintövero on niiden suoritettava vero, jotka saavat omaisuutta perinnön tai testamentin kautta. Verroa kannetaan joskus ainoastaan sivuperillisiltä ja tavallisesti on se kasvavasti kohoava joko perinnön suuruuden mukaan tai sukulaisuuden kaukaisuuden mukaan vainajasta tai molempia.

Kasvava perintövero ja etenkin sivuperillisten perintövero muodostaa suuren osan valtion tuloista useimmissa Austraalian siirtokunnista ja Sveitsissä, joissa vero muutamissa tapauksissa on aina 20 prosenttia. Englanti, Saksa, Ranska, Itävalta, Italia, Espanja, Belgia, Hollanti, Tanska, Sveitsi, Rumaania, Austraalia, Canada ja useimmat liittohallituksen valtioista, kaikilla on perintövero, mutta useimmissa näistä maista, paitsi Ranskassa ja Austraaliassa, veromäärä on enemmän mitätön.

Sosialismi ei pidä suoranaisia tulo- ja perintöveroja nykyisen kapitalistisen yhteiskunnan rajapiireissä rikkauksen jaon tasoituskeinoina, mutta se suosii niitä tehokkaina välineuvoina välillisten verojen poistamiseksi, jotka vähentävät työväenluokan ostokykyä ja alentavat sen elämisen tasoa.

“Yksi vero” järjestelmä.

Muuan toinen verotusuudistusjärjestelmä, joka on saavuttanut melkoista voimaa viimeisen vuosisataneljänneksen aikana, etenkin englannin kieltä puhuvissa maissa, perustuu n. k. yksi vero (single tax) teoriaan.

Teorian muodosti ensiksi täydellisesti ja selvästi Henry George kuuluisassa teoksessaan “Edistys ja köyhyys”, joka julkaistiin v. 1879 ja on sitä senjälkeen käsitelty ja kertailtu useissa kirjoissa, lentolehdistä ja aikakauskirjoissa.

Esitetyn uudistuksen pääpiirteet on liikkeen alkuunpanija itse lyhykäisestään selittänyt seuraavin sanoin:

“Me esitämme hylättäviksi kaikki verot, paitsi yhden ainoan veron, joka määrätään maan arvolle välittämättä parannuksista siinä tai sen päällä.

Me emme esitä veroa kiinteimistöille, sillä kiinteimistö käsittää myös parannuksetkin. Myöskään ei se ole veroa maalle, sillä me emme verottaиси kaikkea maata, vaan ainoastaan maata, jolla on arvoa huolimatta sen parannuksista ja verottaисimme me sitä suhteellisesti sen arvon mukaisesti.

Meidän verotuksemme ei sisällä minkään uuden veron määräämistä, koska me jo verotamme maiden arvoa verottaисsamme kiinteimistöjä. Pannaksemme sen täytäntöön on meidän ainoastaan poistettava kaikki muut verot paitsi kiinteimistövero ja jätettävä siitä pois kaikki, mikä nykyisin lankeaa rakennusten tai parannusten osalle, jättäen jällelle ainoastaan sen osan siitä, mikä nyt lankeaa paljaan maan arvon osalle. Tätä me tulisimme korottamaan ottaaksemme niin lähes kuin mahdollista koko taloudellisen vuokran eli kuten joskus sitä kutsutaan "maa-arvojen ansaitsemattoman kasvun."*)

Tätä yhtä veroa maan arvoille ei Mr George ja hänen seuralaisensa esitä ainoastaan parannuksena vallallaoleviin verotustapoihin, vaan parannuksena kaikkiin aikamme sosiaalisiin väärinkäytöksiin.

Kaiken inhimillisen köyhyyden ja kurjuuden juuri ja alku, yhden veron kannattajain käsityskannan mukaan, on siinä tosiasiasa, että arvokas maa kaikissa sivistysmaissa on verrattain pienen maanomistajain luokan monopoliseraama, jotka anastavat itselleen kaiken siitä tulevan hyödyn ja määräävät korkean veron sen käyttämisestä ja asuttamisesta vuokran muodossa.

Tämä järjestelmä tekee mahdolliseksi muutamille miehille suurien maa-alojen omistamisen keinottelutarko-

*) Henry George v. 1891 "Financial Reform Almanac-hissa."

tuksia varten, siten estäen ne varsinaisesta käytännöstä. Ja koska maa viime kädessä on kaiken rikkauden lähde, jonkun sen osan pidättäminen käytännöstä aiheuttaa rikkauden tuotannon supistamisen kansakunnalle.

Edelleen, niinkauan kuin maa oli vapaa kaikille, voi jokainen saada toimeentulonsa maanviljelyksestä tai teollisuuden harjoittamisesta vähäisessä mittakaavassa, mutta niinpian kuin maa muuttuu yksityisomaisuudeksi, voi ainoastaan mies, jolla on varaa maksaa korkea vero — kapitalisti — harjoittaa mitään teollisuutta, kun taasen köyhä mies on pakotettu myymään työnsä parhaasta hinnasta, minkä hän voi saada.

Ja lopuksi, koska vuokra on mielivaltainen vero tuotannolle, se ottaa osansa samalla tavalla pääoman voitoista ja työn palkoista, köyhdyttää molempia, aiheuttaa teollisuuspulia ja vaikuttaa rikkauksien väärää jakoa, joka on kokoomassa äärettömiä omaisuuksia muutamien harvojen käsiin, samalla kuin kansanjoukot tulevat suhteellisesti köyhemmiksi.

“Työn toiminnan ja tuotteiden verottaminen toisaalla,” sanoo Mr George ennemmin jo mainitussa kirjutuksessa, “ja riittämätön maan arvojen verottaminen aiheuttavat väärän rikkauksien jaon, joka on kasvattamassa muutamien harvojen käsiin suunnattomampia rikkauksia kuin mitä maailma koskaan vielä on nähnyt samalla aikaa kuin kansamme suuret joukot ovat tulemassa suhteellisesti köyhemmiksi. Nämä verot lankeavat luonnollisesti köyhien hartioille raskaampina kuin rikkaiden hartioille; kohottamalla hintoja ne vaativat suurempia pääomia kaikissa liikkeissä ja senvuoksi antavat edun suurille pääomille; ja ne antavat ja muutamissa tapauksissa ovat tarkotetut antamaan erityisiä etuja ja monopoleja pääomayhtymille ja

trusteille. Toisaalta maa-arvojen riittämätön verottaminen tekee mahdolliseksi miehille ansaita suuria omaisuuksia maakeinottelujen ja maa-arvojen kasvamisen kautta — omaisuuksia, jotka eivät merkitse mitään heidän aiheuttamaa lisäystä yhteiskunnan yleiseen rikkauteen, vaan ainoastaan muutamien harjottamaa sen anastamista, mitä toisten työ synnyttää.

Tämä rikkauksien väärä jako kehittää toiselta puolin joutilaitten ja hyödyttömien luokan, koska he ovat liian rikkaita ja toiselta puolin joutilaitten ja hyödyttömien luokan, koska he ovat liian köyhiä — se riistää ihmisiltä pääoman ja tilaisuudet, jotka tekisivät heidät kykenevämmiksi tuottajiksi.”

Henry Georgen oppien vakaumuksena on, että yksi vero maan arvoille, kuten he sitä kannattavat, tulisi vähitellen johtamaan maan yksityisomistusoikeuden poistamiseen.

Ainoa maa, jossa maa-arvojen verotuksen yleisempää käytäntöä on koetettu, on Uusi Seelanti ja vaikka uudistuksen ystävät väittävät, että järjestelmällä yleensä on ollut vilkastuttava ja hyödyllinen vaikutus maan teollisuuksiin ja se on onnistunut hillitsemään villimaiden keinotekoa, sen ennustetut perusluontoiset edut ovat tähän saakka jääneet toteutumatta. Kuitenkin on lisättävä toimenpiteitten puolustajain puolustukseksi, ettei Uuden Seelannin maaverotusjärjestelmä suinkaan ole yksiverojärjestelmän täyttä toteuttamista. Toisaalta ainakin yksi sen periaatteista, asumattomien ja käyttämättömien maiden raskas verottaminen, on viime aikoina saavuttanut suoranaista tai välillistä tunnustusta useiden maiden, valtioiden ja kuntien verotusjärjestelmissä.

Sosialistit eivät osota suurta suosiota yksi-verojärjestelmälle. He eivät ole yhtä mieltä taloudellisissa väitteissä, joille se on perustettu ja he pitävät esitettyä uudistusta kokonaan kykenemättömänä voittamaan väärinkäytöksiä, joita vastaan se koettaa taistella ja muutamissa suhteissa kokonaan taantumuksellisenä.

Yksi-veroteorian muodosteli Henry George sukupolven ajan sitten silloin vielä vähän kehittyneessä kaukaisessa lännessä ja se on täydellisesti sopiva olosuhteisiin, jotka häntä sinä aikana ympäröivät. Se edellyttää teollisuusjärjestelmää, joka perustuu pääasiallisesti maanviljelykseen ja pikkuteollisuuteen ja on säärittävässä määrässä sopimaton jättiläistehtaitten järjestelmään.

Maa-arvoilla on ainoastaan sivumerkitys nykyaikaisissa teollisuusrikkauksissa. Jos nykyaikaista suurta kapitalistia verotettaisiin hänen tehdasalueensa arvosta sen täyden vuokratulomäärän mukaan, mutta hän vapautettaisiin kaikista veroista tehdasrakennuksille, koneille, varastolle ja muulle omaisuudelle ja tuloille, hän melkein pääsisi varsinaisesti vapaaksi verotuksesta. Toiselta puolin saatavissaoleva tai vaikkapa vapaa tehtaanpaikka ei tekisi mahdolliseksi omistamattomalle palkkatyöläiselle kalliin uudenaikaisen tehtaan varustamisen ja oman liikkeen pysyttämisen kilpailemaan nykyisen työnantajan kanssa. Yksityisomistus koneisiin enemmän kuin yksityisomistus maahan pitää työväenluokkaa kahleissa.

Yksi-verojärjestelmän kannattaja tunnustaa ainoastaan yhden muodon riistämistä — vuokran. Sosialisti toisaalta vakuuttaa, että kaiken riistämisen lähde on "yliarvo" (työläisen työn maksamaton osa), josta kaikki vuokra kuin myös korko ja voitto saadaan.

Yksi-verojärjestelmän kannattaja haluaisi poistaa maanomistajan, "maa-arvojen" monopolistin, mutta jatkaa kapitalistin ja palkkatyöläisen olemassaoloa; sosialisti haluaa poispyyhkiä kaikki luokkaerot ja saattaa voimaan täydellisen taloudellisen tasa-arvoisuuden. Yhden veron teoria väittää olevansa ehdoton ja tieteellinen totuus, joka kelpaa kaikkina aikoina ja kaikissa oloissa samalla tapaa, kun taasen sosialismi selittää olevansa nykyisistä taloudellisista oloista kehittynyt teoria, joka odottaa toteutuvansa teollisuuden yhä jatkuvan keskittymisen ja yhteiskunnallistuttamisen kautta. Yksi-verojärjestelmän kannattaja lopuksi on kilpailevan teollisuusjärjestelmän innokas kannattaja, kun taasen sosialisti on harras kollektivist.

Siten nämä kaksi sosiaalista menettelytapaa eroavat erittäin perinpohjaisesti toisistaan näkökantojensa, päämaaliensa ja menettelytapojensa puolesta.*)

Seisovien armeijoiden poistaminen.

Yhtenä nykyisen valtion suurimmista väärinkäytöksistä on seisova armeija. Kapitalistista yhteiskuntaa ei voida ylläpitää ilman seisovaa armeijaa. Koko maailman kärsivissä taisteluissaan eivät jokaisen maan kapitalistit koeta ainoastaan säilyttää ja laajentaa omia markkinoitaan, vaan myöskin tunkeutua kilpailijakansojen markkinoille ja vallottaa uusia markkinoita. Tämä nykyaikaisen kapitalistisen tuotannon ja vaihdon järjestelmän piirre johtaa välttämättömästi kahakoihin kilpailevien kansa-

*) Vertaa Morris Hillquitin "History of Socialism in the United States", siv. 272 y. m.; myös A. M. Simons ja "Single Tax vs. Socialism."

kuntien välillä ja sodan uhka on alituisen häilyvässä heidän välillään. Nykyaikainen kapitalistinen valtio on voimaton ilman vahvaa armeijaa tai laivastoa. Sen täytyy aina olla valmis hyökkäys- tai puolustustoimintaan ja sen täytyy aina osottaa sotilaallista vahvuuttaan hillitäkseen naapuriensa sotaisia aikomuksia. Sen täytyy varustautua sotaan, jos se haluaa sotaan; sen täytyy varustautua sotaan, jos se haluaa rauhaa.

Vahva armeija on lisäksi viime vuosina tullut välttämättömäksi kapitalistisen hallituksen ylläpitämiseksi muustakin syystä ja muuta tarkotusta varten. Kapitalistisen riistämisen kasvaessa kapinan ilmaukset työväenluokan puolelta alkavat tulla yhä voimakkaimmiksi ja taa-jemmiksi ja missä nämä purkaukset ovat sellaisia laadultaan, että paikalliset viranomaiset ovat joko voimattomia niitä asettamaan tai haluttomia asiaan sekautumaan, armeija on tehoisin välikeino niiden kukistamiseksi. Kapitalistiselle hallitukselle armeija on järjestö hallitsevien luokkien suojaamiseksi "kaikkia vihollisia, ulkonaisia ja sisällisiä" vastaan ja "sisällistä vihollista" vastaan suojeleminen on usein sen tärkein tehtävä.

Euroopan mahtavimpien maiden seisovain armeijain ääretön suuruus ilmenee seuraavista numeroista:

Venäjä	1,500,000
Ranska	746,000
Saksa	650,000
Iso Britannia	550,000
Itävalta	470,000
Italia	290,000.

Ja Yhdysvalloissakin, joka viime aikoihin saakka on saanut olla melkein vapaa militarismin kirouksesta, teolli-

suuden ja ulkomaisen kaupan kehittyminen ja luokkataistelujen kasvaminen ovat viime vuosina synnyttäneet liikkeen hallitsevien luokkien taholta armeijan ja laivaston lisäämiseksi ja vahvistamiseksi. Viimeiset Yhdysvaltojen kongressin sotilaslait koettavat yhdistää liittohallituksen joukot ja eri valtioiden sotilasjärjestöt yhdeksi 250,000 miestä käsittäväksi seisovaksi armeijaksi samalla kuin kiihotus suuren laivaston puolesta on alituisen kasvamassa.

Nykyisten valtioiden sotilas ja laivastojärjestöt ovat sietämättömiä taloudellisia tuhlausia kansakunnalle. "Nouveau Manuel du Soldat" julkaisu ottaen vuoden 1899 tilastot laskujensa perusteiksi, arvioi militarismin aiheuttaman tuotantoarvon tappion Euroopassa seuraavaksi:

Euroopan valtojen kokonaissotilasmenot vuodelle 1899 olivat \$1,436,864,218. Samana vuonna oli näillä mailla sotajalalla 4,169,321 miestä, jotka tuottavaan työhön käytettyinä tuottaisivat päivässä, vain 60 sentin keskimäärän mukaan miestä kohti päivässä, \$2,501,592.60 kokonaissumman. Euroopalla on sen armeijoissa 710,342 hevosta, jotka tuottaisivat \$284,136.80 päivässä 40 sentin keskimääräisen tuotannon mukaan päivässä. Armeijan menot ja hukkaan kulutettu tuotantoarvo tämän mukaan nousivat siten \$2,272,523,038 vuodessa 300 työpäivän mukaan laskien vuodessa!

Tämä taakka on sitten v. 1899 tavattomasti kasvanut. Saksassa yksin sotilasmenoarvio on kasvanut noin 920,000,000 markasta v. 1899 1,300,000,000 markkaan v. 1906—1907. Karl Liebknecht arvioi Euroopan nykyiset sotilasmenot 13,000,000,000 markaksi eli noin \$3,250,000,000 vuodessa.*)

*) Tri Karl Liebknecht, "Militarismus und Antimilitarismus", siv. 43.

Seisovat armeijat ja laivastot ovat sitäpaitsi kansan yleisen raa'istamisen ja turmelemisen synnytlähteinä.

Pakottamalla kansakunnan nuoria miehiä armeijaan valtio vetää väestön tuottavista riveistä sen elinvoimaisimmat ja hyödyllisimmät jäsenet, pakottaa muun kansan yläpitämään heidät hyödyttömässä toimeettomuudessa heidän pitkän palveluskautensa ajan ja sen loputtua päästää heidät vapaiksi, usein mielet lannistuneina, siveellisyys turmeltuneena ja sosiaalinen hyödyllisyys vähentyneenä.

“Kun tyydyttävän tarkastuksen jälkeen nuori mies tulee seisovan armeijan sotilaaksi”, huomauttaa Vaillant, “lakkaa hän olemasta kansalainen. Saattaakseen hänet passiviseksi välineeksi päällystönsä käsissä riistetään häneltä kaikki yksityiselämän tehtävät ja poliittiset oikeudet hänen astuessaan sotilaselämään. Häntä varten ei ole olemassa mitään oikeutta eikä lakia. Hän on ainoastaan sotilasvaltion esine. Se on sääntö ilman poikkeusta, sääntö, joka on voimaanpantu senvuoksi, ettei siihen olisi vaikuttamassa ylemmän upseerin mahdollinen inhimillisyys. Sotilassäännöt ottavat haltuunsa nuoren miehen ja määräävät mielivaltaisesti hänen toimensa, hänen vapautensa, hänen elämänsä. Ellei upseerin raakuus ja röyhkeys murra hänen vastustustaan, sota-oikeus tutkii, tuomitsee, lähettää hänet vankeuteen taikka kuolemaan. Tämä on “oikeutta” hänelle, nämä ovat tuomioistuimia, joissa hänen ylempänsä, asettuen itse tuomareiksi, kostavat hänelle hänen tottelemattomuutensa. Itse asiassa, välttämättömyyttä on, että armeija on kokonaan erotettu kansasta voidakseen palvella sitä vastaan, työväenluokkaa vastaan, kapitalistisen luokan ja hallituksen poliisivoimana ja henkivartijoina. Tätä tarkotusta varten, etenkin armeijassa, jonka kautta kaikki työväenluokan lapset kulkevat, on

välttämätöntä, että kauhun ja kuoleman järjestyssäännöt pitävät sotilaan käsivartta vakaina sisäisissä niinhyvin kuin ulkonaisissakin sodissa”.*)

Teknillisen kehityksen nopea kulku kaikissa sotilasjärjestäytymisen ja varustusten asiassa johtaa alituisiin vallankumouksiin asetuksessa ja pakottaa kansakuntien hartioille taakkoja, jotka tyhjentävät niiden aineellisen voiman. Euroopan ensimmäisten maiden hallituksilla näyttää olevan melkein ainoana tehtävänä sotilaitten hankkiminen ja seisovien armeijoiden aiheuttamat äärettömästi kasvaneet kansallisvelat ja välilliset verot ovat saattaneet usean maan kansallisen vararikon partaalle. Tämä asiointi se pakotti Venäjän nuoren tsaarin v. 1898 päättämään epätoivoisen huutonsa yleisen asestuksen rajoittamisen puolesta, jota suuremmoisesti kutsuttiin “rauhan kirjelmäksi ja tämä asiointi selittää myöskin nykyaikaiset hallituksien “rauhankonferenssit.”

Työväenluokka, joka muodostaa suurimman osan armeijasta ja hankkii suurimman osan varoista sen ylläpitämiseksi, vastustaa luonnollisesti kaikkia sotia ja seisovia armeijoita ja sosialistit, tämän puolueen poliittisina puhemiehinä ovat aina harjottaneet pontevaa taistelua sotia ja seisovia armeijoita vastaan. Mutta sosialistit ovat vähän innostuneita virallisiin “rauhankonferensseihin”, joita pidetään nykyisten hallitusten toimesta. Näiden konferenssien tarkoituksena ei ole seisovien armeijoiden poistaminen, vaan ainoastaan niiden ko'on pienentäminen eikä tätä alemmaksi määrää, joka vaaditaan “kotoisen vihollisen”, työväenluokan kukistamiseksi.

*) Edouard Vaillant, “Suppression de l’Armée Permanente”, siv. 12.

Sosialismi kannattaa kaikkien sotien ja kaikkien armeijoiden poistamista, mutta myöntää, että nykyisen sosiaalisen järjestelmän vallitessa se on saavuttamaton ihanne. Käytännöllinen sosialistinen ohjelma senvuoksi kannattaa, mitä sosialistit pitävät lähinnä parhaana askeleena — kansallisen kansanvaltaisen sotilasjärjestelmän voimaannuttamista seisovan armeijan asemesta.

On olemassa ainoastaan yksi maa maailmassa, jossa tämä järjestelmä on melkein täydellisesti käytännössä ja tämä maa on luonnollisesti se, jota voidaan kutsua kaikkien sosiaalisten uudistusten kokeilulaboratorioksi — Sveitsi.

Kansalliskaartijärjestelmä otettiin käytäntöön Sveitsissä v. 1874. Myöhemmin tätä järjestelmää lisättiin *Landwehr* ja *Landsturm* laitoksilla.

Varsinaisen kansalliskaartin eli *Eliteen* muodostavat kaikki terveruumiiset miespuoliset kansalaiset kahdenkymmenen ja kolmenkymmenen kahden ikävuosien välillä; *Landwehrin* muodostavat kaikki miehet kolmenkymmenen kahden ja neljäkymmenen ikävuosien välillä, kun taasen kaikki kansalaiset jotka ovat kahdeksantoista ja viidenkymmenen ikävuosien välillä, jotka eivät kuulu kumpaankaan näistä kahdesta luokasta, muodostavat *Landsturmin*.

Ratsuväki pitää harjoituksiaan joka vuosi, kaikki muut *Eliteen* eli varsinaisen armeijan osastot joka toinen vuosi, kun taasen *Landwehrin* jäsenet kutsutaan aseisiin sotilasharjoituksia ja manööverejä varten kerran neljässä vuodessa. Tasavallan liittoneuvosto on armeijan pää.

V. 1902 oli Sveitsin kansallinen sotavoima seuraava: 153,649 miestä *Eliteessä*, 88,813 *Landwehrissä* ja *Landsturmissa* 43,368 asepalveluksessa ja 237,275 asestama-

tonta eli varapalveluksessa. Toisin sanoin, pienellä tasavallalla, jonka väkiluku on noin 3,000,000, oli 285,830 harjotettua miestä varsinaisessa armeijassa ja sodan sattuessa voi se luottaa 523,105 mieheen puolustukseen. Ja Sveitsin koko sotilasmenoarvio on vähemmän kuin kolmekymmentä miljoonaa francia vuodessa.

Sveitsin sotilasjärjestelmä on sosialistinen malli olevasta sotilasjärjestäytymisestä, vaikkakaan sosialistit eivät pidä sitä täydellisenä ja voimakkaasti vaativat siinä parannuksia, etenkin upseerien valitsemista ja nuorison sotilaallista kasvatusta ja harjotusta osana yleisestä kasvatuserjestelmästä.

Kansalliskaartijärjestelmää on moitittu liian epämu-kavana, säännöttömänä ja hajanaisena hyökkäystoimintaa varten, mutta sosialistien mielestä tämä piirre on yksi sen suurimmista ansioista. Kansalliskaarti on etupäässä itsepuolustuksen väline, samoin kuin seisova armeija on pääasiallisesti hyökkäyksen väline.

Mutta todellisen kansanvaltaisen kansalliskaartin päähve on se, että se jättää sotilasmahdin kansan käsiin ja estää hallitsevia luokkia muuttamasta sitä sorron ja itse-vallan välikappaleeksi. Kansa yksin, joka on todellisesti vapaa, on asetettu kansa ja kansa sellaisena voidaan oikealla tavalla asestaa ainoastaan yleisen kansalliskaarti-järjestelmän avulla.

“Minä haluan huomauttaa teille,” sanoi Edward Vail-lant puhuessaan lakiehdotuksensa puolesta Sveitsin soti-lasjärjestelmän käytäntöönottamisen puolesta Ranskassa edustajakamarissa, “että kun me kannatamme kansallis-kaartilaitosta, me emme halua esittää mitään sosialismin toimenpidettä. Kansalliskaarti on kaupungin sotilasjär-jestö, joka ilman erotusta sotilaallisten ja kansalaistoimi-

en välillä, on muuttunut sekä sotilaalliseksi että kansallistapaiseksi. Se merkitsee nykyistä kaupunkia muutettuna leiriksi, se merkitsee kansalaissotilasta, aina kansalaista kaikissa hänen toimissaan, olkoot ne sitten sotilaallisia tai yksityisiä.” Ja edelleen:

“Kansan asestaminen on välttämätöin täyte yleiselle äänioikeudelle ja todellisen kansanvaltauuden kehitykselle. Kansalliskaarti on koko historian ajan ollut kansanvaltauuden laitos, ilmestyen sen voittojen mukana, kadoten sen tappioiden mukana.”*)

Tämä kansallisen sotilasjärjestelmän positiuvinen puoli, kaikkien mieskansalaisten asestaminen ja harjottaminen, tekee uudistuksen melkein yhtä tärkeäksi seisovista armeijoista vapaiden maiden työväenluokalle kuin mitä täydellisimmän sotilasvaltauen työläisille.

*) “Suppression de l’Armée Permanente”, siv. 25 ja 26.

KUUDES LUKU

SOSIAALISET UUDISTUKSET.

Rikokset ja paheet.

Rikoksien ja paheiden pelottava lisääntyminen nykyaikana on synnyttänyt kysymyksen, jota yhteiskunta ei voi enää jättää huomioonsa ottamatta. Aina viime vuosiin saakka olivat kunnollisten ihmisten näkökannat rikokselisesta ja langenneesta tavattoman määrättyt ja yksinkertaiset. Toinen oli lain ja järjestyksen pahansuopa vihollinen, joka oli sääliä otettava kiini ja rangaistava hänen pahojen tekojensa vuoksi; toinen oli häpeemätön olento, yhteiskunnan hylkiö, jota oli kirottava ja halveksittava. Ja vasta viimeisten vuosikymmenien aikana on järjellisempiä katsantokantoja kysymyksessä alkanut ilmaantua. Tieteellisten menettelytapojen sovittaminen yhteiskunnallisten ilmiöiden tutkimiseen ulotettiin vähitellen rikoksien ja paheiden alueelle. Yrityksiä tehtiin keksiäkseen niiden todellinen luonne, alkuperä ja syyt ja löytääkseen järjellisiä keinoja niiden lisääntymisen estämiseksi. Täten syntyi uusi rikosoppi ja kuten on asianlaista jokaisen sosiaalisen tieteen tapauksessa, etenkin sen alkuaikoina siinä kehittyi useita eroavia ajatuskouluja.

Tällaisista rikosopin nykyaikaisista kouluista yleisemmin tunnettu ja huomiota herättävin on kuuluisan italia-

laisen rikosasijain tutkijan Cesare Lombroson perustama "rikollisen perinnöllisyyden" (anthropologyn) koulu. Tämän koulun pääoppina on, että rikoksellinen voidaan erottaa tavallisista ihmisolentoista vissien ruumiillisten ja henkisten omituisuuksien kautta, jotka merkkiävät hänet "uoma deliquenteksi", puutteelliseksi ihmiseksi tai syntyperäiseksi rikokselliseksi.

Nämä omituisuudet ovat perinnöllistä laatua ja ovat ne joko perittyjä ja vähitellen saavutettuja määrätyn sielullisen huonontumisen kautta. Tämän teorian todistuksina ovat tulokset laajoista tutkimuksista lukuisien rikoksellisten perhehistorioissa, heidän tarkat ruumiilliset mitauksensa ja ruumiinleikkauksensa ja rikoksellisten luokkien yleisten henkisten taipumusten ja siveellisten käsitysten huomionteot. Tavanmukaiset rikokselliset näiden huomioiden mukaan tavallisesti johtuvat juopumuksen, kaatuvantaudin ja mielenvikaisuuden saastuttamasta sukujuuresta; heillä ei ole mitään käsitystä oikeasta eikä väärästä ja heidän ruumiinrakenteensa ja ulkomuotonsa osottaa palaamista alkuihmisen omituisuuksiin.

Lombroson teorioita laajensivat hänen oppilaittensa loistava joukko ja lopuksi tri B. Tarnowsky Pietarin sotilaallisesta lääkeakatemiasta siirsi ne rikoksien alalta paheiden alalle. "Synnynnäisen rikoksellisen" tyyppiin hän lisäsi "synnynnäisen prostitueeratun" tyyppin, joilla molemmilla oli suuressa määrässä samallaiset ominaisuudet.

Synnynnäinen rikoksellinen käsite johtaa välttämättömästi parantumattoman rikoksellisen käsitykseen ja rikoksellisen perinnöllisyyden koulu siten varsinaisesti julistaa toivottomiksi ja hyödyttömiksi kaikki sosiaaliset yritykset rikosten ja paheiden estämiseksi. Tämän koulun opetukset muistuttavat vanhanajan orjuuden puolustajien

ja nykyajan naisten oikeuksien vastustajien valetieteellisiä väitteitä — kaikki ne koettavat löytää puolustusta kamottaviin sosiaalisiin oloihin näiden olojen uhrien otaksutussa ruumiillisessa huonommuudessa ja kaikki ne laiminlyövät ottaa huomioon sosiaalisia ja historiallisia vaikutuksia, jotka auttavat niin suurella määrällä ruumiillisen, henkisen ja siveellisen tyyppin kehittämiseen ja muodosteluun.

Huomattavan parannuksen Lombroson koulun yksipuolisissa näkökannoissa on esittänyt hyvintunnettu italialainen rikosasiain tutkija ja sosialistijohtaja Enrico Ferri.*) Ferri myöntää rikoksellisen tyyppin olemassaolon, joka voidaan erottaa ruumiillisten tunnusmerkkien kautta, mutta hän pitää sellaisia tunnusmerkkejä ainoastaan todistuksina sairaudellisista ominaisuuksista, perityistä tai hankituista, jotka ennakoita määräävät niiden esineen rikosten uralle. Hänen mielestään sellaiset rikolliset taipumukset eivät suinkaan ole vastustamattomia — ne voidaan voittaa muiden vaikuttimien avulla. Ferri myöntää kolme päätekijää rikosten syinä: yksilön ruumiillissielullinen rakenne, hänen luonnollinen ympäristönsä ja hänen yhteiskunnallinen ympäristönsä. Hän erottaa viisi eri luokkaa rikoksellisia:

1. *Synnynnäiset rikokselliset*, eli henkilöt, joilla on perinnöllinen taipumus, joka johtaa heidät rikoksiin.

2. *Mielenvikaiset rikokselliset*, eli henkilöt, jotka tekevät rikoksia mielenvikaisina ollessaan.

3. *Intohimojen vuoksi rikokselliset*.

4. *Olosuhteitten vuoksi rikokselliset*, joiden rikokset ovat satunnaisia ja heidän sosiaalisesta ympäristöstään johtuvia, sekä

*) "Crime as a Social Phenomenon."

5 *Tavanmukaiset rikokselliset*, jotka ovat tulleet sel-laisiksi ensi rikoksensa jälkeen vankielämän ja seuruste-lun sekä järjestetyn yhteiskunnan säälimättömien vai-nojen kautta.

Viimeiset kaksi luokkaa, Ferrin mukaan, käsittävät noin 75 prosenttia kaikista rikoksellisista. Mutta intohi-mojen vuoksi rikokselliset ovat myöskin suureksi osaksi nykyisen olemassaolon taistelun olosuhteitten tuloksia ja syntyperäisen ja mielenvikaisen rikoksellisen tyyptikin o-vat suuressa määrässä sosiaalisten olojen kehittämiä.

“Perinnöllisyysopin kannattaja, joka myöntää näiden rikoksellisten perinnölliset tai hankitut elinopilliset sään-nöttömyydet,” sanoo hän, “ei senkautta kiellä näiden sään-nöttömyyksien suurimman osan välillistä sosiaalista alku-perää.”*)

Samanlaisia mielipiteitä kannattavat monet muut tun-netut rikosolojen tutkijat, etupäässä italialaisessa koulus-sa. Rikosten sosiaalista syytä kannattaa vielä jyrkemmin “kriminologian positiivinen koulu”, jonka johtavana edus-tajana on tunnettu saksalainen rikosasiain tutkija Franz von Liszt. Tämä koulu ei kiellä rikollisen yksilöllisiä ominaisuuksia tekijöinä rikosta suorittaessa, mutta se an-taa niille ainoastaan toisarvoisen merkityksen.

“Rikoksen yksilölliset olosuhteet ovat usein suoranai-sia tuloksia sen sosiaalisista olosuhteista,” huomauttaa von Liszt. “Kansanjoukkojen kurjuus ei ole hedelmällinen maaperä ainoastaan rikoksen kasvulle itselleen, vaan myös-kin perinnäiselle saastutukselle perustuvalla huonontumisel-le, joka vuorostaan johtaa rikokseen . . . Jokainen rikos

*) Enrico Ferri, “Kriminelle Anthropologie und Sozia-lismus”, Neue Zeit, 14 vuosik. Vol. II., nro 41.

on tulos toisaalta yksilöllisen rikoksellisen omituisuuksista ja toisaalta sosiaalisista olosuhteista, jotka ympäröivät rikoksellista sen suorituksen aikana — toisin sanoin, se on tulos *yhdestä ainoasta* yksilöllisestä tekijästä ja *lukemattomista* sosiaalisista tekijöistä.”

Ja edelleen:

“Todistettu tosiasia on, että pitkä teollisuuslammaus aina aiheuttaa rikosten lisääntymistä yleensä ja etenkin rikosten lisääntymistä omaisuutta vastaan, etusijassa varkauden; vähentymistä avioliitoissa ja avioliitoissa syntyneissä lapsissa vastaavine lisäyksineen aviottomien lasten syntymisessä; lisääntymistä pikkulasten kuolemantapauksissa, keskimääräisen elämänijän alenemista ja joukon muita levottomuutta herättäviä ilmiöitä. Lähempi tarkastelu osottaisi, että teollisuusolojen vaikutus rikollisuuteen on paljoa kauemmaksi yltävä kuin yleensä on otaksuttu. Siten rikoksellisuuden maantieteellinen jakautuminen joka maassa perustuu suureksi osaksi maan eri osien teollisuusoloihin . . . Samoin myöskin suuri lisäys rikoksissa omaisuutta vastaan joulu-, tammi- ja helmikuussa voidaan selittää huonontuneiden tilaisuuksien kautta työskennellä kylmänä vuodenaikana sekä suuremman ravinnon, vaatteiden ja polttoaineiden tarpeen kautta . . . ‘Teollisuusolot’, joiden suotuisa tai epäsuotuisa vaikutus rikoksellisuuteen on otettava ensi sijassa huomioon nykyaikana, on *työväenluokkien yleinen olotila*, ei ainoastaan heidän rahallinen, vaan myöskin ruumiillinen, henkinen, siiveellinen ja poliittinen olotilansa.”*)

Sosialistit yleisemmin kannattavat von Lisztin ja rikosopin positivisen koulun näkökantoja.

*) “Verbrechen und Prostitution als soziale Krankheitserscheinungen”, Paul Hirsch, siv. 22 ja 23.

Rikokset ja paheet eivät ole velassa olemuksestaan nykyiselle kapitalistiselle yhteiskunnalle. Rikokset henkilöä vastaan ovat yhtä vanhoja kuin inhimilliset intohimot ja rikokset omaisuutta vastaan ja prostitutionsipahe ovat luultavasti yhtä vanhoja kuin yksityisomaisuuslaitos. Mutta joskaan kapitalismi ei synnyttänyt rikoksia ja paheita, on se luonut oloja niiden suunnittaiselle kehitymiselle ja yhä kasvavalle laajenemiselle. Sillä jos kansanjoukkojen kurjuus on hedelmällisenä maaperänä rikoksille ja paheille, on kapitalismi yleisen kurjuuden taimilava.

Leimaako rikos ja paheet hävittävässä riemumarssissaan uhriensa sielut ja ruumiit huomattavilla häpeämerkeillä ja valitsevatko ne uhriensa heidän elämänsä kukoistuksessa, kehossa tai äidin kohdussa, on vähäisestä merkityksestä; nykyajan sosiaaliset suhteet ovat sellaiset, etteivät ne voi olla tuottamatta puutetta ja ruumiillista ja henkistä turmeltumista sekä rikoksia ja paheita erityisinä ilmauksina sellaisesta puutteesta ja turmeltumisesta. Kaikki olosuhteet, jotka ympäröivät nykyaikaista työläisperhettä ja etenkin huonoimmin maksetun työläisen perhettä, pyrkivät ajamaan sen jäseniä rikkomaan lain ja siveellisyyden vakautuneita sosiaalisia määräyksiä. Työläismiehen ja työläisnaisen uuvuttava työ kuluttaa heidän ruumiillisen ja siveellisen voimansa; heidän avuton ja toivoton asemansa työttömyyden, sairauden tai ruumiillisen kykenemättömyyden tapauksissa saattaa heidät epätoivoksi; heidän tympäisevät "kotinsa" ryöstävät heiltä perhe-elämän ylläpitävät vaikutukset ja ajavat heidät juoppouteen ja raakaan elämään kaduille; heidän työnantajensa ja "järjestyneen yhteiskunnan" sydämetön kohtelu yleensä tekee heidät nurjamielisiksi ja katkeroittuneiksi; heidän kurjuutensa on niin syvä, heidän kiusauksensa niin

vakavat ja heidän vastustusvoimansa niin heikko, että ihmeellinen asia on, että niin moni heistä säilyy rikoksen ja paheiden kynsistä.

Ja samalla tavalla kuin sydämetön riistämijärjestelmä synnyttää rikoksia ja paheita riistettyjen luokkien keskuudessa, samoin myös järjetön kilpailujärjestelmä ja mieletön voittojen tavoittelu synnyttävät niin yleisiä ja lisääntyviä rikoksia itse riistäjien riveissä: petosta, lahjomista, mädännäisyyttä ja lukuisia muita samanlaisia rikoksia.

Rikoksia ja paheita ei voida kokonaan poistaa kapitalistisesta yhteiskuntajärjestelmästä. Niitä voidaan vähentää, mutta ei polisikeinoin eikä vankilatavoin, ei valvonnalla eikä hajottamalla, ei millään rankaisujärjestelmällä eikä siveellisyyssaarnoilla, vaan poistamalla pahimmat piirteet sosiaalisista oloista, jotka synnyttävät rikoksia ja paheita. Sosialistit eivät suinkaan ole välinpitämättömiä yrityksissä estää rikoksia ja paheita, mutta he myöntävät puhtaitten rangaistus uudistusten täydellisen kykenemättömyyden tämän tarkoituksen saavuttamisessa ja he näkevät ainoan parannuskeinon tätä ihmisyhteiskunnan kauheaa kaksoisruttoa vastaan heidän yleisen teollisuus- ja sosiaalisten uudistusohjelmiensa toteuttamisessa.

Juoppous.

Juoppous itsestään ei ole mikään nykyaikainen kysymys. Väkijuomien käyttö ja väärinkäyttö ovat yhtä vanhoja kuin kirjoitettu historia ja liike paheen vastustamiseksi on syntyisin useampia vuosisatoja takaperin.

Ensimmäisen raittiusseuran sanotaan markreivi Friedrich V:n perustaneen v. 1600 ja kuvaavaa on tietää, että

mainitun seuran jalosukuiset jäsenet lupautuivat kahden vuoden aikana olemaan juomatta enemmän kuin seitsemän haarikkoa viiniä minkään aterian kestäessä tai useampaa kuin neljätoista haarikkoa päivässä. Heidän oli kuitenkin lupa sammuttaa lisäksi liikajanonsa oluella ja juoda lasi paloviinaa sen ohella. Tämän raittiusaatteen perusteella voidaan arvioida esi-isiemme tavalliset juomatavat kultaisena vanhana aikana, jolloin ritarillisuus oli kukassaan.

Mutta yleensä juominen siihen aikaan näyttää olleen jalosukuisten pikemmin kuin kansanjoukkojen pahetta.

Vasta halvan maissiviinin käytäntöontultua kuudennellatoista vuosisadalla tulivat vahvat väkijuomat syntyvän proletariluokan saataviin ja siitä pitäen on juomatapa työtätekevän väestön keskuudessa kasvanut niin tavattomasti, että väkijuomakysymys on tullut kysymykseksi nykyisessä työväenliikkeessä.

Väkijuomien käyttö vaikuttaa köyhään paljoa vahingollisemmin kuin rikkaiden luokkien miehiin, vaikkakaan viimeainitut mahdollisesti eivät siihen ole vähemmän taipuvaisia kuin edelliset. Työmiehen huonosti ravittu ja heikko elimistö tarjoaa ainoastaan vähän vastarintaa alkoholin petollisille vaikutuksille. Työmies usein lamautuu väkijuomamäärästä, joka ei häiritse paremmassa asemassa olevan miehen tasapainoa.

Lisäksi työmiehen tulot ovat säännöllisesti tuskin riittäviä peittämään hänen elämän välttämättömyytensä menoja. Hän voi hankkia väkijuomia ainoastaan riistämällä itseltään tärkeimpiä ravintoaineita, siten heikontaen hänen ruumistaan kahteen suuntaan.

Yleensä voi totuudenmukaisesti sanoa, että juoppous on yksi työväenluokan raskaimmista vitsauksista ja suu-

rimmista esteistä kaikelle edistykselliselle työväenliikkeelle ja sosialismille.

Väkijuomien liiallinen käyttö heikontaa ja raa'istaa suuria työläisten joukkoja. Se tekee heidät kykenemättömiksi opintoihin, harjotuksiin ja järjestymiseen, välinpitämättömiksi luokkansa taistelujen suhteen ja tylsiksi sen pyrkimyksille ja ihanteille.

Työväenluokan väkijuomien käyttötapa on syväle juurtunut heidän elämänsä aineellisiin olosuhteisiin. Niitä suureksi osaksi aiheuttavat ja kiihottavat heidän teollisuus ja sosiaaliset ympäristönsä.

Mr Emanuel Wurm tarkassa selonteossaan alkoholismista Saksan sosialidemokratisessa konventionissa v. 1907 luettelee seuraavat syyt, jotka yhtyvät kiihottamaan juomista työläisten keskuudessa:

1. Köyhien asumusolot.

Friedrich Engels sanoo tästä: "Palatessaan tehtaasta työmies löytää kodin, ilman mitään mukavuuksia, kostean, epämiellyttävän ja likaisen; hän tarvitsee mielen ilahdusta; hänen täytyy saada jotain, joka tekee hänen työnsä jonkun arvoiseksi, joka tekee ajatukset huomisesta siedettäväksi... Hänen sosiaalinen vaistonsa voi löytää tyydytystä ainoastaan kapakasta; hänellä ei ole muuta paikkaa, missä hän kohtaisi ystävänsä."

2. Ylityön aiheuttama henkinen uupumus.

Nykyaikainen tehdastyö yksitoikkoisine toimineen on omiaan aiheuttamaan henkisen väsymyksen tilan, josta työläinen liiankin kernaasti etsii turvaa väkijuomien kiihottuksessa.

3. Tavatonta janoa synnyttävät työolosuhteet.

Tämän alle kuuluvat teollisuudet, joissa työläiset ovat pakotetut työskentelemään korkeassa lämpöäärässä tai

joissa työpaikat ovat alituisen täynnä hienoja tomuhiukasia tai joissa työn laatu synnyttää vastenmielisiä höyryjä ja kaasuja.

4. Riittämätön ja epäterveellinen ravinto.

“Väkijuomatapa ei ole syy, vaan seuraus kurjuudesta”, sanoi Justus von Liebig jo v. 1860. “Poikkeuksena säännöstä on jos hyvinravittu mies tulee väkijuomiin taipuvaiseksi. Mutta kun mies ansaitsee vähemmän kuin vaaditaan ravintomäärään, joka on välttämätön palauttamaan hänen työvoimansa, on hän pakotettu suoranaisesti ja väistämättömästi pakosta etsimään turvaa väkijuomista.”

Työläisen riittämätön ravinto johtuu alhaisista palkoista, korkeista ravintoaineiden hinnoista ja myöskin hänen ruokansa taitamattomasta valmistamisesta. Työläisen vaimolla ei tavallisesti koskaan ole ollut tilaisuutta opetella taloudenhoidon taitoa ja harvoin on hänellä aikaa sitä harjottaa.

Useat muutkin syyt auttavat juomatavan kehittymistä työläisten keskuudessa, useimmilla niistä ollen juurensa nykyisissä teollisuusoloissa. Ja kuten melkein kaikissa muissakin aikamme sosiaalisten väärinkäytösten tapauksissa, alkoholismien syy ja seuraus liikkuvat näennäisesti katkeamattomassa kehässä — kurjuus synnyttää juoppoutta, juoppous lisää kurjuutta.

Pitkän aikaa kaikkien maiden sosialistit olivat enemmän välinpitämättömiä raittiusliikkeeseen nähden. He käsittivät täydellisesti tämän paheellisen tavan työväenluokalle aiheuttamat vaarat, mutta heillä oli vähän luottamusta ihanteellisten raittiuden kannattajien tarjoomiin parannuskeinoihin. Korkeat väkijuomaverot, missä niitä on koetettu, eivät ole onnistuneet estämään juomapahetta ja

ovat ne johtaneet vielä suurempiin aukkoihin työväestöperheiden niukassa tulo- ja menoarviossa. Kieltolaki on osottautunut kykenemättömäksi pahetta voittamaan ja säännöllisesti on se edistänyt salakuljetusta ja salapoltti-
moita. Eivätkä myöskään sosialistit olleet taipuvaisia odotamaan huomattavia tuloksia puhtaasti siveellisestä taistelusta alkoholismia vastaan. Sosialistien yleisesti hyväksymänä kantana oli, että alkoholismin väärinkäytöksiä voitiin vähentää ainoastaan työläisten aineellisia oloja parantamalla ja että ne voitiin poistaa ainoastaan poistamalla palkkajärjestelmä.

“Kuten kaikki muutkin kapitalistisen tuotantotavan väärinkäytökset, voidaan alkoholismia ainoastaan vississä määrässä rajoittaa luokkataistelun kautta. Se voi kadota kokonaan ainoastaan järjestelmän katoamisen kautta, joka sen on synnyttänyt ja joka aina sitä uusii”, selitti Kautsky v. 1891.

Mutta viime aikoina ovat useiden maiden sosialistit melkoisesti muuttaneet kantaansa alkoholismikysymyksessä ja nykyaikaisiin raittiusliikkeisiin nähden. He ovat vähitellen tulleet huomaamaan, että täydellisessä väkijuomien käytön kieltämisessä tai kohtuullisessa käytössä tahdonvoiman ja päättäväisyyden puhtaasti siveellisillä tekijöillä on suuri osansa. Taistelussaan juomapahetta vastaan he yhä panevat suuremman painon työläisten aineellisten olojen parantamiselle, mutta he tunnustavat myöskin puhtaasti kasvatuksellisen työn arvon väkijuomien väärinkäyttöä vastaan.

Itävallan sosialidemokratiseille puolueelle kuuluu ansio kannan esittämisestä mitä selvimmin ja sattuvimmin v. 1903 hyväksymässään päätöksessä, josta me lainaamme seuraavan osan:

“Tämä konventsioni julistaa, että alkoholismilla on tuhoisa vaikutus työläisluokan ruumiillisiin ja henkisiin voimiin ja että se on voimallinen este sosialismin järjestäymistyölle. Mitään keinoja alkoholismista johtuvien väärinkäytösten poistamiseksi ei ole senvuoksi laiminlyötävä. . .

Pääkeinona tässä taistelussa tulee aina olemaan köyhälistön aineellisten olojen kohottaminen, mutta välttämättömänä lisänä tälle on työläisten valaisemistyö väkijuomien vaikutuksista ja heidän juomatapoja suosivien ennakoluulojensa hajottaminen.”

Saksan sosialistit selittävät järjestyneen työväestön velvollisuutena olevan huolehtia, että työläisille ja etenkin lapsille valaistaan suullisten tai kirjallisten opetusten kautta väkijuomien käytöstä ja juomatarjoilutavasta johtuvat vaarat.

Samanlaisen kannan ovat ottaneet Sveitsin ja Hollannin sosialistit. Ruotsissa sosialistinen ohjelma sisältää pykälän, jossa vaaditaan, että yleiset koulut ottavat lukuohjelmaansa säännöllisen opetuskurssin alkoholismin tuhosta. Norjassa sosialistipuolue vaatii suurien verojen asettamista kaikille alkoholipitoisille juomille. Englannissa Työväenpuolue suosii paikallista kieltolakia. Belgiassa sosialistit ovat poistaneet kaikki väkijuomat lukuisista kokouspaikoistaan ja huvisaleistaan samalla kuin Suomen sosialistit vaativat väkijuomien valmistuksen ja myynnin ehdotonta kieltämistä.

Yhdysvaltojen sosialistit ottivat ensi kerran huomionsa virallisesti alkoholikysymyksen vuoden 1908 kansalliskonventionissaan ja ilmaisivat he kantansa kysymyksessä seuraavassa päätöksessä:

“Me käsitämme väärinkäytökset, jotka aiheutuvat väkijuomien ja etenkin väärennettyjen valmistuksesta ja myynnistä ja vakuutamme, että sellaisten juomien liiallinen käyttäminen työväenluokan keskuudessa lykkää kauemmaksi asiamme lopullisen voiton päivää. Mutta me emme usko, että alkoholismia voidaan parantaa laajentamalla polisivoimaa kapitalistisen järjestelmän aikana. Alkoholismi on sairaus ja voidaan se parhaiten parantaa lopettamalla ravinnon vähyys, ylityö ja liian vähäiset palkat, jotka aiheutuvat nykyisestä palkkajärjestelmästä.”

Köyhien asutusolot.

Työväestön asutusolot, etenkin suurkaupungeissa ja tehdaskaupungeissa, muodostavat yhä lisääntyvästä merkityksestä olevan kysymyksen. Yhteensullottuina kuin lampaat elävät suuret perheet ihmisolentoja, kaiken ikäisiä ja molemmansukuisia, yhdessä tai kahdessa pienessä huoneessa, ilman riittävää ilmaa tai valoa. Niissä he keittävät, pesevät, pukeutuvat, syövät, makaavat, riitelevät ja kiroilevat, huvittelevat ja rakastelevat toinen toistensa alituisessa seurassa ja saastan, ärtymyksen, julmuuden ja kurjuuden ilmapiirissä. Täyteen tungetut vuokrakasarmit eivät ole ainoastaan juoppouden kasvatuslähteitä, vaan myöskin sairauden ja kaikenlaatuisten paheiden ja rikosten todellisia synnytyspaikkoja. “Slummi”*) asumuksien saastainen ilma on kuolonsiemenillä kyllästettyä; kamala valkea rutto (keuhkotauti) ja kaikki muut tarttuvat taudit riehuvat etupäässä vuokrakasarmien onnettomien asukasten keskuudessa ja kuolevaisuus tämän alimaailman lasten

*) Suurkaupunkien kurjimmat köyhälistökaupunginosat.

keskuudessa on kammottava. Näiden "kotien" kurjat ympäristöt ajavat lapset kaduille, miehet väkijuomamyymälöihin ja naiset paheiden helmaan. Vuokrakasarmielämä "slummeissa" turmelee nykyisen työläispolven ja kasvat-
taa heikkojen, tylsien ja ilottomien miesten ja naisten ro-
dun, joka on suurimpana uhkana kehityksellemme ja si-
vistyksellemme.

Teollisuuksien keskittyessä ja yhä suurempien työläis-
joukkojen kokoontuessa tehdaskeskuksiin, on väestön kes-
kittymisen uhka viimeisen sukupolven aikana tullut erit-
tään huomattavaksi ja vakavaksi. Useita liikkeitä köyhien
asutusolojen uudistamiseksi on syntynyt, useita aputoimen-
piteitä on ehdotettu.

Ensimmäisenä vuokrakasarmiparantajien mielijohtena
on ryhtyä kysymystä ratkaisemaan, kuten näyttää, suorinta
tietä. He haluavat oleellisesti hävittää "slummit" tai pois-
taa niiden pahimmat väärinkäytökset: pestä, lakasta ja
tuulettaa kurjat huoneet; avata ikkunoita niiden pimeihin
seiniin ja lopuksi hajottaa onnettomat vuokrakasarmiasuk-
kaat laajemmalle alueelle siirtämällä useita heistä täyteen-
sullotuista paikoista iloisempiin, terveellisempiin ja aurin-
koisempiin esikaupunkeihin.

Näitä puhtaasti koneellisia uudistuksia on koetettu ja
koetetaan nykyisinkin kaikissa maailman pahimmissa
"slummi" keskuksissa.

Yli neljäkymmentä vuotta sitten alkoi neiti Octav'a
Hill Lontoossa liikkeen, jonka tarkoituksena oli harjottaa
vuokrakasarmien asukkaita puhtaudessa, järjestyksessä ja
siisteydessä heidän kotitaloudessaan ja liike on saanut
useita innostuneita kannattajia muutamissa Englannin,
Skotlannin ja Yhdysvaltojen suurissa teollisuuskaupun-
geissa.

Lakeja, jotka määrittelevät paremmilla ilma-, valo- ja terveydellisillä varustuksilla varustettujen vuokrakasarmien rakentamista, on viime aikoina säädetty lukuisissa maissa.

“Malli”-vuokrakasarmeja on rakennettu suurissa määrissä. Peabody ja Guinness rahastot Englannissa, samoin kuin lukuisat muut hyväntekeväisyyslaitokset melkein kaikissa kehittyneissä maissa, ovat rakentaneet useita tuhansia tällaisia “malli”-asumuksia.

Useat suuret kunnat Englannissa ja Skotlannissa ovat koettaneet huolehtia itse suoranaisesti köyhensä asutuksesta. Ne ovat ostaneet ja repineet maahan huonoimmat vuokrakasarmit ja rakentaneet niiden tilalle terveydellisiä asuintaloja sekä vuokranneet niitä köyhille niiden kustannuksien hinnasta.

Lopuksi liike esikaupunkien kehittämiseksi parannuksena kaupunkien ahtaudelle on saavuttanut suuren ja yhä kasvavan mittakaavan. Melkein jokainen suuri teollisuuskaupunki on alituisen laajentamassa sitä ympäröivää maaseutualuettaan sulloutuneen väestönsä purkautumispaikkana ja lisäämässä ja parantamassa kulkuneuvojaan.

Kaikilla näillä toimenpiteillä on ollut vissi hyödyllinen vaikutuksensa kaupunkien köyhien asutusoloihin. Eriksen ja yhdessä ovat ne luultavasti vaikuttaneet lieventävästi työläisväestön yhteensulloutumiseen jossain määrässä ja tehneet heidän elämänsäolot jonkunverran siedettävämmiksi, tai pikemmin, ilman niitä nämä olosuhteet olisivat tulleet vielä sietämättömimmiksi kuin mitä ne ovat tänään.

Mutta punnitessa positivisia saavutuksia näillä vuokrakasarmiuudistusten aloilla, me emme voi olla tuntematta pettymystä näiden tulosten niukkuuden vuoksi. Maail-

man "slummit" eivät ole kadonneet eivätkä ne ole yleensä sanottavassa määrässä parantuneet missään. Verrattuina saavutettuihin tuloksiin, näihin toimenpiteisiin kulutettu aika, työ ja raha näyttävät melkein hyödyttömältä tuhlaukselta.

Saarnat kotoisesta puhtaudesta ja terveystoimenpiteistä säännöllisesti kaikuvat kuuroille korville, missä tungos ja köyhyys koneellisesti synnyttävät saastaa ja välinpitämättömyyttä.

"Malli"-vuokrakasarmit ovat yleensä osottautuneet suuressa määrässä onnistuneiksi hyväntekeväisille tai voittoaetsiville perustajilleen, menestykseksi, joka vastaa 5—10 prosentin korkoa vuodessa heidän sijoituksilleen. Mutta köyhien suurille joukoille ovat ne tuottaneet ainoastaan vähän lievennystä. Vuokrat uusissa "malli"-vuokrakasarmeissa ovat säännöllisesti hieman korkeammat kuin tavallisissa vuokrakasarmeissa, juuri kylliksi korkeat salliakseen konttoristien ja parempipalkkaisten työläisten käyttää hyväkseen niiden etuja ja sulkeakseen pois ne, jotka enimmin tarvitsevat asutusuudistuksia — työläisten köyhimmät kerrokset.

Kunnalliset kokeilut huonoimpien vuokrakasarmien hävittämiseksi ja uusien ja parempien rakentamiseksi ovat myöskin suuressa määrässä epäonnistuneet aiheuttamaan toivottuja tuloksia. Mutta liian usein on huomattu, että toimenpide on johtanut ainoastaan slummikeskuksen siirtämiseen paikasta toiseen. Karkotetut "slummien" asukkaat ovat säännöllisesti asettuneet asumaan lähimpien "slummi"-naapuriensa joukkoon.

Ja mikäli esikaupunkikehitykseen tulee — se ei myöskään ole eikä ole voinut suuremmassa määrässä lievittää ahtautumisen pahaa. Esikaupunkikehitys merkitsee ensi

sijassa lisääntyneitä liikevälineitä kaupungin ja esikaupungin välillä, enemmän sähkörata- ja rautatielinjoja ja toisessa sijassa enemmän rakennuksia ja liikettä esikaupungeissa. Päävoittajina sellaisista uudistuksista nykyisten olojen vallitessa ovat säännöllisesti rautatieyhtiöt, kiinteimistöjen omistajat uusien kulkuteitten varrella, esikaupunkikiinteimistöjen keinottelijat ja lopuksi myös ylä- ja keskiluokkien jäsenet, jotka muodostavat kaikkien esikaupunkien väestön enemmistön.

“Slummien” asukkaat eivät muuta esikaupunkeihin, he eivät voi muuttaa esikaupunkeihin. “Slummien” asukkaat kovimmin työskentelevät ja ovat huonoimmin maksetut työväenluokassa. Heillä ei ole rahaa maksaa kyytiä työpaikkaansa ja sieltä pois eikä heillä ole aikaa tuhlata matkustukseen. Mr Jacob A. Riis on huomauttanut, että asutuskysymys on kulkuneuvokysymys. Se voi olla totta keskiluokkiin nähden, *työläisille asutuskysymys ei ole kulkuneuvokysymys, vaan palkkakysymys.*

Haittana vuokrakasarmien uudistusliikkeessä kaikkinen vallitsevine uudistusliikkeineen on se, että se koskee kysymyksen pintaa, mutta ei sen juuria. Meidän sivistysjärjestelmämme vallitessa “slummi” ei ole paikallinen eikä satunnainen väärinkäytös, vaan sosiaalinen laitos. Köyhyys on välttämätön seuraus teollisuusjärjestelmästämme ja “slummi” on köyhyyden loogillinen asuinpaikka.

Ensimmäisenä ehtona “slummi”-piirin kehittymiselle on sen läheisyys tehtaaseen. Työläisen ja etenkin huonominmaksetun työläisen on pakko asua kävelymatkan päässä työpaikastaan. Maan hinta sellaisissa suosituissa piireissä siten luonnollisesti kohoaa ja maanomistajat huo- maavat itselleen edullisimmaksi rakentaa suuria ja halpoja rakennuksia, jotka peittävät jokaisen mahdollisen tuuman

maasta ja sisältävät useita pieniä huoneita. Nämä he vuokraavat luonnottoman korkeasta vuokrasta ja työläisvuokralainen on pakotettu ahtamaan perheensä niin harvoihin huoneisiin kuin on fyysillisesti mahdollista ja hankkimaan yhden tai kaksi vuokralaista senlisäksi avustamaan häntä vuokran maksussa. Sitten kehittyä piiriin kokonainen väestön tarpeisiin ja varoihin soveltuva teollisuus. "Slummin" kaduille, sen ruokakauppoihin, syömälöihin ja rihkamakauppoihin tulvii kurjinta ja halvinta ruokatavaraa ja muita hyötyesineitä kaikista osista kaupunkia ja maata. "Slummi" järjestyy sen asukkaiden koko kotoisen talouden mukaiseksi ja pitää heitä rautaisessa puristuksessaan. Sen täytyy säilyä niinkauan kuin riistämistä ja köyhyyttä jatkuu.

Erilaisilla uudistuksilla, joita tähän saakka on yritetty, on jonkun verran arvoa väliaikaisina lievittäjinä ja sosialistit sydämensä pohjasta suosivat niitä sellaisina. He kannattavat mallivuokratalojen kunnallista rakentamista vuokrattaviksi työläisille kustannustensa mukaan ja he kannattavat esikaupunkien kehittämistä parannettujen kulkuneuvoteitten avulla, joita rakentaa ja hoitaa kaupunki matkustavan yleisön ja palveluskunnan eduksi. Mutta he eivät toivo mitään pysyväistä apua sellaisista toimenpiteistä.

"Slummi"-pahe voidaan poistaa ainoastaan parempien palkkojen ja lyhempien työpäivien kautta, se voidaan parantaa ainoastaan sosialismin avulla.

LIITE

HISTORIALLINEN KUVAUS SOSIALISTISESTA LIIKKEESTÄ.

Aikuisempi historia.

Jotkut asiasta kirjottajat sisällyttävät sosialistisen liikkeen historiaan kaikki muinaiset ja keskiaikaiset kommunistisen ajatuskunnan ja laitosten ilmaukset. Tosiasiassa kuitenkin ei nykyisellä sosialistisella liikkeellä ole mitään yhteistä Platon, Campanellan ja Moren haavekuvien tai esihistoriallisten heimolaisten, aikuisempien kristittyjen käytöstapojen tai keskiajan eri lahkoyhdyskuntien kanssa.

Meidän päiviemme poliittinen sosialistinen liike on etupäässä työväenluokan liike ja on sillä tarkoituksena nykypäivien teollisuusjärjestelmän uudelleenrakentaminen tuotannonvälineiden kollektivisen omistusoikeuden perustalle.

Liike edellyttää siten kilpailevan individualistisen teollisuusjärjestelmän ja palkkaa-ansaitsevan luokan olemassaoloa. Toisin sanoin, nykyaikainen sosialismi on mahdoton ajatella ilman vastakohtaansa — kapitalismia. Sosialismi on nykyaikaisen eli "kapitalistisen" tuotantojärjestelmän lapsi. Ja vielä enemmän, se on tämän järjestelmän tuote sen vissillä kehitystasolla. Sosialistinen liike on vastalause nykyistä teollisuusjärjestelmää vastaan, senvuoksi edellyttää se tämän järjestelmän kehityksen ti-

laa asteessa, jolloin se on tullut sortavaksi; se sisältää järjestelmän tuomitsemista, siis edellyttää se tyytymättömyyttä siihen; ja lopuksi, se tarjoaa seuraajan nykyiselle järjestelmälle, siis on se vakuutettu otaksumisessaan kapitalistisen hallinnon laskeutumisen tilasta.

Siten vaikka nykyisen teollisuusjärjestelmän alku voidaan johtaa ajanlaskumme viidenneltä- tai kuudennelta-toista vuosisadalta, on nykyaikainen sosialismi tuskin sataa vuotta vanhempi.

Sosialismi kuten useimmat muutkin sosiaaliset teorit ja liikkeet on kulkeutunut useiden kehityskausien kautta ennenkuin se on saavuttanut nykyisen olomuotonsa.

Ensimmäisessä kehityskaudessaan se oli etupäässä ihmisrakkauden liike ja sen poliittinen osa oli ainoastaan siivullinen ja satunnainen.

Aikuisemmat sosialistit huomasivat ainoastaan uuden tuotantojärjestelmän väärinkäytökset; he eivät tunkeutuneet sen historialliseen merkitykseen ja pyrkimykseen. Järjestelmän väärinkäytökset näyttivät heistä mielivaltaisilta poikkeuksilta "luonnollisen lain", oikeuden ja järjen, "ikuisista periaatteista" ja sosiaalinen järjestelmä itse yhteiskunnan hallitsevien voimien kömpelöltä ja pahansuovalta keksinnöltä.

Aikansa "kohtuuttomia" ja "epäoikeutettuja" järjestelmiä vastaan asettivat he omia enemmän tai vähemmän haaveellisia itsensä keksimiä sosiaalisen järjestymisen suunnitelmia, joiden he otaksuivat olevan vapaita nykyaikaisen sivistyksen väärinkäytöksistä ja vetosivat sitten ihmiskuntaa yleensä näitä suunnitelmia koettelemaan.

Näitä sosiaalisia suunnitelmia esittivät niiden kokoonpanijat säännöllisesti kuvauksien muodossa kuvitellusta maasta, jossa vallitsi heidän oikeus ja järkikäsitteitään

vastaavat elämisentavat ja hallitusmuoto. Siten kuvattu onnellinen maa oli Utopia (kreikkalainen sana = Ei missään); tästä nimitys sosialistisen liikkeen sille kehityskaudelle "utopinen".

Yhtenä näiden teorioiden hedelmistä oli lukuisien kommunististen yhteiskuntien järjestäminen viime vuosisadan alkupuolella. Utopiset sosialistit eivät tietäneet mitään syytä, miks'eivät heidän sosiaalisen järjestäymisen suunnitelmansa voisi menestyä rajotetummassa piirissä yhtä tyydyttävästi kuin kansallisessa mittakaavassa ja he toivoivat hartaasti, että he voisivat vähitellen käännättää koko maailman heidän järjestelmänsä puolelle käytännössä todistamalla sen mahdollisuus ja edut pienoisyhteiskunnassa.

Toinen utopistisen sosialistisen filosofian käytännöllinen sovittaminen on löydettävissä vallankumouksellisissa salaliittolaisseuroissa, jotka seurasivat sosialistista kiihostustyötä useissa Euroopan maissa, etupäässä Ranskassa yhdeksänentoista vuosisadan kolme- ja neljäkymmenluvulla. Näiden yhdistysten tarkoituksena oli vallata hallitusvälineet ja määrätä sosialistinen yhteiskuntatila, täysin terve ja loogillinen menettelytapa miesten puolelta, jotka uskoivat, että yhteiskuntajärjestelmä voitiin luoda ja muuttaa mielen mukaan.

Kuten kaikissa muissakin liikkeissä, on luonnollista mahdoton löytää nykyaikaisen sosialismin tarkkaa lähtökohtaa. Yleiseen voi kuitenkin sanoa, että nykyisen sosialistisen liikkeen alku sattuu yksiin aikoihin suuren Ranskan vallankumouksen aikakauden kanssa.

Ensimmäiset vilahdukset sosialistisesta filosofiasta huomataan encyclopedistien koulun ennen vallankumousta epälaneiden ranskalaisten filosoofien, etupäässä Jean Jacques

Rousseaun teoksissa, joka viimeainittu jo v. 1754 tuomitsi yksityisomaisuuden kaikkien rikosten syynä.

Mutta paljoo määrätymmän ja täydellisemmän ilmauksen utopistisesta sosialistisesta opista me löydämme Morrellyn kahdesta teoksesta: "Naufrage des Iles Flotantes ou la Basiliade" (Uiskentelevien saarten haaksirikko eli Basiliade), v. 1753 ja "Code de la Nature" (Luonnon lakikirja), v. 1753. Edellinen on utopistinen novelli runomitassa ja jälkimäinen filosofinen käsittely. Morelly on yksilöllisen kilpailun teollisuusjärjestelmän terävä ja kauaksinäkevä arvostelija ja kannattaa hän jotenkin löyhää kommunismin muotoa.

Lähinnä Morellya on Gabriel Mably (1709—1785) mainittava aikuisten sosialististen kirjottajien joukossa. Samoin kuin Morelly kannattaa Mably sosialistista järjestelmää, joka perustuu omaisuuden yhteyteen, sillä erotuksella kuitenkin, että Mablyn valtio on suuresti keskittynyt sekä tuotanto että jakojärjestelmissä.

Realistisemmän julkaisun nuoren sosialistisen tutkittelun kirjallisuudessa esittää ranskalainen lakimies Francois Boissel (1728—1807), jonka "Catechisme du Genre Humain" (Ihmissuvun katkismus), joka ilmestyi v. 1789, Ranskan vallankumouksen vuonna, sisältää ensimmäisen yrityksen nykyisen tuotantotavan tieteellisessä tutkimisessä.

Nämä kolme kirjailijaa ovat sosialismin pääedustajat ennen vallankumousta Ranskassa. Heidän teoksensa ovat puhtaasti teoreettisia eivätkä ne johtaneet mihinkään sosialistiseen toimintaan.

Ensimmäisen suoranaisten askeleen toimivaa vallankumouksellista ja sosialistista liikettä kohti teki Francois Noel Babeuf (1760—1796). Babeuf, itse toimielias tekijä

suuressa Ranskan vallankumouksessa, ei suinkaan ollut tyytyväinen sen saavutuksiin. "Vallankumous", selitti hän, "on julistanut vapauden, veljeyden ja tasa-arvoisuuden, mutta tasa-arvoisuus on paljasta valetta, ellei se ole sosiaalista ja taloudellista yhtä hyvin kuin poliittista." Aikomuksella vallata Ranskan hallitus ja perustaa sosiaalinen ja taloudellinen tasa-arvoisuus perusti hän kuuluisan tasa-arvoisten salaliiton. Liikkeen sanotaan saavuttaneen melkoisen laajuuden Pariisissa, kun se saatiin ilmi v. 1796. Babeuf tuomittiin valtiopetossyytöksen nojalla ja mestattiin. Vuosia myöhemmin Filippo Buonarotti, Babeufin ystävä ja oppilas, julkaisi salaliiton historian ja salaliittolaisten ohjelman ja teoksella oli suuri osa salaisten sosialististen seurojen liikkeessä myöhempinä vuosina.

Babeuf oli viimeinen kahdeksannentoista vuosisadan sosialismin edustaja. Yhdeksännentoista vuosisadan alku tuotti sarjan sosialistisia ajattelijoita ja työskentelijöitä, jotka ovat vaikuttaneet nykyisen sosialistisen liikkeen muodosteluun suoranaisemmin kuin heidän edeltäjänsä. Näistä kaksi on aina mainittu yhdessä. He ovat Charles Henri Saint-Simon ja Charles Fourier.

Saint-Simon on pikemmin opettaja kuin käytännöllinen sosiaalinen uudistaja. Hänen filosofiansa pohjasäveleenä on vaatimus, että yhteiskunta ei ole järjestettävä poliittiselle, vaan teollisuusperusteelle. Hänen viimeinen tekonsa "Nouveau Christianisme" (Uusi Kristillisuus) on mitä täydellisimmin hänen sosiaalisten katsantokantojensa esitys ja sisältää siemeniä taloudellisen määrääväisyyden teoriasta, joka myöhemmin Karl Marxin käsissä tuli yhdeksi voimallisimmista aseista hänen aikansa sosialistisen filosofian asevarastossa.

Saint-Simonin kuoleman jälkeen jatkoivat hänen työtään hänen oppilaittensa nerokas joukko, joiden joukossa huomattuja olivat Olinde Rodrigue (1794—1851), Barthélémy P. Enfantin (1796—1864), Armand Bazard (1791—1832), Auguste Comte, positivisen filosofian isä ja Ferdinand de Lesseps, kuuluisa Suezin kanavan rakentamisesta. Saint-Simonin koulu saavutti yhteen aikaan melkoista vaikutusta Ranskan henkisissä piireissä, sen äänenkannattajalla, "Le Globella", oli suuri leviäminen ja vuoden 1830 vallankumouksessa eivät Saint-Simonin kannattajat suinkaan näytelleet vähäistä osaa. Liike hajosi kuitenkin lopulla, etupäässä naisten oikeuksien kysymyksessä. Enfantinin johdolla Saint-Simonin koulu kehitti salaperäisen uskonnollisen palveluksen sopimattomine harjoituksineen eri sukupuolien välisissä suhteissa, joka aiheutti Enfantinin ja hänen seuralaisten vangitsemisen siveettömyyssyytöksen perusteella ja saattoi Saint-Simonin liikkeen kunniantomaan loppuun.

Jos Saint-Simon oli järjestyksen ja järjestelmän saarnaaja, voidaan Fourieria kutsua sopusuhtaisuuden apostoliksi.

Jumala loi koko avaruuden sopusointuisen suunnitelman jälkeen, järkeilee Fourier, senvuoksi täytyy sopusointu olla kaikkialla vallalla. Varustaessaan ihmisolennot visseillä vaistoilla ja mielihaluilla, tarkotti jumala niiden vapaata ja häiritsemätöntä käyttöä eikä niiden sortamista. Kaikki inhimilliset vaistot ja mielihalut ovat laillisia ja hyödyllisiä ja jos oleva yhteiskunta estää kansalaisten oikeutta seurata näitä vaistoja ja mielihaluja, on se todistus puutteellisuudesta sosiaalisessa järjestelmässämme eikä yksilössä. Fourier kannattaa yhteiskunnan uudelleenjärjestämistä 1500—2000 jäsenestä kokoonpantujen itsenäis-

ten yhdyskuntien pohjalle. Nämä yhdyskunnat, joita hän kutsuu "falangeiksi", ovat kansalaisten vapaaehtoisia yhtymisiä ko-operativista työskentelyä ja kollektiivista nautintoa varten, joissa on runsaasti huolehdittu seuratoverien ja ammattien valinnasta, toimien erilaisuudesta ja teollisuuksien miellyttävistä ympäristöistä. Falangit eivät ole kommunistisia yrityksiä, vaan saavat ne pikemmin nykyaikaisten yhteisosakeyhdistysten luonteen, joissa pääoma saa palkintonsa samoinkuin työ ja "nero".

Saint-Simon panee painoa yhteiskunnan oikeuksille ja merkitykselle, Fourier käsittelee etupäässä yksityisen kansalaisen oikeuksia järjestettyä yhteiskuntaa vastassa. Näiden kahden utopistin voi sanoa olevan aikamme sosiaalisten teorioiden kahden pääsuunnan — kollektivismin ja individualismin esikuvia.

Ensimmäisenä Fourierin ranskalaisten oppilaitten joukossa on Victor Considérant, jonka johdolla Fourierin alkama liike saavutti jonkun verran merkitystä päämiehensä kuoleman jälkeen. Mutta vielä enemmän vaikutusta kuin Ranskassa aiheutti Fourierin filosofia Amerikan Yhdysvalloissa, joissa se laski innokkaimpien kannattajiensa joukkoon miehiä sellaisia kuin Albert Brisbane, Horace Greeley, Parke Godwin, George Ripley, Charles A. Dana, Margaret Fuller ja muita kirjallisuuden alalla tunnettuja miehiä ja naisia.

Ranskassa, fourierismin kotimaassa, tehtiin ainoastaan muutamia yrityksiä järjestelmän käytännölliseksi toteuttamiseksi, mutta Yhdysvalloissa perustettiin yli neljäkymmentä falangia vuosien 1840 ja 1850 välillä, näiden joukossa kuuluisat Brook Farm ja North American Phalanx yhdyskunnat. Tämän aikakauden sosialistisista kirjoittajista ja uudistajista, jotka ovat suuressa määrässä avus-

taneet nykyaikaisen sosialistisen liikkeen kehitystä, on meidän mainittava Etienne Cabet (1788—1856), Louis Blanc (1811—1882), Jean Lamennais (1782—1854) ja Pierre J. Proudhon (1809—1865).

Cabetin utopistinen novelli "Voyage en Icarie" (Matka Ikariaan), julaistu v. 1842, antoi aihetta yleiseen liikkeeseen kommunismin hyväksi, jonka yhteen aikaan sanotaan käsittäneen useita satoja tuhansia kannattajia. Liike johti "Ikaristen yhdyskuntien" perustamiseen yhteiskunnassa. Ensimmäinen näistä yhdyskunnista perustettiin Texasissa v. 1848 ja viimeinen sarjassa hukkuu Californiassa noin puoli vuosisataa myöhemmin.

Louis Blanc, joka ensiksi saavutti mainetta teoksillaan "Organization du Travail" (Työn järjestäminen), julaistu v. 1840, näytteli tärkeää osaa Ranskan vallankumouksessa v. 1848 väliaikaisen komitean jäsenenä. Hän oli pääasiallisena vaikuttajana tämän komitean kuuluisan päätöksen julkaisemisessa, joka tunnusti "oikeuden työhön" ja oli välillisesti vastuunalainen kansallisten työpajojen perustamiseen, jotka vallankumouksen jälkeisen Ranskan hallituksen hallinnon aikana muutuivat onnettomaksi häviöksi.

Lamennais on kristillisen sosialismin isä Ranskassa. Hän kannatti aikuisemmin katoolisen kirkon yhdistämistä työläisten kasvavan sosialistisen liikkeen kanssa. Hänen näkökantansa tuomitsi paavi Gregorius XVI ja Lamennais kohdisti senjälkeen vetoamisensa suoraan kansalle. Hänen "Paroles d'un Croyant" (Erään uskovaisen sanoja), julaistu v. 1834, sisältää itsekkäiden rikkaiden tulisen tuomitsemisen ja on täynnä hellää osanottoa maailman perintöosattomia kohtaan. Sitä luettiin laajalti hänen aikansa

työläisten keskuudessa ja teki se syvän ja pysyvän vaikutuksen hänen maamiehiinsä.

Proudhonia, kuuluisien "Qu'est-ce que la Propriété?" (Mitä on omaisuus?) ja "Contradictions Economiques" (Taloudellisia vastakohtia) teosten kirjottajaa, voi sanoa nykyaikaisen "kommunistisen anarkismin" isäksi.

Tämä katsahdus Ranskan aikuisempaan sosialismiin ei olisi täydellinen ilman lyhyttä viittausta salaisiin seuroihin, joita ilmautui heti v. 1830 vallankumouksen jälkeen ja jatkui vaihtelevalla voimalla ja menestyksellä noin kymmenen vuotta. Pää-järjestöt tässä sarjassa ovat Société es amis du Peuple (Kansan ystävien seura), Société des droits de l'homme (Ihmisoikeuksien seura), Société des familles (Perheiden seura), Société des saisons (Vuodenaikojen seura) ja kuuluisimmat liikkeen johtajat olivat Louis Blanqui (1805—1881), Armand Barbès (1809—1870), Voyer d'Argencon (1771—1842) ja ennemmin mainittu Filippo Buonarotti.

Samalla aikaa kuin sosialismi Ranskassa viime vuosisadan ensimmäisellä puoliskolla oli täynnä erilaisia liikkeitä, kouluja ja ajattelijoita, edustaa liikettä Englannissa vastaavana aikana varsinaisesti yksi ainoa nimi — Robert Owen.

Owenin sosialismi erosi hänen ranskalaisten aikalaistensa sosialismista yhtä paljon kuin polittiset ja teollisuusolot ja kansallinen luonne ja nero Englannissa erosivat ranskalaisesta.

Owen oli etupäässä käytännöllinen liikemies eikä filosofi ja vielä vähemmän salajuonittelija. Hänen sosialistiset katsantokantansa kehittyivät hänen kosketuksensa kautta varsinaisiin teollisuusoloihin, jotka olivat paljoa korkeammalle kehittyneet Englannissa kuin missään

muussa Euroopan maassa ja niissä aina säilyi tämän alkuperän leima.

Owenin aikuisempi toiminta sosiaalisten uudistusten alalla oli enemmän hyväntekeväistä kuin kumouksellista luonteeltaan: se oli pitkää ja kärsivällistä työtä parantaessa hänen omien työläistensä oloja skotlantilaisessa tehdaskylässä New Lanarkissa ja tässä hän onnistui niin hyvin, että yhden sukupolven aikana (vuodesta 1800 vuoteen 1824) entinen kurja kylä, veltostuneine ja kurjine väestöineen oli tullut terveiden, uutteroiden ja onnellisten miesten ja naisten malliyhdyskunnaksi.

Hänen kumouksellisen toimintansa voi sanoa alkavan vuodesta 1817, jolloin hän tehdas- ja työläisköyhien avustusyhdistyksen komitean kehotuksesta esitti mielipiteensä köyhyiden syistä ja tarvittavista sosiaalisista uudistuksista. Hänen kantansa pontena on, että laajallelevinnyt köyhyys ja yleinen kurjuus ovat erottamattomia vaapaalle kilpailulle perustuvasta teollisuusjärjestelmästä ja että sellaisen järjestelmän aikana työn lisääntyvä tuottavaisuus johtaa työväenluokan olojen huonontumiseen.

Hän uskoi suuresti ympäristön vaikutukseen ihmisluonteen muodostamisessa ja ennusti, että työläisväestön parantuneet aineelliset olot johtaisivat kansanjoukkojen ruumiilliseen, henkiseen ja siveelliseen uudestisyntymiseen.

Hänen toimintansa sosialismin levittäjänä ja kokeilijana käsittää yli neljäkymmentä vuotta ja on se yhtä monipuolista kuin pontevaakin. Hän järjesti kuuluisan New Harmony yhdyskunnan Yhdysvalloissa (1826—1828) ja useita samanlaisia yhdyskuntia Englannissa, Skotlannissa ja Irlannissa. V. 1832 hän perusti Equitable Banks for Labor Exchangen (Tasa-arvoisuuden pankit työn vaihtoa

varten), laitoksen tuottajien hyötyesineiden vaihtoa varten ilman voittoa-ansaitsevan kauppiaan ja tehtailijan välitystä ja useita vuosia myöhemmin hän muodosti Kaikkien luokkien ja kansakuntien yhdistyksen, jonka jäsenet ensiksi ottivat nimityksen "sosialistit" itselleen. Hän oli väsymätön oppinsa levittämisessä niinhyvin Yhdysvalloissa kuin Englannissakin. Hän piti useampia luentoja edustajahuoneen salissa Washingtonissa, kutsui kokoon kansainvälisen sosialistikongressin New Yorkiin ja oli Englannin ammattiunionien ensimmäisen kansalliskonventionin puheenjohtajana. Hän oli suuresti vaikuttamassa pikkulasten koulujen järjestelmän käytäntöönottamiseen ja pidetään häntä tehdaslainsäädännön isänä.

Owenin vaikutus oli kuitenkin pääasiallisesti persoonallista eikä hän jättänyt mitään koulua tai liikettä jälkeensä.

Saksassa ensimmäiset sosialistisen ajatuskannan ja toiminnan ilmaukset ovat yhdistetyt kuuluisan filosofin Johann Gottlieb Fichten (1762—1814), joka teoksessaan "Geschlossener Handelstaat" (sulettu teollisuusvaltio) kannattaa valtion järjestelyä esineiden tuotannossa ja jaoissa, ja räätäli Wilhelm Weitlingin (1808—1871) nimiin, jota viimeainittua voi pitää yhdistävänä renkaana nykyajan sosialismin ja sen aikuisempien muotojen välillä.

Weitling näyttää imeneen itseensä ranskalaisen kommunismin teorioita aikuisempina kuleksimisaikoinaan, mutta hän vuodatti niihin toimeliaan herätystyöntekijän ja innostuneen apostolin elämän ja uskon. Samoin kuin Owen ulotti hän toimintansa kaikille hänen päivinään tunnettujen radikalisten sosiaalisten uudistusten aloille, järjestäen ko-operativisia yrityksiä, työläisten opintoklubeja, yhden kommunistisen siirtolan, ammattiunionijärjestöjä ym.

Hänen tärkeimmät teoreettiset teoksensa ovat: "Die Welt wie sie ist und sein sollte" (Maailma sellaisena kuin se on ja kuin sen pitäisi olla), 1838, "Die Garantien der Harmonie und Freiheit" (Sopusoinnun ja vapauden takeet), 1842, ja "Das Evangelium des Armen Sünders" (Erään kurjan syntisen evankeliumi), 1846.

Weitling on ensimmäinen sosialisti, joka vetoaa suoraan naimemmin työväenluokkaan, vaikka nykyaikainen sosialistinen käsitys luokkataistelusta on hänelle vieras. Weitlingin toimialueina olivat Sveitsi ja Yhdysvallat, mutta hänen vaikutuksensa ulottui myös Saksaan, Itävaltaan ja saksalaisten siirtolaisten siirtokuntiin muissa maissa.

Tällä välin oli Euroopan teollisuuskehitys edistynyt jättiläisaskelin ja sen mukana myöskin vallitsevan teollisuustilan luonteen ja pyrkimysten tieteellinen tutkiminen. Aikuisemman sosialismin haaveelliset teoriat ja päätelmät olivat, kuten niin monen muunkin nuoren tieteen, suuresti muutettavat. Sosialismille oli annettava uusi, todellisempi ja terveempi perustus ja tämän tehtävän suorittivat lähempänä viime vuosisadan puoliväliä nykyaikaisen sosialismin kaksoisperustajat, Karl Marx (1818—1883) ja Friedrich Engels (1820—1895).

Uuden koulun sosialismi, joka tunnetaan marxilaisen tai tieteellisen sosialismin nimellä, lähtee teoriasta, ettei yhteiskunnan sosiaalinen ja poliittinen rakenne jonain määrättyinä aikana ja jossain määrättyssä paikassa ole tulos ihmisten vapaasta ja mielivaltaisesta valinnasta, vaan loogillinen seuraus historiallisen kehityksen määrätystä kulusta ja että sellaisen perustuksen allaolevana rakentena on kaikkina aikoina taloudellinen järjestelmä, jolle yhteiskunta on järjestetty.

Loogillisena seurauksena näistä näkökannoista seuraa, ettei yhteiskuntamuotoa voida muuttaa minään aikana, ellei taloudellinen kehitys ole tehnyt sitä kypsäksi muutokselle ja että ihmiskunnan tulevaisuus on etsittävä, ei kekseliäiden sosiaalisten filosofien nerokkaista suunnitelmista, vaan taloudellisen kehityksen pyrkimyksistä.

Marxilaiset sosialistit perustavat toiveensa nykyaikaisten teollisuuksien pyrkimykseen keskittymistä ja yhteiskunnallistuttamista kohti, yksilöllisen ja kilpailevan teollisuusjärjestelmän vajanaisuuteen ja tuhlaavaisuuteen ja kasvavaan työväenluokan kapinanhenkeen tämän järjestelmän synnyttämiä vääryyksiä ja kärsimyksiä vastaan.

Nykyaikaiset sosialistit eivät vetoa niin paljon yhteiskunnan inhimillisiin tunteisiin yleensä kuin työväenluokan omiin etuihin luokkana, johon tulossaoleva sosiaalinen muutos etupäässä koskee. He eivät antaudu sosiaalisiin pienoiskokeiluihin tai poliittisiin salaliittoihin, vaan kohdistavat ponnistuksensa työväenluokan kasvattamiseen ja poliittiseen ja teollisuudelliseen järjestämiseen saattaakseen tämän luokan kykeneväksi ohjaamaan valtiolaivan individualismista kollektivismiin, kun aika siihen on kypsynyt sekä kiiruhtaakseen tätä aikaa.

Tämän sosialistisen liikkeen kauden voi sanoa alkavan kuuluisan "Kommunistisen manifestin" julkaisemisesta. "Manifesti" on lyhyt kirjanen, jonka Marx ja Engels ovat yhdessä kirjottaneet. Se on sittemmin käännetty melkein kaikille uudenaikaisille kielille ja on se tähän päivään saakka pysynyt nykyaikaisen sosialismin klassillisena esityskappaleena.

"Kommunistinen manifesti" ilmestyi v. 1848. Suuret vallankumoukselliset liikkeet mainittuna vuonna, ja niiden kukistamista seuraava pitkä eurooppalaisen taantu-

muksen aika lamasi väliaikaisesti Marxin ja hänen toveriensa alkaman nuoren sosialistisen liikkeen. Melkein viidentoista vuoden ajan oli liike rajotettu muutamiin hajanaisiin "järkiajattelijain" piireihin Euroopan eri maissa eikä se tunkeutunut missään kansanjoukkojen keskuuteen. Yleinen polittinen ja sosiaalinen herääminen, joka on leimana kuusikymmenluvun alussa kaikissa Euroopan huomatuimmissa maissa ja Amerikan Yhdysvalloissa, ei jättänyt vaikuttamatta työväenluokkiin. Voimallinen työväenliike heräsi Euroopan kehittyneimmissä maissa ja suuri osa siitä joutui sosialistisen henkisen johdon alle.

Ensimmäisiä hedelmiä tästä uudistetusta sosialistisesta ja työväen toiminnasta oli Kansainvälisen Työläisten Liiton (yleensä kutsuttu "Internationaliksi") perustaminen v. 1864. Internationalin järjestivät Lontoossa muutamat englantilaisten ammattiuniolaisten edustajat yhdessä eri kansallisuuksien polittisten pakolaisten kanssa, joista Englannin pääkaupunki melkein kuhisi juuri silloin. Sen perustuslait ja ohjelmajulistuksen kokoonpani Karl Marx ja viimeainittu oli eheä sosialistisen filosofian esitys perustuen se selitykseen — "Ei mitään oikeuksia ilman velvollisuuksia; ei mitään velvollisuuksia ilman oikeuksia."

Internationali levisi yli Englannin, Ranskan, Saksan, Itävallan, Belgian, Hollannin, Tanskan, Espanjan, Portugalin, Italian, Sveitsin, Puolan, Australian ja Amerikan Yhdysvaltojen ja pidettiin sitä yhteen aikaan suurena mahtina Euroopan politikassa. Sen toimintakausi käsitti noin kahdeksan vuotta, vuodesta 1864 vuoteen 1872, jona aikana se piti kuusi konventsionia. Nämä konventsionit olivat suureksi osaksi omistetut sosiaalisten ja työväenkysymysten käsittelyyn ja autoivat ne antamaan sosi-

alistiselle liikkeelle yhdenkaltaisen ja sopusuhtaisen luonteen.

Järjestön hajoamisen aiheutti suuri osa syitä, joista vähimpänä ei ollut Parisin kommunin kohtalo.

Kommunilla, joka julistettiin Parisissa, maaliskuun 18 päivänä 1871, ei alussa ollut mitään yhteyttä Internationalin eikä aikansa sosialistien herätystyön kanssa. Sen nimi ei ollut tarkotettu merkitsemään mitään suosiota kommunismin oppeja kohtaan, vaan oli se yksistään ajottu ilmaisemaan Parisin kunnallista itsehallintoa. Kommunin julistus oli tulos parisilaisten kapinasta liiallista hallituksen keskittymistä vastaan Ranskassa.

Alkuaan oli liike enemmän vanhoillinen, mutta taistelujen jatkuessa parisilaisten kommunardien ja heidän versaillesilaisten vastustajiensa välillä se muuttui yhä enemmän ja enemmän radikaliseksi luonteeltaan. Parisin väestö preussilaisten piirityksen jälkeen v. 1870 oli suureksi osaksi kokoonpantu työläisistä ja pikkukauppiaista, jotka olivat joutuneet äärimäisen köyhyyden ja kärsimysten tilaan, samalla kuin useat rikkaammista kansalaisista pakenivat Parisista kommunin julistamisen jälkeen etsimään suojaa Versaillesiin sijoitetuilta kansallissotajoukoilta. Kommuni sai siten taistelun luonteen Parisin köyhälistön ja Ranskan porvarien välillä ja Internationali antoi koko siveellisen vaikutuksensa edellisen kannattamiseksi. Kun kommuni kahden kuukauden myrskyisen olemassaolon jälkeen kukistettiin, vaikutti häviö ja yleinen eurooppalainen häpeä, joka liittyi Parisin kapinan muistoon, suuresti internationalin maineeseen.

Mutta ratkaisevan iskun Internationalin elämälle antoi kasvava anarkismin henki sen riveissä.

Vuoteen 1869 saakka oli Internationali sosialismin marxilaisen siiven epäämättömän johdon alla, mutta sen olemassaolon viimeisinä vuosina "Kommunistisen anarkismin" koulu voitti tasaisesti alaa yhdistyksen neuvostoissa uuden opin apostolin Mikael Bakuninin (1814—1876) johdolla. Bakunin, syntyperältään venäläinen ja vallankumouksellinen mielipiteiltään, oli kulkeutunut läpi vaiherikkaan vallankumouksellisen elämänuran, ennenkuin hän yhtyi Internationaliin. Hän halveksi marxilaisen sosialismin kehitysopeja ja "kesyjä" menettelytapoja nousi kapinaan järjestäytymistä ja järjestystä vastaan. Hän kannatti välitöntä nousemista nykyaikaisen sivistyksen vastenmielisiä mahteja vastaan ja julisti periaatteenaan "täydellistä personallista vapautta, jota rajottavat ainoastaan luonnonlait". Hän oli kaunopuhelias, innostunut ja puoleensatempaava ja Euroopan työläisväestön epätoivoinen tila, etenkin etelämaissa, hankki suuren ja vastaanottavaisen kuulijakunnan hänen lupauksilleen nopeasta ja helposta pelastuksesta.

Anarkismi uhkasi muuttua päävoimaksi Internationalissa ja Marx ja hänen ystävänsä päättivät välttää vaaran uhraamalla järjestön. V. 1872 sen ylineuvoston istuin siirettiin New Yorkiin ja kolme vuotta myöhemmin Internationali muodollisesti hajotettiin.

Internationali oli kuitenkin tarkoituksensa täyttänyt ja sen toiminnan aikana Euroopan sosialistinen liike oli kehittynyt siihen määrään, että mahdottomaksi tuli sen supistaminen yhden keskusjärjestön rajojen piiriin. Tästä alkaen tulemme me seuraamaan liikkeen eri vaiheita eri maissa, joissa se on kehittynyt.

Ensimmäisenä sellaisista maista on luonnollisesti

Saksa.

Saksassa nykyaikainen sosialistinen liike kulkee yhdessä katkeamattomassa jonossa Ferdinand Lassallen (1825—1864) herätystyön päivistä alkaen. Ollen tavattoman kaunopuhelias, syvästi oppinut ja varustettu hiltsemättömällä tahdonvoimalla oli Lassalle luultavasti yhdeksänentoista vuosisadan voimallisin kansanjohtaja.

Hänen varsinainen työnsä sosialismin asian hyväksi supistuu varsinaisesti hänen elämänsä kahteen vuoteen. Mutta tämän lyhyen ajan kuluessa onnistui hän perinpohjin herättämään maansa hidasluontoisen työväenluokan sointuvilla puheillaan ja voimallisilla kirjoituksillaan. Yhteiskunnallisissa katsantokannoissaan hän oli Marxin oppilas, mutta hänen kiihotustyönsä pääkysymykset olivat vaatimukset yleisestä äänioikeudesta ja ko-operativisten työpaikkojen perustamisesta valtion luotolla.

V. 1863 hän järjesti yleisen työläisten liiton, johon perustajansa kuollessa kuului ainoastaan 4,610 jäsentä, mutta joka myöhemmin vuosina kasvoi melkoisesti huolimatta vakavasta erimielisyydestä sen riveissä.

Sillä välin oli uusi sosialistipuolue, jyrkemmin marxilainen, järjestetty v. 1869 Wilhelm Liebnichtin ja August Bebelin johdolla ja seuraavat kuusi vuotta ovat huomattavat katkeran sodan kautta näiden kilpailevien järjestöjen välillä. Taistelu loppui v. 1875 kaikkien sosialististen järjestöjen yhteensulautumiseen Gothan konventionissa ja Saksan nykyinen sosialidemokratinen puolue oli siten syntynyt. Senjälkeen on sosialistisen liikkeen edistys ollut nopea ja yhtämittäinen eikä edes hallituksen säälimättömän vainoamisen poikkeuslakien aikana onnistunut estämään sen kasvamista. Nämä lait olivat aiotut estämään

kaikenmuotoisen sosialistisen valistustyön ja niiden voima-panoa seurasi toimeliaimpien sosialistien vangitseminen ja maanpakolaisuuteen karkottaminen suurissa joukoissa. Ne säädettiin v. 1872 kahden vastuunalaisettomien henkilöiden tekemän epäonnistuneen murhayrityksen jälkeen keisarin henkeä vastaan ja hylättiin v. 1890 sen jälkeen kuin niiden hyödyttömyys oli tullut todistetuksi käytännössä. Sosialismin kasvua Saksassa voi parhaiten käsittää vertaamalla sosialistien äänimäärää maan parlamentarisissa vaaleissa, joka oli 101,927 v. 1871 ja yli kolme ja yksi neljäs osa miljoonaa v. 1906. Saksan sosialidemokratinen puolue on nykyisin lukumääränsä puolesta maan vahvin poliittinen järjestö.

Ranska.

Jos Saksan sosialistista liikettä voi pitää mallina järjestyksellisen ja kaavamaisen kasvunsa puolesta, on Ranskan sosialistisella liikkeellä päinvastoin ollut mitä sekavin ja myrskyisin kehityskulku.

Parisin kommunin kukistuessa sai liike Ranskassa iskun, josta se ainoastaan hitaasti toipui. Useiden vuosien aikana v. 1871 jälkeen oli ainoa ilmaus sosialistisesta toiminnasta löydettävissä Gabriel Devillen ja Jules Guèsden järjestämässä ylioppilaspiireissä ja näiden piirien pääpönistukset olivat kohdistetut sosialismin levittämiseen ammattiunionien keskuudessa. Näissä yrityksissään he saavuttivat osittaista menestystä v. 1878, jolloin Lyonsin yleinen ammattiunionien kongressi lupasi kannatuksensa muutamille sosialistisille ehdokkaille ja useat suuret ammattijärjestöt hyväksyivät koko sosialistisen ohjelman. Guès-

den ja kolmenkymmenenkolmen muun työväenjohtajan vangitseminen v. 1879 osanotosta erääseen poliittiseen työväestön konferenssiin ja Guèsden loistava puolustus tässä tilaisuudessa olivat omiaan lisäämään työläisväestön suosiota sosialismia kohtaan ja yleinen ammattiunionien kongressi Marseillesissa, samana vuonna, julisti täydellisesti suosivansa liikettä.

Mutta tällä julistuksella, jonka edustajat tekivät välittömästi ennen konventsionia tapahtuneiden tapausten vaikutusten alaisina ollen, ei näytä olleen heidän valitsijainsa yksimielinen kannatus. Seuraavassa konventsionissa, joka pidettiin Havressa v. 1880, otettiin asia uudelleen käsiteltäväksi ja aiheutti se hajaannuksen. Järjestyneet työläiset jakoutuivat kahteen eri järjestöön, jotka erotetaan toisistaan "kollektivisteina" ja "ko-operativisteina". Ja sosialistinen liike Ranskassa on senjälkeen edistynyt vuorottaisen yhtymisen ja jakautumisen kulun kautta. Ensimmäinen hajaannus varsinaisen sosialistisen liikkeen riveissä tapahtui v. 1882, jolloin marxilaisen sosialismin jyrkät kannattajat Jules Guèsden, Paul Lafargue ja Gabriel Devillen johdolla erosivat "*possibilisteista*" eli opportunistisista sosialisteista, joiden johtajina olivat Paul Brousse ja Benoit Malon. Edellinen muodosti "Parti Ouvrierin" (Työväenpuolueen) ja jälkimäinen "Federation Francaise des Travailleurs Socialistes Revolutionnairesin" (Raskan sosialististen vallankumouksellisten työläisten liiton). Näihin on lisättävä "Parti Revolutionnaire" puolue, jonka perusti Raskan vallankumouksen veteraani Blanqui päästyään vapaaksi viimeisestä vankeusrangautuksestaan v. 1879 ja jota hänen kuolemansa jälkeen johdatti tunnettu kommunardi Edouard Vaillant.

Sosialististen puolueiden lukua lisäsi edelleen hajaannus *possibilistien* riveissä, jonka radikalisempi siipi järjesti v. 1891 itsenäisen puolueen nimellä "Parti Ouvrier Revolutionnaire Socialiste" Allemanen johdolla sekä myöskin lukuisien "itsenäisten sosialistien" lukuisien paikallisryhmien muodostuminen, joiden jäsenien joukossa oli tunnettuja sosialisteja kuten Etienne Millerand ja Jean Jaurès.

Aika vuosien 1898 ja 1901 välillä on huomattava yrityksistä aikaansaada yhtymystä sosialistisissa voimissa. Nämä yritykset toteutuivat osaksi v. 1900, kun kaikkien Ranskan sosialistipuolueiden ja järjestöjen kansalliskongressi pidettiin Parisissa. Mutta sillä välin uusi kysymys ilmeni Ranskan sosialisteille. Dreyfus-kiihtymyksen yhteydessä olevat tapaukset olivat pakottaneet sosialistit kansallisen politikan eturintamaan ja yhdelle itsenäisistä sosialisteista, Etienne Millerandille annettiin ministerinsalkku uuden pääministerin Waldeck-Rousseau'n uudessa ministeristössä. Millerandin astuminen "porvarilliseen" ministeristöön saavutti sosialistisen liikkeen vapaamielisemmän eli "opportunistisen" siiven hyväksymisen kaunopuheliaan Jean Jaurèsin johdolla, mutta sai ankaran tuomion Jules Guèsden johtaman puhdasoppisen osaston puolesta. Ja tämän uuden kysymyksen mukaan ryhmittivät nyt Ranskan sosialistiset järjestöt. "Ministerialistit" yhtyivät "Parti Socialiste Français" puolueeksi, kun taas "anti-ministerialistit" yhtyivät "Parti Socialiste de France" puolueeksi. Molemmat puolueet jatkoivat erilläänolevaa, vaikk'ei aina vihamielistä olemassaoloaan vuoteen 1905, jolloin ne yhtyivät yhdeksi, suureksi osaksi v. 1904 Amsterdamissa pidetyn Kansainvälisen sosialistikongressin vaikutuksesta. Uusi puolue on ensimmäinen Ranskassa yhdistämään kaikki tärkeimmät sosialistijärjestöt yhden hallin-

nön alle, vaikka kyllä muutamia pienempiä "itsenäisten" sosialistien ryhmiä yhä vielä on olemassa.

Ensimmäinen sosialistinen vaalitaistelu parlamentarisia vaaleja varten Ranskassa käytiin v .1885, jolloin yhtyneet sosialistipuolueet saivat noin 30,000 ääntä. Myöhempi sosialistien parlamentarisen äänimäärän kasvaminen nähdään seuraavista pyöreistä luvuista:

1887	47,000
1889	120,000
1893	440,000
1898	700,000
1902	805,000
1906	1,120,000.

Venäjä.

Samalla aikaa kuin nykyaikaiset sosialistiliikkeet Saksassa ja Ranskassa samoin kuin kaikissa muissakin Euroopan maissa ovat etupäässä taloudellisia luonteeltaan ja kannattavat niitä pääasiallisesti teollisuustyöläisluokat, oli liike Venäjällä alussaan voimallisesti poliittinen ja siveysopillinen ja edustivat sitä ensi sijassa parempiosaisten ja sivistyneiden luokkien miehet ja naiset. Tämä eroavaisuus liikkeen luonteessa on selitettävissä eroavaisuuden kautta tämän maan ja muun Euroopan sosiaalisissa ja taloudellisissa oloissa sosialismin syntymäaikana Venäjällä. Aikana, jolloin nykyinen teollisuustila oli täysin kehittynyt ja edustuskunnallinen hallitusjärjestelmä lujasti vakautunut muissa Euroopan huomatuimmista maissa, oli Venäjä puhtaasti maanviljelysmaa, jonka väestönä oli juuri maaorjuudesta vapautettuja maaorjia, ilman mainitsemista an-

saitsevaa tehdastyöläisluokkaa tai teollisuusköyhälistöä ja melkein aasialainen itsevaltainen hallitusmuoto hallitusmuotona. Sosialismi Venäjällä ei ollut suoranainen seuraus taloudellisesta kehityksestä, ei luokkataistelun muotoa kapitalisti- ja työväenluokkien välillä: se oli osaksi poliittisen kapinan ilmaisua ehdotonta tsaarinvaltaa vastaan ja osaksi kuvastusta taloudellisista sosialistisista teorioista sellaisine mukailuineen, kuin mitkä sopivat Venäjälle ominaisiin oloihin.

Ensimmäiset sosialistisen ajatuskannan ilmaisut Venäjällä sattuvat yhteen maaorjien vapautuskiihotuksen kanssa ja sen parhaiten tunnettuja edustajia tältä ajalta on kuuluisa ryhmä kirjailijoita ja arvostelijoita, joiden joukosta meidän on mainittava Alexander Herzen, melko rikas maastakarkotettu aatelismies, joka johti toimekasta kiihotustyötä Venäjällä Lontoosta käsin, etupäässä aikakauskirjansa "Kolokoljin" (Kellon) avulla ja Nikolai Tschernischeffski, vaikutuksellisen aikakauskirjan "Sovremennik'in" (Nyky aika) toimittaja, joka karkotettiin Siperiaan elämänsä parhaassa iässä palatakseen sieltä vanhana miehenä ja ruumiillisesti ja henkisesti haaksirikkona.

Seuraava kausi sosialistista liikettä Venäjällä on n. k. "nihilismi". Sanan keksi tunnettu novellinkirjottaja Ivan Turgenjeff pilanimenä uudelle venäläisen ajatuksen suunnalle, joka kehittyi voimalliseksi vuosien 1860—1870 paikkeilla ja jonka pääominaisuuksina olivat karkea materialismi ja kaikkien vakaantuneiden uskojen kieltäminen.

"Nihilismi" oli pikemmin järjellinen kuin poliittinen tai sosiaalinen liike, mutta sen tarkoituksena oli edistää sosialismia kahdella tavalla; se synnytti kielteisen kannan vanhaa asiaintilaa vastaan Venäjällä ja se kehitti positivi-
sen tiedon janon molempien sukupuolien nuorisossa, ajaen

heitä suurissa määrissä Länsi-Euroopan, etupäässä Sveitsin yliopistoihin, koska he eivät voineet tyydyttää tätä henkistä janoaan kotona. Nämä nuoret ja vaikutuksille alttiit venäläiset ylioppilaat mieltyivät voimallisesti Länsi-Euroopan heräävään sosialistiseen liikkeeseen ja joutuivat myöskin omien maanpakolaiskansalaistensa Mikael Bakuninin, Alexander Herzenin ja Peter Lavroffin, aikansa etevimmän venäläisen tieteellisen sosialismin edustajan vaikutusten alaisiksi. Näiden venäläisten ylioppilaitten sosialistiset mielipiteet olivat niin ilmiselviä, että heidän hallituksensa tuli levottomaksi ja v. 1873 kutsui heidät umpimähkään takaisin kotimaahan maanpakolaisuusrangaistuksen uhalla. Määräyksen vaikutus oli tuskin hallitukselle tyydyttävä: ylioppilaat palasivat suurissa joukoissa, mutta he palasivat toimivina sosialistisina aattelevittäjinä.

Tällä liikkeen asteella oli venäläinen sosialismi täysin rauhallinen. Nuorten aattelevittäjien toiminta oli pääasiallisesti kasvatuksellista; heidän pääpyrkimyksenään oli väestön suuren joukon muodostavan tietämättömän maalaisväestön henkisen tason kohottaminen. He hajautuivat kyliin, asettuivat asumaan talonpoikien joukkoon, joiden tapoja, puhetta, vieläpä pukimiakin he koettivat jäljitellä ja harjottivat sosialistista levitystyötä rinnan yleisen sivistystyön kanssa. Mutta heidän toimensa aiheuttivat ankaraa hallituksen vainoa; "polittisia rikoksellisia" ajettiin takaa, mestattiin, sulettiin vankiloihin tai karkotettiin maanpakoon Siperiaan, usein ilman edes muodollista oikeudenkäyntiä. Viiden vuoden sisään huomasi nuori liike olevansa varsinaisesti katkaistu; sosialistiset työskentelijät, lukumäärältään harventuneina ja epätoivoisiksi joutuneina armottoman ja julman poliisivainon kautta, hylkäsivät rau-

halliset aatteensa levittämiskeinot. Näennäinen onnettomuus määräsi seuraavan venäläisen sosialismin suunnan.

V. 1878 muuan nuori nainen, nimeltä Vera Sassulitsch, ampui kenraali Trepoffia, Pietarin sotilaskomentajaa, kostoksi hänen julman polittisten vankien kohtelunsa vuoksi. Vera Sassulitsch saatettiin tutkittavaksi rikoksesta, mutta jury vapautti hänet voitokkaasti keskellä paremman kansanosan suosionosotuksia. Sassulitschin menestyksen rohkasemina, kaikki rauhalliset toimitavat heiltä riistettyinä ja armottoman poliisivainon epätoivoisiksi tekeminä turvautuivat sosialistit väkivallan ja salaliiton toimitapoihin.

Äkillinen ja radikalinen muutos tapahtui Venäjän vallankumouksellisessa liikkeessä. Rauhallisen aatteenlevittäjän ja uneksijan vanha tyyppi katosi ja hänen sijalleen kohosi synkkämielinen ja päättäväinen terroristi. Venäjän sosialistit ryhtyivät kuolinkamppailuun itsevaltaisen hallituksen, ja tämän hallituksen edustajan, tsaarin kanssa persoonallisesti. Taistelua kesti ainoastaan muutamia vuosia ja se oli oudoin, mitä historia on koskaan nähnyt. Ainoastaan kourallinen idealisteja, ilman varsinaista kannatusta väestön minkään kansanluokan puolesta, oli vastakkain Venäjän hallitsijain kanssa, joita kannattamassa oli voimallinen poliisi, ääretön armeija ja rajattomat rahavarat; ja silti taistelu oli tulista, yhtä tulista puolelta kuin toiseltakin. Hallituksen "valkeaa kauhua" piti täysin tasapainossa vallankumouksellisten "punainen kauhu". Innostus, rohkeus ja nerokkaisuus, jota venäläiset sosialistit, miehet ja naiset, osottivat tänä aikana, ovat vertaistaan löytämättömiä. Näiden liikkeen muutamien vuosien vuosikirjat ovat romantillisimpia kansainvälisen sosialismin historiassa ja ovat siitä kuvaavina lukuisat polittiset sala-

murhat ja Venäjän sosialismin lahjakkaimpien johtajien vangitsemiset ja mestaukset. Liike kohosi huippuunsa tsaari Aleksanteri II:sen murhaamisessa ja tämä vallankumouksellisen terrorismin ensimmäisen ajanjakson riemuvoitto Venäjällä oli myöskin sen loppu. Venäjän vallankumouksellaiset olivat odottaneet, että tsaarin murhaaminen olisi merkinä yleiselle kapinalle, mutta tässä otaksumisessa huomasivat he joutuneensa suuresti petetyiksi. Venäjän kansa ei ollut valmis vallankumoukseen sinä aikana ja suosi tai ymmärsi se vähän nuorekkaita sosialisteja.

Kansan tahto, vallankumouksellisten terroristien kuuluisa taistelujärjestö, pysyi voimassa ainoastaan muutamia vuosia Aleksanteri II:sen murhan jälkeen.

Tällä välin kehittyivät nykyaikaiset teollisuusolot nopeasti Venäjällä ja näiden mukana kehittyi myös uusi sosiaalinen mahti, tehdastyöläisten luokka.

Täten valmistui Venäjällä maaperä sosialistiselle liikkeelle länsi-eurooppalaiseen malliin ja maaperä tuotti pian runsasta satoa. Jo vallankumouksellisen terrorismin päivinä oli pienoinen joukko venäläisiä sosialisteja Grigori Plechanoffin, Pavel Axelrodin ja Vera Sassulitschin johdolla perustaneet toiveensa venäläisen sosialismin tulevaisuudesta teollisuustyöläisten nousevaan luokkaan ja heidän herätystyönsä kulki rinnan tämän luokan kasvun ja levenemisen kanssa. Viime vuosisadan yhdeksänkymmenluvun alulla virallinen Venäjä suureksi hämmästyksekseen ja vihastumukseksi huomasi vastassaan kaikissa teollisuuskeskuksissa hyvinjärjestetyn ja radikaalisen työväenliikkeen, joka kieltäytyi alistumasta vainottavaksi tai syrjään sysätyksi hallituksen hyökkäysten kautta. Järjestetty työväenliike antoi uutta vauhtia poliittiselle sosialistiselle liikkeelle. Sosialidemokratilla puolueella, jonka al-

kuaan järjestivät venäläiset polittiset maanpakolaiset Sveitsissä, oli pian joukko paikalliskomiteoita eri osissa Venäjää ja saivat ne vahvistusta juutalaisilta, puolalaisilta, lättiläisiltä ja armeenialaisilta sosialidemokrateilta. Nykyisen vuosisadan alussa sosialidemokratinen puolue, niin salainen ja vainottu kuin se olikin, oli kehittynyt laajavoimaiseksi mahdiksi ja Venäjän vallankumouksen julkisen puhkeamisen kiihtyneimpinä päivinä, lopulla vuotta 1905 ja alkupuolella vuotta 1906, oli se juuri tämä puolue, joka johti liikettä.

Sosialistisen liikkeen uudelleen heräämisen mukana Venäjällä vallankumouksellinen terrorismi, hillittömän itsevaltiuden luonnollinen lapsi, vähitellen ilmestyi myös jälleen. Tätä liikettä edusti ensiksi joukko hajanaisia ryhmiä, mutta v. 1901 suuri enemmistö niistä yhdisti voimansa ja muodosti sosialististen vallankumoukselaisten puolueen, joka on vastuunalainen lukuisiin polittisiin murhiin ennemmin ja yhteydessä nykyisen sodan kanssa Venäjän hallituksen ja kansan välillä. Mahdotonta on tänä aikana arvioida toiseen tai toiseen sosialismin haaraan lukeutuvien Venäjän alamaisten lukumäärä, mutta se seikka, että toisessa duumassa, joka oli valittu rajotetulla äänestyksellä ja hallinnon valvonnan alla, oli noin sata sosialistista jäsentä (sosialidemokrateja, sosialistivallankumouksellisia ja työryhmän edustajia) on puhuvana todistuksena sosialismin tavattomasta leviämisestä ja voimasta Venäjällä.

Itävalta.

Sosialistinen liike Itävallassa on läheisesti yhdistetty liikkeeseen Saksassa, niin suuressa määrässä, että aikui-

sempina kehityskausina näitä kahta liikettä tuskin voi erottaa. Kuuluisassa Eisenachin konventsionissa, joka pidettiin v. 1868 olivat niinhyvin Itävallan sosialistit kuin heidän saksalaiset toverinsakin edustettuina. Mutta huolimatta yhteisestä alustaan ja sosialismin järkiperaisestä yhtäläisyydestä näissä kahdessa maassa jäi liike Itävallassa pian jällelle Saksan liikkeestä. Useita syitä oli olemassa tähän ilmiöön, pääasiallisena näiden joukossa ollen Itävallan teollisuuden takapajulla oleminen ja vaikeus järjestelmällisen ja yhdenmukaisen sosialistisen valistustyön harjoittamisessa monien erirotuisten kansakuntien keskuudessa, jotka muodostavat Itävallan keisarikunnan.

Alku sosialistiseen liikkeeseen Itävallassa ilmestyy v. 1867, jolloin keisarillinen neuvosto myönsi osittaisen koontumis- ja yhtymisvapauden Itävallan kansalle. Kaksi vuotta myöhemmin oli liike kyllin vahva pakottaakseen hallituksen peruuttamaan pannansa sosialistista herätystyötä vastaan mitä merkillisimmän ja odottamattomimman mielenosotuksen kautta Wienin kaduilla (jouluukuun 13 päivänä 1869). Seuraava ajanjakso (1870—1888) on etupäässä huomiota ansaitseva erimielisyyksiensä vuoksi liikkeen keskuudessa. Melkein täydellinen työväenluokan oikeuksien puute ja raaka hallituksen vaino oli synnyttänyt radikalisempien työläisten keskuudessa katkeroituneen pessimistisen mielialan, joka teki heidät tavattoman vastaanottavaiseksi anarkismin levitystyölle, joka silloin oli kukoistuksessaan yli Euroopan ja itävaltalaisen sosialidemokratian päätehtävänä tänä aikana oli anarkistista liikettä vastaan taisteleminen. Käännekohtana sosialistisessa liikkeessä Itävallassa voi pitää Hainsfeldin kongressia (1888), joka oli merkinä sosialidemokratian lopullisesta voitosta anarkismin yli itävaltalaisessa työväenliikkeessä

ja loi yhtyneen ja hyvinjärjestetyn puolueen, joka sittemmin on edistynyt nopeasti ja yhtämittäisesti. Vuoden 1907 parlamentarisissa vaaleissa, ensi kerran yleisen äänioikeuden pohjalla saivat sosialidemokratit yli 1,000,000 ääntä, valiten ei vähempää kuin 87 jäsentä eduskuntaan.

Englanti.

Huolimatta siitä, että Englanti on Euroopan kehittynein maa, on sen sosialistinen liike ollut hidas ilmestymisessään ja kasvussaan.

Järjestyneen sosialistisen liikkeen Englannissa voi laskea alkaneen demokraattisen liiton perustamisesta v. 1881. Liitto, jonka synnyttivät eloon H. M. Hyndman, Herbert Burrows ja muutamat muut hyvintunnetut sosialistit, ei alkuaan ollut katsantokannoiltaan suoraan sosialistinen, mutta tuli siksi v. 1883, jolloin se järjestettiin uudelleen sosialidemokratisen liiton nimellä. Liitto on sittemmin jatkanut jotenkin vaiheetonta olemassaoloa ja on nykyisin marxilaisen sosialismin oikeaoppinen edustaja Englannissa.

V. 1893 perustettiin toinen sosialismin poliittinen puolue, etupäässä Keir Hardien toimesta. Järjestö otti nimekseen Itsenäinen työväen puolue, hyväksyi jonkun verran laveamman ohjelman kuin sosialidemokratinen liitto ja pani enemmän painoa liikkeen poliittiselle puolelle. Mutta vastoin perustajiensa odotuksia se ei saavuttanut paljoa suurempaa kannattajajoukkoa Englannin työväenluokkien keskuudessa kuin vanhempikaan järjestö.

Paitsi näitä kahta puoluetta edustaa Englannin sosialistista liikettä myöskin tunnettu Fabian seura (Fabian so-

ciety), perustettu v. 1883, etupäässä kasvatuksellista valistustyötä varten sosialistisen ajatuskannan mukaan. Seura on julaissut joukon yleistajuisia otteita teoreettisen sosialismin pääkohdista ja saavuttanut verrattaista menestystä kunnallisten uudistusten alalla. Englannin avoimesti sosialistiset järjestöt eivät ole tärkeitä tekijöitä maan politiikassa elämässä, mutta erehdys olisi mitata sosialistisen liikkeen voimaa Englannissa ainoastaan sen järjestyneiden osien mukaan.

Sosialistinen mielipide Englannissa ilmenee suureksi osaksi radikaalisissa eli "uusissa" ammattiunioissa. Nämä unionit yhdessä Itsenäisen työväenpuolueen ja Fabian seuran kanssa muodostavat Työväen puolueen, jolla on 32 edustajaa alihuoneessa. Työväen puolue on äskettäin hyväksynyt erittäin radikaalisen periaatteiden julistuksen ja tämän puolueen takana olevia kansanjoukkoja juuri on pidettävä päätekijöinä sosialismia Englannissa luodessa.

Italia.

Sosialistinen liike Italiassa on alkuisin ennen Internationalia. Kun viimeksimainittu jakautui Karl Marxin ja Mikael Bakunin kannattajiin, Italian samoinkuin melkein kaikkien eteläisten ja taloudellisesti takapajulla olevien maiden sosialistit asettuivat Bakunin puolelle.

Ensimmäinen ilmiö sosialistisesta poliittisesta toiminnasta näyttäytyi v. 1882, jolloin useat hajanaiset sosialistiset joukot yhtyivät tulossaolevia vaaleja varten ja nimittivät kokelaansa. Vaalit antoivat sosialistisille kokelaille noin 50,000 ääntä eli 4 prosenttia koko heitetystä äänimäärästä ja hankkivat kahdelle heistä pääsyn parlamenttiin. Tämän

menestyksensä kehottamina Italian sosialistit järjestivät kansallisen sosialistipuolueen v. 1885, mutta puolue edistyi vähän ja hallituksen vainoamisten ja sisäisten erimielisyyksien vuoksi jatkoi se hyvin vaivaloista olemassaoloa.

Vasta v. 1892 järjestettiin Italiassa sosialistinen puolue yleiseen eurooppalaiseen malliin ja siitä ajasta saakka sosialistinen liike Italiassa on tehnyt suuria ja tasaisia voittoaskeleita. V. 1907 oli puolueessa yli 1200 paikallisosastoa, joiden veroa maksavien jäsenten kokonaisluku oli 38.000; sillä oli 25 edustajaa edustajakamarissa ja vallitsi se noin 100 kunnassa, jota paitsi sillä oli edustajia melkein kaikissa muissa kuningaskunnan tärkeimmistä kaupungeista jakyläkunnista. V. 1904 sai puolue 320,000 ääntä, noin viidennen osan maan koko heitetystä äänimäärästä.

Yhtenä sosialistisen liikkeen huomattavimmista piirteistä Italiassa on sen vahvuus maan maalaisväestön, etupäässä maanviljelystyöläisten keskuudessa; sosialistipuolueen jäsenluku on suureksi osaksi kokoonpantu heistä. Sosialistipuolue pani myöskin alulle näiden työläisten järjestämisen itsenäiseksi kansalliseksi järjestöksi. Vuonna 1900 oli tässä järjestössä yli 200,000 jäsentä. Järjestynyt sosialistinen liike Italiassa on jakautunut useampiin leireihin politikan ja menettelytapojen kysymyksissä, mutta tämä ei näytä estävän sen työtä tai edistymistä.

Belgia ja Hollanti.

Sosialismin historia Belgiassa ja Hollannissa on niin samanlainen useassa suhteessa, että sitä voi hyvin tarkastella yhdessä. Molemmissa maissa alkoi liike Internationalin loppuvuosien aikana, molemmissa maissa Internatio-

nalin hajautuminen v. 1872 jakoi paikallisen liikkeen kahteen vihamieliseen leiriin — marxilaisiin ja bakuninilaisiin tai sosialidemokrateihin ja anarkisteihin — ja molemmissa edelliset pääsivät lopulla voitolle.

Belgiassa on liike voimallisempi. Ensimmäinen selvästi sosialistinen polittinen järjestö perustettiin v. 1885 Belgian sosialistisen työväenpuolueen nimellä. Huolimatta taajoista erimielisyyksistä ja tulisista väittelyistä Belgian sosialistien keskuudessa, on liike edistynyt nopeasti. Sillä on suuri ja vaikutusvaltainen sanomalehdistö ja vahva järjestö. V. 1908 sai puolue noin puolen miljoonaa ääntä ja oli sillä 33 Belgian parlamentin 166 jäsenestä.

Belgian sosialistien toiminta on etupäässä huomiota ansaitseva heidän yhä toistuvien ja katkerien taistelujensa vuoksi yleisen äänioikeuden puolesta sekä heidän onnistuneitten ko-operativisten yritysten järjestämisensä kautta.

Ensimmäinen sosialismin polittinen järjestö Holiannissa oli sosialidemokratinen unio, joka perustettiin v. 1878; mutta se edistyi vain vähän vuoteen 1893 saakka, jolloin anarkistiset ainekset kaunopuheliaan Domela Niuvenhuisin johdolla vetäytyivät siitä pois. Puoluetta edustaa parlamentissa seitsemän edustajaa ja sen menettelytavat ja toiminta ovat varsinaisesti samat kuin Belgian sosialistisella liikkeellä, vaikka pienemmässä mittakaavassa.

Skandinavian maat.

Toinen ryhmä maita, joiden sosialistista historiaa voi tarkastella yhdessä, ovat Tanska, Ruotsi ja Norja. Näistä on liike Tanskassa vanhin. Se on alkuisin Internationalin ajoilta, mutta maan nykyinen sosialistinen järjestö, sosia-

lidemokratinen unio, perustettiin v. 1878. V. 1889 valitsivat Tanskan sosialistit yhden edustajan kansankäräjille (parlamenttiin) 114 edustajan kokonaissummasta ja v. 1907 heidän edustajiensa luku nousi 28. Mainittuna vuotuna oli puolueella yli 35,000 maksavaa jäsentä eikä vähemmän kuin 25 jokapäiväistä sanomalehteä; se oli myöskin hyvin onnistunut paikallisessa politikassa valiten yli 850 valtuusmiestä eri kaupungeissa ja kyläkunnissa.

Liike Ruotsissa sai alkunsa tanskalaisesta vaikutuksesta ja ryhmittyi se kolmen sosialistisen sanomalehden Social Democratin, julaistu Tukholmassa sitten v. 1885, Arbetetin (Työ), perustettu Malmössä v. 1887 ja Ny Tidin (Uusi aika), perustettu Göteborgissa v. 1889, ympärille. Kuten Belgiassa ja Hollannissakin oli sosialistipuolueen päätoiminta vuosikausia kohdistettu yleisen äänioikeuden voittamiseen ja sen taistelu tätä tarkotusta varten oli yhtä vaihtelevaa kuin pontevaa ja tuloksellista. Puolueella on 15 edustajaa parlamentissa.

Norjan sosialistinen järjestö, Norjan työväenpuolue, järjestettiin v. 1887, mutta se julistautui sosialistiseksi poliittiseksi puolueeksi vasta kaksi vuotta myöhemmin. Suurkäräjien vaaleissa v. 1906 puolue sai noin 45,000 ääntä ja valitsi kymmenen edustajaa; sillä on myöskin useita satoja edustajia eri kunnallisneuvostoissa, osa heistä ollen naisia.

Huomattavana piirteenä sosialistisesta liikkeestä näissä kolmessa Skandinavian maassa on sen täydellinen sulautuminen ja yhteys ammattiuniojärjestöihin. Todellisuudessa jokaisen näiden maiden työläiset aina viime vuosiin saakka muodostivat yhden ainoan puolueen, joka toimi samalla kertaa tai vuorottain taloudellisella ja poliittisella alalla. Sosialistisen liikkeen laatu ja menettelytavat

näissä kolmessa maassa ovat siihen määrään samanlaiset, että yhteiset Tanskan, Ruotsin ja Norjan sosialistien neuvottelut eli konventionsit ovat aivan tavallisia.

Yhdysvallat.

Viime vuosisadan alkupuolella olivat Yhdysvallat kommunististen kokeilujen päänäyttämönä. Owenin, Fourierin, Weitlingin ja Cabetin oppilaat koettivat toteuttaa haaveellisia ihanteitaan amerikkalaisella maaperällä ja vuosikymmenenä 1840—1850 saavutti Fourierismi Amerikassa suurta voimaa sekä henkisenä liikkeenä että käytännöllisenä kokeiluna. Sen kannattajien joukossa oli useita kansallista mainetta omaavia henkilöitä, kuten Horace Greeley, Nathaniel Hawthorne, Charles A. Dana, Albert Brisbane, Margaret Fuller, George Ripley, John S. Dwight ja William E. Channing. Sen kokeilujen joukossa kuuluisa Brook Farm ja North American Phalanx molemmat pysyivät pystyssä useampia vuosia.

Mutta nykyaikainen polittinen sosialismi ilmaantui ensi kerran Yhdysvaltoihin vuosia sen jälkeen kuin Fourieristinen ja muut haaveelliset sosialistiset liikkeet olivat kuoleutuneet eikä näytä olevan mitään suoranaista yhteyttä tämän liikkeen ja sen aikuisempien utopististen edelläkävijäin välillä. Nykyisen sosialistisen liikkeen Amerikassa voi johtaa vuodesta 1868, jolloin New Yorkin ja lähiseutujen sosiaalipuolue järjestettiin. Heti järjestämisensä jälkeen nimitti tämä puolue itsenäisen kokelaslistan, mutta sen äänimäärä oli perin mitätön ja järjestö hajosi sen epäonnistumisen johdosta vaaleissa. New Yorkin ja lähiseutujen sosiaalista puoluetta seurasi Yleinen sak-

salainen työläisten yhdistys, joka v. 1869 tuli ensimmäiseksi kansainvälisen työväenliiton paikallisjärjestöksi eli osastoksi. Vuosina 1869—1872 järjestettiin lisäosastoja Internationaliin melkein kaikissa teollisuuden pääkeskuksissa New Yorkista San Franciscoon saakka. Internationalin siten järjestämä sosialistinen liike tänä aikana näytti niin lupaavalta, että se siirsi ylineuvostonsa Yhdysvaltoihin, mutta muutamien vuosien kuluttua, ja etenkin Northern Pacific rautatien vararikon aiheuttaman teollisuuspuolan aikana, järjestö nopeasti hajautui.

Ensimmäinen sosialistinen poliittinen puolue kansallisessa mittakaavassa amerikkalaisella maaperällä järjestettynä oli sosialidemokratinen työläisten puolue, joka herätettiin henkiin heinäkuun 4 päivänä 1874. Tämä puolue yhdessä useiden muiden silloin olemassaolevien sosialististen järjestöjen kanssa yhtyi Yhdysvaltojen työväenpuolueeksi v. 1876. Se oli tämä puolue, joka sillä välin oli muuttanut nimensä Pohjois-Amerikan sosialistiseksi työväenpuolueeksi, joka ylläpiti kiistämätöntä ylivaltaa sosialistisessa liikkeessä kahdenkymmenenkolmen vuoden aikana ja oli suuressa määrin vaikuttimena tämän maan nykyisen sosialistisen liikkeen perustusten laskemiseen. V. 1892 nimittivät Yhdysvaltojen sosialistit ensi kerran presidentinehdokkaan ja he ovat siitä ajasta saakka poikkeuksetta pysytelleet itsenäisen politikan kannalla kieltäytyen jyrkästi yhtymästä mihinkään muihin poliittisiin puolueisiin.

Mutta huolimatta sosialisten työväen puolueen (Socialist Labor Party) väsymättömistä ponnistuksista ja itsepintaisesta valistustyöstä oli sosialistisen liikkeen kasvu Yhdysvalloissa tavattoman hidas ja kokonaan jälellä muiden maiden liikkeiden rinnalla. Itse asiassa liikettä

olivat suureksi osaksi hoitaneet ulkomaiset työläiset, etupäässä saksalaiset ja viime vuosisadan loppuun saakka ei se onnistunut saavuttamaan jalansijaa syntyperäisen väestön laajojen joukkojen keskuudessa; mutta viimeisen vuosikymmenen aikana joukko olosuhteita on yhtynyt vakuuttamaan suotuisampaa vastaanottoa sosialismin opille Yhdysvalloissa. Maan nopea teollisuuskehitys yhdessä jättiläismäisten trustien ja voimallisten työväenunionien kasvun, julkisten pääoman ja työn välisten taistelujen lisääntyneen tuimuuden ja populistisen ja muiden uudistusliikkeiden lamautumisen kanssa, ovat olleet omiaan valmistamaan maaperää sosialistiselle siemenelle. Rinnan sosialistisen työväenpuolueen kanssa, joka on rakennettu yksistään valistustyöklubin ahtaitten rajojen mukaan ilmestyi uusi puolue, sosialistipuolue, joka veti puoleensa suurimman osan sosialistisen työväenpuolueen jäsenistä ja kooten suuret määrät uusia uskolaisia, amerikkalaisia kaikista osista maata, värväsi itselleen jäseniä etupäässä työväenluokan keskuudesta. Sosialistipuolueella on nykyisin (1909) noin 3,200 paikallisjärjestöä liittohallituksen eri valtioissa ja territorioissa, veroamaksavien jäsenten luku ollen noin 50,000, se sai 423,969 ääntä vuoden 1908 presidentinvaaleissa. Sen sanomalehdistönä on yli viisikymmentä aikakausjulkaisua melkein kaikilla Amerikassa puhutuilla kielillä. Sosialisteilla ei ole edustusta Yhdysvaltojen kongressiin, mutta he ovat vallottaneet joukon paikkoja useissa valtioitten lainlaatijakunnissa ja kunnallisneuvostoissa.

Uusi Internationali.

Kun Kansainvälinen työläisten liitto muodollisesti hajotettiin Philadelphiassa heinäkuun 15 päivänä 1876, jul-

kaisivat kuolevan järjestön viimeiset jäsenet julistuksen, josta osa kuuluu seuraavasti:

“ ‘Internationali on kuollut!’ tulevat porvarit kaikissa maissa jälleen huudahtamaan ja ivaten ja iloiten tulevat he viittaamaan tämän konventionsin toimiin kirjallisina todistuksina maailman työväenliikkeen tappiosta **Elkäämme antako vihollistemme huutojen meihin vaikuttaa! Me olemme hylänneet Internationalijärjestön Euroopan nykyisestä poliittisesta asemasta johtuvista syistä, mutta korvauksena siitä me näemme järjestäytymisen periaatteet tunnustettuina ja puolustettuina koko sivistyneen maailman edistysmielisten työläisten keskuudessa. Antakaamme työtovereillemme Euroopassa hieman aikaa vahvistaa kansallisia asioitaan ja he tulevat pian olemaan asemassa poistamaan esteet itsensä ja maailman muiden osien työläisten väliltä.**”

Julistus oli ennustava. Ainoastaan kolmetoista vuotta myöhemmin pidettiin ensimmäinen kansainvälisten sosialististen ja työväenkongressien uudesta sarjasta Parisissa ja sitä seurasi kuusi muuta seuraavasti: Brüsselissä, 1891; Zürichissä, 1893; Lontoossa, 1896; Parisissa, 1900; Amsterdamissa, 1904 ja Stuttgartissa, 1907. Ja samoin kuin sosialistinen liike kasvoi ja levisi tasaisesti tänä aikana, samoin myös jokainen seuraava kongressi voitti edeltäjänsä edustuksensa ja yleisen voimansa puolesta. Ensimmäisessä Parisin kongressissa oli saapuvilla 391 edustajaa (221 näistä ranskalaisia) edustaen he 17 Euroopan maata ja Yhdysvaltoja; Stuttgartin kongressissa oli saapuvilla noin 1,000 edustajaa, edustaen he 25 eri maata kaikissa osissa maailmaa.

Lontoon kongressissa v. 1896 päätettiin koettaa perustaa pysyväinen kansainvälinen sosialistinen toimisto vas-

tuunalaisine sihteereineen, mutta suunnitelman käytännöllinen toteuttaminen jätettiin seuraavalle vuoden 1900 kongressille, joka lopullisesti perusti toimiston ja määritteli sen tehtävät.

Kansainvälinen sosialistinen toimisto on nykyisin kokoonpantu kahdesta järjestyneen sosialistisen liikkeen edustajasta jokaisessa liittoon kuuluvassa maassa. Sen päämaja on Brüsselissä, Belgiassa ja hoitaa sitä vakituinen sihteeri. Toimisto on kansainvälisten kongressien toimeenpaneva komitea ja kokoontuu se aikoina, milloin asiat sen vaativat. Istuntojensa väliajoilla toimittaa se asiansa kirjeenvaihdon kautta.

Olemassaolonsa kokeiluajan aikana näytti kansainvälinen sosialistinen toimisto vähän lupaavalta antamaan käytännöllisiä tuloksia sosialistisen liikkeen hyväksi. Mutta viime vuosien kuluessa kansainvälinen sosialistinen toimisto on nopeasti mukautunut liikkeen tarpeiden mukaan ja on se nykyisin hyödyllinen ja tärkeä tekijä maailman sosialistisessa liikkeessä. Se hankkii ja julkaisee aikajoin arvokkaita tietoja kaikkien maiden sosialististen ja työväenliikkeiden edistyksestä ja oloista, se antaa neuvoja sosialistisissa lainlaadinta-asioissa ja järjestää kansainväliset kongressit. Toimisto on hankkinut arkiston sosialistisesta liikkeestä ja koonnut kirjaston sosialistisista teoksista, jotka molemmat ovat mitä tärkeimpiä sosialismin tutkijoille; ja lopuksi toimisto on usein toiminut keskinäisen avun välittäjänä eri maiden sosialististen ja työväenliikkeiden välillä.

AINEISTO

- Alkoholismi työväenkysymyk-
senä, 324.**
Aloteoikeus, selitelty, 292.
**American Federation of La-
bor, 252.**
**“Ammattimiehet”, taloudel-
linen asema, 170.**
Ammattiunioniliike, 248.
**Ammattiunionien tehtävä 250,
253.**
**Ammattiunionismi ja sosialis-
mi, 249.**
Anarkismi, 17, 349, 350.
Anseele, Edward, 258.
Argencon, Voyer d', 343.
Armeija, sen käyttö, 309.
**Arvo, sosialistisen teorian mu-
kaan, 166.**
**Asteettainen nous. tulovero,
kts. Kasvava tulovero.**
**Asteettainen nous. perintöve-
ro, kts. Kasvava per. vero.**
Asutuskysymys, 329.
- Babeuf, Francois Noel, 338.**
**Bakunin, Michael, 350, 357,
363.**
Ball, Sidney, 19, 100.
Barbés, Armand, 343.
Bax, E. Belfort, 14, 53, 70, 86.
Bazard, Armand, 340.
**Bebel, August, 96, 139, 144,
146, 190, 294, 351.**
Bellamy, Edward, 113.
Bellom, Maurice, 271.
Benoist, Charles, 101.
Bentham, Jeremy, 41, 47, 99.
- Bertrand, Louis, 259.**
Besant, Annie, 118, 151.
**Bismarck, Prinssi, 192, 203,
278.**
Blanc, Louis, 342.
Blanqui, Louis, 343, 353.
Bliss, William, D. P., 233.
Bluntschli, Johann K., 98.
Boissel, Francois, 338.
Braun, Adolf, 230.
Briand, Aristide, 200.
Brisbane, Albert, 341, 367.
**Brittiläinen parlamentti, alku-
perä, 155, 158.**
Brooks, John Graham, 280.
Brousse, Paul, 353.
Bülow, Kansleri von, 204.
Buonarotti, Filippo, 339, 343.
Burges, J. W., 23, 99.
Burns, John, 200.
Burrows, Herbert, 362.
- Cabet, Etienne, 342, 367.**
Candolle, de, 136.
Cathrein, Victor, 113, 122.
Chabrouillard, Felix, 206.
Channing, William E., 367.
Chernyshefsky, Nikolai, 356.
Comte, Auguste, 23, 340.
Considérant, Victor, 341.
**Coöperative Wholesale Socie-
ty, Lim., 257.**
Curti, Theodor, 291.
- Dana, Charles A., 341, 367.**
**Darwin, Charles, 47, 50, 52,
53, 55.**

- Darvinin teoria elimellisestä kehityksestä, 50, 52.
 De Leon, Daniel, 142.
 Destrée, Jules, 258.
 Deville, Gabriel, 352, 353.
 Dewey, John, 39.
 Dwight, John S., 367.
- Edison, Thomas A., 130.
 Eduskunnallinen hallitus, 158.
 Ely, Richard T., 32, 35, 36.
 Enfantin, Barthelémy B., 340.
 Engels, Friedrich, 96, 98, 105, 110, 123, 163, 164, 325, 346.
 Epäsuoria saavutuksia sosialistien työstä, 203.
 Epäsuorat verotukset, kts. Välilliset verotukset.
 Esbjerg, kunnallistoiminnan kokeiluja, 211.
 Esitysoikeus, kts. Aloteoikeus.
- Ferri, Enrico, 319, 320.
 Feodaliajan lait, 82.
 Feodalijärjestelmä, kehitys, 77; luonne, 78; luokkataistelut, 81; hajoaminen, 80.
 Fichte, Johann Gottlieb, 345.
 Filosofia, sosialistinen, 3.
 Ford, Henry Jones, 157.
 Fourier, Charles, 113, 141, 145, 339, 340, 341, 367.
 Franklin, Charles Kendall, 69.
 Fuller, Margaret, 341, 367.
- George, Henry, 304, 305, 306, 307.
 Ghent, W. J., 171, 176.
 Giddings, Franklin H., 99.
 Godwin, Parke, 341.
 Goes, F. v. d., 113, 122.
 Greeley, Horace, 341, 367.
 Gronlund, Laurence, 113, 145.
 Grotius, Hugo, 44.
 Guésde, Jules, 352, 353, 354.
 Guyot, Yves, 20.
- Haeckel, Ernest, 54.
 Hallituksen omistusoikeus, 297, 301.
 Hardie, Keir, 362.
 Hawthorne, Nathaniel, 367.
 Herkner, Heinrich, 239, 280.
 Herzen, Alexander, 356, 357.
 Hill, Octavia, 330.
 Hirsch, Paul, 321.
 Hobson, John A., 239, 245, 247, 290.
 Hunter, Robert, 192.
 Huxley, Thomas, 16, 64.
 Hyndman, H. M., 362.
 "Hyvä hallitus," 283.
 Höffding, Harald, 40.
- Ihering, Rudolph von, 74, 76.
 Individualismin järjestelmä, 13; teollisuuden alalla, 26.
 Internationali, kts. Kansainvälinen työväenliitto.
- Jaures, Jean, 147, 200, 354.
 Jenks, Edward, 159, 160.
 Juoppous, 323.
- Kansainvälinen työväenliitto, 91, 348, 349, 350.
 Kant, Immanuel, 45, 47, 49, 54.
 Kari, J. K., 200.
 Kasvava tulovero, 303.
 Kasvava perintövero, 303.
 Kaupunki, sosialismin vallitessa, 143.
 Kautsky, Karl, 65, 117, 123, 126, 141, 142, 199, 200, 327.
 Kerr, Charles, H., 206.
 "Keskiluokat", niiden taloudellinen asema, 169.
 Kidd, Benjamin, 24.
 Kiihotin, taiteessa, 132; tie-teessä, 132; työhön, 136.
 Kilpailu, sen vaikutukset siiveellisyyteen, 65.
 Koehler, Oswald, 118.

- Kommuni, Parisin, 349.
 "Kommunistinen Manifesti", 347.
 Koneitten yhteiskunnallinen vaikutus, 27, 28.
 Kotlyarevski, S., 187.
 Koululasten ruokkiminen ja vaatettaminen, 207, 211.
 Krapotkin, P., 21.
 "Kunnallissosialismi", 205.
 Käytös, ihmisen, 40.
- Labriola, Arturo, 147.
 Lafargue, Paul, 80, 353.
 Laki, sen perus, 71; ja verrattuna siveysoppiin, 73.
 Lamennais, Jean, 342.
 La Monte, Robert Rivers, 60.
 Lapaityö, 237, 244.
 Lassalle, Ferdinand, 146, 189, 261, 293, 302, 351.
 Lavroff, Peter, 357.
 Leroy-Beaulieu, Paul, 100.
 Lesseps, Ferdinand de, 340.
 Liberaalinen puolue, kts. Vapaamielinen puolue.
 Liebig, Justus von, 326.
 Liebknecht, Karl, 311.
 Liebknecht, Wilhelm, 114, 151, 183, 191, 196, 351.
 Lille, kunnalliskokeilut, 209.
 Lindwurm, Arnold, 73.
 Liszt, Franz von, 320, 321.
 Lloyd, Henry D., 32.
 Lombroso, Cesare, 318, 319.
 Loria, Achille, 87, 89.
 Louis, Paul, 174, 182.
 "Luokka", sen määrittely, 163.
 Luokkasiveellisyys, 56.
 Luokkarajat, epäselvyys, 175, 177.
 Luokkataistelu, 58, 65, 81, 101; oppi, 163; taloudellinen peruste, 167.
 Luxemburg, Rosa, 242.
 Lyhempi työpäivä, 231.
- Mably, Gabriel, 113, 338.
 Macdonald, J. Ramsay, 37.
 Maison du Peuple, Brysselissä, 259.
 Mallock, W. H., 113.
 Malon, Benoit, 118, 147, 150, 353.
 Marx, Karl, 56, 57, 122, 123, 140, 163, 164, 167, 190, 339, 346, 347, 348, 350, 363.
 Marxilainen sosialismi, 346.
 Massachusettsin laki oikeuksista, 20.
 Menger, Anton, 99, 105, 117, 146, 151.
 Militarismi, sen paheet, 310, 312.
 Miliisijärjestelmä Sveitsissä, 314.
 Millerand, Etienne, 197, 354.
 "Ministerialismi" sosialistien politikassa, 197, 198, 200.
 Molkenbuhr, Hermann, 202.
 Monarkia (kuningasvalta), 145.
 Morelly, 113, 338.
 Morgan, Lewis, H., 22.
 Morris, William, 113.
- Naistyö, 244; sen kasvu, 246.
 Naisäänioikeusliike, 288, 294.
 Nero, asema sosialisessa edistyksessä, 129; kohtalo kapitalismin alaisena, 135.
 Nieuvenhuis, Domela, 365.
 "Nihilismi", selittely, 356.
 Novikow, M. J., 24.
 Nykyinen laki, sen luonne, 87.
- Odin, A., 136.
 "Oikea" ja "väärä", tarkoitus, 42.
 "Oikea" ja "väärä", käyttö, tarkoitus, 63, 64.
 Oikeus poiskutsuntaan, kts. Peruutusoikeus.
 Ostrogorski, M., 281, 282.

- Owen, Robert, 113, 343, 344, 345, 367.
- Parlamentit sosialismin vallitessa, 148.
- Parry, David M., 31, 113.
- Parsons, Frank, 298, 300.
- Parvus, 252.
- Patton, Francis L., 40.
- Peel, Robert, 227, 230.
- Peruutusoikeus, 292.
- Plechanoff, George, 359.
- Politiinen toiminta, vastaväitteet, 181; etuisuudet, 183.
- Politillinen liittoutuminen vanhojen puolueitten kanssa vaarana työväenluokalle, 186.
- Politiinen keskittyminen, kts. Valtiollinen keskittyminen.
- Polittiset puolueet, alkuperä, 155; Ranskassa, 156; Isossa Britanniassa, 155; Yhdysvalloissa, 157, 174.
- Politisten puolueitten ominaisuus, 161, 162.
- Porvari, sen määrittely, 165.
- Progrés, kooperatiivinen yhdistys, 260.
- “Proletaari”, sen määrittely, 165.
- Proudhon, Pierre J., 342, 343.
- Radikalinen puolue, sen luonne, 173, 174.
- Rae, John, 236.
- Raha sosialismin vallitessa, 126.
- Ranskan parlamentti, alkuperä, 160.
- Ranskan vallankumous, 8.
- Reeve, Sidney A., 29.
- Richter, Eugen, 31, 113.
- Riis, Jacob, A., 333.
- Rikkaus, kiihottimena pönäntuoksiin, 131; sen jako, 30, 125.
- Rikokset ja paheet, 317.
- Ripley, George, 341.
- Ritchie, David G., 102.
- Rochdale Pioneers yhdistys, 256.
- Rodbertus, Karl, 146.
- Rodrigue, Olinde, 340.
- Rogers, Thorold, 231.
- Rooman keisarikunnan perikato, 8.
- Roubaix, kunnalliskokeilut, 206.
- Rousseau, Jean Jacques, 15, 337.
- Saint-Simon, Charles Henri, 23, 145, 339, 340, 341.
- Saksan kulutusyhdistysten keskusliitto, 262.
- Saksan sosialidemokratinen puolue, 194.
- Sassulich, Vera, 358, 359.
- Scevola, Mucius, 24.
- Schlaefle, Adolf, 122, 277.
- Schulze-Delitsch, 261, 262.
- Schurz, Carl, 221.
- Seisovat armeijat Euroopassa, 310.
- Scrwy, Victor, 264.
- Seymour, Thomas D., 134, 135.
- Shaw, G. Bernard, 118.
- Sidgwick, Henry, 47, 72.
- Simons, A. M., 309.
- “Single Tax”, kts. “Yksivero”.
- Siveellinen ihanne, 63.
- Siveellinen vaikutin, 49.
- Siveellisyydentunto, sen kehitys, 50.
- Siveysoppi, sen määrittely, 39, 40;
- Sivistys, sen tekijät, 127.
- Sivistys sosialismin olotilassa, 136.
- 150; mahdollinen laajuus, 141.

- Sosialistien välilliset toimenpiteet, 108.
- Spargo, John, 118, 243.
- Spencer, Herbert, 31, 40, 41, 48, 63, 64, 65.
- Steffens, Lincoln, 283.
- Stephen, Leslie, 57.
- Stern, J., 137.
- Stewart, Ira, 233, 235.
- Stirner, Max, 17.
- Struve, Peter, 13.
- Skotlannin tukkuosuusliike, 257.
- Smith, Adam, 15, 122.
- Sodat, syyt niihin, 66, vaikutus moraaliin, 65.
- Sosiaalinen lainsäädäntö, 89.
- Sosiaalinen vallankumous, 109
- Sosialismi ja alkoholikysymys, 325; ja kooperatiivinen liike, 265; ja yksilöllisyys, 13; ja yksi-veroliike verrattuna, 308.
- Sosialistinen siveellisyys, 68.
- Sosialistipuolue, kokoonpanoltaan, 178; politisen toiminnan alku, 201; ei-politillisen toiminnan alku, 179; parlamentariset toimitavat, 191; politilliset menettelyt, 184; polittinen yhteistointa toisten puolueitten kanssa, 189; polittiset saavutukset, 201.
- Sosialistien politikka "ministerialismissa", 198.
- Sosialistien reformit ja "keskiluokan reformit verrattuna, 220.
- Sosialistinen valtio, 95, 104, 107, 112, 151; sen tehtävät,
- Taloudellinen perusta puoluepolitikalle, 171, 173.
- Tarnowsky, B., 318.
- Tasavalta, sosialist. näkökannalta, 146.
- Tehdasreformit, 227.
- Teollisuusreformit, 226.
- Thompson, Carl D., 213.
- Toqueville, Alexis de, 155.
- Tortori, Alfredo, 76.
- Trustien yhteiskunnallinen vaikutus, 11.
- Tuotanto sosialismin vallitessa, 119.
- Turgenief, Ivan, 356.
- Turner, George, 267.
- Työläisnaisten palkat, 246.
- Työväenliike, sen tehtävät, 9.
- Työväenvakuutus, 266.
- Työväenvakuutus, tapaturmia vastaan, 274; sairautta vastaan, 273.
- "Utopistinen sosialismi", alkuperä, 337; muodot, 337, 338.
- Vail, Charles H., 38.
- Vaillant, Edward, 272, 279, 312, 313, 315, 353.
- Vakuutus vanh. varalta, 274.
- Valtiollinen keskittyminen, 142, 143.
- Valtio, sen määrittely, 96, 102; ominaisuus, 99; tehtävät, 20.
- Vandervelde, Emil, 258.
- Vanhoillinen puolue, sen luonne, 172.
- Vapaaehtoinen valtion vakuutus, 271.
- Vapunpäivän alkuperä, 237.
- Veblen, Thorstein, 38.
- Veronuudistukset, 301.
- Viviani, 200.
- Vollmar, George von, 294.
- Vooruit, 258.
- Välikautinen valtio, 105, 107.
- Waldeck-Rousseau, 197, 354.
- Wallace, Alfred Russel, 53, 55.

- Ward, Lester F., 23, 48, 57, 128, 133, 136.
- Weitling, Wilhelm, 113, 345, 367.
- Williams, C. M., 54.
- Willoughby, William F., 237, 239, 280.
- Wright, Carroll D., 99, 228.
- Wurm, Emanuel, 325.
- Yhteiskuntakehityksen lait, 21, 22.
- Yhteiskunnallinen vallankumous, kts. sosiaalinen vallankumous.
- Yhteiskunnalliset utopistit, 112, 113.
- Yhteiskuntaluokat feodali järjestelmässä, 78.
- Yksilö ja yhteiskunta, 19, 26; yksilö sosialismin vallitessa, 31.
- Yksilönerö tekijänä sosiaalisessa edistyksessä, 128; julkisessa elämässä, 130; tiedeessä, 130; teollisuudessa, 128.
- Yksilöllinen alote ja kyky, 131.
- Yksilöllisyyden järjestelmä, kts. Individualismin järjestelmä.
- “Yksivero”, 304.
- Yleinen äänioikeus, 284.
- Yleisäänestys, 290; mihin se ei kelpaa, 148.
- “Yliarvo”, 167.
- Zadek, Dr. J., 234.
- Zerboglio, A., 85.
- Zetkin, Clara, 294.
- Äänioikeus, rajoitettu, 180.

OIKAISUJA:

Sivu:	Rivillä:	on:	pitää olla:
7	12 alhaalta	leämän	elämän
99	10 ylhäältä	tunustanut	tunnustanut
100	17 ylhäältä	lokkia	luokkia
184	3 ylhäältä	vallisesti eivät ole erittäin radikaalisia eivätkä äkillisiä. Jo	ja harjotettu poliittisessa ja hallinnollisessa taidossa, ja
186	3 ylhäältä	edistymispolitikalla	eristymispolitikalla